TUDOR MUŞATESCU

SCRIERI

* * *

MICA PUBLICITATE

ROMAN

Postfaţă de *Dumitru Solomon*

t

EDITURA MINERVA
Bucureşti — 1972

PARTEA I

I. STATUIA LIBERTĂŢII

Caliopi Zaharescu a rămas văduvă, marţi, la patru după-masă. De altminteri, încă de luni seara, Titică înţelese că „se duce".

Pe de o parte, privirile filozofice ale doctorului Pruncu şi, pe de altă parte, lacrimile lui Caliopi şterse în fugă, în antreu, cu mîneca largă a capotului, îl făcuseră să-şi dea seama că ceasul de pe urmă se apropie „în pas gimnastic" şi că — prin urmare — el, locotenentul-colonel intendant Zaharescu Dumitru, nu va mai fi, în curînd, nici locotenent-colonel, nici bărbatul lui Caliopi (născută Drăgănescu), nici proprietar pe strada Sfinţilor în Bucureşti. Că, într-un cuvînt, nu va mai fi nimic din tot ceea ce luptase" (în înţelesul civil al cuvîntului) o viaţă întreagă, ca să ajungă.

Singur şi în cămaşă cu rîuri în faţa morţii, pe la şapte seara, Titică şi-a împreunat mîinile sub cap, în patul lui de suferinţă, cautînd să pară indiferent în faţa destinului, astfel ca fulgerul inevitabil al morţii să-1 „corenteze" prin surprindere. Şi dacă trupul şi-1 putea stăpîni, nemişcat, căutînd parcă să-1 obişnuiască în „poziţie de cadavru" îngălbenit ca un dinte de fumător (tot aşa cum odinioară, la şcoala militară, şi-1 obişnuise în „poziţie de drepţi"), năvala gîndurilor cu nici un chip n-o putea ţine pe loc.

Intr-un punct de pe tavan (care putea li, tot aşa de bine, o muscă sau o fărîmă de zugrăveală cojită), ochii lui vedeau, ca într-un ochean fermecat, adunate din toate colţurile amintirii, scoase la lumină de sub toate cutele sufletului, frînturi din viaţa lui toată, lipite una de alta, fără logică şi continuitate, ca pe o bandă cinematografică, unde un regizor dibaci şi-a strîns fragmente disparate din toate filmele pe care le-a realizat în viaţă, creînd un film, unic şi ocazional, ca pentru sărbătorirea unui sfîrşit de carieră. Şi, pînă la nouă seara, cît a durat proiecţia filmului minunat, bolnavul a stat neclintit, cu ochii ţintă pe ecranul minuscul de pe tavan. Apoi a tresărit deodată, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de un lucru pe care îl uitase tocmai fiindcă se gîndise prea mult la el. A oftat lung, din inima închisă ca o geamandură defectă în piept, apoi a dibuit para soneriei de perete şi-a apăsat de trei ori ţumburucul de fildeş. Asta însemna, în limbajul convenţional al soneriei, că vrea să vie Caliopi. Imediat uşa dinspre antreu s-a deschis fără zgomot (de cînd cu boala lui Titică i se ungeau ţîţînile, în fiecare dimineaţă, cu o pană de giscă muiată în untdelemn de salată) şi în prag s-a ivit Caliopi.

Titică îi făcu semn să se apropie şi — scandînd cuvintele, aşa cum nu putuse să facă niciodată în orele de latină, pe vremuri, — îi spuse cu vocea lui subţire ca aţa de mosorei:

— Adu-mi sabia de Toledo din salon.

— Ce să faci cu ea, mamă dragă? se minună onest Caliopi. Mai bine să-ţi dea maica o linguriţă de doctorie.

Titică făcu un gest contrariat.

— Adu-mi sabia „mea".

Caliopi ieşi fără zgomot, tot aşa cum intrase şi după o clipă reveni ţinînd în mînă sabia de Toledo. Titică o privi apropiindu-se de el, şi înfăţişarea ei de femeie planturoasă, înaltă şi înarmată bărbăteşe cu sabia în mînă ridicată, îi aminti o altă imagine, a unei alte femei, într-o poziţie similară. A unei femei pe care o văzuse nu ştia cînd şi unde.

— Uite sabia, mamă ! Ce vrei să faci cu ea ?

Titică nu răspunse. Preocupat de asemănarea lui Caliopi cu cealaltă femeie înarmată, din memoria lui, îşi înfundă capul în pernă şi rămase neclintit, cu ochii închişi.

— Titică, ţi-am adus sabia, dragă.

____?

— Titică mamă, nu m-auzi ? Vai de mine şi de mine ! Nu-mi da emoţii d-astea.

Şi Caliopi, cuprinsă de o presimţire groaznică, ridică spre plafon, a disperare, braţele-i albe şi pufoase ca de aluat necopt.

Titică deschise ochii lui verzi în care viaţa nu se mai putea distinge decît ca un chenar spălăcit, prelins în colţuri şi, privind-o, se înseninâ dintr-o dată.

— Am găsit!

— Ce-ai găsit, puiule ?

— Am găsit cu cine semeni tu, cum stai acuma, aşa... în poziţia asta.

— Dar cum stau ?

— Uite aşa, în capot, cu sabia mea ridicată într-o mînă.

— Bravo, mamă, bine c-ai găsit.

— Ştii cu cine semeni ?

— Cu nenea Mitu, Dumnezeu să-1 ierte !

In toată viaţa lui de pînă acuma Titică avusese mania de a găsi, tuturor oamenilor, o asemănare fie cu alţi oameni, fie cu animale, plante sau obiecte casnice. (Odată chiar, pe cînd era sublocotenent, făcuse zece zile de închisoare fiindcă spusese la popotă că nevasta colonelului semăna, din faţă, cu un copil desfăşat văzut din spate.)

— Nu semeni cu nenea Mitu. Să-ţi spui eu cu cine semeni, că tu n-ai de unde să ştii. Semeni cu Statuia libertăţii din New York. Aşa e ?

. Drept răspuns, ştiind că, îndeobşte, statuile reprezintă femei goale, Caliopi îşi strînse repede marginile capotului răsbuzate neglijent peste piept şi pentru prima dată în viaţa ei se simţi ruşinată c-a fost surprinsă de Titică în „neglije".

Muribunzii impun totdeauna respect. Lingă un omrare moare, pe care îl simţi dibuind c-o mînă oarbă veşnicia, e o impietate să-ţi sufli nasul sau să stai picior peste picior.

— lartă-mă si tu acuma... Nu-mi arde de cochetărie.

— De ce să te iert ? Nu pricep.

— Că umblu ca statuia aia de ziseşi că-i semăn.

Titică îşi dădu seama, cu amărăciune, că ultima lui comparaţie de pe lume n-a fost reuşită şi n-a fost înţeleasă. Simţi aceeaşi stînjenire pe care o încearcă cineva care a spus o anecdotă la finalul căreia n-a rîs nimeni. Se ridică puţin pe perne şi zise :

— Dă-mi sabia şi taci.

Nimeni nu-şi poate închipui cu cîtă patimă şi seriozitate îşi iubeşte un ofiţer de intendenţă sabia. Ea dă purtătorului prestigiul militarului combatant, lădndu-1 să uite registrele scrise cu cerneală violetă de cancelarie, registrele cu colţuri roase de şobolani şi cu miros de furier, registrele în care se războiesc armate de legume, materiale *şi* furnituri: artileria grea a cartofilor, inepuizabilele divizii de infanterie ale boabelor de fasole cu raniţe de gărgăriţe în spate, escadroanele de arpagic cu chivăre galbene de dragoni, statul-major al prunelor uscate sistematic.

Titică apucă sabia cu amîndouă mîinile şi şi-o culcă, cu afecţiune, pe piept. Cu degete tremurătoare începu apoi să-i pipăie teaca rece şi atinsă, pe alocuri, de pecingini de rugină, iar ochii lui căutară, pe întinderea ei netedă, semnul, pe care acum douăzeci de ani, îl făcuse cu foarfecele de unghii ale lui Caliopi ca s-o poată recunoaşte în cazul cînd cineva ar fi încercat să i-o schimbe.

Semnul — două iniţiale îmbrăţişate, un T şi un Z — era la locul lui.

Titică îl privi lung şz-şi aminti exact clipa cînd îl zgîriase. Se văzu într-o duminică după-masă, în uniformă nouă de căpitan proaspăt, aşteptînd pe Caliopi „să fie gata" pentru a merge la botezul celui de al treilea „gheneral" al maiorului Perianu. Şi cum Caliopi întîrzia să fie gata la timp şi cum la botezuri, în case de camarazi, sînt invitaţi mulţi şi săbii de Toledo puţine, Titică — om cu judecată rece — luă foarfecele de unghii şi, cu vîrful lui fin gi arcuit, îşi gravă iniţialele pe sabie.

— Acum poţi s-o iei, Caliopi, şi să ştii că las cu limbă de moarte s-o ţii toată viaţa la locul ei, în salon. Cînd ăi vedea-o, să-ţi aduci aminte de mine.

Şi zicînd acestea, ochii i se umeziră onest şi buzele arse de regim se lipiră pe iniţialele tinereţii lui, într-o sărutare de despărţire, lungă, tristă şi aburită.

— Să ai grijă să n-o rezemi cumva în picioare, că se zgîrie tapetul şi ştii cite parale m-a costat. S-o pui culcată pe pian, lîngă clarinetul meu.

Deodată Titică se simţi slab ca după o pierdere mare de sînge. îşi adună cu greu ultimele puteri şi zise :

— Testamentul mi l-am făcut... încă de anul trecut... După a doua criză.

Zguduită de o presimţire, oarecum agreabilă, Caliopi se simţi datoare să izbucnească în plîns. Mai ales că îi şi „venea".

— Să nu-mi vorbeşti de testament, Titică mamă, că mă supăr. O să te faci bine şi o să-1 rupi... Să vezi tu.

— Mofturi! Mai arată-mi unul care s-a făcut bine de cancer şi-1 mănînc. Ş-apoi simt eu că mi se apropie.

— Nu, nu, nu, nu se poate. Prea ar fi teribilă lovitura asta pentru mine.

Bolnavul îşi da perfect de bine seama că n-are timp de discuţii banale. Gîndurile lui erau socotite, ca şi clipele. De aceea renunţă s-o convingă pe Caliopi că ştie exact ceea ce, atît de repede, îl aşteaptă.

— Tot ce am, ţi-am lăsat ţie... Cu două condiţiuni însă, şi anume : întîi, Sergiu. Ai să-1 iei în casă la noi şi să-1 ajuţi pînă îşi face o carieră. E băiat bun, învaţă bine si-atîta nepot am şi eu care să-mi ducă numele mai departe. Al doilea, Cînd o vrea Dumnezeu şi cu tine, toată averea ai s-o laşi statului ca să cumpere din ea tunuri pentru un regiment de artilerie care să poarte, numele meu : Regimentul de artilerie locotenent-colonel intendent Zaharescu Dumitru.

Pe obrajii lui Caliopi lacrimile se zvîntară subit.

— Da de ce să las averea statului ? Statul ne-a dat nouă ceva ?

Titică duse un deget de conspirator obosit la gură.

— Ne-a dat, săracul! Şi cu ştirea şi fără ştirea lui. Să nu vorbim cu păcat. D-aia m-am gîndit, ca Iov în ceasul cel greu : statul a dat, statul a luat, numele statului fie binecuvîntat. Ştiu că mulţi au să se mire şi au să

creadă c-am murit nebun, cînd vor auzi c-am lăsat averea statului ca să cumpere tunuri din ea. Dar tu să le spui tuturor că singura patimă pe care am avut-o în viață, afară de preferans, a fost artileria, tunurile, și că cea mai mare părere de rău a mea a fost că nu m-am făcut artilerist, să mor pentru România Mare, pe front, cu țeava tunului în brațe.

Muribundul simți că i se împleticesc gîndurile și cuvintele i se sting înainte de a-i ajunge pe buze. Se lăsă moale pe perne și șopti:

— Am o singură părere de rău. Că n-am murit măcar colonel plin.

Acestea zise, Titică își împreună mîinile la piept, închise ochii și se lăsă într-o toropeală care se făcea din ce în ce mai adîncă, din ce în ce mai bună, din ce in ce mai subțire.

Caliopi povestea după înmormîntare „fetelor" că, din somnul acesta, Titică s-a deșteptat tocmai a doua zi, marți, pe la patru după prînz.

— Și după ce s-a deșteptat ce-a făcut ? o întrebă Sophie Cornescu, mare amatoare de amănunte complete.

— Ce să facă ? A stat puțin cu ochii deschiși și pe urmă a murit.

— Așa „instantaneu" ?

— Ca un pui de găină, dragă madam Cornescu.

— E, așa ceva n-am pomenit de cînd sînt! și Sophie Cornescu desemnă o cruce mare și aproximativă pe jerseul ei etern. Slavă Domnului, am văzut atiția morți în viața mea, dar ca bărbatul tău mai rar ! Auzi dumneata, să se deștepte din bunătate de somn, ca să moară ca un tîmpit, Doamne, iartă-mă ! E ne-mai-pomenit!

— Era de așteptat. Doctorul mă prevenise de trei zile. Așa a fost destinul lui.

— Ce destin, dragă Caliopi, ce destin ? Nu există destin. Destinul și-l face omul singur. Ascultă-mă pe mine, că sînt femeie cu experiență.

— Da ce putea să facă el, săracul ?

— Cum ce să facă ? Să nu se deștepte din somn... Să doarmă mereu, pînă trecea moartea pe lîngă el. Și pe urmă n-avea decît să se deștepte...

Și „fetele" toate, împreună cu văduva răposatului, ascultînd teoria lui Sophie Cornescu — cu farfurioarele de colivă în mînă — clătinară capetele a aprobare, ca niște chibritelnițe cu arc.

H. SI NATUBAM DUCEM SEQUEMUB

Cînd 1-a anunțat Matache, servitorul liceului, că domnul „derector" îl pofteşte imediat Ia cancelarie, Sergiu fuma liniştit o țigară, ascuns, împreună cu alți colegi fumători din cursul superior, în dosul sălii de gimnastică şi, ca de obicei, trăgea fumul la intervale rare de timp, astfel ca țigara să se termine o dată cu recreația.

Invitația neaşteptată a domnului' director 1-a făcut în primul rînd să privească cu regret jumătatea de țigară pe care trebuia s-o arunce şi numai după ce Popovici dintr-a şasea s-a oferit „să i-o ție pînă se întoarce", dîndu-şi „parola de onoare" că nu i-o fumează, s-a gindit că trebuie să se fi întîmplat ceva important, de vreme ce directorul însuşi îl cheamă la cancelarie.

Cum nu se ştia însă vinovat cu nimic, în afară de faptul ca era fumător, Sergiu îşi închipuia că i se pregăteşte o aspră corecție în legătură cu aceasta.

Directorul îl aştepta. Avea aerul important din zilele de sărbătoare națională cînd se urca la catedra amfiteatrului pentru „a vorbi" elevilor (totdeauna cu aceleaşi gesturi, cu aceleaşi cuvinte şi aceeaşi jachetă curățită cu ciuin) despre marile evenimente din istoria neamului.

Sergiu îl salută adînc şi rămase respectuos lîngă uşă.

[1] **Dacă urmăm na'ttira călăuzitoare..**

— Apropie-te, Zaharescule...

Apoi, după ce Sergiu făcu cîțiva paşi înspre masa lungă, acoperită cu sugativă verde, directorul îi indică un scaun în fața lui.

— Şezi jos !...

Impresionat de politețea neobişnuită a d-lui director, reputat bădăran şi latinist şi, mai ales, de tonul iui cordial, Sergiu se aşeză pe marginea scaunului, învîrtindu-şi jenat şapca deasupra genunchilor.

Domnul director îl măsură o clipă, de la sprincenele pantofilor pînă în zbenghiul din creştet, apoi îl privi drept în ochi, pe deasupra jumătăților de ochelari cu lănțic de aur, aşa cum făcea totdeauna cînd vrea să fie foarte atent la ceea ce face,

— Dumneata fumezi, nu e aşa ?

Sergiu îşi simți obrajii îmbujorîndu-se fără voia lui. Neobişnuit să mintă şi învățat să-şi ia totdeauna răspunderea faptelor sale, răspunse hotărît:

— Da, domnule director. Fumez !...

— Ai țigări la dumneata ?...

— Am...

Şi fără să mai aştepte invitația domnului director, ştiind că după această mărturisire nu poate urma decît o percheziție a buzunarelor şi o confiscare a corpurilor delicte (în speță, o tabachere de mucava cu trei țigări Carpați înăuntru}, Sergiu scoase tabaeherea din buzunar şi o puse pe masă.

Domnul director făcu un gest scurt spre tabachere.

— Aprinde o țigară...

Avînd impresia că — înainte de a trece la alte sancțiuni mai importante — directorul vrea să-I ridiculizeze şi socotind c-a sosit momentul unei pledoarii în favoarea libertății fumatului în cursul superior al liceelor, Sergiu se ridică în picioare şi răspunse :

— Oricît de convins fumător aş fi, domnule director, nu-mi pot permite să fumez în fața dumneavoastră.

— Dacă te poftesc eu! Am auzit că asupra dumneavoastră, a fumătorilor, tutunul are un efect calmant... Şi dacă — în chiar cancelaria acestei şcoli şi în fața mea ți-am îngăduit să fumezi o țigară — înțelegi, cred, că o

fac pentru că am nevoie de tot calmul dumneatale... de toată puterea dumneatale de stăpînire. Citi ani ai dumneata?

— Aproape optsprezece, domnule director...

— Prin urmare nu mai eşti un copil, nu e aşa ? Eşti pe pragul primei maturităţi... La romani, ai fi îmbrăcat deja „toga virilis". Trebuie dar să-ţi dai seama că viaţa — cu toate părţile ei frumoase — ne rezervă, pe lingă ele, o mulţime de încercări, unele mai mici, altele mai mari, cărora trebuie să le rezistăm, dacă vrem să învingem... Strămoşii noştri, romanii...

Sergiu ascultă, fără să audă, discursul plin de citate al domnului director. înţelegea numai că sub toate acestea se ascundea o veste rea, de o mare importanţă. Făcea toate sforţările să-şi închipuie cam ce nenorocire i s-ar fi putut întîmpla şi nu vedea de nicăieri nimic...

Se ştia orfan de la patru ani. N-avea fraţi, nici surori. Rude avea puţine şi înstrăinate, cu excepţia colonelului Zaharescu, singurul care se interesa din cînd in cînd de el, şi care, cu regularitate matematică, îi trimitea o mie de lei de Paşte, o mie de Crăciun şi două mii de vacanţa mare, fiecare mandat poştal fiind urmat de o scrisoare plină de sfaturi părinteşti şi de pete de cerneală antracen. Avere n-avea nicăieri şi de la nimeni în afară de bursa lui de la liceu (datorită căreia, putuse sa ajungă — primul întotdeauna — pînă în clasa a VII-a) şi de cele cîteva sute de lei pe care le cîştiga lunar, meditînd, de doi ani — pentru ca să intre odată şi odată la Mînăstirea Dealului — pe unicul fiu al plutonierului Rădulescu. (Un burduf cu ochi mari de înger şi creier de miel fiert.)

De aceea, cînd domnul director îşi încheie discursul plin de înţelepciune antică şi de îmbărbătare didactică şi-i întinse — cu un gest teatral — o telegramă scoasă din buzunarul vestei, Sergiu o desfăcu fără nici un fel de emoţie şi citi :

„Titică mort. Vino imediat toate bagajele. Rămîi liceu Bucureşti. *Caliopi."*

Telegramele au darul să nu fie niciodată lămurite, tocmai din cauza prea voitei lor clarităţi şi lipsei lor de amănunte.

Or, totul pe lumea asta e compus din amănunte.

Sergiu înţelegea perfect că „nenea Titică" murise. înţelegea că, în acest caz, prezenţa lui — ca nepot şi unică rudă — e necesară la înmormîntare. Nu putea însă înţelege ce raport putea fi între moartea unchiului său şi mutarea lui la un liceu în Bucureşti.

Mai citi o dată telegrama (căci orice telegramă se citeşte de mai multe ori) şi observă că mutarea lui în Bucureşti era o chestiune decisă, de vreme ce i se spunea să-şi aducă „toate" bagajele.

Dar cine putuse să decidă acest lucru fără ca măcar să-1 întrebe ? Nenea Titică ? Şi de ce ar fi făcut-o el, tocmai acum, înainte de moarte, cînd atîţia ani de zile îl lăsase să trăiască singur şi oropsit între zidurile internatului de provincie ? Tanti Caliopi ? Abia o văzuse o singură dată, cînd au trecut în excursie cu automobilul prin oraşul lui şi-au venit pînă la liceu să-1 vadă şi să-i dea un avans de cinci sute de lei în contul celor două mii pentru vacanţa mare. Şi-apoi — pe cît o ştia — tanti Caliopi era o femeie preocupată numai de ea. Ce-ar fi îndemnat-o dar să-1 aducă la Bucureşti ? Şi de ce hotărârea asta — indiferent dacă a fost a lui sau e a ei — i se aduce la cunoştinţa în acelaşi timp cu decesul ? însemna dar că între moartea unchiului şi mutarea lui în Bucureşti este o legătură strînsă şi că cea de a doua nu poate fi decît o urmare a celei dintîi.

Şi ce legătură ar putea fi între una şi alta, decît existenţa unui testament ?

Cum îl ştia pe nenea Titică om bogat şi fără copii, gîndul că el ar putea fi, eventual, moştenitorul, îl făcu să-şi simtă picioarele tremurînd. De aceea, de data asta, se aşeză pe scaun nepoftit, privind cu ochi nedumeriţi, în care mijeau totuşi toate speranţele, telegrama revelatoare.

Domnul director se întorsese, cu discreţie, spre fereastră şi observa cum Ionescu Vasile, dintr-a cincea, punea piedică tuturor elevilor din clasele inferioare, în momentul cînd urcau treapta de beton a coridorului. „Pe măgarul ăsta am să-1 ascult imediat ce intru în clasă, deşi l-am

ascultat şi lecţia trecută", gîndi domnul director, apoi, fiindcă clopoţelul anunţase sfîrşitul recreaţiei, se întoarse spre Sergiu şi, punîndu-i afectuos mîna pe umăr, îi zise :

— Te rog să primeşti condoleanţele mele... Şi ţine minte, vorba strămoşilor noştri, Zaharescule : „si naturam ducem sequemur, nunquam aberabimus..." Haide! Acum du-te în clasă, ia-ţi cărţile şi pleacă la gară... Iţi dau drumul provizoriu pentru şapte zile şi dacă, după cum am înţeles din telegrama dumneatale, va fi vorba să te muţi la alt liceu, în Capitală, din partea mea vei avea concursul... Eşti un elev distins şi meriţi prin urmare tot sprijinul profesorilor dumneatale. Umblă sănătos... şi curaj, băiete !

Unicul tren spre Bucureşti pleca la unsprezece şi douăzeci. Cu cîteva minute numai înainte de plecare, Sergiu ajunse pe peron. Abia avu timpul să-şi cumpere bilet şi să-şi urce bagajele (un geamantan de muşama, o lădiţă de recrut, o cutie de vioară şi o servietă înţesată cu cărţi) într-un compartiment de clasa a III-a şi domnul Gojnea, şeful staţiei, dădu semnalul de plecare...

înghesuit la fereastră între o leliţă care pleca la Bucureşti să-şi vadă feciorul, soldat „în compania a IX-a la Malmizon" şi un preot de ţară care mergea să-şi ducă copilul la institutul antirabic —• fiindcă îl muşcase un cîine „cu semnalmente de turbare" — Sergiu aprinse cea dintîi ţigară pe care în viaţa lui o fuma în public. Se gindea la viaţa lui. Cea de pină acum şi cea de aci înainte. Viaţa cea de care — cu fiecare piatră de kilometru, cu fiecare canton, cu fiecare gară — simţea cum se apropie şi se depărtează în acelaşi timp.

Pentru tot ceea ce fusese pînă acuma, nici un regret. Nu ducea în el nici o amintire care să-l facă să se gîndească, cu emoţie şi părere de rău, îndărăt. O copilărie chinuită, fără bucurii, fără alintări, irosită pe cărţile de şcoală primară şi în picul de grădină cu stropul lui de -cer prelins printre ramurile zarzărului din dosul casei. Apoi, internatul. Dormitoarele triste, colegii, coridoarele, duminicile libere pe străzile vechi, provinciale, examenele.

cu vacanţele lor, singurele bucurii într-o viaţă de izolare şi de muncă încăpăţînată.

Pentru tot ceea ce avea sa fie de aci înainte, fiorul cel mare al neprevăzutului. Fiorul pe care îl simţea m el ca o bătaie de aripi nevăzute într-o colivie cu pereţii tencuiţi...

III. VERGISS MEIN NICHT *

„Doamna *Caliopi Zaharescu aduce, pe această cale, cele mai vii mulțumiri tuturor* rudelor, *camarazilor, prietenilor şi cunoscuților, care au luat parte la oficierea parastasului de un an de la moartea mvltiubxtului şi în veci neuitatului ei soț, locotenent-colonel intendani Zaharescu Dumitru (Titică)."*

Caliopi împătureşte jurnalul cu grijă, îl închide în casa de bani din birou (în sertarul rezervat documentelor), apoi îşi reia locul pe fotoliu, în salon.

Deşi e numai nouă seara, totuşi, după o zi atît de agitată, se simte ostenită, ca după o noapte pierdută. Impresiile zilei, slujba la biserică, pomenirea la cimitir, întîlnirea cu atîția camarazi şi cunoscuți ai răposatului, (parastasul a fost foarte animat, fiind o zi superbă pentru o plimbare ,,pe contul familiei" la cimitirul militar), intîlnirea cu toată lumea aceea care nu i-a vorbit decît de Titică, fiecare simțindu-se obligat să-1 regrete, să povestească o amintire binevoitoare la adresa lui sau sâ-i sublinieze o calitate, emoțiile ei personale, toate acestea lac ca, în clipele astea de inventar, amintirea defunctului să se reconstituie întreagă.

[1] **Nu mă uita (germ.).**

Oricîtă tăinuită şi omenească bucurie i-a produs, de la început, o dată cu moartea lui Titică, gîndul libertății dobîndite cinstit, prin văduvie, şi al averii moştenite cu testament cdograf, oricîtă vinovată uşurare a întrezărit imaginația ei, scăpată de sub zăgazul vieții conjugale, într-un viitor turbure, agreabil şi pe alocuri amețitor, după despărțirea definitivă de omul care — prin simpla lui prezență în viață — reprezenta o barieră, dincolo de care clocotea o lume şi „o viață" abia bănuită cu timiditate şi emoție, în clipa asta Caliopi regretă sincer, din tot sufletul şi din tot trupul ei amplu, pe „bietul Titică". Pe omul care deşi n-a reprezentat niciodată pentru ea „idealul", a fost totuşi „o ființă" cu care, douăzeci şi cinci de ani, şi-a amestecat zilele, visurile şi simțurile. Un om care a ştiut, cu o artă numai de el cunoscută, să-i facă viața plină de mulțumiri mărunte, variate, continui şi să-i dea impresia că nici o altă fericire n-ar fi putut exista în afară de aceea pe care i-o construise el, minuțios, metodic sau — cum zicea el, în termeni militari — „scurt, clar şi concis".

Ghemuită în fotoliu, sub presiunea amintirilor pe care le vede adunîndu-se din toate părțile şi de toate felurile, Caliopi — victimă a tensiunii arteriale ridicate —- simte imperios nevoia unui pahar cu apă şi a unei bucățele de zahăr.

•— Sergiule ! Te rog să-mi dai un pic de apă şi o bucățică de zahăr.

In altă împrejurare, Sergiu ar fi sărit imediat să-şi servească mătuşa. (El ştia că imediat după moartea unchiului, nopți de-a rîndul, tanti îl visa pe răposatul şi că spaima în care tresărea din somn, nu i se putea linişti decît cu un pahar cu apă şi o miraculoasă bucățică de zahăr.)

De data asta însă, Sergiu nu mai poate satisface dorința lui Caliopi. Sculat de la cinci dimineața, hărțuit de colo pînă colo cu regizarea tuturor preparativelor parastasului (colivă, birjari, luminări, ulcele, cofeturi, paracliser, plata popilor, etc), trimis de zeci de ori în oraş după un lucru uitat şi reamintit în ultimul moment (scorțişoară, plute pentru candele, mărunțiş pentru pomană etc.) oste-

nit de greutatea lui tanti Caliopi pe care trebuise s-o sprijine la toate urcările si coborîrile din cupeu, acasă, la biserică, la cimitir (şi durerea face pe oameni mai grei), a adormit, pe marginea fotoliului, cu capul pe piept şi cu mîinile lăbărţate pe genunchi, ca un călător în tren cînd, după o noapte petrecuta în picioare pe coridor, găseşte, spre dimineaţă, cu două staţii înainte de destinaţie, un Ioc în compartiment.

Caliopi îl priveşte dormind şi inima deschisă astăzi tuturor emoţiilor i se umple de un sentiment ciudat : un amestec de milă şi de vanitate. Se ridică încet de la locul ei şi apropiindu-se de el, îl mîngîie uşor, întîi pe frunte, apoi pe obraji. Mîinile ei simt, fără să aibă intenţia, pielea adolescenţei catifelate, pe luciul căreia bărbăţia bărbii n-a avut încă timpul să-şi înăsprească ţepile. Inspăimîntată de propriul ei gest şi poate de neprevăzutul senzaţiei pe care o încearcă, îşi trage repede mîna înapoi şi îşi reia locul.

Şi ca şi cum ar fi simţit prin somn mîngîierea maternă a mîinii aceleia grase şi moi, Sergiu surîde fericit, iar buzele-i, înfiorate parcă, depun un sărut timid şi filial, în vid.

Caliopi a privit pe toate feţele şi a judecat din toate punctele de vedere dorinţa lui Titică de a avea grijă de unicul lui nepot, pînă şi-o face o carieră. Se gîndise, la început, să-i scrie, pur şi simplu, o scrisoare prin care să-i aducă la cunoştinţă că se obligă să-i servească lunar o sumă de bani, pînă la terminarea studiilor.

Dar Sergiu în cîteva luni de zile urma să termine liceul în provincie şi să vie, pentru studiile universitare, la Bucureşti. Aci cheltuielile s-ar fi mărit, pe lîngă cursuri, taxe, cărţi, şi cu o sumă importantă, reprezentînd plata chiriei şi a întreţinerii lui. Or, acestea le putea avea gratis, în chiar casa ei. O cameră oarecare de pe coridor şi mîncarea de la servitori. De aceea Caliopi se oprise la această din urmă soluţie şi, cu o zi înainte de" înmormîntare, telegrafiase nepotului în provincie.

Nu simţea pentru el nici un fel de sentiment. Ii era indiferent ca o piatră din curte sau ca o cioară de pe turla bisericii din faţă. Il văzuse o singura dată, în treacăt, şi

atîta tot. Nu ştia decît că e premiant în toate clasele (lucru care îl făcea şi mai antipatic) şi că seamănă leit ,,la ochi" cu Titică. Acest din urmă amănunt a făcut-o să-1 privească, cu oarecare interes, în clipa cînd i s-a înfăţişat în salonul mortuar, stângaci, neştiind ce să facă cu bucheţelul de flori care i se fana în mînă.

Nu 1-a mai văzut apoi două zile, pînă după înmormîntare. N-a ştiut nici unde a dormit, nici ce-a mîncat, nici ce-a făcut. Era prea. stăpînită de durerea ei, pentru ca să-şi mai poată aduce aminte de astfel de nimicuri.

Cînd a aflat însă că „nepotul" a dormit cu mantaua sub cap, pe banca chioşcului din grădină, unde îşi depozitase şi bagajele, i s-a făcut parcă milă de el. L-a chemat să-1 certe că nu s-a priceput să se culce pe prima canapea găsită la îndemînă şi să-i puie în vedere hotărirea ei cu privire la „noul lui fel de viaţă".

Şi atunci, îh locul unui licean lălîu, plin de coşi pe faţă şi adus de umeri — aşa cum se aştepta să fie — i s-a înfăţişat un tînăr înalt, voinic, drept ca un metru de stămbar, cu obrazul curat şi viril şi cu trupul bine cumpănit în uniforma curată şi cu oarecare eleganţă croită. Şi dintr-o dată Caliopi s-a simţit jenată să aducă la cunoştinţa acestui tînăr prezentabil şi destul de simpatic că „începînd de astăzi" urmează să doarmă pe coridor, în fosta odaie a ordonanţelor şi să mănînce singur, în odaia lui, din mîncarea slugilor. S-a gîndit puţin şi, fiindcă era tocmai ora prînzului, l-a poftit în sufragerie la masă. Aci, între feluri, a ascultat povestea vieţii lui. O poveste simplă şi scurtă a unui om obişnuit să înfrunte tot şi hotărit, prin propriile lui mijloace, să biruie. Ochii nu-i avea tot atît de verzi ca răposatul. Ai nepotului, aşa cum şedea în soare, băteau niţel mai în albastru. Şi ce gene răsfrinte ! Ca de fată I

Caliopi îşi aminteşte perfect cum s-a uitat atunci la ochii ăştia frumoşi şi cum dintr-o dată •— sub privirea lor limpede — toate planurile ei s-au răsturnat.

Şi Sergiu din ziua aceea a rămas în casa ei, nu ca o rudă săracă pe care trebuia s-o tolereze pentru împlinirea

unei obligații testamentare, ci ca un oaspete. Ca un invitat pe care o gazdă care își pricepe rostul trebuie să-l trateze cel puțin de la egal la egal.

Pe masa din salon se află în permanență trei obiecte : un vas de flori japonez (cîștigat la tombolă, la balul unei societăți de binefacere), o scrumieră de porțelan (cumpărată la Viena) și un album de catifea roșie (oferit lui Titică de către ofițerii regimentului său, cu ocazia înaintării la gradul de căpitan).

Vasul japonez (pe fundul căruia scria *Made in Germany)* e mare cît un ciubăr de muls caprele. Pe pîntecul lui, două gheișe de smalț roz, cu ochi de cobalt și coafură neagră de lac chinezesc (în care se observă înfipte, cu grație, două ace de argint, lungi ca niște cîrlige de ciorapi) stau așezate grecește pe un covoraș brodat cu crizanteme galbene și privesc o barcă, lunguiață ca o scobitoare, plutind pe golful albastru care își trimite valurile pînă la piciorușele lor de cretă. Din barcă, un tînăr în chimono, cu un castronaș de iaurt pus pe cap cu gura în jos, le face bezele, înclinînd grațios chipul lui oval ca un bob de cafea. La orizont se mai vede un vulcan stins, cu moțul turtit ca o scufă de noapte și un pescăruș cu cioc de bronz și aripi albe de marchizetă, plutind deasupra decorului, ca un fluture in mărime naturală.

Scrumirea de porțelan e compusă din două figuri. Prima reprezintă, în mărimea unei coji de nucă, un obiect casnic pe care servitoarele din provincie îl aduc seara, înainte de culcarea stăpînilor, sub șorț, pentru a-l ascunde sub pat sau în măsuța de noapte. Cea de a doua figură înfățișează o pisică, mare cît un șoarece adolescent, vopsită cu lac roșu, cu mustăți de sîrmă și cu joben de ministru plenipotențiar. Poziția pisicii, cambrată la mijlocul trupului și cu coada ridicată suspect, trădează intenția de a se servi, pe loc, de obiectul cu care fantezia artistului ceramic și vienez a legat-o printr-o tălpică de porțelan bleu.

Albumul de catifea roșie are colțurile învelitoarelor strînse în cîte două triunghiuri de metal ca scoarțele unei evanghelii. Pe frontispiciul acestui album, cu file groase de mucava lustruită, se vede scris, cu litere suflat în

aur, „Vergiss mein nicht" sub un mănunchi de floricele bleu cu pistrui de lumină.

Și dacă celelalte două obiecte au o importanță strict decorativă, albumul de catifea roșie de pe masa din salon prețuiește in ochii lui Caliopi cel puțin tot atît cît prețuia sabia de Toledo în ochii răposatului locotenent-colonel intendent Zaharescu Dumitru. Are, prin urmare, o importanță morală.

Și e firesc.

Albumul de catifea roșie de pe masa din salon e un cavou portativ în care amintirile ei s-au strîns — îngropate cronologic — sub lespezile de carton ale paginilor, ca în niște morminte standardizate de cimitir american. E un fel de inventar ilustrat al vieții ei întregi. Un rezumat, în imagini...

Pe prima filă, Caliopi se regăsește la trei ani. în picioare pe un scaun, între părinții ei: mama, o cocoană grasă, scurtă și îndesată ca o jimblă, cu lorgnon-ul de aur ținut grațios la o distanță respectabilă de ochi, în vîrful degetelor scăpate din mitena de dantelă. Tata, un omuleț pierdut sub pălăria de panama și sub redingota de lustrin încheiată într-un singur nasture, sus, sub bărbie.

Caliopi se privește. E o fetiță urîțică, cu piciorușe în paranteză, cu un moț înfipt în creștetul capului ca un ou de Paște și, drept supremă eleganță, cu o umbreluță pitică în mînă. Fericiți că pot prezenta obiectivului pe odrasla lor și conștienți de importanța momentului, părinții — înțepeniți de-a dreapta și de-a stînga scaunului, pe care a cocoțat-o fantezia fotografului — surîd din toate trăsăturile feței, ca o pereche de unguri, duminica, privind lebedele în Cișmigiu.

Și filele albumului trec mai departe, într-o defilare rapidă de rude defuncte (de ce or fi semănînd între ele toate rudele defuncte păstrate în albumurile de familie ?), de colege de școală (cu gulerașe albe, amidonate, peste șorțurile negre, cu cravate de pictori la gît și cu ghete cu nasturi în picioare), de „vederi din țară și străinătate"*, de copii după tablourile celebre și de ilustrate reprezentînd, de predilecție, mări înspumate de furtună (în volbura cărora se luptă bărci pline cu pescari însurați), moride vînt flamande cu morari veseli și fumători de lulele (îm-

brăcați cu șalvari cafenii, ca țăranii noștri de pe Vlașca), portrete de compozitori și mai ales felicitări. Felicitări de „Anul Nou", cu porci trandafirii de gelatină și cu urări în litere de brad verde din încheieturile cărora se topește zăpadă festivă.

Și cu fiecare filă mai departe Caliopi crește sub proprii ei ochi.

Treptat pieptănătura, cu breton tăiat scurt pe frunte și onorat la zile mari cu moțuri învoalate de panglică lată, se schimbă, mai întîi în bucle răsucite cu artă pe deget și apoi în cozi lăsate pe spate și împletite de o parte și de alta a capului. Rochițele copilărești încep să fie din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai multe pe talie și mai impunse în afară în dreptul pieptului. Ghetele fără formă, sandalele dispar pe nesimțite, ca să facă loc pantofilor cu toc și chiar unei perechi de pantofi de lac cu fundulițe de rips la căpută.

Caliopi are cincisprezece ani.

A învățat să citească seara, în traducere, romanele la ordinea zilei, să întrebuințeze apa de Colonia și înainte de culcare, și știe să-și incondeieze sprîncenele, pe furiș, cu chibritul tăvălit în funingine, făcută cu flacăra luminării pe fundul unei cești de cafea cu lapte,

A învățat chiar să răspundă „ințepat" bărbaților care îi șoptesc, în amurg, cînd se întoarce din oraș spre casă, cuvinte galante, subliniate de priviri focoase și măgărești.

Acum Caliopi cunoaște „toate tainele vieții". Nu mai crede, de mult în barza care aduce copiii cucoanelor din cartier. Nu-și mai închipuie apoi că băieții se deosebesc de fete numai pentru că poartă pantaloni și știe „precis" că verii primari sînt singurele persoane pe care familia nu-i socotește niciodată bărbați și de la care se pot afla — noaptea tîrziu, cînd toți ai casei s-au culcat — lucruri foarte importante. Lucruri care te fac — după ce ei pleacă, cu_țigări contraveniente în gură și cu mîinile înfundate liric în buzunare — să te zvîrcolești în așternuturi, chinuită de insomnii, pînă ce se aud tramvaiele comunale ieșind de la depouri.

Și iarăși filele trec.

încep să apară fotografiile din excursii mixte, cu băieți și fete, acoperite de semnături comemorative și indesci-

frabile. Apoi, în două poziții, cea dintîi fotografie în rochie de domnișoară de onoare (firește, la nunta unei verișoare). După ea vin — pe file multe — fotografiile de „artiști" și, în sfîrșit, deodată, singur pe o pagină, se ivește Titică. E în picioare și în mare ținută, așa cum era cînd l-a cunoscut „prima dată" la nunta Didonei.

Caliopi își aduce aminte exact.

Ea era domnișoară de onoare. Titică, simplu invitat, în calitate de prieten și camarad de regiment cu ginerele. (Tot un locotenent „de ață" cumsecade și leoarcă, sub mănușile albe.)

Primele cuvinte le-au schimbat în biserică. Se începuse împărțirea buchețelelor de flori și a cocardelor cu beteală. Urmată de cavalerul ei (un funcționar de la Domenii, ras în cap ca un sas în vacanță) care nu pierdea ocazia să-i calce pe trena rochiei la fiecare pas (o rochie de mătase roz cu volane albe ca o înghețată de fragi cu frișca pe de margini), Caliopi se apropie de Titică, care asculta atent slujba și, cu un gest drăguț, acompaniat de un surîs care lăsa să i se vadă toți dinții (toată lumea era de părere că „îți vine s-o mănînci cînd ride") vru să-i prindă de pieptul tunicii o cocardă de nuntă.

Emoționat de atenție, Titică umflă pieptul. Poate din cauza asta, acul apăsat de Caliopi cu putere se frînge, înfigîndu-i-se în deget. Caliopi dădu un țipăt. Profund impresionat de această întâmplare, Titică își pierdu cumpătul și, neștiind exact ce trebuie să facă, îi apucă degetul și, strîngîndu-l cu putere de vîrf, îi duse la gură „ca să-i sugă durerea", așa cum știa el că se procedează în cazuri de ințepături.

Surprinsă de „îndrăzneala" și „intimitatea" acestui gest, ea își smulse mîna din strînsoare și, îmbujorîndu-se toată, îi zise pe un ton pueril și ultragiat;

— Domnule locotenent...

Abia atunci Titică își dădu seama de „gafa" pe care o făcuse și rămase în fața ei, dezorientat și bleg, ca m necuvîntătoare intrată din eroare într-o cofetărie.

Cavalerul lui Caliopi, care privise întîmplarea cu indiferență, găsi momentul potrivit să scoată din buzunarul de la spate al pantalonilor o batistă de sifon curată și parfumată copios cu esență de roze. (Burlac, cavalerul lui

Caliopi, au cumpăra parfum decît la zile mari. Şi pentru ca „să nu se trezească degeaba", cumpăra numai cu gramul şi numai într-o fostă sticluţă de picături de Davilla, fiindcă, după cum se ştie, sticluţele acestea sînt prevăzute cu un picător.)

— îmi daţi voie, domnişoară, să vă „pansez" puţin rana, zise el.

Titică simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare. îşi pironi ochii asupra lui Caliopi şi, cu vocea sugrumată de guler şi de sinceritate, bîigui :

— Vă rog să mă iertaţi, domnişoară, dacă adineauri... Fără să vreau... Convins că fac un bine. Să mă credeţi că nu m-am gîndit nici un moment... la altceva, care.., Vă dau cuvîntul meu de onoare... Regret din...

Lui Caliopi i se făcu milă de el. îşi dădu seama că gestul care o supărase fusese făcut fără intenţie de necuviinţă. Şi ca să arate bietului băiat că „nu mai are nimic cu el", pe lîngă cocarda cu pricina (pe care, de data asta, Titică şi-o prinse singur în piept) culese din coşul pe care i-1 ţinea galant cavalerul de onoare un buchețel de liliac alb înfăşat în scutece de ferigă verde şi i-1 oferi rîzînd.

•— Poftim ! Ca să ne împăcăm, îţi dau şi flori.

A doua zi de dimineaţă, la regimentul 40 Călugăreni, pe biroul locotenentului administrator Zaharescu Dumitru se putea vedea, aşezat cu grije într-un pahar cu apă, buchețelul de liliac alb peste care avusese grijă să toarne cîţiva stropi de „odicolon" ca să-i menţie parfumul.

Şi dacă, tot a doua zi, cineva i-ar fi spus lui Caliopi că, peste două luni, avea să păşească în faţa altarului de la biserica Silvestru, la braţul locotenentului pe care îl cunoscuse la nunta Didonei, i-ar fi pufnit de rîs, în nas.

Şi totuşi, peste două luni, într-o duminică, la orele nouă seara — albă şi emoţionată — Caliopi devenea doamna locotenent Zaharescu, soţia celui mai fericit ofiţer inferior din armata română.

Lucrurile se petrecuseră atît de repede, pentru că părinţii ei socoteau că o fată de funcţionar al statului, dacă nu se mărită pînă la douăzeci de ani, mai ales cînd

a frumoasă, trece din oficiu în rîndul fetelor „cu defecte ascunse" pe care lumea şi peţitoarele nu întîrzie să le afle, sau să le imagineze.

De aceea propunerea lui Titică a fost primită de la început cu simpatie. „Băiatul" avea carieră frumoasă, avea o pereche de case cu două etaje şi cu balcon, în oraşul lui natal, o grădină cu fineţe şi pomi fructiferi la marginile aceluiaşi oraş, avea o vacă elveţiană şi ceva bani puşi deoparte. N-avea nici un viciu, era prezentabil şi bine văzut de superiorii săi.

Singurul lucru care nu le surîdea părinţilor era „arma" din care făcea parte viitorul ginere. Şi dacă totuşi coana Clemantina a rămas pînă la sfîrşit de părere că administraţia este o armă „inferioară", domnul State s-a convins, între timp, că dacă infanteria este „regina bătăliilor", artileria şi cavaleria „arme de elită", apoi administraţia nu poate fi altceva decît „mama războaielor", pentru că ea hrăneşte toate celelalte arme în timpul campaniei. Şi deodată lucru acesta stabilit, nu mai rămînea decît consimţămîntul lui Caliopi.

Cînd a auzit despre ce este vorba, Caliopi a început în primul rînd să plîngă. Apoi s-a mulţumit să suspine şi să declare categoric :

— Mai bine mă omor decît să mă mărit cu un ofiţer „de aţă".

Dar nu ăsta era motivul adevărat al refuzului ei şi nici faptul că Titică i-ar fi displăcut (în ceea ce privea „fizicul" i-1 găsise destul de „plăcut", iar ca „intelect", era de părere că e foarte „simpatic").

Pentru căsătoria ei îşi construise, ca orice fată, un scenariu, după care aştepta să se filmeze romanul ei sentimental. Din preferinţele ei, din gusturile, din visurile şi dorinţele ei, îşi combinase o existenţă tip care i se părea singură în stare s-o fericească. De la toţi bărbaţii pe care îi cunoscuse în familii, pe stradă şi în lecturi, luase cîte ceva — o trăsătură fizică sau morală, un detaliu sau o caracteristică — creînd un personaj exclusiv şi particular, un bărbat denumit „ideal" în aşteptarea căruia hotărîse, incă un an, doi, să se distreze cu alţii.

Şi apoi formalităţile morale din imaginaţia ei, în vederea unei căsătorii, nu coincideau de loc cu cele în faţa cărora se găsea, în realitate.

Ea visase un preludiu...

O cunoştinţă cu omul ideal într-un amurg, de preferat poetic. Apoi o „simpatie" discretă şi „începîndă" din ambele părţi (exprimată prin surîsuri, atenţii, dans, ghicit în palmă şi conversaţii în *tete-ă-tete* ori de cîte ori preopinenţii se găsesc împreună în aceeaşi societate). încet, încet, simpatia să se transforme în „prietenie" (plimbări împreună în parcuri, scrisori cu citate din poeţi şi cu păreri proprii despre viaţă, iubire şi moarte, schimb de cărţi cu pasagiile semnificative subliniate discret cu unghia etc), apoi în „tandreţe" (uşoare strîngeri de mîini, oferiri de braţ, întîrzieri scara la poartă, pc ploaie, sub aceeaşi umbrelă) şi, după toate astea, numai atunci, numai în cele din urmă, în iubire. O iubire la început platonică, care trebuia să-şi mistuie protagoniştii „un timp de" pentru a-i pregăti în vederea marei clipe a împreunării trupeşti, cunoscută, îndeobşte, sub pseudonimul de căsătorie.

De aceea propunerea lui Titică, care anula dintr-o dată toată ierarhia sentimentelor stabilite de Caliopi, a fost primită cu un refuz categoric inundat în averse de lacrimi.

Insistenţa părinţilor s-a dovedit însă mai tare decît „teoriile" fetei. Explicaţiile lor, în cursul cărora coana Clemantina îşi plasa, din cinci în cinci cuvinte, şlagărul : „tu ştii bine că n-ai nici un ban zestre", şi domnul State laitmotivul „trebuie să profităm de ocazie în vremurile astea materialiste" (totdeauna, cînd e vorba să se mărite o fată săracă, contra voinţei ei, vremurile sînt materialiste), au avut darul să liniştească revolta lirică a lui Caliopi şi încet, încet — după o săptămînă de plîns, de insomnii şi de abţineri de la masă — să-şi dea consimţămîntul la care ambii părinţi ţineau enorm, fiindcă ei erau de părere că „dragoste cu sila nu se poate face".

Şi a doua zi după consimţămînt, Titică venea să ia răspunsul pe care îl ştia din ajun, în birje pe cauciuc, ras cu perdaf, proaspăt ieşit din aburii Băii centrale, dintre

rafturile cofetăriei lui Riegler şi de printre ghivecele şi buchetele celei mai scumpe florării din piaţa sfîntului Anton.

Uite-o mireasă. In rochie albă de mătase, cu trena încolăcită ca un fum la picioare, zîmbeşte cît poate mai natural obiectivului. In spatele ei, fericit, cu pieptul bombat sub beteala de ginere, Titică şi-a sprijinit — posesiv___ **O** mînă pe umărul ei.

Chiar şi acum, după atîţia ani, Caliopi îşi aminteşte senzaţia groaznică pe care a simţit-o în clipa cînd fotograful a aprins magnezia. Fulgerul acela de lumină violentă, lividă, i-a trecut prin tot trupul ca un curent electric. Şi 1 s-a părut că, în trecerea lui de o clipă, a prefăcut în scrum, ca pe un fluture captiv, tot sufletul adolescenţei ei. De aceea a plecat de la fotograf către casa care aştepta, cu brad la poartă şi cu neamurile la uşă, sosirea mirilor, cu o senzaţie de gol în tot trupul ei îngheţat de presimţiri nelămurite.

De aci înainte, de la fotografia ei în rochie de rnireasă, pe filele albumului începe toată viaţa ei alături de Titică, cu toate momentele ei solemne, cu toate aniversările, cu toate amintirile care au fost socotite demne de a fi „imortalizate" pe hîrtie.

Iată o fotografie din excursia de la Snagov, doi ani după nuntă, la 1 Mai pe iarbă verde.

Titică, binişor dispus după masă, şi-a desfăcut tunica la guler şi la piept şi, luînd lăutarii după el (doi ţigani cu capete de fontă şi dinţi de faianţă) s-a urcat în barca mînăstirii, la marginea lacului, cu sticla de vin ridicată într-o mînă, şi cu o pălărie de cucoană pe cap. Soarele dogorea apa lacului care scînteie ca o saramură de aur în care razele clipocesc, printre unde, caracude lătăreţe de lumină...

Iată prima lună de concediu petrecută în vilegiatură la Sinaia. Cu chipiu de dril alb pe cap şi cu un baston de corn lustruit în mînă, Titică s-a urcat pe un colţ de stîncă, să surîdă superior spre firmament. Şi surîde, beat, din toate trăsăturile feţei, ca un copil căruia fotograful îi arată „păsărică".

Iată primul voiaj în străinătate...

Veneția 1

In piața San-Marco, porumbeii s-au strîns în jurul lor, ca puii de găină, dimineața, în jurul gospodinelor cu şorțul plin de boabe de porumb. Unul, grațios şi muzical ca o piculină înaripată, a aterizat delicat pe umărul lui Titică care, îmbrăcat civil, îl serveşte politicos cu grăunțe de mei din cornetul cumpărat special „ca să-1 trateze".

Soarele dimineții drapează clădirile cenuşii ale pieții in marame subțiri de lumină creață şi, aşa cum stau, unul lîngă altul, amabili şi gravi, între porumbei, Caliopi şi Titică par doi seniori invitați la o recepție şi descinşi din eroare în curtea de păsări a amfitrionului.

Iată Ponte dei Sospiri, unde Titică a avut ocazia să-şi îndeplinească una din cele mai tenace dorințe pe care o avusese în viață : aceea de a scuipa de acolo, în lagună, ca o postumă ofensă la adresa inchiziției.

...Iată... Iată... Iată...

Iată douăzeci şi cinci de ani de viață, alături de omul pe care i l-a hărăzit destinul (sau poate nunta Didonei) şi care nu s-a dat niciodată înapoi de la nimic, ori de cîte ori a putut să-i facă o plăcere sau să-i procure o mulțumire, cît de neînsemnată şi care, de un an — împlinit astăzi la patru după prînz — a dispărut pentru totdeauna de lîngă ea, luîndu-şi reşedința eternă la cimitirul militar, cum intri a treia alee pe dreapta.

Un an ! Ce repede a trecut! Ce repede a şters totul!

De aci înainte, o dată cu ultima rochie de doliu care va intra în cufărul cu vechituri din cămară, viața ei îşi va continua drumul, ca un vehicul oprit o clipă, de legile circulației eterne, la o încrucişare de drumuri, sub semnul categoric al agentului etern şi invizibil.

Sergiu deschide ochii. Are aerul speriat al unui copil care se deşteaptă — uitat de servitoare — într-o grădină publică, pe o bancă. Cîteva clipe nu-şi dă seama de nimic. Apoi încet-încet se regăseşte. Intîi pe el... pe urmă salonul... apoi tanti Caliopi, care îl priveşte surîzînd cu albumul închis pe genunchi.

îşi dă seama de necuviința de a fi adormit în fața ei, tocmai în seara asta. cînd îşi pusese în gînd să fie cît mai atent cu ea, căutînd, în felul ăsta, să-i îndepărteze durerea" redeschisă cu ocazia parastasului. (La drept vorbind, durerea lui tanti Caliopi l-a lăsat totdeauna rece, deşi din prima zi a venirii lui aici a adoptat, față de această durere, o atitudine prevenitoare şi respectuoasă.)

Caliopi înțelege jena care pompează brusc tot sîngele în obrajii nepotului abia dezmeticit din somn şi, fără să ştie de ce, se simte măgulită. Sergiu îi priveşte surîsul şi nu ştie ce să creadă. E ironic ? E binevoitor ? Ar vrea să spună ceva, dar nu ştie ce. Simte numai c-a făcut un lucru pe care nu trebuia să-1 facă. De aceea singurele cuvinte care îi vin pe buze le rosteşte stingherit, neştiind nici dacă spune destui, nici dacă sînt cele care trebuiesc spuse :

— Iartă-mă, tanti. M-a prins somnul.

Caliopi, amuzată de încurcătura lui, glumeşte, luîndu-şi un aer de circumstanță.

— Aşa adorm copiii... îmbrăcați, pe scaune !...

In salon e cald. O căldură uşoară, intimă, de primăvară închisă înăuntru de peste zi. Lampa împrăştie, de sub abajur, o lumină difuză, ca de veghe. Tictacul ceasului bate uşor ca o inimă uitată pe scrinul de lac negru.

La ceasul ăsta oraşul şi-a aprins toate luminile. In cinstea nopții care începe, cîntă toate muzicile în localuri şi restaurante. Pe străzile animate, miroase a primăvară de parcă s-au topit ghiocei în văzduh. Femeile îşi mlădiază trupurile în taiorurile noi. Şi parcă toate au, în ochi, violete nocturne.

Ochii lui Sergiu sînt mari, frumoşi şi nedumeriți.

Caliopi îi priveşte lung şi îşi simte inima bătînd repede-repede, ca o pendulă cu greutatea căzută brusc de la talger. Sergiu stă în fața ei drept şi cu cearcăne de oboseală în jurul ochilor. Are o înfățişare curată, virilă, de zeu tînăr în costum de sport. Din ființa lui întreagă se degajă totuşi o supunere vasală, de recrut, la raport în fața plutonierului major.

— Copiii se sărută înainte de culcare... Vino să te sărut şi du-te să faci nani...

Caliopi îşi ascultă propriile ei cuvinte şi le aude sunînd fals. Dar, în clipa asta, o căldură nelămurită i se îm-

praştie în tot trupul. O moleşeală indiscretă, ca după un pahar de ceai fierbinte, cu rom mult.

Sergiu se apropie şi se apleacă uşor deasupra fotoliului. E un moment solemn în cuprinsul căruia emoţia îi face să asude uşor pe frunte.

Niciodată tanti Caliopi nu l-a sărutat pînă azi. Niciodată pînă azi privirea ei n-a" fost atît de prietenoasă, cuvintele ei atît de calde. Şi parcă, astă-seară, nu mai e ea. Are o privire nouă, o lumină nouă în înfăţişarea ei întreagă, şi parcă tremură ca de un fior.

Cu gura aproape de chipul lui, Caliopi ezită o clipă. O clipă nesfîrşită, grea, neştiind unde să-şi lipească buzele : pe ochii aceia mari, frumoşi şi osteniţi ? Pe obrajii netezi, cu sîngele furnicînd vioi sub epidermă ? Pe buzele cărnoase şi umede, ca miezul de prună gîltană ?

Nebănuind dilema fiziologică în faţa căreia tanti Caliopi a rămas nemişcată, cu ochii mari şi turburi, simţind numai, pentru prima dată, în inima lui de orfan căldura unei afecţiuni materne, Sergiu îşi apleacă, neîndemînatic şi filial, în întîmpinarea buzelor mătuşii, fruntea lui mare, pură şi asudată uşor pe tîmple.

VI. LA OPT LEI, TOATE IN MIZA...

în fiecare joi după-masă, madam Pruncu, mama doctorului cu acelaşi nume, are „jur" de cărţi.

De aceea, astăzi, toată dimineaţa, madam Pruncu a stat în bucătărie ca să pregătească un tort de nucă şi o farfurie cu bezele pentru trataţia de după-masă. Aceasta conform regulei stabilite între toate „fetele" care alcătuiesc partidele obişnuite de maus, de a servi, în schimbul caniotei, (în afară de dulceaţă şi cafea, care constituie trataţia gratuită a casei) şi o ceaşcă de ceai „cu ceva împrejur".

Problema trataţiei a fost de altfel o problemă îndelung dezbătută. Fiecare dintre „fete" a căutat să scape cu cît mai puţină cheltuială, astfel ca suma vămuită la caniotă să constituie, dacă nu un beneficiu net, cel puţin o despăgubire în vederea unei eventuale pierderi la joc.

Din această cauză, ordinea „jururilor" (fiecare avînd trataţia lui specificată într-un bileţel) s-a stabilit prin tragere la sorţi. Astfel : pentru luni, lui madam Gherman (văduva inginerului de la primărie) i-a căzut uscături calde si colţunaşi cu magiun de casă. Madam general Istrătescu era să nu mai vorbească în viaţa ei cu Sophie Cornescu, fiindcă aceasta nu voia să-i cedeze, cu nici un chip, pentru marţea, tortul ei de pandişpan cu dulceaţă

de vişine la mijloc, în prepararea, căruia era renumită încă dinainte de război. Matilda Borcescu a spus de la început că ea, orice ar zice sorţii, nu serveşte miercurea altceva decît cozonac moldovenesc cu stafide sultanine. Fiind moldoveancă după mamă, dorinţa i-a fost ratificată de adunare. Mai greu a fost cu Sesila Gheorghiu, căreia, căzîndu-i „jurul" vinerea, în zi de post, a trebuit să cedeze lui madam Tatu plăcinta cu mere, urmînd ca să servească, în locul acesteia, halva turcească şi pesmeciori de post cu chimene.

Singura care n-a vrut să primească condiţii a fost Caliopi şi nici una dintre „fete" n-a protestat împotriva acestui refuz, ştiut fiind că la Caliopi se găseau totdeauna două-trei feluri de prăjituri de casă plus un tort de cofetărie.

Ca să le facă o surpriză, madam Pruncu s-a hotărît să servească astăzi, în afară de tortul de nucă obligatoriu, şi o farfurie suplimentară cu bezele. Se vede însă că focul la cuptor a fost prea iute, fiindcă bezelele, turnate artistic cu coada linguriţei pe o coală de hîrtie ministerială — ca nişte bile moi de table — s-au făcut scrum pe margini, s-au lipit la fund şi au rămas crude la mijloc. Atît s-a înfuriat madam Pruncu din cauza asta, încît „ea care n-ar fi fost în stare să omoare o muscă în viaţa ei" nu s-a mai putut stăpîni şi a plesnit-o pe Lina în cap cu lingura de supă. Servitoarea s-a uitat [lung după stăpînă-sa, care, după agresiune, a ieşit trîntind uşa de perete şi frecîndu-şi cucuiul cu dosul palmei, s-a mulţumit să mormăie numai pentru ea :

— Ehe ! S-a smintit şi cucoana mea. Şi numai din paguba de la cărţi i se trage.

Apoi s-a aşezat pe un scăunel, la gura maşinei de gătit şi, luînd bezelele aruncate pe jos, a început să le mănînce, una cîte una, cu hîrtie cu tot. In schimb madam Pruncu nici n-a putut să guste, la prînz, de supărare şi, deşi n-o durea capul de loc, a luat totuşi (din „farmacia" fiului) o casetă de piramidon ca să-i treacă migrena. S-a dus apoi în salon şi, ,,ca să-şi descarce nervii", s-a apucat să facă pregătirile de rigoare în vederea musafirilor. (Salonul este odaia de la stradă şi se numeşte astfel numai pentru că nu se face niciodată focul în ea.)

A aranjat mesele pentru cărţi, a şters oglinda de Veneţia, stropind-o întîi cu o gură de ţuică şi frecînd-o apoi cu prosopul de faţă de la lavoar. După asta a scos, pe săliţa din dos, colivia cu cei doi canari (Romeo şi Julieta) ca să nu stea mascotă ciripind cumva, de la spate, cartea vreunei jucătoare superstiţioase. A dat apoi „pe luminare" cele două perechi de cărţi, a pus hîrtie şi creion „pentru platei" şi, deşi cu un ceas înainte, se jurase în sinea ei că nu mai calcă cîte zile o avea în bucătărie, s-a dus totuşi să taie tortul, cu mina ei. Nu de altceva, dar ca să ştie exact cîte bucăţi au ieşit, Lina fiind o mare amatoare de dulciuri, în general şi de tort de nucă, în special.

Obişnuit, jocul începe la patru jumătate. Madam Istrătescu şi-a făcut însă apariţia de la patru fără un sfert şi cu toate că lumea ştie că ea vine totdeauna cea dintîi „din superstiţie", cum a intrat în salon, s-a mirat dueîndu-şi a spaimă mina înmănuşată la falcă, ca şi cum i-ar fi dat un junghi la măsea.

—• Vai, dragă ! Tot eu sînt cea dintîi ? Dacă ştiam nici nu mai luam tramvaiul şi veneam pe jos.

Pe urmă a venit madam Borcescu şi cu Sesila Gheorghiu, fiindcă locuiesc amîndouă în acelaşi „blokhaus". <In realitate, o curte nesfîrşită cu două şiruri de căsoaie de o parte şi de alta.) După ele, ca o furtună, a intrat Sophie Cornescu.

— Inchipuiţi-vă, fetelor, ce obrăznicie! Mă mir că m-am putut abţine să nu-1 plesnesc.

— Pe cine, *ma chere ?*

— Am pierdut biletul de tramvai şi imbecilul ăla de taxator nu vrea să mă lase să cobor în staţie pînă nu plătesc amendă.

în ochii lui madam Istrătescu licări o lumină ciudată ca de fosfor vechi.

— Poate ai uitat să-ţi iei bilet... Distrată cum eşti...

Sophie îi întoarse privirea egal.

— Parcă eu sînt ca tine „să mă dau în spectacol" pentru cinci lei.

— Cînd m-am dat eu în spectacol ?

— Nu te lăudai tu, într-o zi, că vii totdeauna cu tramvaiul fără bilet ?

— E-eu ?

— Da, da, chiar dumneata. Pot să-ți spun şi unde eram. Dumineca trecută, la Caliopi. Întreabă pe toată lumea care era de față dacă n-ai spus tu aşa.

Madam Istrătescu îşi aducea aminte perfect că spusese aşa. Ba ceva mai mult, ştia sigur că niciodată n-a cumpărat bilet de tramvai fiindcă, sigură pe silueta ei marțială şi distinsă, ori de cîte ori taxatorul se prezenta ca s-o execute, răspundea demn şi înțepat :

•— Abonament!

Şi omul totdeauna o saluta, respectuos şi trecea mai departe.

Totuşi, fiindcă nu voia să-i dea satisfacție Corneaschii, roti privirea mirată de la una la alta.

— Am spus eu asta, dragele mele ?

„Fetele" tăcură cu toate. Madam Istrătescu înțelese că partida e pierdută. Şi atunci, destinzîndu-şi buzele într-un surîs plin de diplomație şi de îngăduință, continuă, tot ea.

— E ! Dacă ziceți voi c-am spus, aşa trebuie să fie. Nu-mi iau vorba îndărăt. Credeam însă că ştiți şi voi atîta lucru... că noi, generălesele văduve, avem gratis la tramvai. Cred că măcar atîta atenție, merităm de la stat şi noi, care am luptat la Mărăşeşti, în timp ce alții primeau lefuri în teritoriul ocupat.

Aluzia la soțul lui Sophie Cornescu, care în timpul ocupației din 1916 fusese prefect într-un județ de munte, era prea vizibilă ca să nu izbucnească imediat o ceartă între cele două vechi prietene. Noroc că în aceeaşi clipă au intrat pe uşă madam Tatu şi cu văduva lui Gherman de la primărie.

— Da ce, Caliopi n-a venit încă ? Şi noi care credeam c-am întîrziat. E cinci trecute. •

E adevărat că totdeauna Caliopi sosea cea din urmă. Dar niciodată nu i s-a întîmplat să întîrzie atît. Madam

Pruncu îşi priveşte, cuprinsă de panică, ceasul de la mînă.

— I-aş trimite vorbă, dar n-am pe cine.

Madam general Istrătescu e de părere să n-o mai aştepte.

— începem o masă noi, şi voi, celelalte trei, jucați cu „mortul" pînă vine.

— Nu joc cu „mortul", că e semn rău.

— Vai, Sophie dragă, cum se poate să spui asemenea copilării ? Eşti femeie inteligentă, ce naiba ?

— Tocmai. Numai oamenii inteligenți sînt superstițioşi.

— Cu alte cuvinte ne făcuşi proaste.

Madam Istrătescu, consecventă cu ea însăşi, ia pachetul de cărți după masă, alege patru dintre ele, le amestecă bine şi apoi la prezintă cucoanelor „să tragă". Apoi le contemplă pe rînd.

— Va să zică eu sînt as, Adelina popă, madam Tatu damă şi tu valet.

Cucoanele îşi ocupă locurile. Fiecare pe cel care i l-a indicat cartea. Madam Pruncu/ îşi jpriveşte iarăşi ceasul.

•— O fi bolnavă. Cinci şi jumătate.

— Dac-ar fi bolnavă ar fi trimis vorbă. Trebuie să fie „altceva" la mijloc.

Cuvîntul lui madam Gherman, plin de bănuieli şi de subînțelesuri, atrage atenția tuturor. Profitând de ocazie că „nu merge cu două atule mici", madam Istrătescu riscă o întrebare :

— Hm ! Ce-ar putea să fie ?

— Parcă voi n-ați băgat de seamă cum s-a schimbat de cînd i-a murit bărbatul ? Nici n-a aşteptat bine să-şi arunce crepurile de doliu şi-a şi început să umble de colo pînă colo, fără nici un rost. Teatru... cinematograf... restaurante... berării... Ba, într-o zi, a scos-o nepotu-său din minți şi s-a dus cu el la o conferință, la fundația aia din Calea Victoriei.

— Ştiți că ia şi lecții de engleză ?

Vocea lui madam Istrătescu se aude limpede dintre cărți :

— Ar face mai bine să învețe mai întîi franțuzește, că de-abia o rupe, şi engleza fără franceză nu se poate învăța.

— Spunea într-o zi că vrea să plece în străinătate,

— Singură ?

— Ei, aş ! Cu nepotul. Ăla o pune la cale Ia toate. De cînd l-a adus în casă face din ea ce vrea.

— Băiatul ăsta trebuie să fie foarte şiret. Iacă-tă ! Intr-un an de zile de cînd stă la ea, ce-a făcut, ce-a dres, i s-a vîrît în suflet de nu-1 mai poate scoate nimeni. Toamna trecută, cînd şi-a luat bacalaureatul, i-a dat cadou un portțigaret de aur, cu monogramă şi cu fermoar în rubine veritabile. Il ține în casă, pe masă, îi dă cinci mii lei pe lună de buzunar, i-a făcut lenjerie de „popelină de mătase" şi „pelisă" căptuşită cu blană de niurcă de la şuba răposatului.

— Nu m-aş mira, mîine-poimîine să-1 şi înfieze.

— Face şi poezii.

— Cine, soro, Caliopi ?

— Nu, *ma chere,* nu e ea în stare de aşa ceva. Nepotul le face şi ea plăteşte de i le publică într-o revistă de astea trăsnite, de ies acuma.

Madam Istrătescu, care n-a pierdut o vorbă din discuție, se abține să mai împartă cărțile. Rămîne cu ele în mînă şi ochii i se fac mici.

— Orice-ați zice voi, dragele mele, pentru mine, chestia asta cu nepotul e un mister. Bun. L^ai luat în casă, l-ai strîns de pe drumuri, l-ai îmbrăcat, l-ai încălțat, l-ai spălat, îi dai să mănînce, îi dai de toate, nimic de zis. Foarte frumos din partea dumitale. Dar ce «auți tu, femeie bătrînă, că, oricît, la patruzeci şi cinci de ani ai aproape cincizeci şi eşti femeie bătrînă, să-i pui flori în odaie, să-i dai toată ziua bună ziua cadouri şi seara, în loc să-ți vezi de boala de ficat, să stai lungită ca o artistă pe canapea şi să-1 pui să-ți citească tare romane cu pupături şi cu amoruri, care nu mai sînt de vîrsta noastră. Şi-apoi să vă întreb eu pe voi sincer : e permis unei femei în toată firea să dea voie unui bărbat tînăr să stea în fața ei în pijama ?

— L-ai văzut în pijama ?

— Pi-ja-ma. Şi nu numai haină. Pijama cu pantaloni cu tot. L-am văzut eu cu ochii mei într-o seară cînd am trecut pe la ea şi am „prins-o" ascultînd cum îi citeşte nepotul. Şi de! Sergiulică-nesergiulică, dar acum nu mai e copil. E ditai studentul. Măgar mare, cu pretenții de om.

In salonul lui madam Pruncu se face tăcere. O tăcere încordată Ca aceea care se face cînd se pregăteşte cineva să tragă cu puşca. „Fetele" se privesc una pe alta cu ochi cuprinşi de panică. Deşi toate gîndesc la fel, deşi acelaşi cuvînt e gata să explodeze din pastăile buzelor strînse identic, nici una nu îndrăzneşte să-şi ia răspunderea unor afirmațiuni precise. Mai curajoasă, în calitatea ei de generăleasă, tot madam Istrătescu încearcă o destindere :

— Să mă ierte Dumnezeu, cucoanelor, dar alta în locul meu ar putea să-şi închipuie cine ştie ce.

Madam Tatu, fiica defunctului protopop Niculescu, (un bătrîn cu conci sub potcap şi cu barbă albă de vată hidrofilă) simte un fior fugindu-i de-a lungul trupului ca un şoarece scăpat din greşeală pe gura decolteului.

— Ia taci, draga mea. Numai te aud şi mi se furnică toată carnea pe mine. Eu una nu pot să cred aşa ceva.

Sophie Cornescu clatină capul, competentă şi tivită.

— S-au mai văzut şi alte cazuri.

Lui madam Gherman tot nu-i vine să creadă c-a înțeles bine despre ce este vorba.

— Adică... Caliopi să se gîndească la... Fugiți, fetelor, de acolo, că e imposibil. Vorbiți cu păcat.

— Eu nu bag mîinile în foc pentru nimeni.

— Cît trăieşti multe vezi, dragă madam Gherman.

— Ne civilizăm, Penelope dragă.

— Şi pe urmă este şi chestie de ereditare. Păi mamă-sa n-a fost tot aşa ? O exaltată care pînă a închis ochii şi-a scris scrisori de dragoste cu un student de la Litere. L-a ținut doi ani de zile pe parale, furînd pe bietul bărbatu-său de la coşniță şi în ziua cînd a fost să moară, şi-a scos cerceii din urechi — două scîrbe de diamante — şi i-a trimis prin servitoare ca să-i rămîie junelui amintire de la ea...

Atît sînt de furate de istorisirea lui Sophie Cornescu şi atît sînt de cufundate în propriile lor gînduri, reflecţii şi mai ales deducţii, încît „fetele" nici nu aud cînd zbîrnîie soneria în antreu.

Caliopi intră în salon tîrînd după ea o trenă invizibilă de Mitsouko. Madam Pruncu, toată un suris ştirb, o întîmpină cu braţele deschise.

— Hai, dragă, că ne-am „dezesperat" aşteptîndu-te. Ce e cu tine ?

— Era să-ţi trimitem vorbă...

— Ne laşi caraghioase pînă acuma ?

De sub pielea fină a mănuşilor, mîinile lui Caliopi apar proaspăt manichiurate. In încăpere se răspîndeşte un parfum vag de bomboane englezeşti.

— Iertaţi-mă, dragele mele, am întîrziat la coafor.

— Da ce, necoafată şi cu unghiile nevopsite nu puteai să vii ?

— Mă duc deseară la Operă şi vreau să fiu gata.

Madam general Istrătescu îşi compune o figură nevinovată de înger la pensie şi, începînd să împartă cărţile, uitate de adineauri în mînă, zice cu ochii în fundul scrumierii de pe masă :

— Te duci „solo" ?

Fără să ştie de ce, Caliopi nu se simte în largul ei.

— Nu ! Mă duc cu Sergiu...

Altă dată răspunsul lui Caliopi ar fi trecut nebăgat în seamă, ca orice vorbă cu viaţă de o clipă. Acum însă are darul să aprindă în ochii prietenelor ei o lumină ciudată, rea, prelinsă complice pe sub genele absente.

— Apropos ! Ce-ţi mai face junele ?

In aşteptarea răspunsului, Sophie Cornescu aprinde cu gesturi sacerdotale o ţigară.

Sub simplitatea întrebării, Caliopi simte veninul acului de albină. îşi priveşte rînd pe rînd prietenele şi îşi dă seama că dedesubtul surîsurilor lor, amabile şi stereotipe, se ascund limbi agere de viperă. O vede pe Sophie Cornescu în faţa ei, înaltă, uscată, fără sînge, cu umerii aduşi, ghemuiţi într-un „jerseu" lucrat de mînă şi îmbrăcat medicinal peste rochia neagră de mătase veştedă. Alături de ea, madam Tatu, ca să-şi dea o contenenţă,

îşi scoase din geantă „capitalul" şi îl pune „pe categorii" lîngă pachetul de ţigări. între ele madam Pruncu întinde cărţile într-o variantă românească a faimoasei pasenţe a lui Napoleon. Dincolo, la masa „constituită", madam Gherman dă cărţile, două cîte două, cu mîinile ei uscate ca frunzele palmate de arţar tomnatic. Numai madam general Istrătescu îi înfruntă privirea. Şi ochii îi sînt sticloşi ca ai pisicilor bătrîne cînd aud, primăvara, în nopţile cu lună, paşi elastici şi vătuiţi lunecînd liric pe acoperişuri.

— E ! Te-am întrebat ce-ţi face junele ! Ce ? E de ruşine să ne răspunzi ?

Ah, cum le-ar mai răspunde Caliopi ! Cum le-ar ţipa în faţă adevărul pe care simte că-1 dibuie întrebările lor grele de subînţelesuri ! Cum şi-ar înfige unghiile manichiurate în gîtul lui madam Istrătescu, în gîtul acela ca de vioară, lung şi cu omuşorul răsucit sub guşă, să-1 strîngă, să-1 strîngă, să-1 strîngă pînă 1-o simţi, între degete, moale şi rece ca de gumă.

Şi astea sînt prietenele ei ! Prietenele în mijlocul cărora, de ani de zile, cu regularitate, a venit să-şi treacă ceasurile libere, ghemuită la masa de cărţi, fericită după un cîştig neînsemnat şi dezolată după o pierdere de cîţiva poli. Prietenele alături de care a privit viaţa, a ei, a altora, a tuturor trecîndu-i pe sub ochi, ca un cortegiu festiv. Viaţa pe care atîta timp gîndurile ei nu şi-au dat osteneală s-o cerceteze, ochii s-o vadă, simţurile s-o pipăie. Viaţa pe care acum, după un an de văduvie, o înţelege mai tare ca judecata, mai tare ca timpul, mai tare ca prejudiciile, mai tare ca voinţa. Şi pentru prima dată „prietenele ei" îi apar ca nişte fiinţe desperecheate de lume, maniace, cu creierii roşi de molii, cu sufletele degerate, cu trupurile mucegăite sub farduri şi corsete. Le vede şi nu-şi dă seama cum a putut trăi atîta timp între ele, numai cu ele. E adevărat, ea totdeauna îşi simţise o superioritate asupra cercului ei de prietene. Dar o superioritate pe care i-o da, pe de o parte situaţia ei materială şi pe de altă parte, faptul că pînă acum un an ea era singura dintre ele al cărui bărbat era în viaţă. O superioritate care n-avea nimic comun cu cea pe care

şi-o simte acum, cînd le ascultă, cînd le priveşte, cînd le înțelege.

— Da ce-ai rămas soro, aşa ? Joci ori nu joci ? Că n-o să te aşteptăm cu „documentele" în mînă pînă mîine !

— Se gândeşte probabil la „nepoțel", dragele mele. Aşa e cine are copil mic acasă. Trebuie să fie mereu cu gîndul la el.

Provocarea lui madam Istrătescu e de data asta prea directă şi prea străvezie ca să mai poată rămîne fără răspuns.

— Ce vrei să zici cu asta, Adelaido ?

— Ce să vreau ? Nimic. Mai bine spune tu ce-ai crezut c-am vrut să zic ?

— Sînt întrebări pe care nu le permit nimănui.

— Depinde cum le iei.

— Cum să le iau astfel decît ca pe nişte obrăznicii ordinare.

„Fetelor" nu le vine să creadă c-au auzit bine. Se privesc una pe alta cu figuri întrebătoare, lungite de mirare. Caliopi le înfruntă, dreaptă, dîrză, uluită de propria ei îndrăzneală. Dar madam Istrătescu nu se dă bătută. îşi tiveşte buzele cît poate mai bine şi se adresează celorlalte încercând să surîdă superior şi indulgent:

— E, ce vreți, cucoanelor ? Probabil c-aşa se vorbeşte pe la conferințe. Noi, care nu frecventăm asemenea instituții de cultură, n-avem un langaj atît de academic. Avem însă cei şapte ani de acasă şi nu insultăm pe nimenea, fiindcă ne-am smintit la bătrînețe şi avem nervi ziua în amiaza mare. Dacă ar fi trăit generalul, nu şi-ar fi permis dumneaei, oleacă de nevastă de maior de ață, să mă ia pe mine de sus şi să-mi adreseze asemenea cuvinte. Dar se vede c-aşa e pe lumea asta. Unii, de pe urma morților, rămîn săraci şi modeşti, şi alții, bogați şi impertinenți. De ! Aşa se întîmplă dacă la Mărăşeşti unii s-au bătut cu tunurile şi alții cu lăzile de zahăr şi cu cutiile de conserve...

Ghemuită în fundul taximetrului, Caliopi nu-şi mai poate stăpîni lacrimile. Abia poate, printre suspine, să indice adresa şoferului.

In oglinjoara dreptunghiulară de deasupra lui, şoferul îşi vede „pasagera" plîngînd. Şi fiindcă bulevardul e gol şi în plus mai e şi sens unic, omul îşi lasă mîinile moi pe volan şi se gîndeşte, în lipsă de altă ocupație momentană: I-o fi murit cineva ?... O fi lăsat-o bărbatul şi se duce la rude ? O fi avînd vreun copil bolnav ?

In mintea şoferului dramele obişnuite ale vieții, moartea, dragostea, căsnicia şi boala se perindă simplu, fără interes deosebit. Numai fiindcă e sens unic şi drumul e gol şi maşina merge singură aproape.

Pe marginile bulevardului, sub castani, în fiecare colivie de sticlă agățată de vîrful felinarelor, încep să se aprindă — captivi în site albe — licuricii municipiului.

In uşa unei spălătorii chimice, cu oblonul tras, patronul îşi vîră teancul de chei în buzunarul de la spate.

A apărut şi un birjar de noapte, cu țigara după ureche» în coada unei stații de taximetre.

într-o poartă, o unguroaică, durdă şi roză ca un debreținer fiert, s-a întors cu jurnalele de seară şi se desparte, cu degetul cel mic, asudat, tandru, în palma lui imensă, de ordonanța locotenentului de vizavi, care o priveşte „la oție", cu cizma superiorului încremenită în mîna liberă...

încet, încet, Caliopi se linişteşte.

Discuția de-adineauri s-a încheiat simplu şi firesc : o uşă trîntită violent şi pentru totdeauna „în nasul" celor care îndrăzniseră să atingă indiscret o taină atît de gingaşe ca a ei. O uşă trîntită, în definitiv, peste ceva mai mult decît atît. Peste o parte din viața ei, care rămăsese închisă pentru totdeauna acolo, în salonul lui madam Pruncu. în salonul acela roşu, cu cadre, cu mobile şi cu bibelouri demodate, între „fetele" aceleaşi totdeauna, rele, eterne, cu degetele leşinate veşnic pe chenarele cărților de joc. Nu ! Nu trebuie să-i pară rău de ce-a făcut. Nu trebuie să-i pară rău că s-a eliberat...

In oglinjoara dreptunghiulară şoferul vede acum un puf mic şi roz care suge lacrimile pasagerei şi le netezeşte dîra. Vede apoi un bastonaş de roşu care se topeşte

ca o marmeladă pe buzele ei decolorate. Şi mai vede încă ieşind din poşeta fără fund o fotografie mică pe care „pasagera" o priveşte lung, o mîngîie uşor şi o duce apoi cucernic spre buze, murmurînd numai pentru ea :

— Numai pentru tine am făcut toate astea...

V. MAJORITATEA DICTEAZĂ

In încăperea plină de fum de ţigară ca o sală de aşteptare dintr-o gară cu încrucişări de linii, cei nouă viitori redactori ai ultimei reviste literare care se pune la cale în Bucureşti, au discutat trei ceasuri — de la cinci după-amiază, pînă acum — tot ce se poate discuta, pe nouă voci, cu privire la apariţia unei reviste literare ai căror redactori constituiţi în „comitet" n-au în total mai mult de o sută optzeci de ani.

De la început, s-a luat în discuţie chestiunea cea mal importantă, aceea a fondurilor.

— Să dăm cîte cinci sute de lei fiecare, lunar, a propus cel dintîi Mirea, în dubla lui calitate de gazdă şi de preşedinte de vîrstă, aproape major.

— Nouă ori cinci patruzeci şi cinci, prin urmare patru mii cinci sute de lei pe lună. Exact ceea ce ne trebuie pentru un număr tras într-o singură mie de exemplare.

— Nu ne ajunge, dragă. Ne trebuie cel puţin zece mii lei pentru fiecare număr. Şi am să-ţi fac imediat socoteala băbeşte. Pune întîi şi întîi tiparul...

Şi Vasilescu (student la Academia Comercială, destinat dintru început pentru calitatea de administrator al revistei), înarmat cu un creion roşu şi albastru, a demonstrat „cu cifre" comitetului întreg necesitatea sumei

propuse de el pentru ca apariția revistei să fie cu certitudine asigurată.

Comitetul a aprobat imediat punctul de vedere al lui Vastlescu şi după o tăcere complice s-a hotărît „în unanimitate" ca fiecare redactor să dea o mie de lei lunar, în aplauzele tuturor, pentru completarea sumei de zece mii lei, Sergiu s-a oferit să dea două mii de lei. Odată terminată „partea bănească", s-a stabilit formatul revistei, numărul paginilor, coperta, s-a ales hîrtia şi tipografia şi s-au distribuit „rubricile fixe", precum şi atribuțiunile fiecăruia în gospodăria revistei. Astfel: „Cronica literară" şi „Revista revistelor" au fost încredințate lui Sergiu ; „Cronica dramatică şi cinematografică" lui Văraru, supranumit *Şecspir,* autor al mai multor piese neterminate şi al cîtorva reviste jucate de „domni şi domnişoare din societate" în oraşul lui natal de provincie ; „Cronica plastică" a revenit de drept lui Antim, pseudonim sub care se ascundea Mişu Ionescu, unul din cei mai beţivi şi talentaţi elevi ai Academiei de Belle-Arte, iar „Cronica sporturilor" lui Stupeam, fost hal-centru în echipa națională de fotbal şi actualmente bec şomer. (In urma unui conflict urmat de bătaie şi ultragiu, fusese eliminat din federație şi nu aştepta decît căderea „bestiilor astea de la putere" ca să vie „oamenii lui" şi să-i facă dreptate.) Partea ştiinţifică a fost încredinţată lui Plătăreanu de la Politehnică, iar „Cronica ideilor" tînărului filozof — în curs de licențiere la facultatea respectivă — Mircea Vlad, supranumit şi Confucius. Administrația (anunțuri, abonamente, subvenții, tot) s-a dat prin aclamații lui Vasilescu. Secretariatul de redacție l-a luat Panait Fulga şi poşta redacției i-a rămas lui Titu Mirea.

In afară de aceste atribuțiuni fixe, fiecare redactor s-a obligat să dea „regulat" cîte o „chestie" în legătură cu specialitatea lui : Fulga şi cu Sergiu, versuri. Văraru, fragmente din piesele lui şi, în foileton, o istorie a teatrului românesc contemporan. Vlad, Plătăreanu şi Stupcaru, schițe, eseuri şi nuvele şi, poate, în colaborare, un roman (filozofic-ştiinţifico-sportist, cum îl botezase Mircea „neserios" ca totdeauna). Cît despre Mirea se obligase să dea, în fiecare număr, o cronică rimată, gen în care era

„rege", iar Antim, lipsit complectamente de înelinaţhmi literare, urma să ilustreze „aiurelile" confraţilor săi de redacție, să facă vinete, caricaturi, titluri şi afişe.

Singurul lucru care în aceste trei ceasuri a rămas nerezolvat este titlul revistei. De aceea cei nouă redactori, tolăniţi în atitudini reflexive, pe divanul unic, pe scaune şi chiar pe seînduri, caută să găsească pe cel mai potrivit. Văraru, pe care de mult îl pasiona un titlu pentru **o** piesă de teatru şi care i se păru potrivit şi pentru **o** revistă literară de factură şi ideologie modernă, sări cel dintîi :

— Am găsit: *Broasca țestoasă.*

— Vax ! i-o reteză Stupcaru. Ce-are a face o revistă şi cu **o** broască ?

— Cum ce-are-a face ? Are. Adică, revista noastră e ca **o** carapace sub care ni se ascund ideile.

— Păi interesul nostru e să ne promovăm ideile, nu să ni le ascundem.

— Fugi, domnule, că ne facem de rîs şi în cazul asta, mai bine i-am zice *Oul de struț,* că e mai original...

— Uite *Oul lui Columb,* cred că n-ar fi rău, îşi dă părerea Plătăreanu.

— Bravo ! *Oul lui Columb,* revistă pentru jumări literare, omletă filozofică şi ochiuri dramatice. Bună idee, n-am ce zice !

•— Lăsați spiritele, băieți. Să ne gîndim serios. De cele mai multe ori soarta unei reviste depinde de titlul ei. Ne trebuie un titlu care să surprindă, să atragă...

— Să-i punem *Cumpără-mă !* propuse Vasilescu.,

— De ce nu *Fură-mă l* E şi mai atrăgător.

Văzînd tonul pe care îl ia discuția, Mirea găseşte momentul potrivit să plaseze o săgeată.

— Ce dracu, fraţilor. Nu sînteţi în stare să găsiţi un titlu cumsecade ? Opt oameni ?

— Găseşte tu.

— Stai jos, umoristule !

Mirea se aşează şî continuă să-şi golească paharul lăsat o clipă pe colțul etajerei. Se face iarăşi tăcere, fiecare cufundîndu-se în gândurile lui.

— *Gind şi Forță,* zise Stupcaru, proiectîndu-se în mijlocul odăii. Ce ziceți ? Cred că merge...

— Nu e bine să avem un titlu compus din mai multe idei...

— Atunci *Forța...* pur şi simplu.

— Care forță, mă, ce forță ? Forța armată, forța motrice, forța majoră, cămaşa de forță ?

— „Forța muşchilor săi", că el e sportist, intervine Mirea.

Stupcaru, blesat, îl priveşte de sus pînă jos şi răspunde dispreţuitor :

— Ia taci, mă, Mitică, că n-ai nici un haz cu calambururile.

Mirea prinde cuvîntul din zbor.

— Bravo, şefule. Mi-ai dat o idee fără să vrei. De altminteri, voi ăştia cu sportul emiteți totdeauna ideile din eroare. Cînd o să scot o revistă umoristică, o să-i pui titlul Mitică şi, fiindcă ideea mi^ai dat-o tu, am să-ți trimit un abonament gratuit.

Vasilescu găseşte momentul potrivit să tragă un folos din discuţia celor doi. Se încordează pe picioarele-i lungi şi zice :

— Uite, băieți. Tot aşa ceva ne-ar trebui şi nouă pentru revistă. Un titlu sugestiv, ca Mitică, însă, în serios, ca pentru o revistă literară.

— *Paraschiv,* îl serveşte prompt Mirea.

Ceasul e nouă jumătate şi titlul revistei nu e încă găsit. Se fac fel de fel de propuneri. Vlad e de părere să se suspende şedința şi fiecare să plece acasă unde, în liniştea odăiței lui, să reflecteze asupra unui titlu. Fulga se opune:

— Nu se poate, nu pleacă nimeni de aci pînă nu găsim titlul.

— Să punem la vot, propune Vasilescu. Mirea, dă-mi o coală de hîrtie şi fac buletinele.

— Fără bilete, neică. Pe față. Cine vrea să stăm astă-seară, să ridice mîna sus. Una, două, trei, patru, cinci, nu ridica două mîini, Mirea, că iese alegerea măsluită...

Singurul care a votat contra e Sergiu. El ştie că acasă îl aşteaptă tanti Caliopi. O şi vede singură în sufragerie, întrebînd servitorii, neliniştindu-se, şi asta pentru că, de cînd locuieşte la ea, niciodată nu şi-a îngăduit să întîrzie seara de la masă.

— Pe mine vă rog să mă iertați. Eu trebuie să plec. Să mă credeți că nu vreau să fac o notă discordantă, dar...

— Dar ce ? îl bravează Vasilescu cu mîinile vîrîte apăsat în străfundurile buzunarelor.

— Mă aşteaptă acasă...

Stupcaru sare :

— Da ce, pe noi nu ne aşteaptă ? Dar cînd „majoritatea" e de părere să stăm, eu cred că trebuie să treci peste orice considerație şi să te conformi.

La care Mirea adaugă schițînd un gest ironic :

— Majoritatea dictează.

Şi majoritatea, într-un vacarm uşor de închipuit şi greu de descris, e de părere că şedința trebuie cu orice preț continuată. Mirea e de părere că şi lipsa de băutură (şi într-adevăr sticlele sînt „cadavre" şi paharele goale) e un motiv puternic al lipsei de inspirație. Se pune la vot cumpărarea a patru sticle de vin şi patru sifoane, misiune care este încredințată lui Stupcaru, ca cel mai voinic din asistență.

— Ştiți ce ? Atunci să ne ia şi nițele mezeluri. Să fie aperitivul complet.

— Şi o franzelă de lux.

— Arde şi o litră de măsline Volo.

— Şi doi gogoşari iuți.

— Nişte icre de crap ar fi teribile.

— Mie să-mi aduci brînză albă.

— Ai parale la tine ?

— Dați toți cîte o sută de lei.

•— Păi atunci să ne ia şi nouă perechi de crenvurşti.

— Şi muştar, mă.

— Nu ne ajunge numai o pîine.

— Să nu uiți de sare, şefule...

Asaltat din toate părțile, tras de mîneci, înghioldit în coaste, ciupit de peste tot, Stupcaru, cu pălăria pusă de-a-ndaratelea pe cap, îşi vîrî degetele în urechi şi zbieră :

— Ho ! Ho ! Stați că nu pricep nimic.

Intr-o clipă, Mirea e în picioare pe divan.

— Fraților, începe el, dați-mi voie să spun două vorbe, întîi trebuie să recunoaştem că Stupcaru are şi el dreptate odată în viața lui cînd spune că nu pricepe nimic. Al doilea, văd că în loc de un păhărel de vin, cum a fost vorba,

v-ați întins și vreți să cumpărați o băcănie întreagă. Asta înseamnă că vă e foame. Ei bine, și mie mi-e foame. In consecință, propun ca în loc să mîncăm îngrămădiți aci în grajdul subsemnatului, fără furculițe, fără șervete, fără nimic, să mergem mai bine cu toții la o grădină de vară și să mîncăm cumsecade două-trei sute de mititei. Am zis !...

Aplauze entuziaste subliniază ultimele cuvinte ale oratorului. Mirea, în calitatea lui de gazdă, a și apărut, de pe coridor, ducînd un teanc de pălării puse una peste alta ca un teanc de castroane gata să-și piardă echilibrul.

— Ne sosesc capetele, băieți.

După pălării, vine rîndul oglinzii. Un pieptene știrb ca un cofetar e pus la dispoziția musafirilor. Urmează apoi o perie de haine rămasă dintr-o trusă desperecheată. Apoi comitetul se năpustește pe scări.

Rămas singur în urmă, Mirea deschide fereastra larg, lăsînd să pătrundă în odaie, înfiorînd manuscrisele împrăștiate pe masă, un val de aer proaspăt, curat și înviorător.

Dincolo de fereastră, drapat în ceața albastră a nopții, orașul nesfîrșit clipește din mii de ochi de foc galben. S-ar zice că e însăși bolta cerului căzută pe pămînt, ca să-și încarce, ca de la o uzină imensă, acumulatorii stelelor electrificate.

Castanii din grădina restaurantului „La Roata vieții" își tremură, înfiorați de o adiere nevăzută, creștetele de frunze ca niște bucle răzvrătite din freza unor singuratici, surprinși fără pălărie, pe un colț de faleză, la ora brizei maritime.

Undeva, într-un fund din zarea care nu se vede, dincolo de case și străzi, dincolo de bariera orașului cenușiu cu construcții livide și fabrici adormite cu coșul lipit pe buzele nopții, ca un deget implorînd tăcere, zorile și-au desfășurat ghirlandele de lumină ca niște florărese matinale coșurile de trandafiri proaspeți muiați în rouă. In aceeași clipă faetonul unui lăptar, cu bidoanele de tinichea ascunse în fîn, a călcat sub roți primii bolovani de piatră pavată. Un tramvai, ieșind de la depou, a oftat adînc, aspirînd răcoarea periferiei în plămînii lui electrici, iar pe ușa unei

bucătării de om cu dare de mînă, un vardist de noapte a ieșit din post, încheindu-și sumar, peste pîntecul oficial, centironul cu revolver la șold.

O midinetă a aprins mașina de spirt pe un colț de dulap dintr-o odaie umedă și întunecoasă. Apoi a așteptat să-și facă loc flacăra prin găurile mici ale lămpii și abia cînd a văzut pîlpîind, sub ibricul cu apă pentru ceai, flacăra rotundă și albastră, și-a strîns peste sînii somnoroși marginea capotului, rămasă desfăcută pînă la pîntecul brun, ostenit și cald. Apoi a plecat la cișmeaua din curte să se spele.

In grilajul unei porți boierești, un cîine-lup și-a răsucit gîtul gros și viril între zăbrele, pînă ce a putut scoate capul afară în stradă. Apoi a rămas așa, neclintit ca o fiară împăiată, privind cu ochi lascivi și injectați drumul în zigzag al unei cățelușe proletare, întorcîndu-se, cu mers de răufăcătoare, cu urechile blegi și șoldurile ostenite de pe cine știe ce maidane pasionale.

La Palatul Poștelor, cel dintîi factor „de jurnă" a ieșit pe poarta de serviciu, cu geanta de piele plină de scrisori, ca o dropie moartă pe brațe. Și-a îndesat șapca pe ochi și respirind fără interes aerul dimineții spălăcite, și-a suflat nasul cu mîna pe asfalt și a pornit apoi — trist și încovoiat ca într-un amurg — drept înainte, pe linia de tramvai.

In Gara de Nord, trecînd printre macagii nedormiți și impiegați cu gulerul vestonului ridicat peste cămașa de noapte, primul tren dinspre Constanța a intrat la peron, contractîndu-și trupul ca o omidă de fontă, cu miros de Bărăgan în nări.

Titu Mirea a turnat pe gît cu hotărîre (ca și cum ar fi luat un purgativ) ultimul pahar de vin, apoi s-a ridicat de la masă nesigur, a trântit paharul țăndări în pietriș și a anunțat cu vorbe cleioase :

— Un pahar spart la subsemnatul.

Ca o fantomă ântîrziată după ora oficială a miezului nopții, un chelner (ochi de crupier, haină albă de explorator ecuatorial) răsări de după trunchiul unui pom.

— Douăzeci de lei, coane.

Sergiu își simte capul vîjîind, deși vinul băut cu generozitate și fără sifon n-a izbutit să-l îmbete deplin.

în gura acră, arsă de tutun, are un gust ciudat de cenuşe. îşi priveşte tovarăşii şi-abia poate să-i desluşească şi să-i identifice sub trăsăturile îmbătrînite de veghe, de oste-neală şi de alcool. îi vede căzuţi pe masă şi răsturnaţi pe speteaza scaunelor, descompuşi, dezumanizaţi, ca nişte clienţi, imobilizaţi de aceeaşi durere, în atitudini diferite, în sala de aşteptare a unui dentist. Numai Mirea şi-a păstrat nealterată figura lui imberbă şi jovială de picolo deştept.

Dincolo de ulucile verzi ale grădinii de vară, oraşul se deşteaptă în ţipetele oltenilor, în pasul animalelor de tracţiune, în clopotul tramvaielor, în ritmul ghetelor de funcţionari.

Rumoarea străzii pătrunde pînă în grădină ca un bîzîit înfundat de albine trezite de auroră. Sergiu se simte ru-şinat în faţa luminii care se face din ce in ce mai lămurită, mai strălucitoare. Mirea izbuteşte să se urce pe un scaun, îşi face din pumni trompetă şi începe să cînte dogit „Deş-teptarea",

— Ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta...

Apoi, improvizînd o sabie dintr-un cuţit rămas lîngă un maldăr de coji de mere îngălbenite, comandă scurt:

— Drepţi !

Nici unul din băieţi nu se supune comenzii. Plătăreanu şi Vasilescu se mulţumesc să surîdă o înţelegere ducînd o mînă moale, în chip de salut, către un chipiu imaginar. Ceilalţi îl privesc cu ochii lor de noapte, nedumeriţi şi profetici. Sergiu singur se supune, cu seriozitate, acestui capriciu milităresc şi încremeneşte într-o penibilă pozi-ţie de drepţi, aşa cum şi-o închipuiesc de obicei tinerii care n-au făcut armata. Mirea, înfuriat, repetă comanda, de data asta, zbierînd-o lung ca un derviş urlător :

— Dreeeepţi !

— Ce te răţoieşti, mă, aşa ! se supără Stupcaru, dibuind o ţigară problematică pe masă.

— Poţi să strigi tu cît vrei, poţi să-mi dai şi un pre-miu, tot nu pot sta drepţi la ora asta. Hai mai bine să-i luăm pe beţivii ăştia şi să plecăm de aici.

Dezmeticit pe jumătate, Fulga cască doi ochi mari de hipnotizator şi urlă bătînd cu pumnul în masă :

— Nu pleacă nimeni de aici pînă nu găsim titlul revis-tei...

— Să luăm cîte o cafea mai întîi.

Sus pe scaun Mirea se forţează, cu gesturi incoerente, să capteze atenţia :

— Nici vin, nici cafea. Cea mai mare sursă de inspi-raţie de pe lume este femeia, sau mai pe scurt „dama". Prin urmare să mergem să căutăm titlul la dame. Intere-sul revistei e în joc.

Aclamaţii, urlete, aplauze subliniază propunerea lui Mirea, luat pe sus de Stupcaru care, uitînd pentru moment toate tachinăriile, îl ia de gît şi-1 pupă pe amîndoi obrajii, zicîndu-i :

— Deşi te dai la mine mereu, eu te iubesc, mă, fir-ai al dracului să fii de calamburgiu...

Mircea Vlad se apropie de Sergiu şi, luîndu-i braţul, îi spune pe un ton de confidenţă :

— Ştiam c-o să ne încheiem noaptea la femei.

Apoi, cu o mare tristeţe în ochii lui filozofici, adaugă resemnat :

— Majoritatea dictează, n-ai ce-i face...

Sergiu simte dintr-o dată toată beţia în cap.

— Orice, dar asta nu. Eu nu merg.

— Lasă, mă, că nu te mănîncă, îl consolează Stupcaru. Sînt fete bune...

Mirea se supără.

— Sigur, tu totdeauna mai cu moţ.

— Am spus că nu merg, nu merg.

— Hai, bă, în interesul revistei.

— Nu văd nici un raport între dame şi revistă.

— Eu unul, cum văd damă înaintea ochilor, mă inspir-

— Eu sînt om „normal", nu ca domnu care face nazuri.

— Hai, Sergiule, ca să nu stricăm cheful, intervine Fulga prietenos.

— Nu. Nu merg...

— Nu vă spuneam eu că ăsta nu e dus la biserică ?... înainte să-1 primim în cenaclu, trebuia să-i cerem actul de naştere. Te pomeneşti că nu e bărbat...

— De fete n-avem nevoie. Ori sîntem bărbaţi, ori o-dăm dracului de afacere cu revistă cu tot.

Mirea îşi aprinde o ţigară şi insinuează :

— Să nu mai stăruim degeaba. Eu înțeleg de ce nu merge. Are omul obligații... i-a promis mătuşi-sei să-i fie credincios.

Un fîlfîit de aripi negre trece deasupra ochilor lui Sergiu. Fără să aibă timpul să judece, se repede cu pumnii strînşi. încăierarea e scurtă ca un fulger. Mirea, cu gura însîngerată, se prăbuşeşte peste masă. Inima lui Sergiu e goală de sînge. In schimb vinele mîinilor i s-au umflat ca pîrîiaşele, primăvara. Pe ochi, aceeaşi ceață turbure, rea. Face un gest de silă, cutremurîndu-se întreg. îşi ridică pălăria din nisip şi, fără un cuvînt, fără o privire aruncată celorlalți strînşi cu toții în jurul Iui Mirea, porneşte clătinîndu-se spre poartă.

Abia cînd ieşi în stradă, singur, deplasat şi fără țintă, printre trecătorii sculați de dimineață, — trecători diverşi, smulşi din toate ungherele oraşului de puterea formidabilă a muncii, ca nişte grăunțe de pilitură de fier atrase spre centru de un imens şi nevăzut magnet — Sergiu îşi simte, topite la un loc, într-o lacrimă sălcie şi grotească, toată revolta, ruşinea şi mai ales beția.

îşi dă seama că se clatină pe picioarele cu muşchi de gelatină şi cu cît vrea să-şi facă mersul mai sigur, cu atît zigzagul invizibil, pe liniile căruia i se îndreaptă paşii, îşi lungeşte unghiurile, şi le strînge, şi le lăbărțează.

Un licean cu obrajii odihniți şi cu servieta plină de cărți îl priveşte amuzat. Rîde de el, apoi, sărind pe scara unei remorci de tramvai, îi strigă în argoul lui liceenesc, făcîndu-şi mina liberă *haut-parleur:*

— Ține-te bine, şefule, că te pupă trotuarul!

Sergiu îl aprobă cu toată convingerea şi ca să-i dovedească aceasta, în loc să-1 înjure, îi trimite o bezea. O bezea cleioasă şi un surîs vînăt de om care se forțează să nu arate că are greață. Liceeanul îi mai spune ceva. Cuvintele lui se pierd însă afone în zgomotul străzii şi Sergiu nu le mai distinge. Nu mai poate distinge decît dinții albi şi compleți ai adolescentului care se depărtează rîzînd, ca o reclamă vie de apă de gură expusă pe platforma dinapoi a remorcii de tramvai.

„Un coniac. Da, un coniac. Iată ce-mi trebuie. Coniacul reface forțele. Consumat după beție, anulează efectele alcoolului. Şi asta cu atît mai sigur cu cît e mai prost.

Da, un coniac prost." Şi Sergiu, gîndind cele de mai sus, se hotărăşte să intre în prima circiumă „care îi va ieşi în drum". Dar prima circiumă care îi va ieşi în drum a rămas cu cîțiva paşi în urmă. N-are nici o importanță. Şi asta pentru că drumul lui Sergiu nu e nici înainte, nici înapoi, nici la dreapta, nici la stînga. „La ora asta" drumul lui e în toate direcțiile. Şi oricare din ele tot îl va duce într-o circiumă.

în fundul cîrciumii unde a intrat (restaurant şi bodegă „La Verdun"), ferită de soare şi strînsă din lipsă de spațiu, într-un colț ros de igrasie şi de chițorani, e o masă mică, cît să-ți încapă coatele şi paharul pe ea. Sergiu se aşază. Din primul moment întunericul şi umezeala îi fac bine. Un băiețaş nespălat pe ochi, mirosind a pivniță şi a saltea de paie, se înfățişează deîndată, anexat unui şorț de postav verde şi înarmat chelnereşte cu o otreapă răsucită pe braț cu veleități de şervet.

— Domno ?

Sergiu îl priveşte cu amabilitate, fără să-şi dea seama imediat cine e şi mai ales ce vrea. Observă numai că-n lobul uneia din urechile băiețaşului licăre o capsă de alamă, ca un cercel uitat pe marginea unei scrumiere necurățite. Băiețaşul insistă.

— Cu ce servim pe domno ?

Şi ca să-şi dea importanța necesară îşi suflă violent nasul pe podele, apoi îşi şterge cele două degete întrebuințate în poiana verde a şorțului înnodat peste brîu.

— Un coniac.

Băiețaşul dispare spre tejghea şi deşi nu mai e nimeni în prăvălie, urlă important şi cu vocea în schimbare:

— Un coniac la domno !

Apoi trece în spatele tejghelei de zinc şi, cocoțîndu-se pe o scăriță cu trei trepte, ia din raft o sticlă de „Cognac Naville" şi se serveşte singur cu gesturi sigure, afectate, şi totuşi copilăreşti.

—A sosit I

Dintr-o singură înghițitură Sergiu goleşte conținutul păhărelului cu gamba de cocostîrc.

— încă unul.

— Gata ! Vine imediat.

Băieţaşul priveşte cu admiraţie cum gîlgîie şi-al doilea coniac pe gîtul clientului.

— Mai doriţi unul ? E fain ! Naville.

— Adu-mi!

— Să vă servim unul dublu.

— Duplu, nu dublu... incultule. Vine din latineşte, de la „duplex-duplicis"...

După coniacurile astea, Sergiu se simte, vorba lui Stupcaru, parcă „mai luminat". îşi dă totuşi seama că e beat. Pentru prima dată în viaţa lui, beat! Da, beat. Dar ce beţie ciudată ! Ca religia primilor credincioşi : dualistă. De o parte capul, aproape treaz, abia voalat, ca un nobil grizat la o recepţie. De cealaltă parte, trupul. Beat ca un lucrător sîmbătă seara. Şi totuşi acelaşi alcool şi în unul şi în altul. Da, da, ciudat dualism. In timp ce picioarele îi zac leşinate sub masă şi mîinile cu degetele oarbe nu mai pot găsi paharul de-alături, creierul lucrează totuşi, cugetă, emiţînd din antena lui de fosfor unde clare de gînduri. Numai că gîndurile acestea merg în sens unic. Da, da, mereu acolo, numai acolo : Ia incidentul cu Mirea.

„Prin urmare «comitetul» va avea să aleagă imediat între mine şi Mirea. După cele petrecute e cu neputinţă să mai putem lupta amîndoi, cot la cot, în aceeaşi redacţie şi pentru aceeaşi idee. Cu siguranţă toţi băieţii vor fi contra mea. Vor spune că Mirea a făcut o glumă, că, într-o noapte de chef se pot spune orice fel de glume, fără ca nimeni să aibă dreptul să se supere. Desigur, mă vor acuza pe mine că am fost brutal, c-am fost poate chiar laş pentru c-am lovit un om fără putinţă de apărare faţă de forţa mea. Dar dacă nu m-am putut stăpîni ! Dacă vorbele pe care mi le-a aruncat m-au ars cu vitriolul lor zvîrlit în obraz... Să-şi închipuie el că..."

Sergiu strînge pumnii sub masă. Ar vrea să rupă ceva, să izbească, să frămînte. In clipa asta gîtul lui Mirea n-ar mai fi în mîinile lui decît un baton de *cheioinggum* moale, rece şi elastic.

—• A sosit al treilea... „duplu", coane, cum aţi vrut dumneavoastră.

„Şi dacă ei n-au să-mi dea dreptate, am să-i părăsesc pe toţi. O să apară revista fără colaborarea mea. Ei şi ?

Am s-o scot singur. Am să-i găsesc eu titlu. Bani ? Am bani. Are să-mi dea tanti. Tanti... tan-ti... tan-ti..."

Băieţaşul din spatele tejghelei a isprăvit de spălat cîteva pahare. îşi vîră degetele în ele şi le ridică, pe toate dintr-o dată, ca să le clătească sub robinetul desfăcut. Cînd le pune pe raft, la locul lor, paharele se ciocnesc şi sună la fel cu gîndurile lui Sergiu : tanti... tan-ti... tan-ti...

Sergiu îşi culcă mîinile pe masă, încrucişate ca picioarele unui scăunel portativ de pictor şi capul îi ia loc, ostenit, deasupra. Niciodată capetele nu gîndesc atît de bine ca atunci cînd stau culcate pe mîini. Cînd stau pe umeri, gîndesc banal, mecanic, aşa cum îşi fac funcţionarii slujba. Strînse la pieptul unei femei, capetele nu mai gîndesc : ascultă. Tolănite pe o pernă, visează. Pe umărul unui vecin de compartiment cîntă potrivind melodiile în ritmul roţilor pe buloane (şi toate melodiile se potrivesc pe ritmul roţilor de tren, în mers) rezemate de sticla rece a unui geam de apartament sau de expres, reflectează. în poala caldă a unei femei surîd.

Capul lui Sergiu gîndeşte... Sunetul paharelor a vibrat pînă în creierul lui şi a rămas aci : tan-ti... tan-ti...

în culcuşul prieten al mîinilor e întuneric. Un întuneric greu, ostil, pe care ochii nu-1 mai pot lumina şi în care numai gîndurile scapără, rachete albastre.

Tanti... Mirea... Tanti... Mirea... Tanti... Mirea...

Una cîte una, insulta îşi aprinde literele de foc ca o reclamă luminoasă a memoriei : ,,I-a p-r-o-m-i-s m-ă-t-uş-i-s-e-i s-ă-i f-i-e c-r-e-d-i-n-c-i-o-s".

Şi cînd Mirea a spus cuvintele astea, toţi ceilalţi au tăcut. Nici unul dintre ei n-a îndrăznit să spuie un cuvînt, să protesteze, să spulbere o insinuare. Aşadar, convinşi cu toţii. Complici cu toţii. Şi încă vechi complici, de vreme ce nici unul dintre ei nu s-a arătat surprins cînd a auzit. Nici chiar Vlad care, în calitatea lui de filozof, se găseşte permanent pe un plan superior „murdăriilor omeneşti".

Prin urmare, pentru ei, pentru prietenii lui, calitatea de nepot, aceea în virtutea căreia locuia de un an la mătuşa sa, nu era decît un pseudonim sub care el îşi ascundea adevăratul său nume, acela de amsnt. De amant al unei bătrîne.

Şi dacă ei, care îi sînt mai aproape, ei „tovarăşii de vîrstă şi de idei", ei, care îl cunosc şi-1 apreciază, îl judecă astfel, ce trebuie să creadă şi cum trebuie să-l judece lumea cealaltă ? Lumea ei, a lui tanti, lumea aceea rea, roasă de prejudicii, pe care le numeşte experienţe, plină de viţii pe care le intitulează ticuri, plină de bănuieli sub care s-ascunde totdeauna nu ceea ce ar putea fi, ci ceea ce ar vrea ea să fie.

Dar el, el, cum nu şi-a dat seama? Cum n-a înţeles că nepoţii de douăzeci de ani nu mai pot locui în casa tantilor văduve şi semicentenare, fără să fie bănuiţi că-şi plătesc mîncarea şi aşternutul, schimbat de două ori pe lună, cu moneda scumpă a tinereţii lor: Şi cum să nu creadă lumea ceea ce crede şi cum să nu spuie Mirea ceea ce a spus, cînd — într-un an de zile de cînd stă la tanti — în existenţa lui, acolo, s-au petrecut atîtea schimbări ? Odăiţa lui de pe sală s-a mutat lîngă dormitorul ei, la stradă; patul de fier s-a schimbat în divan cu perne croşetate de tanti, pe vremuri, în ceasurile ei de singurătate, cînd răposatul întîrzia la aperitive ; lavoarul, cu ibric de smalţ albastru, s-a transformat în chiuvetă de porţelan cu cristal deasupra; cămăşile de americă, cu iniţialele internatului ştampilate cu tuş, s-au prefăcut în cămăşi de poplin cu monogramă brodată în mătase la culoare.

Şi tot aşa, rînd pe rînd, s-au schimbat hainele de camgarn în costume fresco, săpunul de Marsilia cu cap de pisică în Palmolive verde şi parfumat, cămaşa de noapte cu rîuri în pijama de *crepe de Chine,* briciul cu prăsele de os de cal în maşină de argint Gilette, tabacherea de mucava cu „luarea redutei Griviţa nr. 1", lipită în culori deasupra, într-un portţigaret de aur cu iniţialele gravate pe capac, şi-aşa mai departe.

în definitiv, un nepot — care nu e decît un nepot din partea bărbatului şi pe care l-ai primit în casă numai ca să respecţi una din dorinţele defunctului — nu poate primi atîtea atenţii, fără să se întrebe „pentru ce i se fac ?^

în cuibarul mîinilor ochii lui Sergiu se deschid mari şi cuprinşi de panică. Abia acum, abia aci, desluşite ca într-o ceaţă (o ceaţă ciudată, cu miros de coniac Naville) ochii aceştia văd lucruri pe care le-au privit mai de mult, imagini peste care au stat deschişi, fără să le înregistreze,

gesturi pe care le-au urmărit fără să le observe şi să le priceapă înţelesul.

După-amiaza aceea, cînd întorcîndu-se de la Universitate, a găsit odaia lui de pe sală goală, cu patul de campanie strîns, cu lampa de plafon fără bec şi cu aceeaşi păianjeni constructivişti aninaţi în colţuri. Era toamnă şi ploua. Şi-a lăsat umbrela, galoşii şi impermeabilul (o manta de ploaie rămasă de la răposatul şi confecţionată, la croitoria regimentului, din foi de cort) şi, cutremurat de o presimţire rea, a intrat în bucătărie ca'să întrebe slugile dacă nu cumva a fost dat afară din casă.

în bucătărie mirosea a tort de nucă şi a bezele arse. Madam Iuli, bucătăreasa, „făcea prăjituri". Era plină de făină pe tîmple, pe mîini şi pe bărbie. Nici nu i-a dat timp să intre bine şi l-a luat în primire :

— Eh ! Ţi-ai văzut odaia, domnu Sergi...

— Care ?

— Aia unde te-a mutat.

— Cine ?

— Coconit.

— Mi-a mutat odaia ?

— Da, la strade, linghe al dumneaei. Ca să fie mai aproape une de alte...

Sergiu nu şi-a dat seama atunci decît că madam Iuli mirosea frumos a vanilie şi a aluat şi in ochii ei n-a văzut altceva decît o lumină mică care i se părea un zîmbet bun. A alergat repede în casă. A bătut ia uşa lui tanti. Nu i-a răspuns nimeni. A auzit, în schimb, din odaia alăturată o melodie lirică. O romanţă veche ca un galben de doisprezece lei şi cincizeci. O ţine minte şi acum. Şi cuvintele de-asemenea.

Cînd eram copii odată
Mii de sărutări mi-ai dat,
Dar acum nu-mi dai nici una
Sînt femeie, eşti bărbat

A bătut la uşa de unde se auzea cîntecul. Fără să ştie de ce, inima îi bătea repede ca la pasări şi simţea cum i se roşesc obrajii. Cînd a intrat, a trebuit să-şi astupe ochii cu mîna. Vedea roşu... totul roşu. Divanul, perdelele, abajurul, ca şi cum un incendiu şi-ar fi proiectat, de afară,

lumina violetă în încăpere. Numai Caliopi era roz. Roz ca un calup de candel, sau ca o surpriză de cofetărie confecționată din şerbet de zmeură.

Sergiu a rămas în prag uluit.

Caliopi şi-a lungit, într-un surîs prelung, buzele ei de marmeladă şi deschizînd în lături, ca nişte draperii de scenă, mînecile capotului roz, şi-a făcut glasul dulce ca al intrigantelor de foileton.

— Poftiți, vă rog, domnule conte, în noile dumneavoastră apartamente. îndrăzniți, vă rog. Nu stați ca vițelul la poarta nouă. Sînteți la dumneavoastră acasă. V-am mutat toate lucrurile dumneavoastră aici. Poftiți... Hainele... rufele... cărțile... mă rog, tot.

Pe masa din mijlocul odăii, aşezate cu grație în vasul japonez mutat din salon, se fanau romanțios patru crizanteme de seră cu peruci pudrate de marchize.

Sergiu a privit în jurul lui. A vrut să spună ceva, dar vorbele i s-au oprit în gît emoționate. N-a putut decît să se repeadă stîngaci şi, apucînd mîna parfumată cu Mitsouko a lui tanti Caliopi, să-şi lipească buzele pe ea, într-un sărut, timid şi umed, de recunoştință.

Bucuria lui era atît de mare şi gîndul lui atît de curat, că n-a observat atunci că sub revenirile de mătase ale capotului roz sînii lui tanti Caliopi se mişcă ritmic, ca doi iepuri de casă sufocați, respirînd adînc cu boturile arse şi ridicate şi că sub pleoapele fardate, ochii ei se închid suspect, leşinați de presimțiri numai de ea ştiute.

Dar plimbarea cu sania în ziua de Sfîntul Ion, afară din Bucureşti, prin ninsoarea deasă şi poetică ?

Sub cuvertura îmblănită, în spatele birjarului de catifea, încins peste brîu cu un chimir cu zale, ca voievozii de altădată, pulpa lui tanti, planturoasă ca o şuncă de Praga, lipită de a lui într-o atitudine limpede de abandon. Umărul ei de astrahan vîrît într-al lui... Mîna ei — zbîrcită de inele, sub mănuşă — uitată pe piciorul lui, sus ca o cataplasmă de mămăliguță caldă înfăşurată în „peau de Suede". Şi ceaiul, acasă, cu rom mult şi cele trei păhărele de vişinată şi apoi lectura pe divan, unul lîngă altul, pînă cînd ochii lui tanti s-au închis şi capul i s-a lăsat greu, rezemat de coapsele lui încordate. Şi seara, fricțiunea cu Diana, pe spatele ei presupus răcit, spatele acela imens, gras şi cu broboane mici pe pielea înfiorată. Spatele acela alb şi totuşi călduț, parfumat la subțiori, adîncit în aşternut peste sînii striviți, la început arcuit, apoi crescînd şi frămîntindu-se — ca o apă în măruntaiele căreia sună ora fluxului — sub mîinile lui jenate, neîndemînatice şi virile.

Sergiu nu şi-a dat seama ,.atunci" decît că Diana îți răceşte mîinile cînd se evaporează şi că tanti Caliopi are un neg cu păr, ca o gînganie cu antene, lipită de movila umărului drept.

Dar duminica aceea dimineața, cînd tanti a intrat „din greşeală" în baie şi l-a găsit gol, întins sub apă, ca un peşte la ora siestei ?

Sergiu nu şi-a dat seama „atunci" decît că tanti Caliopi se poate supăra pe el fiindcă n-a avut „bunul simț" să-şi încuie uşa atunci cînd face baie.

— Coneacul, coane. Ați adormit ?

Sergiu tresare. O clipă, rafturile, mesele, colivia cu sticleți de lîngă uşă, tejgheaua, băiețaşul cu păhărelul de coniac în mînă, el însuşi, toți, toate, se învîrtesc, se cufundă în pămînt ca să iasă la suprafață, în altă parte, în atitudini comice şi linii de pictură cubistă.

Coniacul e cald şi are un gust pronunțat de săpun de rufe.

Acum circiuma e umedă şi tristă. Băiețaşul are unghiile -murdare (cîte degete o fi avînd la o mînă ?) şi parcă nu şi-a suflat nasul niciodată. Cum de n-a observat toate astea pînă acum ?

Sergiu se miră şi reflectează.

„Ca şi cu tanti de-altminteri. Abia acum văd. Văd tot. *A* trebuit să fiu beat. A trebuit să-mi deschidă ochii TVIirea. Mirea... Mirea... El e prietenul meu cel mai bun. Singurul meu prieten. Să trăiască Mirea. Auzi, puştiule ? Zi şi tu să trăiască Mirea, că dacă nu, te bat pe tine în locul lui. Fă-mi plata şi taie-ți nasul, că e murdar. Să nu mă mai serveşti pe mine cu el. Ce, ăla e nas ? Ai auzit de Spătarul Milescu-Cîrnu ? N-ai auzit ? E ! Tu eşti, Spătarul Milescu-Cîrnu. Tu, după ce îți tai eu nasul cu .ferăstrăul. Înțelegi ? Nu plătesc pînă nu-ți tai nasul. Adu-mi un topor. Am mai tăiat eu odată coada unui cîine «u toporul, cînd eram eu nu aici şi nici la tanti, cînd eram

eu liber, eu, al meu, liber. Eu însumi. înțelegi ? Cînd nu eram al lui tanti! Tu ştii cine e tanti ? Ştii ? Ştii ? De ce nu ştii cine e tanti ? Vrei să ştii cine e tanti ? E dama mea, mă, auzi ? Dama mea. Trăiesc cu ea. Poți să întrebi şi pe Mirea, că el ştie... şi pe Vlad, că e filozof şi pe ăilalți, că sînt prietenii mei, pe toată lumea poți s-o întrebi... Toată lumea ştie... şi eu am aflat acum de la tine şi de la coniac. Unde e nasul care ți l-ai tăiat ? Adu-mi un nas şi un coniac... Da repede, că pleo în provincie... în lume... N-am nevoie!... N-am nevoie, înțelegi ? N-am nevoie de nimeni şi nimic... N-am nevoie de ea, n-am nevoie de ei__ Nici de tine n-am nevoie."

— Cine eşti tu, mă, în definitiv ?

— Garsonul.

— Da?

— Da, coane...

— Nu te cunosc. Nici tu, mă, nu mă cunoşti. Nici eu nu mă cunosc, nimenea nu mă cunoaşte... Plata şi nasul, hai...

Sergiu vrea să se ridice de la masă. Face un efort Un altul. Păhărelul cu coniac se răstoarnă sunînd scurt pe podele : Tan-ti... Tan-ti...

— Auzi ? Şi ăsta ştie de tanti... Şi paharele au aflat

Obişnuit cu efectele „coneacelor" băiețaşul surîde. In clipa asta nu mai e „garson" şi cu tot şorțul lui verde şi comercial, cu tot creionul chimic şi bont, înşurubat matur după ureche, nu mai e decît un copil care rîde din toată inima privind un om beat. Un om pe care nu-1 mai țin picioarele şi care, renunțînd să mai facă apel la serviciile lor, se prăbuşeşte resemnat, cu capul pe masă şi rămîne aşa, trist, căzut, privind cu ochii halucinați cum picură pe duşumeaua putredă din păhărelul rostogolit lacrimi galbene şi rare de coniac Naville.

VI. SUSPINE CRUDE PIEPTU-MI ZDROBEŞTE.

„Dragă tanti,

Astă-seară, cînd te vei întoarce acasă, vei vedea din cuprinsul acestei scrisori că, în viața mea, s-a produs un fapt important care mă determină să părăsesc pentru totdeauna casa dumitale.

In cele două zile de cînd n-am venit acasă, m-am gîndit mult şi pe toate fețele, la problema în fața căreia mă găseam. Rezultatul, iată : rîndurile acestea.

Socotesc inutil să te lămuresc asupra stării sufleteşti în care mă aflu, cît şi asupra «motivelor» care mi-au provocat această stare şi mi-au dictat atitudinea pe care o iau.

Te rog să fii convinsă că nu voi uita niciodată tot binele pe care mi l-ai făcut şi toată grija pe care mi-ai arătat-o. îți mulțumesc din suflet pentru tot şi toate şi asigurîndu-te de întreaga mea recunoştință, îți cer iertare că împrejurările mă silesc să plec din casa dumitale, pe furiş, ca un hoț. Ca un hoț, însă, care n-a furat altceva, din această casă, decît ceea ce era strict al lui : libertatea şi lucrurile cu care a venit.

Sergiu"

Cînd a desfăcut scrisoarea pe care Erji i-a dat-o, deîndată ce a intrat pe uşă, Caliopi nu şi-a dat seama bine

dacă era prea cald în dormitor sau dacă căldura aceea nesănătoasă care i-a năvălit deodată în tot trupul, a făcut-o să-şi simtă picioarele moi, ochii împăienjeniţi şi să se prăbuşească pe covor cu scrisoarea ghemuită, în mîna asudată, ca o telegramă de noapte care a adus vestea unei morţi subite.

Cînd s-a deşteptat, la căpătîiul ei era un medic din apropiere, pe care îl chemaseră servitoarele cuprinse de panică. Medicul i-a recomandat linişte desăvîrşită cîteva zile, o cură în străinătate pentru îngrijirea inimii, i-a făcut o injecţie în fesă şi apoi i-a sărutat mîna, spunîndu-i pe tonul unei urări de grabnică însănătoşire :

— Onorariul meu este cinci sute lei.

Caliopi a rămas în pat o săptămînă întreagă. Nu că se simţea bolnavă. Se simţea însă inutilă, fără rost, pierdută în nesfîrşitul zilelor care i se păreau fără culoare, fără temperatură, fără interes.

Plecarea neaşteptată şi definitivă a nepotului, îi anulase complet orice rezistenţa. Era ca o coardă întinsă pe care ai tăiat-o brusc cu lama de ras.

O dată cu scrisoarea lui de despărţire, laconică şi hotărîtă, visul ei de viaţă, alături de el, de prezenţa lui, căzuse inert, ca un fluture izbit de o piatră rătăcită, în plin zbor.

Visul ei !

în definitiv ce visase ea ? Ce însemnase Sergiu pentru ea ? De ce plecarea lui o aruncase într-o deznădejde atît de mare ?

Iată atîtea întrebări cărora, în zilele lungi de singurătate, stînd nehrănită şi încercănată, în patul dublu din dormitorul cu storurile trase ostentativ, între ea şi lumea de dincolo de ferestre. Caliopi avusese să le răspundă.

După moartea lui Titică ştia că rămăsese o văduvă banală şi resemnată cu anticipaţie. Golul lăsat de dispariţia tovarăşului de viaţă avea să se restrîngă pe nesimţite, să se umple încet, încet. Durerea primelor ceasuri avea să se resoarbă firesc, ca răul dintr-o rană, vindecîndu-se progresiv. Chiar din primele clipe de veghe, lîngă catafalcul defunctului, Caliopi, 5n virtutea unui proces sufletesc natural, cu tot paradoxul lui aparent, începuse

să se gîndească „la ea". Totdeauna în preajma unui mort, cei care îl plîng sincer sau nu, se gîndesc în primul rînd la ei. „Ce mă fac eu fără tine ? Cui mă laşi tu pe mine ?" sînt expresii tipice care traduc exact această ciudată stare sufletească. Mortul nu e decît un pretext pentru ca vitalitatea celor rămaşi, excitată de prezenţa morţii în imediata lor apropiere, să se încordeze rebarbativ.

Consecventă acestui principiu subconştient, Caliopi, privind nările subţiri ale dispărutului şi mîngîindu-i mîna vînătă între narcise, îşi proiecta, în viitor, propria ei formulă de viaţă. Această viaţă avea să continue aşa cum fusese şi pînă atunci. Cu aceleaşi ocupaţii mărunte şi cotidiene, cu aceleaşi broderii pe etamină, cu aceleaşi prietene, cu acelaşi ceas de somn după-masă, cu aceleaşi prăjituri dc casă şi „scuturături mari" de patru ori pe an. Ceasurile, foste ale defunctului, aveau să fie înlocuite, treptat, cu filme de cinematograf peste numărul obişnuit, cu sindrofii suplimentare şi întîrzieri peste ora reglementară, în faţa vitrinelor de pe Lipscani sau a cofetăriilor cu prăjituri renumite. Cu nimic absenţa definitivă a lui Titică n-avea să turbure activitatea obişnuită a unei zile. Ba poate, eliberată de cătuşele orelor fixe, de masă, de somn şi de distracţie, această activitate avea să capete un ritm mai vioi, mai nou, mai liber, ca o permanentă vilegiatură.

Dar dacă în ceea ce privea desfăşurarea unei zile dispariţia soţului reprezenta pentru văduva sinceră cu ea însăşi, aproape un avantaj, aceeaşi dispariţie devenea o importantă pierdere, o precisă lipsă, un regret, pentru'trăirea unei nopţi. Noaptea are darul să reducă dimensiunile vieţii. Totul se face mai mic, mai strict, mai personal. Omul se strînge melc în el însuşi, deopotrivă în patul propriu sau în odaia cu chirie. O dată cu hainele aşezate grijuliu pe umerii unui scaun, sau trântite indolent în braţele unui valet, insul se dezbracă fără să ştie şi de dominoul invizibil în care a circulat în balul mascat al zilei colective.

Poate de aceea numai în ceasurile adinei de noapte se săvîrşesc toate marile taine în care individul se mărturiseşte pe el însuşi.

Se mărturiseşte poetul, care îşi smulge din pletele asudate, rimele şi imaginile; se mărturiseşte liceanul, care visează liniile primului trup de femeie ; se mărturiseşte apaşul, care îşi face graficul vieţii cu muchia cuţitului alunecînd pe marginea mesei de mansardă murdară ; se mărturiseşte, prăbuşit pe o broşură subversivă, tînărul care fabrică din miez de pîine, în mîna înfrigurată, bombe sub trăsnetul cărora ar vrea să sară, sfîrticate, măruntaiele popoarelor şi continentelor, reintegrat în adevărata lui personalitate, sub protecţia acidă şi imensă a nopţii universale.

Caliopi avea pentru noapte o consideraţie specială. O dată cu cămaşa de *crape de Chine* îmbrăcată şi „odicolonată", o dată cu căldura familiară şi pufoasă a patului îmbibat de propria ei odoare, o dată cu puişorul de pernă ghemuit sub ceafa tunsă, o dată cu lampa de pe măsuţa de noapte stinsă cu un gest totdeauna egal, în tainele trupului ei se deschideau automat supapele dorinţei.

Şi-atunci prezenţa lui Titică, alături, se dovedea imperioasă.

îmbrăţişarea lor conjugală, metodică, uniformă, făcea parte din confortul lor nocturn nu ca ceva totdeauna necesar, dar ca ceva totdeauna posibil, la îndemînă, asemeni borcanului cu muştar totdeauna prezent — între scobitori şi sare — la fiecare masă a lor, nu pentru că la fiecare masă ar fi mîncat muştar, dar pentru ca să nu lipsească cumva, în cazul cînd o mîncare mai suculentă ar fi cerut ca o completare, intervenţia lui picantă.

Şi-apoi Caliopi socotea noaptea ca unicul timp îngăduit expansiunilor erotice. Ea era adeptă a acelei mari şi durabile categorii de oameni care îşi închipuie că dragostea nu se poate face ziua, că smuls din cadrul nopţii şi consumat înainte de asfinţitul soarelui, misterul dragostei îşi pierde eticheta lui legală.

Iată de ce gîndul văduviei ei lua, în ceea ce privea nopţile, proporţiile unei catastrofe. Şi-atunci, chiar lîngă catafalcul pe care Titică, răcit complet, se descompunea progresiv între flori, gîndul unui amant îi venise pentru prima dată în minte.

Cuprinsă de silă faţă de ea însăşi şi animată de o onestă panică interioară, Caliopi se cutremurase la gîndul acesta şi cu toată revolta ei cinstită, nu-1 putuse totuşi opri să se înfiripeze, să se materializeze, fixîndu-se, ca uh junghi, undeva, între muşchii încordaţi ai voinţei ei.

Apoi, o dată cu doliul scos de la poartă şi cu flacoanele de medicamente evacuate din odăi, apăruse în locul lui Titică, la ora de masă, nepotul. Aşezat pe locul pe care-1 ocupase el, cu şervetul răsucit în inelul de argint cu iniţiala lui...

La început, Sergiu nu fusese pentru ea decît un strein... un indezirabil... Totuşi o prezenţă în primele momente grele. O prezenţă care ştiuse să se facă — imediat — nu numai suportabilă, dar agreabilă. Şi, după primele luni de trai în comun, Caliopi îşi dăduse seama că această prezenţă a căpătat, în ochii ei, **o** patină de virilitate. A devenit prezenţa unui bărbat. In casa ei, alături de ea.

Afară de ceasurile rezervate cursurilor, Sergiu îşi petrecea tot timpul acasă. îl avea dar permanent sub ochii ei. îl privea trăind. îşi făcuse o adevărată plăcere din a-i urmări, clipă cu clipă, toată activitatea risipită în casă, în lucruri banale, mărunte, în ocupaţiunile egale şi obişnuite ale fiecărei zile. Noaptea însă, întrerupea farmecul acestui joc, copilăros aproape, ca să înceapă un altul cu mult mai primejdios.

Noaptea Caliopi se regăsea singură.

Sergiu îşi trăia noaptea lui. 11 pierdea de sub raza ei vizuală. îl ştia totuşi acolo, la cîţiva paşi de ea. Dar, din acest moment Sergiu nu mai avea o identitate precisă în gîndurile ei. El nu mai era Sergiu. Era un bărbat pur şi simplu. Un trup mascul care se închidea, în fiecare seară, gol şi singur, în dosul unei uşi, în speţă, cu perdeluţe roz la geamuri.

Din patul ei, într-o atitudine de pîndă lascivă, Caliopi şi-1 imagina. Un trup tînăr cu muşchi duri, cu linii perfecte, apărînd ca un miez, din crusta hainelor căzute. II bănuia înfiorat, lucitor, sub perlele apei pe care **o** auzea şiruind pe el de la chiuvetă. Il auzea parcă în liniştea casei adormite, mişcîndu-se răzvrătit şi cald în aşternuturi.

Noapte de noapte, luni după luni, prezența acestui trup în preajma ei a ajuns în cele din urmă o chinuitoare obsesie. O obsesie care în mod firesc a depăşit cadrul strict al orelor de noapte şi s-a revărsat ca o apă peste zăgazurile prăvălite, inundînd viața ei întreagă. Şi-atunci, uluită în fața ei însăşi, Caliopi şi-a descoperit — scoasă la suprafață, din cămăruțele uitate ale ființei ei întregi — o senzualitate aprigă, încăpățînată, persistentă, trezită din somnul ei letargic de prezența bărbătească a nepotului de nouăsprezece ani.

Niciodată Caliopi nu se ştiuse femeia care se descoperea şi mai ales niciodată nu crezuse în minunea botezată obişnuit „a doua tinerețe". Totuşi această „a doua tinerețe" o simțea pulsînd în toate fibrele ființei ei, din ce în ce mai precisă, din ce în ce mai exigentă.

Nu-şi mai petrecea timpul decît cu Sergiu. Nu se simțea liniştită — liniştea aparentă a apelor în măruntaiele cărora fierb bulboane — decît lîngă el.

încet, încet, toate vechile ei deprinderi, obiceiuri, gusturi, preferințe, se anulau, înlocuite cu altele izvorîte direct din craterul deschis al senzualității ei tardive. începuse să înțeleagă chiar că misterul dragostei nu e numai o prerogativă a nopții şi a bărbatului cu cununie. în permanent neastâmpăr umbra încîlcită în paşii nepotului începuse să circule în propria ei existență, ca o prelungire fizică a acestuia.

înțelegea cît de departe e Sergiu de zbuciumul ei permanent, de dorința ei nemărturisită şi mereu mai vie. îşi da seama că toată afecțiunea ei, exprimată material prin cadouri, mîncăruri şi atențiuni vestimentare, nu trezea în sufletul lui altceva decît un sentiment jignitor de recunoştință. Pricepea că mîngîierile ei, provocările ei, uneori riscate, cu toată rezerva pe care i-o impunea substanța ei, în fond cumsecade, nu însemna altceva pentru el decît exteriorizarea unui sentiment matern pe care el, orfanul de totdeauna, n-avea de unde să-1 cunoască altfel. Şi gîndul că Sergiu o substituie permanent unei mame o făcea să aibă crize de nervi şi ceasuri de totală dezolare.

Cum nu înțelegea el că, deşi cu vîrsta unei mame, ea are totuşi simțurile unei amante, biciuite de tinerețea lui prezentă, imediată şi provocatoare?

Se hotărîse de multe ori în singurătatea nopților ei de tortură, să facă gestul cel mare al mărturisirii. Să-1 execute fără preliminarii, brutal, aşa cum îl simțea plămădit în ea.

Era calculat ca un atentat.

Un braț aruncat violent peste grumajii nepotului. O muşcătură de foc pe gura lui adolescentă. Apoi căderea fulgerătoare, pe covor, sau pe divan, cu trupul lui încordat şi dezorientat, în brațe.

Ce-avea să fie pe urmă n-o mai interesa. Totuşi în zilele care urmau nopților acestora de zbatere erotică şi elanuri, Caliopi amîna. Dorința în ea era aceeaşi, la fel de ucigătoare. îi lipsea însă, în fața lui, curajul pe care i-1 da singurătatea. Şi chiar dacă, uneori, după cîteva păhărele de lichior băute într-adins, şi-1 regăsea întreg, o dezarma, iremediabil, privirea aceea „filială" a nepotului. Privirea aceea supusă, de copil cu trup de om, privirea aceea pe care ar fi dat orice s-o vadă ştearsă din ochii lui mari, limpezi şi cu gene răsfrînte.

în cercul ei de cunoştințe ştia că începuseră clevetirile. Ştia exact ce gîndeşte „lumea" şi mai ales ce gîndesc „fetele". Şi dacă suferea din cauza lor, suferea numai pentru că nu era adevărat ce gîndeau ele. Şi ar fi vrut să fie aşa, pentru ca să le-o poată striga în față, să le umilească cu replica crudă a adevărului.

Dar aşa trebuise să suporte, dezarmată, discuția de la madam Pruncu şi pînă la urmă să se vadă silită, ca unică ieşire onorabilă, să plece pentru totdeauna dintre ele, să le piardă pentru totdeauna.

După Titică... prietenele. O dată cu ele, ştearsă şi ultima urmă a trecutului.

Nu-i mai rămînea decît Sergiu şi, ca un reflex al lui „tinerețea ei de-a doua". Nu-i părea rău că rămăsese singură, în ziua aceea, după ruptura cu fetele, după lacrimile fireşti şi expeditive, îi părea chiar bine că nu mai avea nimic care s-o depărteze de Sergiu. Ştia că seara, avea să meargă cu el la operă. îi spuse Ia dejun că la opt să fie acasă, gata, cu smochingul cel nou îmbrăcat. Primul lui smoching. Abia aştepta să-1 vadă cum îi vine. Se bu-

cura dinainte la gîndul că, alături de el, avea să asculte din loja capitonată cu întunerec povestea minunată a doamnei Butterfly. Se şi închipuia cu scaunul lîngă al lui, lipită de el, rezemîndu-şi de umărul lui, ca un porumbel dolofan cu egreta crispată sînul, proaspăt înviorat în cel mai renumit institut de frumuseţe din Bucureşti.

Pentru seara aceea, o dată mai mult, hotărîse atacul. Şi fără să ştie de ce, de data asta, simţea că nimic nu va mai putea s-o împiedice, ca să-1 ducă la bun sfîrşit. După spectacol aveau să meargă într-un local de noapte. Aveau să bea şampanie multă. Caliopi era hotărîtă să bea pînă cînd nu va mai simţi rămas în minte decît un singur gînd : Sergiu.

Pentru acasă, restul ar fi urmat simplu. Caliopi avea să-1 cheme în odaia ei ca să-i ajute să se dezbrace. Ştia că odaia va fi în penumbră şi patul pregătit. Şi mai ştia că dacă mîinile lui Sergiu nu vor înţelege că trebuie să se înfigă, în sfîrşit, lacome şi neîndemînatece, în carnea care de atîta timp le aştepta, cu nervii — sfori întinse sub epidermă — ale ei se vor înfige sigur, în beregata iui. Cel puţin, să simtă murind — in mîinile ei — trupul acela care o exasperase refuzîndu-i-se, să simtă ca o supremă voluptate, căldura lui turburătoare, răcindu-se, picurînd ca un sînge printre degetele ei îngherate.

Cînd coborîse din maşină, la odaia lui Sergiu lumina era stinsă. „Să ştii că e gata de mult şi mă aşteaptă în salon. Se priveşte în smoching, în oglinda mare", se gîndise Caliopi.

Sergiu nu era însă, nici în salon, nici în odaia lui. Nu venise încă. Nici măcar nu telefonase ca să-şi justifice întîrzierea. Caliopi ştia vag că în după-amiaza aceea se dusese la un prieten unde avea să se hotărască apariţia unei reviste. Atîta tot. Nu ştia numele, nici adresa prietenului.

Alarmată, nedumerită, începuse să se îmbrace sperînd că Sergiu va pica dintr-o clipă în alta. Smochingul cel nou îl aştepta culcat frumos pe divan lîngă cămaşa tare. Pantofii de lac luceau cu boturile spre lampă.

Dar Sergiu n-a venit nici la opt jumătate, nici la douăsprezece, nici la unu, nici la cinci dimineaţa cînd, răvăşită de presimţiri, descompusă de veghe şi de plîns, Caliopi aţipise pe un fotoliu — manechin în rochie de seară înţepenit alături de paharul de apă cu zahăr şi de cutiuţa cu tablete de veronal.

Abia după două zile, în locul lui, a venit scrisoarea. Deşi în rîndurile ei Sergiu nu spunea nimic cu privire la motivele care îl determinaseră să evadeze din casa şi din viaţa ei, Caliopi a înţeles din prima clipă totul.

Sergiu îşi dăduse seama că un an de zile, lîngă ea, trăise într-o eroare. Crezuse probabil, că în tanti Caliopi a găsit o mamă tîrzie şi binevenită şi descoperise că în locul acesteia, găsise o bătrînă stricată, o bătrînă dezechilibrată care, asemeni unui păianjen ou firele ţesute maestru peste tinereţea lui, n-aştepta decît clipa potrivită ca să-şi sfîşie prada momită, cu toate tentaţiile, pînă sub gheara lui încordată de aşteptare.

Dezmeticit, Sergiu rupsese firele. Scîrbit, plecase pentru totdeauna.

De aceea Caliopi nici n-a mai încercat să-1 caute şi să-1 readucă. La rîndul ei, a înţeles că plecarea lui e fără întoarcere şi că firele păianjenului, odată rupte, niciodată nimeni nu le mai poate reînnoda. Şi-a mai înţeles că, dacă el plecase, moştenirea lui îi rămăsese însă întreagă. I-o dăduse ca să nu i-o mai reia niciodată. Era „a doua tinereţe" trezită impetuos în ea. Era, poate, pedeapsa lui. Era poate răzbunarea tinereţii lui ultragiate. Şi totodată era moartea unei iluzii. O iluzie care murise subit, ca un bolnav de cord în plin mers, pe stradă.

PARTEA A II-A

I. STRADELA UMBREI

Deşi situată într-un cartier destul de central al Capitalei, stradela Umbrei a păstrat totuşi un aspect de ulicioară provincială cu căsuțe vechi şi gospodăreşti, cu copii care îşi înalță, alergînd de-a lungul caldarîmului zmeiele turcalețe, legate cu ață de cusut furată din mosorele materne, cu orătănii ieşite să ciugulească în libertate iarba crescută abundent prin spărturile trotuarelor municipale, sub paza somnoroasă a căţeilor de rase nedefinite tolăniţi în porţi ca nişte praguri vii.

Zgomotul cartierului nu pătrunde pînă aci, clopotul tramvaielor nu se aude, iar automobilele trec rar şi parcă numai atunci cînd rătăcesc drumul.

Fiecare casă are grădinița ei de flori şi fiecare proprietar papucii lui de casă. In fiecare grădină e un pom cu o masă sub umbra lui. O linişte dulce de fermă pluteşte în toate curţile şi un ceas bun de somn se consumă după-masă în toate locuinţele.

Pe stradela Umbrei toţi locatarii din cele patruzeci şi opt de gospodării care o încadrează — cîte douăzeci şi patru pe fiecare parte — se cunosc între ei, îşi ştiu obiceiurile, ocupaţiile şi legendele. îşi cunosc pe nume copiii, ciinii, rudele moarte şi canarii din colivii. îşi ştiu pe degete veniturile, bolile interne, proiectele.

Sînt ca membrii unei familii mari, nedespărțiți între ei decît prin gardurile cu viță americană şi cu zorele, ale proprietăților respective.

Viața tuturora se desfăşoară uniform ca după o lege proprie, adoptată tacit de toți deopotrivă.

Pe stradela Umbrei toată lumea se scoală dimineața la şase, mănîncă la prînz la unu şi un sfert fix (din cauza soților funcționari) şi seara se culcă la nouă, adică exact un ceas după cină.

Asemeni României care, de îndată ce a intrat în rîndul statelor civilizate, a fost decretată drept o țară eminamente agricolă, madam Săraru, acum cincisprezece ani, cînd a devenit proprietară pe stradela Umbrei, a fost decretată, din prima clipă, drept o persoană eminamente corpolentă. De atunci greutatea ei a oscilat între 85 şi 90 de kilograme. O singură dată, în urma unei gripe care a ținut-o două săptămîni în pat, greutatea ei şi-a pierdut echilibrul normal. S-a ridicat pînă la 95 de kilograme, avînd în vedere că şederea In pat priise grozav făpturii dumisale, obişnuită să se agite de dimineață pînă seara. Odată însă însănătoşită, madam Săraru, în cîteva zile numai, a revenit la media obişnuită şi a rămas pînă astăzi.

Cînd se stabilise pe stradela Umbrei, în calitate de stăpînă a imobilului de la numărul 8, nimeni nu ştia cine e şi de unde vine madam Săraru. Se ştia numai că a cumpărat de la Credit imobilul cu pricina şi că avea o fetiță care îi purta numele. O fetiță de cîțiva anişori, blondă ca un cocon de borangic şi aşezată cu grije, ca cel mai prețios obiect al gospodăriei, în brațele servitoarei, cocoțată pe capra camionului care se oprise la poartă aducînd averea noii proprietare.

în scurt timp madam Săram, datorită firii ei comunicative şi vesele, datorită poate grăsimii ei simpatice şi bonomiei incomparabile, izbutise să cîştige bunăvoința stradelei întregi şi să se încadreze în felul de viață a acesteia, ca şi cum de cînd lumea s-ar fi pomenit acolo.

Dar trecutul ei rămînea totuşi o taină de nepătruns.

Unii aflaseră că înainte de a veni pe stradelă, fusese „madamă" la un hotel rău famat şi că fetița o luase de suflet de la una din pensionarele hotelului, moartă într-o zi de tuberculoză. Alții ştiau sigur că fusese măritată cu un tînăr fără ocupație care îi mîncase o bună parte din zestrea ei de fată de negustor înstărit, lăsîndu-i ca despăgubire, alături de polițele semnate în fals, copilul cu nume de floare.

Margareta, e adevărat, nu semăna de loc cu mama ei. Era o făptură ciudată, fină, cu gesturi şi gusturi de copil aristocrat. De aceea cei mai mulți înclinau să creadă a treia versiune, aceea că madam Săraru fusese servitoare în casa unui burlac — vlăstar în ultima generație al unui neam de spiță domnească •— şi că Margareta n-ar fi altceva decît rezultatul unei partide de vînătoare de la care stăpînul se întorsese acasă beat şi încărcat de iepuri.

Madam Săraru ştia de cîte se vorbesc pe socoteala ei şi se făcea că n-aude. îşi creştea fata, într-adevăr ca pe o prințesă, şi-şi dezarma răuvoitorii cu surîsuri şi sarmale, ştiut fiind că nimeni nu surîdea mai captivant şi nu făcea sarmale mai bune decît ea.

Ani după ani, cu cît Margareta creştea în înălțime, cu atît scădea în stima stradelei.

De loc comunicativă, foarte puțin copil pentru copilăria ei, cu un fel de a privi lucrurile şi oamenii de sus, pe deasupra lor, fără pic de tandrețe față de o mamă prea tandră, — rece şi distantă, îşi petrecea tot timpul închisă în casă devorînd caramele de ciocolată şi cărți de toate felurile.

La paisprezece ani, după cunoscuta ei fugă de la călugărițe, începuse să fumeze şi să bea cafea neagră după fiecare masă. La cincisprezece se ducea singură la teatru, şi la cinematograf. La şaisprezece, nu lipsea de la nici o conferință, era abonată la concertele simfonice şi vizita toate expozițiile de artă. La şaptesprezece ani începuse sporturile; Vara tenis, iarna patinaj.

Toate acestea le făcea cu bani puțini şi aplicație multă. Mamă-sa nu-i refuza niciodată nimic. Şi Margareta nu profita. Niciodată n-o însoțea nimeni acasă sau în plimbările ei. Scrisori nu primea şi nici nu scria. Prieten sau prietene nu i se cunoşteau. Deşi fată mare, „mondenă",

cum îi zicea în ironie stradela, Margareta nu se farda niciodată. Pielea ei arsă de vînt şi de soare, sub casca părului de aur vechi, tăiat scurt, avea o strălucire vegetală, de fruct copt. Toată înfăţişarea ei avea, de altminteri, ceva de plantă. Cu aerul ei de sănătate biruitoare, cu trupul plin de graţia naturală a unei mlădiţe, cu culorile ei necontrafăcute, părea că nu se hrăneşte decît cu aer, cu ploaie, cu arşiţă şi cu sucurile anonime şi dumnezeieşti ale pămîntului.

Pe mamă-sa o trata ca pe o servitoare. Fără aroganţa stăpînului parvenit. Cu arta stăpînului înnăscut, învăţat să comande fără să jignească, să pretindă fără să umilească, să se facă ascultat, fără să insulte. Şi madam Săraru se supunea fără să crîcnească. Acceptase situaţia asta de subaltern ca pe una din cele mai mari bucurii pe care putuse să i le dea viaţa. Era atît de mîndră, pentru ea însăşi, pentru substanţa ei inferioară, că Margareta era a ei, că putuse să scoată din carnea ei multă, mediocră şi nefasonată, din sîngele ei gros de femeie de treabă, făptura aceasta superbă, fină şi inteligentă c-ar fi fost în stare să se înhame ca un japonez la trăsurică şi s-o poarte ca pe un trofeu, de-a lungul lumii întregi.

Stradela nu pricepea lucrul acesta. Pasiunea lui madam Săraru pentru Margareta rămînea dincolo de înţelegerea ei comună. Stradela îşi da seama numai, instinctiv, că madam Săraru e sinceră în dragostea ei oarbă şi că a-i critica copilul, însemna a-i sfîşia inima. Şi pentru dragostea pe care o avea pentru mamă stradela suporta pe Margareta fără comentarii. Adică, fără comentarii în faţa ei.

Şi anii trecuseră, egali, aşa cum trec anii pe stradele. Muriseră cîţiva, se născuseră alţii. Copiii începuseră să miroasă a tutun şi fetele de şcoală a *Eau de Coîogne.* In locul bătrînilor dispăruţi din porţi, se instalaseră alţi bătrîni care aduceau la trăsături cu ei. Căţeii stradelei începuseră să semene toţi între ei. Fetele de vîrsta Margaretei se măritaseră toate. Acum unele erau mame, altele numai însărcinate.

Margareta aştepta. Ce ? Nimeni n-ar fi ştiut să spună.

„Partidele" pe care i le-ar fi putut oferi stradela, rămăseseră simple prezumţii. Nici unul din viitorii proprietari a uneia din cele patruzeci şi opt de case nu îndrăznea să-şi închipuie c-ar putea deveni soţul „prinţesei de la numărul opt". Iar din altă parte, din lumea de dincolo de stradelă, nu se vedea iarăşi nici un indiciu, nu se făcea nici un gest.

Margareta împlinise nouăsprezece ani.

Madam Săraru era nedumerită. Ea ştia că timp de nouăsprezece ani, nu văzuse niciodată pe Margareta în tovărăşia unui bărbat. N-o auzise niciodată pomenind de numele vreunuia, cu intonaţia specială pe care glasul unei fete o dă oricărui nume care a început să însemne ceva pentru ea.

Şi în inima ei, dacă nu de „mamă care o făcuse", dar cel puţin de slugă care o crescuse, îşi făcea loc, ca cernută dintr-o clepsidră, o amărăciune discretă, ponderată. Uneori, în singurătatea odăii ei de pe sală (în cele trei camere „din faţă" locuia Margareta), cînd zorile o apucau cu ochii lipiţi de tavan, parcă regreta că Margareta ieşise un copil atît de deosebit. îşi zicea că poate ar fi fost mai bine să nu fie nici atît de frumoasă, nici atît de deşteaptă, nici atît de distinsă. Să fie ca toate celelalte fete de pe stradelă. Să aibă aceleaşi gînduri ca şi ele. Să se mărite ca şi ele şi să-şi poarte, surîzătoare, sub ochii ei de mamă, pîntecul diform şi nasul turtit de maternitate.

Dimineaţa însă, cînd intra în vîrful picioarelor să ducă cafeaua cu lapte la patul Margaretei şi cînd o vedea atît de frumoasă, atît de pură, culcată în aşternuturi, îi părea rău şi se certa cu ea însăşi că se putuse gîndi o clipă măcar ca Margareta să semene celorlalte. Şi-atunci, urma lacrimilor plînse peste noapte se schimba într-o bucurie ciudată, ca o lumină sleită pe faţă.

II. CELE DOUA MARGARETE

într-o după-amiază, pe la cinci, o maşină superbă cu eşapamentul deschis arogant intră, bîzîind ca un bondar imens, pe stradela Umbrei. Copiii domnului Nedelcu de la Cadastru, care legau o tinichea de conserve de coada unui cîine pripăşit în mijlocul drumului, abia putură să scape nestriviţi şi să se refugieze, urlînd de spaimă, pe marginea trotuarului.

în schimb, în urma maşinii, cîinele de pripas rămase mototol pe caldarîm, cu sîngele ca o panglică încîlcită în gură şi cu cutia de conserve intactă, agăţată tragic de coada moale.

Maşina stopa în faţa casei cu numărul opt.

Madam Săraru era în curte. Sta pe „fotelul" de paie, sub dud, cu ceaşca goală de cafea alături şi citea cu ochelarii ridicaţi, ca nişte faruri, In păr, o carte luată la întimplare de pe etajera Margaretei : *O viaţa.*

Cînd văzu maşina oprindu-se în dreptul casei, se uită mai întîi bine să vadă dacă era particulară sau taximetru. Dar n-avu timp să se lumineze, că un tînăr coborî, aruncă o privire atentă la poartă, ca să verifice numărul de pe tăbliţa albastră, apoi deschise poarta şi, zărind pe madam Săraru, se descoperi exagerat de ceremonios :

— Vă rog, doamnă, aici stă domnişoara Marga Săraru ?

Madam Săraru puse cartea pe măsuţă, cu scoarţele în sus ca să nu se închidă „unde rămăsese", îşi readuse ochelarii pe nas şi răspunse sculîndu-se în picioare :

— Da.

— E acasă ?

— E acasă. Nu ştiu însă dacă s-o fi sculat. S-a culcat puţin după-masă.

— Dacă nu doarme, v-aş ruga să fiţi bună să-i spuneţi că o caută un domn.

— Cine să-i spui că e, dacă ma-ntreabă ?

— Titu Mirea.

— Luaţi loc, vă rog, un moment.

Şi madam Săraru, jenată că pentru a intra în casă, trebuia să întoarcă spatele unui tînăr care are un automobil atît de mare, se depărta repede-repede cu mersul ei de pelican încălţat cu papuci de meşină.

Titu Mirea se instala pe fotoliu. Ochiul lui ager făcu într-o clipă inventarul întregii proprietăţi. „Aşadar aici stă Marga. în fond, o casă destul de drăguţă, o grădină delicioasă, deşi puţin rurală... Totul foarte, foarte îngrijit. Şi batoza care se dusese s-o cheme nu putea fi altcineva decît mamă-sa. Poate ar fi trebuit să se prezinte, în definitiv, judecind după mamă, Marga se dovedea a fi, cum se zice obişnuit, de neam prost".

Şi totuşi, rar întîlnise „în viaţa lui" o „femeie" care să-1 facă să simtă de la început în ea „rasa". Natura are însă ciudăţeniile ei. De altminteri, observase că Marga vorbise de mama ei numai în treacăt şi parcă în silă. îi spusese, atunci cînd o întrebase unde stă, că locuieşte la mama ei, pe o stradelă pe care, dacă i-ar spune-o, n-ar putea s-o găsească niciodată.

Şi cu toate astea, fără ca măcar să i-o spună, i-o descoperise. Cum ? Cu „şmecheria" lui înnăscută. O acompaniase întîmplător la un birou de poştă unde ea avea să-şi achite abonamentul pentru aparatul de radio. întrebată de funcţionar unde stă, răspunsese scurt :

— Stradela Umbrei, opt.

Titu Mirea surise superior spre firmament.

Pe Marga o cunoscuse acum zece zile, într-un cerc de sportivi. De la început „fata" îl atrăsese cu alura ei de-

gajată, cu formele ei admirabile, cu seriozitatea cu care îşi susţinea adversarul de tenis. Căutase să-i fie prezentat şi, această formalitate îndeplinită mai mult de el însuşi, începuse şi izbutise, după interminabile manevre, să-i dea o durere de cap pe care tot el propusese să i-o anuleze printr-o plimbare cu maşina. Făcuseră un tur la Şosea pînă la Minovici, unde se opriseră „ca să asculte clopoţeii de vînt". Acolo, unul lîngă altul, fumaseră o ţigară. Marga nu spunea nimic. Răspundea întrebărilor lui, distrată, fără interes. Din cînd în cînd, îl privea plin în ochi şi tăcea. Pe la opt seara l-a rugat s-o conducă îndărăt spre centru. Spunea că-i e frig în rochia albă şi cu braţele goale. Cu toate insistenţele lui, cu toate rugămintile, cu toţi „ochii daţi peste cap", cu toate ţigările aprinse şi aruncate nervos, nu acceptase să se lase condusă pînă acasă. Se dăduse jos la capul podului şi, întinzîndu-i mîna, sprijinită de rachetă, îi spusese simplu :

— Conduci foarte prost. Probabil că e prima dumitale maşină.

— Dumneata conduci ? o întrebă el.

— Nu, n-am automobil.

— Iţi pot pune oricînd la dispoziţie maşina mea ca să înveţi. Şi îţi pot recomanda un profesor mult mai priceput decît mine. Un şofer de meserie.

— Mulţumesc. Nu-mi place să conduc automobilele altora.

Apoi se despărţiră.

Titu căutase s-o urmărească discret, „în relenti" de la distanţă. Margareta însă se urcase imediat într-o maşină care trecea din direcţie opusă şi pînă ce el să se întoarcă după ea, respeotînd prescripţiile circulaţiei în sens unic, dispăruse. După aceea cîteva zile în şir a căutat-o zadarnic la tenis. Marga lipsea. A încercat să se informeze în privinţa ei. Nimeni dintre cei care o cunoşteau n-a putut să-i dea informaţiunile pe care le dorea. Toată lumea o cunoştea de pe teren. Fetele spuneau cu un aer de totală dezinteresare :

— Nebuna aia ? Face pe originala. Cu siguranţă că trebuie să aibe un amant bătrîn şi bogat care o spionează şi o împiedică să-şi facă de cap.

Bărbaţii răspundeau Ia fel:

— O descreierată. Face pe fata, numai fiindcă vrea să se vîndă scump. N-ai văzut ? Cum ţi-a „ginit" maşina, cum s-a şi lăsat plimbată la Şosea.

Nici unii nici alţii însă nu ştiau cine e şi ce face în realitate, îşi plătea cotizaţiile regulat şi juca numai cu antrenorul. Nici acesta, descusut cu abilitate de Mirea, nu-i putuse spune altceva decît că era o jucătoare pasionată care făcea progrese uimitoare :

— Cred că din fata asta am să scot repede de tot o campioană, spunea el.

Aşadar în jurul fiinţei acesteia deosebite şi turburătoare plutea un mister care îi mărea şi mai mult farmecul. Mirea se hotărîse cu orice preţ să-1 pătrundă, în primul rînd, fiindcă „fata îi plăcea enorm" şi apoi fiindcă „nu se născuse încă femela care să-1 ducă pe el".

Se gîndise dar, că cel mai bun mijloc de a pătrunde în taina vieţii ei era acela de a o surprinde la domiciliu în sînul familiei. Nicăieri omul nu e mai descoperit decît la el acasă, acolo unde se simte pus la adăpost de indiscreţia tuturor.

Şi întîmplarea îi venise în ajutor. O zărise pe Marga alaltăieri într-o fructărie cumpărînd căpşuni. Le alegea cu degetele ei fine, din coşul îmbrăcat în frunze verzi.

Cînd l-a văzut surâzător şi politicos în faţa ei, a avut o tresărire uşoară. Apoi i-a întins mîna.

— Eram sigură că am să te întîlnesc azi.

— Sigură ? De ce ?

— Te-am visat azi-noapte.

— îmi pare rău c-ai avut coşmaruri...

Marga nu agrea spiritele şi frazele complicate. Ei îi plăceau lucrurile spuse limpede, pe numele lor de botez, fără întorsături savante şi întortocheri obositoare. La Mirea observase din primul moment, oarecare preţiozitate verbală, o tendinţă continuă de a înnobila expresiile, de a îmbrăca cuvintele în poleieli colorate ca bomboanele „specialităţi" de la cofetării şi lucrul acesta îi displăcea. ŞL mai ales îi displăceau sforţările pe care el le făcea permanent pentru ca să scoată din orice, cu orice preţ, un spirit mai mult sau mai puţin reuşit.

— Spune drept, domnule Mirea, dumneata te crezi spiritual ?

Mirea tăcuse. Au ieşit din fructărie cu un gol între ei. Marga avea de plătit abonamentul la radio. Mirea s-a oferit s-o conducă. Nu l-a refuzat. I-a refuzat numai gestul cu care voise să-i ia pachetele ca să le ducă el, argumentînd că :

— Cea mai mare plăcere a unui lucru cumpărat e să-1 duci pînă acasă.

La poştă norocul îl ajutase o dată mai mult şi izbutise să-i afle adresa. Lăsase să treacă o zi şi acuma se afla aci... acasă la ea... în curtea ei.

Madam Săraru coborî treptele în fugă. îşi schimbase papucii cu nişte pantofi albi de dril, se pudrase puţin şi îşi colorase uşor buzele cu roşu. Semăna acum a patroană de bordel retrasă la ţară.

— Margareta vă roagă să aşteptaţi cîteva minute.

— Dumneavoastră sînteţi mama domnişoarei Săraru, mi se pare !

Madam Săraru avu o clipă de ezitare. Nu ştia dacă e bine să confirme sau să nege. Ii era teamă să nu supere pe Margareta.

— Duduia Marga mi-a vorbit mult de dumneavoastră.

Madam Săraru simţi că i se moaie picioarele de la genunchi. Se aşeză pe scaun. Inima i se umplu dintr-o dată de o simpatie subită pentru tînărul care, fără să ştie, îi ştergea de pe suflet una din cele mai groaznice bănuieli care o rodeau. Aceea că Margaretei îi e ruşine de ea... că ascunde existenţa ei străinilor.

— Vă cunoaşteţi mai de mult ?

—• Din păcate, de puţin timp, doamnă. îmi daţi voie... Titu Mirea.

Şi Mirea se plecă să sărute mîna grasă ca o craflă pe care madam Săraru i-o întinse jenată, spunîndu-i pentru orice eventualitate „mersi".

— Sînteţi avocat, nu ?

Mirea minţi.

— Exact, doamnă. Sînt avocat şi publicist. Articolele pe care le scriu îmi aduc însă procese, iar procesele pe care le pledez, articole de gazetă. De aceea mă ocup mai mult cu literatura pură. Sînt directorul unei reviste literare. *Muza,* dacă aţi auzit de ea.

Drept orice răspuns madam Săraru, care pricepuse din toate astea numai că Mirea era ceva neprecis în legătură cu scrisul, îi arătă cartea lăsată pe masă.

— Şi eu citesc acum o carte foarte frumoasă. Ii zice *O viaţă.*

Mirea îşi aruncă rapid ochii asupra cărţii.

— De Maupassant ?

Madam Săraru nu ştia de cine e cartea. Se uită la rîndul ei grabnic pe copertă şi răspunse citind numele editorului.

— Nu ! De Alcalay.

Margareta apăru în capul scării. Era îmbrăcată în costumul ei preferat. Rochie albă de sport, pantofi cu tocuri joase, braţele şi picioarele goale. Fuma. Mirea se ridică şi făcu cîţiva paşi spre ea. Madam Săraru dispăru strategic, pentru ca să nu mai reapară decît un sfert de ceas după aceea, în capul scării, ghiontind servitoarea care, ca hipnotizată, la aducea cafelele, cu ochii ţintă la tava de argint aşternută cu un şervețel scrobit de olandă.

La poartă copiii stradelei se adunaseră în jurul automobilului neîndrăznind încă să-1 pipăie. Numai unul, mai îndrăzneţ, vîrît pe trei sferturi în nişte eterni nădragi largi — lucru care o făcuse pe Marga să-1 boteze „Olandezul" — puse mîna pe una din roţile din faţă şi încîntat de descoperirea făcută, dădu alarmă :

— Flaţilol! Uită, mă, sînge de cîine molt, pă cauţuc !...

Primele momente în doi fură penibile. Marga era contrariată. Mirea dezorientat. Fumau şi unul şi altul, spionîndu-se discret şi reciproc.

— E! rupse ea tăcerea. Cred că n-ai venit să-mi arăţi că ştii să calci clinii din cartier. Cum ai putut să faci asta?

— Am vrut să-1 feresc... am virat scurt la dreapta... n-a mai fost timp... l-a prins roata din faţă şi...

— Cred că era mai bine dac-ai fi vrut să-1 omori. Poate scăpa. în sfîrşit! Ia spune-mi, ce cauţi aici ?

— Am venit să-ţi dovedesc că ştiu unde stai.

— Fiindcă am vrut eu să te las să auzi. La poştă.

— Ai vrut dumneata ? Şi cu ce scop ?

— Ca să văd dacă ştii să profiţi de situaţii.

— Şi?
— Am văzut.

Copiii din stradă începuseră să prindă curaj. Olandezul era sus pe scara automobilului. Ezita cu mîna întinsă hoţeşte între claxon şi trompetă. Un altul rămase în extaz în faţa buşonului pe care fetişul maşinei, un Budha de argint, sta pe vine, crispat de parcă în acelaşi timp îl durea burta şi-1 bătea soarele în ochi.

— Bă, Nae. Ia te uită... un turc pă dop... Orăt e mă ! Seamănă cu nea Dumitru.

— Ce te legi de tata, c-acum mă duc să te spun mămichii.

Marga şi Mirea ascultau fără să vrea discuţia copiilor. Mirea nu ştia ce să spună. Tot aplombul, toată verva lui reputată, dispăruseră ca prin farmec. Marga încerca să scoată prin buzele rotunjite ca un inel de coral viu, colaci de fum, care se topeau inconsistenţi în aer,

— Ce bine e să fii copil! încercă Mirea un divertisment.
— De unde ştii ?
— Văd ! şi se uită spre poartă.
— In dumneata ?
— Şi la urma urmei, de ce nu ?
—• Mă întreb şi eu.
— Crezi într-adevăr că sînt atît de copil ?
—• Cred c-ai vrea să nu mai fii.
—• La douăzeci şi trei de ani aş avea şi dreptul...
— Eu zic c-ai fi chiar obligat.
— Şi de ce îţi par atît de copil ?
— Tocmai fiindcă nu vrei.
— Te contrariază c-am venit ? Că te-am surprins ?
— Te aşteptam.
— Astăzi ?
— De ieri. De-aia nici n-am ieşit. N-aş fi vrut să iei drumul degeaba.
— Şi de ce crezi c-am ţinut atît de mult să aflu unde stai şi să viu la dumneata ?
— Fiindcă îţi plac.
— Eşti sigură ?
— Da...
— Şi ce-ai de spus contra ?

— De ce numaidecît „contra" ?
— Fiindcă nu îndrăznesc să sper într-un „pentru".
— Minţi. E tot ceea ce speri. Eşti bărbat.
— Reţiu că m-ai făcut bărbat.
— Am exagerat. Dumneata nu-mi placi.
— Sigur ?
—- Pînă acuma, nu.
— Bagă de seamă, e o promisiune.
— O bunăvoinţă cel mult.
— Mă dezarmezi.
— Cu ce-ai venit înarmat ?
— Cu un curaj pe care nu-1 mai am.
— La ce-ar fi trebuit să-ţi servească ?
— Ca să-ţi pot spune adevărul. Ca să-ţi pot spune că ceea ce simt pentru dumneata, deşi nu te-am văzut decît de două ori, în fugă, este mai mult decît o simpatie obişnuită, firească, este mai mult decît o dorinţă explicabilă, este un sentiment...

— Vezi că mi-ai spus şi fără curaj ce vroiai să-mi spui ?

— E inadmisibil, duduie, la vîrsta dumitale să ai atîta sînge rece ! Vorbeai de copii... Dar dumneata ce eşti altceva decît un copil trucat ? Un copil care vrea să se vire cu orice preţ într-un mulaj de indiferenţă care nu i se lipeşte de piele, care vrea să poarte o mască gravă în dosul căreia scot limba cei nouăsprezece ani ai lui. Ţi-am spus că mi-ai inspirat un sentiment. Am înţeles să fiu sincer, să mă mărturisesc camaradereşte. Oricare altă femeie în locul dumitale, oricît de indiferent i-aş fi fost, ar fi găsit totuşi altceva de răspuns decît o punere la punct rece, maliţioasă şi studiată, fiindcă, în definitiv, un om care se mărturiseşte, nu poate decît să omagieze o femeie, prin ceea ce scoate din inima lui ca să-i aştearnă la picioare.

Marga îl asculta surîzînd. Il vedea autovaccinîndu-se cu propria-i vervă. Dedesubtul acesteia vedea clar însă că Mirea urmărea s-o uluiască cu ploaia de aur a vorbelor şlefuite. Ii plăcea totuşi secătura asta vioaie, cu aere de bărbat'consumat şi cu ochi de stras verde ca ai pisoilor de Angora. O amuza „tactica" lui de cuceritor sigur de rezultat. La urma urmei, băiatul avea tot dreptul

să se creadă. Avea douăzeci şi trei de ani, un Lincoln propriu, era bine făcut, ştia să vorbească şi să se parfumeze, era spiritual, informat şi îndrăzneţ. Nu era însă patinat. Totul în el părea crud, recent, fără coajă. N-avea prestanţa liniilor definitiv trase. îi lipsea lumina de ansamblu a tabloului isprăvit. Era o eboşă, delicioasă, e adevărat, dar o eboşă. Era o rachetă perfectă, dar o rachetă, îl studiase bine de la prima lor întîlnire. îşi dăduse seama imediat că din toţi cei care încercaseră pînă acum să i se apropie, el era cel care avea să cîştige cursa. Ştia câ într-o zi, pe care o simţea nu prea depărtată, îl va auzi debitîndu-şi „declaraţia de dragoste[14]. Era totuşi sigură că Mirea n-o va iubi niciodată, după cum era sigură că o va dori, că o va vrea cu încăpăţînare, cu obsesie. Şi încă mai era sigură că niciodată, alături de el, nu va fi sigură pe ea. Jocul nu-i displăcea şi-1 începuse.

In seara aceea au plecat să cineze împreună. Stradela — cu delegaţiile ei de copii, înşirate pe trotuare, ca şcolile primare la sărbători naţionale, cu invidioasele prelinse după perdeaua cu colţul ridicat discret, cu vecinele oprite în porţi — a răsuflat uşurată : Prinţesa de la numărul opt pleca, în sfîrşit, cu „cineva în oraş". Madam Săraru nu îndrăznise să-şi conducă fata pînă la poartă. Din fundul curţii, ascunsă ca struţul după stîlpul cerdacului de la bucătărie, o privise plecînd şi în momentul cînd maşina demarase, fără să-şi dea seama de ce, simţise două lacrimi groase inundîndu-i ochii ei buni, mari şi uşuraţi.

Mirea insistase să se ducă într-un restaurant din centru (ar fi fost încîntat să fie văzut în compania unei „femei" atît de frumoasă şi de inedită pentru publicul obişnuit al marilor restaurante). Marga însă nu voise sa meargă decît într-o grădină de periferie, cu grătarul fumegînd la intrare, sub cleştele agitat al eternului băieţaş transpirat.

Aproape un ceas au colindat toate grădinile de vară, toate „parcurile" restaurantelor în aer liber şi în cele din urmă s-au oprit „La băieţii veseli". La ceasul ăsta grădina era aproape goală. Ici, colo, întârziate, cîteva perechi (în majoritate compuse din bărbaţi cu nevestele plecate

la băi, veniţi sa mănînce în tovărăşia femeilor de contrabandă). In centru, o masă familiară venită în corpore (cu bărbaţi, dame şi copii) să devoreze mititei. în colţ, lîngă toaletele mascate printr-un paravan de scînduri văruite, un plutonier de jandarmi pedeştri privea languros o femeie cu dinţi de aur, culeasă din cine ştie ce cinematograf de cartier, iar în fund, la o masă, retras cu distincţie, un domn singur, cu manşete tari, cu ac de cravată şi cu umbrela de ploaie agăţată de capătul scaunului (desigur, un funcţionar celibatar locuind prin apropiere) se scobea delicat şi grav în măsele.

Lăutarii urcaţi pe estrada vopsită cu verde, urlau. Guristul, în picioare, cu mîinile răsucite pe un sul de note la care nu se uita niciodată, plimba ochi inspiraţi şi ţigăneşti dc la o masă la alta, ridieîndu-se pe vîrfuri ori de cîte ori lua, cu capul dat pe spate şi cu sulul de note ridicat tenoreşte în dreptul burţii, o notă de sus sau un falset.

Marga era îneîntată de tot ce vedea. Se aşezase în faţa lui Mirea, la o masă de unde putea privi toată grădina.

Li se serviră pe talgere de lemn fripturi gustoase frecate cu cimbru. Vinul părea bun, fiindcă era rece. O ţigăncuşă anemică le vîndu flori. Cîţiva boboci de trandafiri întîrziaţi, fanaţi prematur ca şi ea. Pe lîngă polul aruncat ostentativ în mînuţa ei nedumerită, Marga îi dădu toate resturile de la fripturi şi bucăţelele de pîine adunate de pe masă. Ţigăncuşa se trase deoparte şi, aşezată pe un bolovan, cu florile culcate la picioare, începu să mănînce, încet, grav, trist, ca şi cum ar fi făcut o rugăciune.

Mirea se „pilise" puţin. îşi simţea verva revenindu-i întreagă. Vorbea de toate laolaltă : de politică şi de răpită, de literatură şi de sport, de aeroplane şi femei. îşi critica prietenii, divorţa menajuri, combina drame, răsturna guverne, crea industrii, umplea puşcăriile cu hoţi naţionali, totul cu o competenţă care nu suferea contradicţie, cu gesturi definitive şi argumente fără replică. Marga îl lăsa să vorbească. N-o interesa nimic din tot ce spunea. Ii plăcea însă exuberanţa cu care se cheltuia şi

mai ales jocul luminilor, niciodată acelaşi, în ochii lui verzi, excitaţi de alcool. II simţea sigur pe el şi sigur de ea. N-o leza gîndul. De vreme ce îl însoţise aici, pentru el partida era cîştigată. La plecare îi va propune, desigur, **o** plimbare la Şosea, codoaşa eternă şi pitorească a Bucureştiului, o va opri la unul din barurile de noapte, aprinse ca nişte oaze electrice şi muzicale pe parcursul ei, şi la sfîrşit, spre zori, cînd iaurgioaicele din Otopeni îşi încarcă cobiliţele pe umeri, îi va propune — tandru şi cavaleresc — să-1 însoţească acasă.

Avînd aerul că nu pierde nici un cuvînt din ,,şueta" lui Mirea, Marga observase că, de cîteva minute, la **o** masă, în rînd cu a lor, se aşezase un client nou. Un tînăr cu aparenţă modestă, cu figură muncită, îngîndurată. Ceruse un antricot şi un şpriţ. Mînca încet, distrat, cu atenţia dusă dincolo de grădina înecată în fum de mititei, dincolo parcă de lumea întreagă. Deşi aşezat în faţa ei, privirea lui o atinsese indiferentă doar o clipă şi-apoi se concentrase undeva, într-un punct invizibil, în spaţiu.

Pe Marga o enerva indiferenţa tînărului. Ea era obişnuită să atragă întotdeauna atenţia şi frumuseţea ei frapantă să fie privită cu desfătare, cu indiscreţie chiar. De aceea poate, cu dorinţa inconştientă a femeilor frumoase de a-şi semnala, cu orice chip, prezenţa — atunci cînd nu sînt băgate în seamă — Marga rîsese de cîteva ori tare la glumele lui Mirea, deşi în fond nu le savurase; îşi pieptănase, cu gesturi într-adins marcate, părul de mătase de porumb, ba chiar — vazînd că manevrele ei rămîn infructuoase —. începuse, la un moment dat, să fredoneze romanţa lăutarilor. Ştia că are o voce caldă şi atrăgătoare ca a sirenelor.

Dar nici cîntecul n-avu darul să atragă privirea vecinului de masă. Atrase în schimb atenţia lui Mirea care, aşezat în faţa Margaretei şi cu spatele în faţa tînărului, băgă de seamă că ea priveşte mereu, undeva, în spatele lui. Intrigat, întoarse capul şi recunoscând pe Sergiu, sări la masa lui într-o explozie de bucurie.

—• Aăăăăă ! Sergiule ! Ce faci, mă tată, mă ? Nu te-am mai văzut dinainte de Cristos !

Surprins, Sergiu se ridică în picioare. Simpatia care se citea pe faţa lui Mirea, bucuria pe care o manifesta văzîndu-1, îl făcură să uite că ultima lor întîlnire, acum doi ani, se sfîrşise cu o bătaie. Ii strînse dar mîna şi-1 invită să ia loc.

— Stai, Titule. îmi face plăcere că te întîlnesc.

— Ba, ia fă bunătate, umflă-ţi antricotul în mînă şi demarează imediat la masa noastră. Nu vezi că nu sînt singur ?

Privirile lui Sergiu se încrucişară, de data aceasta clare, cu ale Margaretei.

— N-aş vrea Să te deranjez.

— Haide, hai ! Să nu mai zic o dată. Am de vorbit o mulţime de „chestii" cu tine. Nu ştiam de unde să te iau. De-acasă de la tine mi s-a răspuns că nu mai eşti în Bucureşti. Ştii c-am scos revista ?

— Ştiu, am citit cîteşitrele numerele.

— Ce-ai zis de titlu, mă ? Afuza.' Tot Mandea, săracu, l-a găsit. Şi ştii cînd ? Chiar în dimineaţa aceea, după ce m-ai mardit tu. Ce beţi eram, mă ! Ştii că p-ormă am fost şi la Mesalina. Vlad s-a şi amorezat de una şi de atunci nu mai iese de acolo. Face filozofie aplicata. *„Sur de vif", mon cher*

Şi vorbind mereu, Mirea luă cu o mînă talerul cu friptura lui Sergiu, cu cealaltă îi luă braţul şi se apropie de masa unde Marga îi aştepta surîzînd.

— Marga, îmi dai voie să-ţi prezint un prieten şi un antricot. Antricotul e al prietenului şi prietenul e al meu. Domnul Sergiu Zaharescu, licenţiat în diferite chestii şi poet decadent. Cred că ţi-ai luat licenţa, nu ? Domnişoara Margareta Săraru... logodnica mea.

Sergiu tresări. Făcu un gest spre Mirea ca şi cum ar fi vrut să se scuze că nu ştia că s-a logodit, apoi strînse mîna pe care Marga i-o întindea.

— Dumneata nu săruţi mîna la cucoane ?

— La cucoane, da.

— Aaa, faci o deosebire între cucoane şi domnişoare ?...

— N-o face el, dragă, se amestecă Mirea. O face respectivul de la caz la caz..

Sergiu se aşeză în capul mesei, între ei. Mirea ceru şampanie şi, negăsindu-se în local, se mulţumi, înjurind în limba franceză, cu vin înfundat. Marga, care nu băuse pînă acum decît un singur pahar, goli cîteva, unul după altul.

într-un ceas Mirea se „făcuse" bine. Sergiu era puţin ameţit. Marga la fel. Pentru prima dată în viaţa ei, băuse fără control, cu voinţa fermă de a se îmbăta. îşi simţea gîndurile încîlcite, gesturile nesigure şi trupul arzînd independent sub rochie. Ar fi vrut să şi-o scoată de pe ea şi ca un bulgăre alb, să se tăvălească în răcoarea nopţii, ca pe o pajişte nesfîrşită de iarbă neagră.

Mirea vorbise atîta că puterile îi erau sleite. De-abia mai putea trage, cu buze ostenite, din ţigara de foi care îi atîrna grea, ca un morcov uitat în gură. Prezenţa lui Sergiu îi excitase şi mai mult debitul verbal. Ii povestise, întrerupîndu-se ca să-i spună o anecdotă, sau să facă un compliment Margaretei, incoerent, tot ce-a făcut în doi anii ăştia de cînd nu se văzuseră.

— Ştii, mă, că după chestia cu tine, eram desperaţi. Nu mai aveam cu ce scoate revista. Ne lipseau cele două mii de lei ale tale şi tu intraseşi în pămînt. Noroc că la cîteva luni după aia, a murit babacu. Noroc, vorba vine, că era încă tînăr, săracu ! Toată averea mi-a rămas mie şi soră-mi. Ce era să fac ? Eu n-am timp să mă ocup de vii, de moşii şi de chiriaşii din provincie. Mi-am vîndut imediat partea. Am umflat şase-şapte milionaşe, bani sunători. Mi-am luat o casă în Parcul Filipescu, o maşinuţă de un milion... aia pe care o vezi, colo, la poartă, am închiriat o redacţie, am convocat fraţii şi în două săptămîni am scos revista. Se vinde, mă, ca pîinea caldă. Hîrtie velină, copertă în culori, nuduri, tot. Acuma vreau să introduc o rubrică de jocuri şi să fac un concurs de frumuseţe. Nu era o idee, mă frate-meu, s-o scoatem cum vream noi atunci. Literatură pură, Nae, nu se citeşte. Trebuie chestii picante, anchete tîmpite, reportaje aiurea. Ştii că la numărul doi chiar am şi cîştigat vreo cîteva mii de bălani. Vasilescu credeam că înnebuneşte de bucurie. Pe băieţi îi plătesc pe toţi, cu luna... ca în străinătate. La toamnă măresc formatul şi numărul paginilor. Schimb complet rubricile. Nu mai public poezii, decît umoristice şi literatură numai senzaţională. Crime, violuri, gangsterlîcuri, înţelegi... Ce, o să reformez cu lumea ? Dacă cititorul e tîmpit şi se mulţumeşte cu asemenea marfă de ce să-1 silesc eu, pe banii mei, să se intelectualizeze ? Tu nu vezi că versuri nu mai apar din lipsă de cititori ? In schimb, Pitigrili se vinde pe capete. Băă, aşa sîntem noi românii. Ne „pamăm" după tot ce vine din străinătate. Spune-mi dumneata mie, e admisibil ca, într-o ţară de şaptesprezece milioane, cartea cea mai bine cotată, cea mai de succes, să nu atingă mai mult de zece mii de exemplare tiraj ? Ia împarte şaptesprezece milioane la zece mii şi vezi cît vine ? Păi să nu înnebuneşti ? La ce să mai scrii ? Ca să dai ocazie tuturor mucoşilor să-şi umple rubricile de la revistă cu „criticile" lor ? Care critică ? Ce e aia critică ? Cu ce drept vii dumneata şi în zece rînduri, îţi permiţi să clasezi, să judeci şi să apreciezi opera mea, la care am muncit, uneori, o viaţă întreagă ? Ce moaş-ta ai învăţat dumneata ca să îndrăzneşti şi să dai sentinţe ? După care criteriu ? Cu ce drept îţi permiţi dumneata să vii şi să-mi arăţi, mie, cititor, că cutare lucru e prost şi cutare bun ? Ce, eu nu pot să pricep singur ? Să judec singur ? Te-am rugat eu să-mi deschizi capul dumneata ? Nu. Atunci vezi-ţi de treabă. Singura critică valabilă, domnule, o face consumatorul, singurul în drept s-o facă. îi place sau nu-i place. Eşti sau nu pe gustul lui. Te laudă sau te înjură. Atîta tot. Restul ? Căpuşi care trăiesc din sîngele nostru, al creatorilor. Face uhul un tablou. Munceşte de-1 ia mama dracului, îşi dă banii pe pîine ca să-şi cumpere vopsele. Omul are la bază o intenţie bună, poate un crez artistic. în orice caz, s-a aprins în el un licurici care l-a făcut să ia pensula în mînă şi să fure pe pînza lui culorile naturii. Cum le fură, e o altă chestie, de detalii. Poate că opera lui nu e una din acelea oare se pot încadra în pinacotecile eternităţii. Treaba ei. Las-o să se năruie prin ea însăşi. Dar nu veni dumneata, care n-ai pus mîna pe pensulă de cînd mamă-ta te-a făcut, sa te zgîieşti cinci minute la tabloul omului şi să decretezi pe urmă că ceea ce ai văzut e o porcărie care trebuie arsă în pieţele publice.

De ce să fie arsă ? Fiindcă aşa crezi dumneata, fiindcă nu-ți place ? Dar nu toți oamenii văd la fel pe lumea asta. Poate se găseşte, cineva care să tresară în fața porcăriei. Şi atunci de ce să „impietezi" asupra putinței acesteia de tresărire, care este singura şi cea mai de preț răsplată a creatorului ? Spune tu, n-am dreptate ? E ca şi cum ți-ar vorbi de război ăia care nu l^au făcut. Critica, domnule, ține minte vorba mea, nu e decît partea sedentară a creației. D-aia tot ce facem noi, în toate domeniile, iese anapoda. Prea sîntem toți critici, dragă. Ne criticăm țara, neamul, guvernele, ne criticăm damele, nevestele, ba chiar şi pe noi înşine. Nu facem nimic. Nu producem nici a suta parte din ceea ce am putea, fiindcă ne pierdem prea mult timp vorbind despre ce fac, sau nu fac, alții. Vorbim, măă, de parcă am avea motor la gură. Ori, creația, de orice fel ar fi ea, se săvîrşeşte, băiete, pe tăcute. D-aia eu tac şi fac. Asta e. La revistă nu prea mă înțeleg pe chestia asta cu băieții. Au cam început şi ei cu criticile. Nimic ! La mine nu se înghite. Ai văzut că în revista mea nu există nici o rubrică de critică. Eu vînd ce produc eu şi cine mă cumpără să mă judece. D-aia ne înjură toți confrații. Fiindcă nu înjurăm şi noi, nu ne coborîm la acelaşi nivel artistic. Apropo de artă, tu ce mai scrii ? N-am mai văzut pe nicăieri nimic. Şi ce talent ai, mă ! Acuma, fiindcă am pus mîna pe tine, nu mai scapi. Te iau la revista... S-o reorganizăm, s-o facem un „magazin" pe cinste, ilustrat, informat şi lansat.

Sergiu îl ascultase sorbindu-şi încet vinul. Cu fiecare vorbă a Iui Mirea vedea adîncindu-se un gol între ei. Ştiuse de moştenirea care i-a rămas, aflase că şi-a schimbat complect felul de viață, că deşi „avocat" pentru toată lumea, se poticnise în sîrma ghimpată a examenelor de anul al treilea, citise revista şi văzuse că în locul celei visate de ei apăruse o publicație comună, cu tendințe spre mare tiraj, oferind cititorului picioare goale de artiste celebre, alături de versuri de Fulga şi fotografii de la parada de 10 Mai ilustrînd un articol filozofic al lui Vlad. Aflase că Mirea are automobil şi vrea să-şi cumpere cai de curse, dar nu se aşteptase cu

toate astea să-1 găsească atît de transformat. Aproape nu-1 mai recunoştea. Verva lui colorată, plastică, savuroasă, se rezuma acum la o serie de şuete sclipitoare şi false ca mărgelele de bîlci, cu care putea să-şi menție reputația de băiat inteligent. Spiritul lui vioi, imediat, caustic, se exprima acum doar printr-o serie de anecdote cu „doi ovrei", cu „greci" cu „Mariuşi" sau cu pornografii, pe care le debita savant şi pînă la urmă plictisitor.

în două ceasuri numai, Mirea se cheltuise. Dăduse, tot ce putea să dea. Nu mai avea nimic din ceea ce Sergiu ti ştiuse altădată, decît capul lui de picolo deştept. Dar şi ăsta transformat într-un cap de picolo încercănat şi îmbătrînit prematur.

Cît despre el, Sergiu vorbise puțin. Ii spusese doar că se pregătea să-şi dea licența, că era singur şi că trăia cît mai departe de vîltoarea Capitalei. I-ar fi spus poate mai mult, dar prezența Margaretei îl stînjenea. Simțea continuu, pironită asupra lui, privirea fetei acesteia, spre care, fără să ştie de ce, se simțea atras. Cînd se uita la ea, avea impresia că ceva bun, sănătos şi curat pătrunde în el. Il invidia pe Mirea că e iubit de o femeie atît de perfectă, atît de atrăgătoare. Era convins că Marga trebuie să-1 iubească de vreme ce consimte să-1 ia de bărbat. Nu-i făcea deloc impresia unei femei care a căutat şi-a găsit în Mirea „un băiat bine şi cu franci".

Era sigur că, în alegerea ei, luase parte întreagă, cu mintea, cu sufletul, cu carnea. Sub impresia alcoolului căuta să şi-o imagineze în brațele lui Mirea. Imaginea asta îl durea, li părea rău că Marga e a lui Mirea. Ii părea rău, mai ales că, în alegerea ei, vedea o scădere pentru ea. Pe bărbatul care s-o merite, s-o aibă, Sergiu închipuia altfel.

— Sînteți logodiți de mult? întrebă el într-un tîrziu.

Mirea uitase de „logodnă". Acum era ocupat să privească, sub masa vecină, mîna plutonierului de jandarmi pedeştri, pipăind gamba revărsată a femeii de stradă,

— Cine ?

— Tu. Cu duduia Marga...

— A ! Noi ? Astă-seară ne-am logodit.

— In onoarea ta, răspunse Mirea interesîndu-se mai departe de „manevra plutonierului^.

Marga surise.

— Dumneata ai crezut că sîntem logodiți ? A fost o glumă a prietenului dumitale.

— O amabilitate, complectă Mirea, fără să întoarcă capul. Am spus că e logodnica mea ca să n-o iei tu drept altceva. *Il faut etre toujours poli avec Ies femmes...*

Ochii Margaretei se făcură dintr-o dată triști. O umbră se prelinse parcă din ei pe făptura sa întreagă. Se uită bine la Mirea. Il văzu preocupat și văzu și de ce. Se ridică de la masă, dreaptă și adresîndu-se lui Sergiu, zise cu vocea alterată de o emoție conținută :

— Domnule Zaharescu, vrei să fii bun să mă conduci pînă la un taximetru ?

— S-a făcut! izbucni Mirea, ridicîndu-se de la masă.

— Ce ? se miră Sergiu.

— Craiul... colo !... și mîna lui indică direcția mesei plutonierului.

— Asta e viața, păpușo ! se porni Mirea exuberant, clătinîndu-se inegal pe picioare. Uite-o la doi pași de tine. Se produce. Fără artificii... Simplă... Așa cum a lăsat-o Dumnezeu.

— Ești prea beat ca să fii sincer.

-— Nu e adevărat. Sînt amorezat de viață. îmi place S-o văd liberă de prejudecăți, sub toate aspectele ei. De ce să-mi placă mai mult luna asta de pe cer, decît mîna ăluia de sub masă ?

într-adevăr, descoperită de gestul șerpuitor al lui Mirea, luna se dovedea prezentă deasupra grădinii, rotundă și metalică, ca un talger de pendulă încremenit în spațiu. In grădină nu mai rămăseseră decît ei și plutonierul cu dama. Mesele se goliseră, între timp, una după alta. Grătarul de la poartă își mocnea, răcit, jarul din măruntaie. Neapreciați de nimeni, lăutarii se transformaseră în clienți cu pălărie tare, bînd „de-a-'npicerili" în interiorul restaurantului. Se făcuse răcoare.

— Aș vrea să fac cîțiva pași pe jos, se adresă Marga lui Sergiu. Mi-e Irig.

— Facem puțină mișcare cu mașina, își dădu părerea Mirea. Mergem la Băneasa să ne dregem și să ne cînte broaștele de inimă albastră...

— Eu mă duc acasă.

— Acasă ? La cine te duci acasă, păpușo ?

— La mine acasă, domnule Mirea...

— La tine acasă ? Păi ce, aia e casă ? Tu ești fată să stai într-o casă ca aia, cu o mamă ca aia ? ! Tu mergi acasă la mine. Să vezi casă. Făcută parcă pentru tine...

Mirea vru să-i ia brațul. Fără să se smucească, Marga îl îndepărtă scurt. Ochii lui Sergiu ardeau. Nu știa ce să facă. Ii era teamă să intervie. Se gîndea la bătaia de la „Roata Vieții^.

•— Dacă vreți să mergem, duduie, sînt la dispoziția dumneavoastră.

— Unde să meargă ? De ce să meargă ? Ce ? A venit cu tine ? Ce ? Ai agățat-o tu ? Ea merge cu mine... acasă la mine... să facem nani amîndoi... să ne iubim pînă... Așa e, Marga ? Nu e așa că tu vrei să mergi la mine ? Nu e așa că tu mă iubești ?...

Drept orice răspuns Marga îi astupă gura cu palma. Presimțirile ei se adevereau : masă în doi... beție... apoi invitația la iubire. Cine era de vină ? In definitiv, cînd vii cu un bărbat, noaptea, într-o circiumă, cînd te îmbeți cu el, poate să creadă orice. E în dreptul lui. Necuviința e aproape obligatorie. N-avea de ce să fie surprinsă, n-avea de ce să se supere pe Mirea. Trebuia să se aștepte la asta... Se așteptase chiar... Voise să vadă... A văzut. O jena însă prezența lui Sergiu și mai ales privirea lui jignită și jignitoare. Il înțelegea plămădit din altă pastă decît Mirea. Ii vedea pumnii strînși, gata să lovească cavalerește pentru ea. Cavalerește ? Nu... Ce prostie să bați un om beat, un om care își cere dreptul lui ! Mirea nu trebuia bătut. Nu era vinovat. Ce făcuse altceva decît să procedeze așa cum se obișnuiește ? Expeditiv... direct la țintă. O luase de acasă... o îmbătase.„ Vinovată era ea, care primise să-I însoțească, care îl lăsase să creadă că „tactica" lui a prins. Ah, cît ar fi vrut să simtă pumnii lui Sergiu lovindu-1,, nu pe Mirea,

ci carnea ei pe care o simțea dintr-o data rea, duşmană, vinovată !

Mirea îi apucă mîna şi îşi înfundă adine buzele in palma ei. Marga simți sărutarea umedă şi se cutremură. I se părea că un melc gol i s-a storcit în mînă.

— Te iubesc, Marga. Te iubesc, îngăimă Mirea, incercînd s-o prindă în brațe. Tu n-ai înțeles că te iubesc ? N-ai înțeles că mă obsedezi ? N-ai înțeles că mi-ai intrat în piele, în sînge, că nu pot fără tine, că trebuie să fii a mea ?

Brațele lui o încercuiau. Mîinile îi căutau trupul sub rochia subțire, alunecînd pe ea, oarbe, lacome, apăsate. Cu un gest scurt, Marga se desprinse. Vru să fugă. Mirea o urmări cîțiva paşi. N-avu timp decît să se reazeme de zidul casei. Ghearele lui se încleştară pe ea, imobilizînd-o. Gura lui o adulmeca, caldă, crispată, năucă. Trupul lui se apropia de al ei. Il simțea zvîrcolindu-se pe loc, încordat, hotărît. O clipă gura lui i se apropie de buze şi atunci, înnebunită de spaimă şi de dezgust, dincolo de laşitatea trupului ei, oricum înfiorat de cea dintîi atingere bărbătească, Marga îşi înfipse dinții, din toate puterile, cu ură, cu scîrbâ, cu desperare, în gura aceea dogoritoare, întredeschisă, puțind a vin ca o cramă deschisă.

Mirea scoase un urlet şi se dădu în lături. Un strop de sînge i se prelingea pe bărbie. Scăpată, Marga căută pe Sergiu din ochi. Dispăruse. Grădina era goală. Interesat la rîndul lui, plutonierul de jandarmi privea scena. Şi Marga recunoscu, în ochii jandarmului, privirea cu care, adineauri, Mirea urmărise mîna lui sub masă. Aceeaşi ! Nici o deosebire. Se cutremură. Ar fi vrut, în clipa asta, să vadă ochii lui Sergiu.

Ieşi pe poartă în fugă. La capătul străzii, o siluetă ca 0 umbră cotea colțul la dreapta, li recunoscu. Şi fără să mai stea pe gînduri, Marga porni în goană după el.

A doua zi după-masă, maşina lui Mirea, spălată şi lustruită proaspăt, stopa în fața casei lui madam Săraru.

Odihnit, „duşuit", ras şi elegant, Mirea venea „să-şi ceară scuze" pentru cele întîmplate. îşi pregătise o mică pledoarie în care arunca totul pe seama vinului prost. Vinul prost — susținea el — pe lîngă că îmbată mai repede decît alte băuturi bune, are şi calitatea de a animaliza pe oameni, de a trezi în ei instinctele epocii cuaternare (Mirea nu ştia exact care erau instinctele epocii cuaternare, dar i se păruse că expresia va suna bine pentru Margareta), de a-i face grosolani şi inconştienți. Era sigur că după această pledoarie şi exagerînd de aci încolo politeța şi „platorusmul", va reintra în bunele grații ale domnişoarei Săraru.

Margareta însăşi veni să-i deschidă uşa. Ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, îi întinse mîna şi-1 întrebă cu tonul ei de totdeauna :

— E, ai dormit bine ? şi observîndu-i buza umflată care îi accentua şi mai mult aerul de copil bine hrănit, adăugă : Ştii că nu-ți stă rău cu buzele umflate.

Il pofti apoi în apartamentul ei.

— Aici, după cum vezi, am un mic hol... aici e dormitorul şi aici era, pînă azi, ca să zic aşa, studioul meu...

— Era ? Ai de gînd să-1 transformi ?

— Nu, l-am închiriat, începînd chiar de azi. Unui cunoscut comun. De altminteri, chiriaşul s-a şi instalat. Cînd ai sunat, îi ajutam tocmai să-şi desfacă bagajele...

Sergiu se prezentase la noua locuință, la două după-masă aşa cum fusese înțelegerea în ajun. Madam Săraru, prevenită de Marga, nu găsise nici un fel de obiecțiune de făcut. Era hotărîtă de mult să închirieze o odaie ca să-şi mai mărească veniturile nițel zdruncinate de falimentul uneia din băncile unde îşi avea depusă o parte din capital şi dacă n-o făcuse pînă acum, era tocmai din cauza Margaretei, care se opunea categoric. Ceea ce i se părea curios, pe lîngă faptul că fata îi aducea — din propria ei inițiativă — un chiriaş, era hotărirea surprinzătoare de a ceda chiriaşului una din odăile apartamentului ei. Madam Săraru crezuse la început că e vorba de „tînărul de ieri". Bănuia chiar că Mirea se muta la ea numai aşa „de plan", ca să fie cît mai aproape de Margareta. Şi cum în mintea lui madam Săraru, care îşi cunoştea fata, nu încăpeau supoziții de natură s-o îngrijoreze, se înfiorase agreabil la gîndul că poate, cu

timpul, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, va putea zice într-o zi, privind maşina de la poartă : „Ce frumos e automobilul nostru !"

Marga o decepţionase însă imediat. Chiriaşul era un tînăr sărac, care vrea să-şi prepare examenele de licenţă, în linişte. Marga îi fixase chiria la cinci sute de lei pe lună, preţ despre care madam Săraru — în cazul cînd ar fi fost întrebată — avea să spună că fusese cel de totdeauna al odăii. Sergiu nici nu se gîndise să discute preţul. Pe cel mai comercial ton din lume, Marga i-1 adusese la cunoştinţă şi el, fericit de ocazia care se ivea, îl acceptase cu recunoştinţă.

De Marga se despărţise la trei dimineaţa. Plecase de la „Băieţii Veseli" amărît. Il scîrbise atîta Mirea, îi făcuse atîta rău fata aceea cu aparenţă atît de pură, care se preta la toate măgăriile lui, care asculta vrăjită toate prostiile lui şi care, în cele din urmă, îl lăsase să-i sărute mîna şi să-i atingă trupul în loc să-1 cîrpească ultragiată, încît socotise orice intervenţie cavalerească de prisos. Se convinsese că Marga n-are nevoie să fie apărată. Că dacă i se întîmplă ceea ce i se întîmplă, era pentru că aşa vrea ea. îşi zisese că desigur e obişnuită cu asemenea atitudini. Că e, poate, o profesionistă a lor şi că, cu toată graţia şi distincţia ei naturală, nu e altceva decît una din acele numeroase fetişcane care înţeleg să-şi răzbune o existenţă de trudă şi de lipsuri, profitînd de orice ocazie care le poate smulge din viaţa lor, cu riscul chiar de a-şi plăti gustul, terfelindu-şi unica lor armă de a lupta în viaţă : frumuseţea.

Şi cînd o văzuse îmbujorată, în braţele lui Mirea, pradă dorinţei lui, nu mai putuse să suporte priveliştea şi plecase scîrbit, fără să-şi ia rămas bun. Ieşise în strada pustie, uluit. Il durea puţin capul, deşi nu se mai simţea ameţit de loc. Avea o poftă grozavă să meargă, să meargă fără ţintă pe străzi, pînă ce va trece de bariere şi va găsi un drum gol de ţară cu praf potolit şi iarbă umedă de rouă pe de margini. Simţea nevoia să-şi umple plămînii cu alt aer decît cel al Bucureştiului cu canalurile toate deschise, să-şi simtă picioarele călcînd pe pămînt viu, neasfaltat şi nebătut în zale cubice de granit. îşi da seama că în sufletul' lui se petrecea ceva neobişnuit, lntîlnirea cu Mirea îi reîmprospătase dintr-odată atîtea lucruri la care, in doi ani de zile de cînd plecase de la Caliopi, nu mai voise să gîndească. Şi apoi Marga, fata asta în rochie albă, înflorită în apele nopţii, ca un nufăr superb, îl făcuse să se vadă atlt de singur, atît de puţin al tinereţii lui, atît de departe de clocotul vieţii al cărui vuiet îi revenise în urechi adus de vorbele ei, a cărei căldură o resimţise înviorîndu-se în trup sub privirile ei răscolitoare. Prezenţa Margaretei fusese pentru el ca un duş moral şi sub ploaia lui curată sufletul i se dezmorţise.

Şi apoi, deodată, brutală, decepţia. Mirea... sărutarea... puah !

Se gîndea, mergînd, la viaţa lui, la greutăţile cu care de atîta timp lupta, la mizeria care, o dată cu economiile sfîrşite, începea să-şi ascută caninii. De nicăieri, nici un eprijin. De nicăieri, nici o nădejde. încercase totul, peste tot. Autorităţile nu angajau funcţionari neînscrişi în cluburile politice şi neaduşi în serviete de persoane influente, întreprinderile particulare făceau economii de personal. Examenele se apropiau. Trebuiau bani pentru taxe şi pentru cursuri. Chiar astăzi dăduse încă un anunţ, ultimul, la „Mica Publicitate".

Absolvent în litere predă lecţiuni toate materiile. Curs primar sau secundar. A se adresa la ziar pentru S. Z.

în rezultatul anunţului acestuia era ultima lui nădejde. Dacă nici de data asta norocul nu i se va arata de nicăieri... atunci... Sergiu era hotărît: cureaua de la pantaloni agăţată de cîrligul lămpii din plafon îşi va face datoria, scăzînd cu unul numărul şomerilor intelectuali.

Şi deodată îşi simţise braţul apucat din spate. Marga era lîngă el, cu sufletul pe buze. Alergase o bucată bună şi acum respira adînc, des, fără să-i poată spune un cuvînt. Suridea numai şi-i făcea semne amuzante care trebuiau să însemne ,,aşteaptă-mă'puţin să^-mi treacă şi am să-ţi spui tot".

Au plecat împreună. Marga îi lăsase braţul. Au meis un timp unul lîngă altul, fără să spună nimic, deşi

amîndoi ştiau că se gîndesc la acelaşi lucru. Marga îl privea cu coada ochiului şi-1 vedea încruntat. Ii plăcea că-1 vede suferind şi în acelaşi timp îi era teamă că sub tăcerea lui să nu se ascundă o indiferență care ar fi durut-o. Avea impresia că-1 cunoaşte de cînd lumea şi i se părea firesc, că, la două noaptea, se plimbă alături de el pe străzile goale, mînjite de lună. Lîngă el se simțea iarăşi cea adevărată. Căci Marga ştia mai bine ca oricine, sau poate ştia numai ea singură, că în ea sînt două Margarete, în permanentă ceartă, în permanentă luptă, în permanentă duşmănie. Două Margarete siameze. iJna era cea care primise invitația lui Mirea, care ar *ti* fost în stare, fără să stea mult pe gînduri, să primească toate invitațiile tuturor Mirilor din lumea asta. O Margaretă căreia îi plăcea să vadă în fiecare bărbat un amant posibil. O Margaretă pe care dorințele bărbaților o omagiau, complimentele o încîntau, necuviințele o amuzau. O Margaretă frivolă, ahtiată după jocul primejdios al dragostei fără gir moral, de oriunde, de al oricui, o Margaretă inconştientă, risipită, sclavă a puterii de atracție fizică a frumuseții ei în care credea dincolo de orice.

Şi-apoi mai era cealaltă Margaretă. Cea care muşcase pînă la sînge gura care voise s-o pîngărească. Cea care mergea acum, suplă şi tăcută, alături de Sergiu, căutînd să-şi potrivească paşii în ritmul paşilor lui. Şi dacă cea dintîi ştiuse din clipa cînd 1-a văzut pe Mirea venind acasă la ea că va răspunde chemării lui, şi cea de a doua ştiuse, tot atît de bine, din clipa cînd 1-a văzut pe Sergiu, aşezat la masa de alături, că acuma avea să fie lîngă el.

— Pe unde sîhtem ? rupse ea tăcerea.

— Aproape de bariera Moşilor.

— N-am fost niciodată pe aici.

— Eu trec zilnic. Locuiesc pe aproape.

— Cu familia 7

— Singur. N-am nici un fel de rude.

Tăcuseră iarăşi. Noaptea de septembrie era rece, cu toată căldura de peste zi. Marga, numai în rochie, tremura.

— Dacă vrei, pot să-ți aduc un pardesiu. Sîntem la cîțiva paşi de odaia mea. Intr-o clipă sînt îndărăt.

— Merg şi eu cu dumneata. Dacă mă primeşti.

— Nu te supăra, duduie Marga, dacă am să te rog să nu vii. Odaia mea e deranjată. Mă jenez să te primesc înăuntru.

— Iți fac eu ordine, nu e nimic...

— Şi-apoi, la mine, n-a intrat niciodată nimeni. Mi-e teamă să nu creadă cine ştie ce proprietăreasa. Locuiesc pe acelaşi coridor cu ea şi nu doarme niciodată noaptea din cauza reumatismelor.

— O să mergem în vîrful picioarelor, să nu ne simtă...

In cele din urmă Sergiu a cedat. A deschis binişor portița şi luînd-o pe Marga de mînă, a dus-o după el, ca pe o umbră albă, pînă la uşa. Curtea plină de case, grămădite unele peste altele, era lungă ca un gang. Au intrat pe coridor în vîrful picioarelor. La fereastra proprietăresei era lumină. Sergiu a deschis uşa lui cu precauțiune şi a răsucit comutatorul.

In odaie era o ordine perfectă. Cărțile, lucrurile toate erau aranjate fiecare frumos, la locul lor. Pe masa din mijloc, lîngă caietele de cursuri deschise, un mănunchi de tufănele îşi pleca cu grație talgerele colorate, peste marginile unei căni de apă.

Marga se aşeză cuminte pe patul încă nefăcut.

— Ziceai că e deranj la dumneata ? Şi e atîta ordine Ca într-o cameră de domnişoară bătrînă.

— Ştii că domnişoara bătrînă sînt eu ? îmi fac gospodăria singur. N-am servitoare şi proprietăreasa mi-a închiriat odaia „fără menaj". Crezi c-o să-ți vie bine pardesiul meu ?

— N-are nici o importanță. Totul e să-mi ție cald.

Sergiu îi ajută să se îmbrace. Cu rochia ei albă, înfăşurată în pardesiul prea larg pentru ea, Marga părea un copil scăpat dintr-o cameră incendiată, numai în cămaşe de noapte şi învelit cu pătura de pe pat, în grabă, ca să nu răcească.

— îmi place foarte mult odăița dumitale. Şi-ai atîtea cărți ! Vrei să-mi împrumuți şi mie ?

— La dispoziție.

— Nu acuma. Am să-mi aleg altă dată. Ce lucru curios ! N-ai nici o fotografie nicăieri !

— N-am pe nimeni care să-mi dea.

— Ei, atunci am să-ți dau una de a mea. In amintirea cunoștinței noastre.

— Am s-o pun pe masa de lucru. O să am impresia că am întotdeauna flori pe masă.

— Poetule!

O ușă scîrțîi pe coridor și rămase parcă deschisă.

— Să mergem, propuse Marga. E o noapte atît de frumoasă. Dacă nu ți-e somn, ne mai plimbăm puțin pe străzi. Îmi dai voie să-ți fur o floare ?

Sergiu voi să dea mănunchiul întreg.

— Nu, numai una singură. Așa. Gata. Mersi. Am s-o păstrez în schimbul fotografiei. O tufănică de la un poet decadent...

Ieșiră. Sergiu era fericit. Și Marga. Gheața se topise între ei. Și lui i se părea acum că o cunoaște de cînd lumea și găsea firesc s-o vadă alături de el pe coridorul acela îngust, înecat în beznă și în miresme tari de lucruri vechi și gîndaci defuncți.

In ușă îl aștepta proprietăreasa cu un tartan înfășurat prudent pe umeri.

— I-ascultă, domnule, începu ea buhavă de indignare. Așa ne-a fost vorba ? Cînd te-am primit în casa mea, ne-am înțeles că n-ai voie să aduci femei.

— Dar, madam Sfetcu... încercă să protesteze Sergiu.

— Nici un madam. La mine nu e traftir, așa să știi, ca să-ți aduci dumneata toate madamezele de pe stradă. Chiria nu știi s-o plătești, dar banii la muieri știi să-i dai. Să faci bine, mîine dimineață, să-ți iei catrafusele și s-o ștergi.

Și fără să mai aștepte vreun răspuns, trînti ușa de perete și intră în casă bombănind :

— Fir-a-ți ai dracului de stricați!

Livid ca o fantomă, Sergiu se rezimase de zid. Nu știa ce să spună. Știa că madam Sfetcu e cam nebună și că avea o ură neîmpăcată pe toate femeile în general și pe cele de stradă în special, fiindcă una dintre acestea îi stricase cîndva casa, fugind cu răposatul Sfetcu „în lume" (în realitate, la Giurgiu, unde el avea niște afaceri de cherestea), dar n-ar fi crezut-o în stare să-i facă una ca asta. Tremura de indignare. Marga îi mingîia încet mîna încleștată pe clanța ușii.

— Iartă-mă. Eu sînt de vină.

— Eu te rog să mă ierți...

— N-ai de ce. îmi pare bine că s-a găsit cineva care să-mi spuie astă-seară un cuvînt pe care simțeam că trebuie să-1 aud... că merit să-1 aud...

După o jumătate de ceas, incidentul părea aproape uitat. Numai o cută rămăsese pe fruntea lui Sergiu. Se gîndea că a doua zi trebuie să se mute. Unde ? Cu ce ? Cele două mii de lei pe care le mai avea trebuiau păstrate pentru altele. La madam Sfetcu avea credit. La o gazdă nouă chiria trebuia plătită înainte.

Marga îi ghicea parcă gîndurile.

— Cred că mîine n-o să te muți. O să-i treacă supărarea...

— Mă mut. N-aș mai putea intra în casa unde ai fost insultată dumneata.

O idee trecu ca o rachetă prin. mintea Margaretei.

— Știi ce ? Avem la noi o cameră de închiriat. Mama ar fi încîntată să-i aduc un client...

La început Sergiu se lăsase greu. Deși gîndul că avea să locuiască atît de aproape de Marga îi umpluse inima de o bucurie copilărească, i se părea că ea îi oferă găzduire, ca un fel de compensație, pentru că din cauza ei își stricase rostul. Dar Marga știu atît de bine să-i menajeze susceptibilitatea încît, la trei din noapte, cînd se despărțiseră în pragul casei ei, mutatul pentru a doua zi era fixat.

Cînd intrară în studioul Margaretei, Sergiu, cu mînecile suflecate, așezat pe un scăunel în fața etajerei, rînduia cărțile, împrăștiate laolaltă cu teancurile de rufe, cu costumele, cu calapoadele de pantofi, cu obiectele de toaletă, pe scaune, pe mese, pe divan și chiar pe covor. Nu păru surprins de loc de venirea lui Mirea. Era sigur c-o să-1 vadă.

— Ce zici, Titule ? il întîmpină el. Nu te-așteptai să m ă găsești aici. Nu e așa ?

•— Mărturisesc. Şi încruntat dintr-o dată, Mirea adăugă cu o vizibilă intenţie de a „musca" pe Marga : Ei, ce vrei ? Trăim în secolul vitezei. In cîteva ceasuri se poate ajunge de la Bucureşti pînă la Paris. Darmite din bariera Moşilor pînă în stradela Umbrei...

— Nu e totul să mergi repede. Totul e să mergi sigur. Unii, de exemplu, ajung în acelaşi loc pe jos, mai repede decît alţii cu maşina, îi replică Margareta invitîndu-1 totodată cu un gest să ia loc pe unicul scaun liber.

Mirea refuză invitaţia, luîndu-şi un aer degajat de om de lume stăpîn pe el şi pe uzanţe.

— A, nu ! Dacă vrei să mă inviţi să iau loc cinci minute, invită-mă te rog în casa dumitale. Eu n-am venit la Sergiu. De altminteri, vizita mea de azi are întîmplător un scop precis. Aş vrea să-ţi spun ceva între patru ochi.

Marga ezită o clipă. Privirea ei se plimbă de Ia unul Ia celălalt, nehotărîtă. Cele două Margarete din ea erau faţă în faţă. „După cele petrecute aseară, nu trebuie să mai rămîi aici nici chiar cinci minute singură cu Mirea. Ce-ar putea să-ţi mai spună ? Ţi-a spus azi-noapte totul, limpede. Cred c-ai înţeles ce vrea!" zicea una. „Ce ştii tu ? răspundea cealaltă. Dacă are să-mi spuie ceva, de ce să nu-1 ascult ? Un om găseşte totdeauna de spus ceva unei femei frumoase." Şi argumentul celei de a doua Margarete se dovedi mai tare. Mirea îşi luă rămas bun de la Sergiu.

— Sper că acuma, de vreme ce te-ai mutat aici, o să ne vedem mai des. Şi gîndeşte-te, dacă vrei să intri în redacţia mea. Trei mii de lei pe lună şi nu eşti obligat să scrii. Faci bucătăria revistei, că pe Fulga vreau să-1 dau afară. Mîine îmi dai răspunsul. Pa.

Cele cinci minute se prelungesc... Un sfert de ceas... o jumătate... o oră întreagă. Sergiu auzi de cîteva ori rîsul Margaretei izbucnind clar ca o gargară de soare. Se aşeză în fotoliu cu urechea aţintită spre odaia ei. Un vierme începu să-i roadă sufletul. Ce ît spunea iarăşi Mirea ? De ce rîdea ? Uitase oare atît de repede jignirea pe care i-o adusese ? Unde erau regretele ei de azi-noapte, revolta ei, făgăduielile pe care i Ie făcuse fără să

i le ceară ? Ce dar avea oare omul acela de a se insinutt» de a se reconstitui, biruitor, din propria lui înfrîngere? Sau poate Margareta îi ascunsese adevărul ? Nu-Î spusese că, între ea şi Mirea sînt legături mult mai vechi şi mai trainice decît o cunoştinţă de cîteva săptămîni cum îi mărturisise ?

Abia după un ceas şi jumătate Mirea plecă! Sergiu îl urmări, de la geam, urcîndu-se la volan, vesel, mulţumit de el însuşi, punîndu-şi mănuşile fluierînd...

Dupâ plecarea lui, Sergiu aşteptă ca Margareta să vie şî să-i ajute mai departe. Aşteptare zadarnică. încă un ceas pierdut. începu să asculte toate zgomotele casei toropite în linişte după-amiezii de toamnă, doar va auzi paşii ei apropiindu-se. Fuma ţigară după ţigară, fără să se poată apuca de nimic. Aerul în odaie se făcuse turbure. Deschise puţin fereastra şi privi pe stradelă. Acum o vedea pentru prima oara, pe lumină... Leneşă, coaptă de soare. In curtea de peste drum, două vecine, într-o orgie de pătlăgele roşii spintecate, făceau bulioi*;- Alături, în altă curte, butuci de fag plesneau sub toporul unui tăietor de lemne, în gemete scurte, uscate.

Pregătiri de toamnă ! Jumătatea lui septembrie. Cîteva frunze galbene strinse pe marginea trotuarului. Sub o streaşină un cuib gol de rîndunele. Sub fereastra lui Olandezul se opri aferat. O castană sălbatecă îi picase la picioare, dezghiocîndu-se singură din ariciul crustei verzi. O culese de pe jos, o şterse de praf pe turul nădrăgeilor şi atent la ce face, îşi înfipse dinţii în ea; O vecină, sau poate maică-sa, îl văzu de undeva, dirt umbră. Nu i se auzi decît vocea de dojana binevoitoarea

— Arunc-o, Ţică, n-o mînca, dragă, că nu e bună. Te otrăveşti.

Nedumerit şi cuminte, Olandezul privi cu regret fructul cu miez alb şi cărnos şi-i dădu drumul jos. ApoJ plecă mai departe, în căutarea altor aventuri, **sugjnduTşi** mucii, grav şi important.

Sergiu închise fereastra. Toată tristeţea toamnei însorite, unsă ca o miere pe stradelă, îi pătrunse în suflet. Se gîndea la alte toamne care au fost, care vor mai veni. Se gîndea la toamna pe care o simţea în el. I se părea că din fiecare gînd se scutură frunze moarte pe pajiştea

goală a sufletului lui. Se apucă de lucru fără poftă. Intr-un ceas, totuşi, totul fu în ordine, aşezat în sertare, rafturi şi pe etajere. Fără să fie elegantă şi cu lucruri scumpe, odaia lui era foarte frumoasă. Mare, luminoasă, caldă, mobilată cu gust. Avea un divan larg, îmbrăcat în pînză de sac de culoarea soarelui. O masă de lucru, netedă, între rafturile de lemn lustruit. Un fotoliu bun. Cîteva cadre, un mănunchi de ochiul-boului pus de Marga în colţul etajerei. Singurul lucru care distona cu ansamblul era un garderob vechi cu oglindă, mutat din odaia lui madam Săraru, special pentru el. Maiga promisese un paravan sub care să-1 ascundă.

Aşezat la masa de lucru, Sergiu se apucă să-şi facă socotelile. Din cele două mii de lei pe care le avea, cinci sute trebuiau plătiţi lui madam Săraru imediat. Restul rămînea pentru întreţinere. Pînă cînd ? Şi iarăşi gîndul anunţului de la „Mica Publicitate" îi reveni în minte. Unica scăpare era în rezultatele acestui anunţ. De el atîrna viaţa lui toată. Propunerea lui Mirea n-o putea accepta, deşi trei mii de lei pe lună ar fi însemnat pentru el acum, liniştea, scăparea. îşi aminti cuvintele lui Mirea :

— Nu eşti obligat să scrii, faci bucătăria revistei.

Prin urmare, pur şi simplu, salariatul lui Mirea... sau, cum spusese chiar el, o bucătăreasă în subsolul revistei, de veghe lîngă maşina pe care ceilalţi aveau să-şi fiarbă sosurile literare. Şi dacă slujba asta ar fi consimţit, fără cîrtire, s-o facă în oricare altă redacţie, niciodată n-ar putea-o face în redacţia lui Mirea. Revista Iui Mirea era puţin şi a lui. Fusese gîndul lui cel mai drag. Fapta lui cea mâi dorită. Lîngă leagănul revistei acesteia, el singur dintre cei nouă — adunaţi în jurul lui ca ursitoarele — lăsase ceva din sufletul lui, din visurile lui. Din leagănul acesta el voise să ridice pe picioruşe un copil minunat pe care să-1 înfăţişeze lumii hrănit cu toate poamele minţii şi sufletului său. Şi-acum, în locul acestuia, i se înfăţişa un copil oarecare de burghez bogat, pe care era invitat — în schimbul cîtorva mii de lei — să-1 şteargă la pope, să-i curețe negrul de sub unghii şi cleiul din urechi. Asta nu, niciodată. Orice altceva, dar asta nu.

Ieşi din casă abătut... Avea să treacă un minut la madam Săraru să-i dea chiria şi apoi trebuia să se ducă in oraş să mănînce. De obicei, minca numai seara şi numai în restaurante mici, uneori şi în cîrciumi periferice, unde putea găsi totdeauna o friptură la grătar bună şi un şpriţ rece.

Cu toată răcoarea serilor de toamnă Margareta se Incăpăţîna să mănînce încă în grădină. Madam Săraru punea, ajutată de Veta, masa sub dud, îşi mai trîntea un şal gros peste jerseu şi se supunea — deşi nu putea să sufere — să mănînce în frig.

Marga era la masă. Fuma. In urma vizitei lui Mirea, Sergiu se simţea îndepărtat de ea. Vru să iasă din curte făcîndu-se că n-o vede. Ea îl strigă însă şi, neavîndţ încotro, se întoarse din drum.

— Mama te-a rugat să iei astă-seară masa cu noi.

— Dar...

— Uite, ţi-a pus şi tacîm.

într-adevăr pe masă erau trei tacîmuri. Madam Săraru pusese faţă de masă şi şervete curate. Cumpărase, deşi nu era obiceiul casei, şi o sticlă de vin înfundat. Tocmai sosea de altminteri şi dumneaei venind de Ia bucătărie, c-o farfurie de salată de vinete într-o mînă şi cu una de ardei copţi în cealaltă. In cinstea lui Sergiu, renunţase la şalul suplimentar şi dîrdîia de frig, Intre farfurii, ca o axă groasă de balanţă între două talgere fine.

— Domnule Sergiu, ne faci plăcerea să mănînci cu noi. Dar ştii, fără pretenţii „ca la mama acasă". Păi, zău, nu e aşa ? Aş putea să fiu mama dumitale. Şezi, te rog. Uite, colea e locul dumitale, în capul mesei. Intre noi, să nu zicem ca n-avem şi noi cavaler la masă.

Se aşezară cîteşitrei. în jurul becului aprins deasupra mesei, la capătul unei sîrme agăţate de dud, se invîrteau o mulţime de gîngănii aiurite de lumină. Marga privea tăcută hora lor înaripată şi neobosită. Părea tristă. Trăgea fumul din ţigară, adînc, în piept, ca o eărturâreasă rămasă în dubiu în faţa unor cărţi invizibile, in înşirarea cărora ochii ei nu puteau să dezlege un mister pe care totuşi îl simţeau prezent. Madam Săraru bătea

vinetele, cu farfuria în poală. Le mai punea sare, le mai punea untdelemn, avînd grijă să le guste mereu cu coada lingurii.

— Ceapă vrei, maică ?

— Cum obişnuiţi dumneavoastră ! Mie mi-e egal...

— Păi de ce să-ţi fie egal, dacă avem ? Numai să nu-ţi facă arsuri. Noi punem de obicei să le dea oleacă de gust, mai ales acuma, toamna, cînd sînt sămînţoase de bătrîneţe.

Madam Săraru vorbea despre vinete. Sergiu se uita la Marga. Marga se uita la jocul gîngăniilor. Pe stradelă un vînt ca un frison vintura primele frunze galbene. Şi deodată, un urlet ascuţit spintecă liniştea.

Tîrît de mînă de mamă-sa, Olandezul consimţea, în sfîrşit, să se întoarcă acasă.

După cafeaua pregătită de madam Săraru la spirt „ca să vadă" omul ce bea", Sergiu ceru voie să se retragă, pretextînd că trebuie să găsească o tutungerie încă deschisă ca să cumpere ţigări şi ziare. Bănuia că Marga se va oferi să-1 însoţească. Dar Marga tăcu. De altminteri, tot timpul mesei abia spusese cîteva cuvinte. Doar o singură dată, ca şi cum ar fi voit să verifice un gînd numai de ea ştiut, se uitase la Sergiu fixîndu-1 lung cu ochii ei sumbri şi catifelaţi. în schimb, lui madam Săraru nu-i tăcuse gura tot timpul. Găsise, în sfîrşit, pe cineva cu care să poată vorbi în timpul mesei, ştiut fiind că, una din marile ei plăceri era să vorbească cu gura plină. într-un ceas Sergiu făcuse cunoştinţă cu toate cele patruzeci şi opt de familii de pe stradelă. Le aflase felul de viaţă, intrînd ca o veche cunoştinţă, în intimitatea fiecăreia. Obişnuită cu tăcerile Margaretei şi cu neatenţia ei de totdeauna, madam Săraru se răzbunase. Sergiu o ascultase prefăcut, binevoitor şi interesat. O întrerupsese din cînd în cînd, ca să-i puie o întrebare al cărei răspuns îl bănuia, sau să facă un comentariu gratuit. încercase chiar să glumească" şi madam Săraru se dovedise foarte amatoare de glume. Pentru un moft de anecdotă risese cu hohote cinci minute pînă cînd se înecase (era, fireşte, cu gura plină) şi se văzuse obligată să facă apel la serviciile Margaretei.

— Bate-mă niţel pe spate, mamă, că mor. Nu acolo. Mai sus niţel. Aşa. Mersi mamă, să trăieşti.

Pînă la urmă, prins în vîrtejul amabilităţii ei, Sergiu consimţise să intre chiar de a doua zi şi „în pensiune".

— Ce să mai umbli, maică, prin birturi şi restaurante, să mănînci toate porcăriile şi să cheltuieşti o mulţime de parale ? La noi tot se găteşte ca pentru patru. Nu că mîncăm cit patru, dar să fie, că dacă mai rămîne, uite, îţi mai intră un sărac ori un şomer în curte şi-ţi faci pomană. De preţ, ne înţelegem noi. îmi dai acolo ce poţi, că ştii dumneata să socoteşti mai bine decît mine.

Era aşa de bine dispusă, că Sergiu trebuise să insiste ca s-o decidă să-i primească chiria înainte.

— De ce să mi-o plăteşti înainte? Ce? Nu sîntem între oameni ? Ce-ai să pleci de la mine cu chiria neplătită ? Eu vreau să pleci de la mine, cînd ăi pleca, cu cupeul de ginere de la poartă. Şi să mă pofteşti şi pe mine la nuntă. îmi fac o rochie, să mă bată Dumnezeu, de pui Bucureştiul jos !

Şi madam Săraru continuase să vorbească, să povestească, pînă cînd băgase de seamă că Sergiu n-o mai ascultă. Atunci se ridicase de la masă, spusese „să ne fie de bine", însoţindu-şi urarea de trei cruci morfolite pe piept, deasupra broşei şi începuse să strîngă ceştile de cafea.

Cînd se întoarse după un ceas din oraş, Marga nu mai era în grădină. La fereastra ei era lumină. In hol, Sergiu ezită o clipă înainte de a intra în odaia lui. Să bată sau nu la uşa Margaretei? Se stăpîni însă şi intră la el, lăsînd totuşi uşa crăpată, ca să-i poată auzi mişcările, încercă să citească. Zadarnic. Vru să scrie. Avea un poem început. Renunţă înainte de a începe. Nu-şi putea aduna gîndurile la un loc. Nu se putea concentra. îşi aduse aminte de jurnalul cumpărat. îşi aruncă ochii în primul rînd la „Mica Publicitate". Voia să vadă dacă a

apărut anunțul, li găsi prezent, într-un colț, între anunțul unui contabil autorizat care căuta de lucru şi între proza unui burlac care căuta „o femeie la toate, tînără, fără bărbat". Şi _ inconştient — începu să citească la întîmplare anunțurile celorlalți tovarăşi de rubrică.

III. „MICA PUBLICITATE"

Ce lucru interesant pagina de „Mica Publicitate" a unei gazete ! Dacă cineva ar putea, prin absurd, să fotografieze o zi din viața colectivă a lumii, clişeul developat n-ar fi altceva decît o imensă pagină de „Mică Publicitate", în fiecare casetă se găseşte, rezumată brutal, o existență. Cîte visuri, cîte nădejdi, cîte lacrimi, cîte ambiții, cîte taine, cîte dezastre, cîte drame nu se ascund sub cele cîteva rînduri banale, plate şi cu număr de ordine dedesubt ?

Da, da, „Mica Publicitate" e viața însăşi. Simplificată, rezumată zilnic, pe înțelesul tuturor. Şi ce bine se vede, printre anunțuri !

Băiat deştept, de la țară, treisprezece-cincisprezece ani, angajează contra întreținere bodega şi berăria „La Tăticu" Şoseaua Colenttna 146.

Poate că, în clipa asta chiar, un neică oarecare, împovărat de munci şi de copii, a rămas pe gînduri cu cinzeaca de țuică în mînă, citind anunțul de mai sus în gazeta uitată pe tejgheaua cîrciumaruluî. Şi cine ştie dacă, mîine de dimineață, cel mai deştept dintre copiii lui, Petre, Dumitru sau Ion, nu va pleca — dezorientat şi golănaş — alături de tată-său, pe şoseaua națională, spre bodega şi

berăria „La Tăticu", ca să îmbrace de a doua zi şorţul verde de slugă peste cioriceii lui natali, ca să înlocuiască de aci înainte murmurul gîrlei lui rurale, pe malurile căreia a crescut ca o bălărie, cu şipotul apei de la cişmeaua din curte, cu ghiventul stricat, ca să nu mai poată privi de acum înainte, soarele care 1-a hrănit ca o piine şi 1-a rumenit ca pe o poamă, decît printre sticlele de „lichioruri" colorate din fereastra jupînului !

Nu e aci drama umilă a lui Petre, Dumitru sau Ion, fecior de neică cu prea mulţi copii şi cu prea puţine braţe care să-i hrănească ?

Fete tinere, frumoase, găsesc imediat cîştig sigur. A se adresa în persoană strada Armoniei 11.

In seara asta se vor deschide, pe nesimţite şi pentru totdeauna, porţile şleampăte, la cîteva case de mahala necanalizată. In pragul lor vor ezita o clipă, cu emoţia primului fard .aplicat pe figură cîteva „fete tinere, frumoase" şi vor porni apoi „în persoană" spre strada Armoniei 11, unde se vor întîlni mîine cu alte fete, tot tinere şi tot frumoase, care, plecate din funduri de tirguşoare provinciale, călătoresc acum spre aceeaşi ţintă, ghemuite în vagoane de clasa a treia, pline de ţărani cu procese, de orătănii cu zilele numărate şi de recruţi cu inima încuiată alături de cămaşa cu rîuri în lădiţele de tablă nouă.

Şi în aşteptarea lor, în salonul cu perdele trase, din strada Armoniei 11, codoaşa bolnavă de elefantiazis, sufocată de propriile-i cărnuri, va juca tabinet pe o cafea cu un individ ros de sifilis şi de carii dentare, sub protecţia ciurului cu pitpalac agăţat în tavan în chip de emblemă şi de *porte-bonheur.*

De vtnzare landou în bună stare şi două perechi hamuri englezeşti. Moşia Hobaia, jud. Teleorman.

A sărăcit prin urmare Grigore Strajescu, om de treabă şi de neam bun, proprietar din tată în fiu al

moşiei din Hobaia. L-au încolţit datoriile şi nevoile. Şi-a vîndut întii casa din Bucureşti, pentru ca zidurile odăilor ei, grave şi demne, să se dărîme cu tapetele sfîşiate făcînd loc vitrinelor mari în care să se lăfăiască, de aci încolo, automobilele americane. Din grădina plină de tufe de flori, îngrijite de mîini cu sînge albastru, pomii istorici au fost smulşi din rădăcini ca nişte măsele din alveolele pămîntului. Peste aleile cu nisip galben **şi** fin, s-a aşternut, ca o lavă, asfaltul civilizaţiei şi în locul coteţului de porumbei, aduşi din Veneţia, s-a instalat, mîndră, între racorduri, pompa de benzină albastră. Şi-a vîndut apoi mobilele de preţ, pe care cumpărătorii de azi n-ar fi îndrăznit să stea altădată decît într-o muchie **şi** covoarele, pe care paşii lor ar fi evitat să le calce, preferind, discreţi, parchetul. Şi-a vîndut, în urmă, tablourile de preţ, bijuteriile de familie şi monezile de aur. De cînd s-a mutat la ţară, a tot vîndut mereu, in ani de secetă **şi** de lipsă de credit, Şi acum, iată. A ieşit la mezat ultimul vestigiu al luxului de altădată. Landoul Iui Grigore Strajescu, cunoscut în tot Bucureştiul. Landoul de lac albastru comandat special la Viena şi hamurile englezeşti care îşi străluceau paftalele In trapul cailor ruseşti cu cozile pînă la pămînt ca nişte trene de mătase neagră.

Şi oare in gestul cu care Grigore Strajescu a pus, în clipa vânzării, un om din curte să răzuie cu vîrful briceagului, blazonul de pe portiera landoului, nu e drama unei întregi clase sociale, prinsă într-un simplu instantaneu la „Mica Publicitate ?...

Tinăr israelit, 28 ani, ceva numerar afacere rentabilă provincie, doreşte căsătorie, cu doamna sau domnişoară — indiferent etatea — 1 000 000 numerar sau echivalent imobil — pentru continuarea comerţului în Capitală. A se adresa la ziar sub «Visător». Intermediari excluşi.

D-l Sami Schwarz s-a plictisit în provincie, măcinat de gînduri, între prăvălia sa de mărunţişuri de pe Strada Mare, cinematograful „Splendid" de vizavi şi ca-

feneaua „Bristol" din colț. S-a plictisit mai ales de cînd Medy — croitoreasa cu care trăia în „secret" de doi ani de zile de cînd „preluase" conducerea magazinului patern — s-a măritat cu un angrosist de dulcețuri, marmelade și compoturi preparate din fructele minunate ale districtului și expediate la București în donicioare albe de brad. Abia după căsătoria lui Medy a băgat de seamă că legătura lui „secretă" era cunoscută de toată lumea... Se știa totul; zilele cînd se ducea la ea, leafa pe care i-o servea lunar, cadourile pe care i le făcuse (în cea mai mare parte „articole de lux" din magazinul propriu), în sfîrșit, se știau pînă și expresiile pe care el nu le întrebuința decît de două ori pe săptămînă în ceasurile de strictă intimitate.

Prin urmare „așa o falsitate ca Medy" mai rar... Și domnul Sami, dezgustat, a tratat vînzarea magazinului de pe Strada Mare pe un preț convenabil și iată-J la „Mica Publicitate", visînd Capitala și milionul doamnei sau domnișoarei israelite cu etate indiferentă și intermediari excluși...

Și cine știe dacă, în scurt timp, de după geamurile mînjite cu săpun, într-un panter de *blokhouse,* nu va apărea într-o luni de dimineață surîsul domnului Sami, fericit, în pragul noului său magazin de la „cassa" căruia madam Schwarz îl va privi fericită, cu capul căzut galeș pe piept ca o a treia mamelă !

Vechi contabil, practică 30 de ani, bancă. Referințe excelente. Caut orice post, pretențiuni foarte modeste... La ziar sub „contabU".

Uite-1... Intre muchiile gulerului, fost pe vremuri „tare", gîtul i-a rămas subțire ca o mînă într-o manșetă scrobită. De cînd 'banca la care a lucrat 30 de ani (de la înființare și pînă la faliment) și-a închis ghișeele în nasul deponenților și rezervele directorilor și Consiliului de administrație, în seifurile băncilor din străinătate — a rămas pe drumuri, fantomă în redingota de la nuntă, cu amprentele mizeriei pe față și cu referințele excelente în buzunar... Cînd a întins prima dată mîna ca să cerșească, i s-a părut că totul se scufundă înaintea lui ca într-o

clipă de cutremur. Dar îi era prea foame în ziua aceea. Fără practica cerșitului n-a știut cum să întindă mina... A atins haina unui burtos, nu își aduce aminte, poate în dreptul portofelului... A simțit doar in față un val de fum acru de țigară de foi și-apoi un pumn înmănușat i s-a repezit — ca un bolovan — în gură... într-o clipă de revoltă a vrut să muște mîna care îl lovea. Dar gura lui cu dinți puțini n-a putut să-și muște decît propriul ei sînge... S-a strîns lumea... Burtosul vocifera, învinețit de indignare :

— Să-mi bage mîna în buzunar, ziua în amiaza mare, pe Calea Victoriei ! Ar trebui împușcați banditii ăștia!

A venit apoi un sergent de stradă. A comparat blana domnului și redingota răpănoasă a bătrînului. A înțeles cine trebuia să aibă dreptate și l-a lovit cu bastonul de cauciuc peste ochi, pînă cînd bătrînul s-a prăvălit moale pe trotuar, ca o haină fără trup în ea...

Cînd i-au dat drumul de la poliție, înnopta... Ar fi vrut o țigară... Știa că avusese una singură, chircită, într-un fund de buzunar... Dispăruse însă în timpul percheziției...

De atunci n-a mai cerșit... Dumnezeu a avut milă de el și i-a dat un ulcer la stomac care l-a dezvățat de a-i mai fi foame... A muncit pe unde a putut și pe cît i s-a dat... A strîns leu peste leu ca să poată plăti anunțuri la „Mica Publicitate".

Doamne! Ai milă de el! Ajută-i ca anunțul de azi să-i aducă pîinea de mîine, sau dacă nu — în bunătatea ta fără margini — transformă-i ulcerul în cancer... și lasă-1 să se ducă — Doamne — în redingota lui de ginere, îndărăt, în țarina din care degeaba a ieșit.

Doamnă în etate, conduce gospodărie contra întreținere. Merge și provincie. A se adresa str. Rumeoară 19 bis, pentru m-me Stephanie.

A avut și *madame Stephanie,* odată, gospodăria ei. A avut case, a avut bărbat, a avut o fată. S-au dus toate pe rînd. Casa în mîinile creditorilor, bărbatul în fundul pămîntului și fata în lumea mare. Casa era liniștită, curată, cu grădiniță de flori în față, cu grădină de pomi

roditori in fund. Avea şi un coteţ mare de sîrmă în care îşi desfăcea evantaiul colorat de atlas viu un păun îngîmfat şi superb, ori de cîte ori copiii ieşeau de la şcoala primară de peste drum şi se opreau în poartă, strigîndu-1 pe nume, pînă la exasperare :

— Piky, Piky, Piky !

Bărbatul era beţiv şi cartofor. Cînd 1-a dat afară din învăţămînt (era profesor de zoologie) fiindcă făcuse o fţaudă cu taxele şcolare, n-a dat trei zile pe acasă şi, cînd a venit, a intrat binişor în casă, a desfăcut dulapul din dormitor şi a plecat îndărăt de unde venise, cu bijuteriile nevestei legate într-o batistă. S-a întors a doua zt treaz şi curăţat. Madame Stephanie nu i-a spus nici un cuvînt. Poate de aceea remuşcările l-au trîntit la pat. Sta singur ca un cîine bolnav de jigodie, în odăiţa de pe sală. Aproape nu atingea mîncarea. Cerea numai cafea şi tutun... şi dădea pasenţe... Noaptea dormea cu geamul deschis, deşi ploile toamnei începuseră să pătrundă în oasele cartierului. în ziua de Sf. Dumitru s-a deşteptat din somn cu temperatură mare... Era vesel cum nu mai fusese de mult... Doctorul a diagnosticat o pneumonie dublă şi în trei zile bolnavul a fost gata, în salon, ţinînd legată de degetul rece, ultima miză care ii mai rămăsese nepierdută pe pămînt.

Fata semăna cu tată-său şi cu păunul... Era stricată şi îngîmfată. Era firesc să ajungă aşa cum a ajuns... Intîi într-un apartament închiriat pentru ea de un parlamentar (cu nevasta în provincie şi copiii la Schewitz), după aceea într-o odaie mobilată, într-o casă cu gang de pe Calea Victoriei, apoi prin garsonierele şi odăile altora... şi în cele din urmă... într-un hotel cu nume de rîu ardelenesc, plin de igrasie şi de păduchi.

Acum *madame Stephanie* nu mai are din tot ce a avut decît două fotografii şi cîteva pene de păun păstrate într-o cutie de catifea violetă alături de verigheta defunctului şi de acul cu care moaşa a găurit, pe vremuri, urechiuşele fetiţei ca să poată prinde, in lobul lor fraged, prima pereche de cerceluşi de aur.

< Şi mai are încă nădejdea că „Mica Publicitate" îi va deschide uşa unei case de oameni de treabă, cu copii mulţi, cu găini în curte, cu cămara plină şi cu rufe multe

de cîrpit. O casă căreia să se devoteze ca şi cum ar fi a ei, pe care s-o îngrijească, s-o păzească, în schimbul unei mîncări pe care nu şi-o mai poate procura şi a unei odăi pe care nu o mai poate plăti...

Sergiu citeşte mereu...

„Mica Publicitate" e ca o carte vastă în care oamenii apar, dintre rînduri, vii, cu referinţele şi nădejdiile lor. îi vede pe toţi, ascunşi după anunţurile lor, ca după nişte paravane.

Oare nu e şi el dintre ai lor ? Oare drama lui, viaţa lui, nu e acolo cot la cot cu ale celorlalţi, rezumată în cele cîteva rînduri, pe care ochii i se opresc iarăşi ?...

> Absolvent *in litere predă lecţiuni toate materiile. Curs primar şi secundar. A se adresa la ziar pentru* S. Z.

în odaia Margaretei e linişte... Parcă nici n-ar ii înăuntru... Doamne ! O bănuială îi îngheaţă sîngele în vine. Dacă a plecat în oraş să se întilnească cu Mirea şi a lăsat lumina aprinsă ca să-1 inducă în eroare ?... Tristeţea ei de astă-seară ? Tăcerea ei ? Ochii aceia mari, îngînduraţi, urmărind jocul musculiţelor în lumina becului de sub dud ?... Ce s-^o fi ascuns sub toate acestea ? Ce i-o fi spus Mirea ? Ce s-a petrecut în sufletul ei ? In gîndurile ei ? In sîngele ei ?

Şi Sergiu, cuprins de bănuieli, iese binişor în hol şi se apropie de uşa ei. îşi lipeşte urechea de lemnul uşii şi, ţmîndu-şi răsuflarea, ascultă...

Din odaia Margaretei se aude, întîi, nelămurit, apoi din ce în ce mai clar, un plînset amar, înăbuşit în perne.

Cele două Margarete s-au certat iar...

IV. VINUL, CINTECUL ŞI FEMEIA

Dacă Sergiu ar fi citit cu atenție în seara aceea toată pagina de „Mica Publicitate", ar fi putut vedea la rubrica de „Vînzări" un anunț care, fără îndoială, l^ar fi surprins :

De vînzare imediat, casă mare, boierească, hol, opt camere stăpîn, toate dependințele confort modern, grădină. A se adresa Caliopi Zaharescu, Sfinților 132.

De altminteri ăsta nu era primul anunț prin care Caliopi își înscria prezența în paginile „Micii Publicități". Cu trei luni de zile înainte, apăruse un alt anunț, ce data aceea însă la rubrica „închirieri".

De închiriat apartament luxos mobilat numai la domn singur, serios. Eventual pensiune. A se adresa personal, Caliopi Zaharescu, Sfinților 132, între orele 7—9 seara.

Ce se petrecuse în viața lui Caliopi între aceste două anunțuri ? Ce-o hotărâse, mai întîi să-şi închirieze casa şi numai trei luni după aceea s-o vîndă ?... Şi mai ales ce însemna cel de-al treilea anunț care apărea la o

lună după vînzarea casei, în altă rubrică a „Micii Publicități" ?

Cumpăr casă patru camere, tot confortul, curte, dependințe, indiferent cartierul. Caliopi Zaharescu, la ziar.

Ce gînduri, ce taine, ce planuri, se ascundeau sub rîndurile banale ale anunțurilor de gazetă ?

Caliopi însăşi n-ar fi ştiut să spuie exact. Ea trăia într-un vîrtej de întîmplări şi de senzații care îi paralizau orice putință de reculegere, de aplecare asupra ei însăşi, de control al faptelor ei. Totul fusese atît de neprevăzut, se petrecuse atît de repede...

Cîteva luni după plecarea lui Sergiu, restabilită complet după boala fără diagnostic medical care o ținuse lungită la pat, văzuse cum, încet-încet, o dată cu pofta de mîncare şi cu kilogramele pierdute care se puneau la loc, îi revenea şi pofta de viață. Dar nu de viața de pînă atunci. De o altfel de viață... nouă, bănuită numai... Fără să-1 fi uitat pe Sergiu, amintirea lui n-o mai chinuia, lipsa lui nu i se mai părea ireparabilă. își da seama că el nu făcuse altceva decît să-i trezească cu prezența lui, în imediata ei apropiere, „posibilitățile" pe care vîrsta nu-i mai îngăduia să şi le bănuiască în ea...

Şi atunci gîndul unui bărbat îi venise pentru prima oară în minte. Şi-a pus în primul rînd ipoteza unei căsătorii. Dar un soț putea deveni oricînd un al doilea Titică, sau un altfel de Titică. Ori ea nu voia o continuare a unui lucru întrerupt prin decesul soțului. Ea voia ceva nou... ceva care să înceapă, nu să se reediteze... Un amant ? Poate ! Dar cum, dar de unde ? La patruzeci şi şapte de ani un amant aşa cum îl visa ea, se găseşte greu... trebuie căutat...

Şi oricît de hotărîtă era Caliopi să-şi urmeze imboldul gîndurilpr şi să-şi revendice dincolo de morală „dreptul" pe care şi-1 recunoştea „la viață", aci, se opuneau totdeauna mai tari ca morala prejudiciile. Ce o să zică „lumea" cînd va înțelege că ea caută un amant, aşa cum şi^-ar căuta o pereche de pantofi pe măsură ?

O noapte de insomnie i-a adus însă soluția salvatoare. Amantul trebuia găsit în propria ei casă, la adăpost de ochii lumii și de clevetirile ei. Și-odată găsit lumea n-avea decît să-1 afle, fiindcă pe Caliopi n-o jena că lumea va ști o dată și-o dată că are un amant, ci faptul că ea însăși, cîndva, a trebuit să-1 caute...

Iată cum s-a înfiripat în mintea ei gîndul unui chiriaș „domn singur", care să locuiască sub același acoperămînt cu ea...

Caliopi judecase bine anunțul de la „Mica Publicitate". Fără să fie străveziu, era clar. Fiecare cuvînt din compunerea lui fusese gîndit și pus cu rost. Invitația de a se prezenta „în persoană" dacă pentru chiriașul eventual nu însemna altceva decît că doamna proprietară nu vrea să dea procentul cuvenit intermediarilor, pentru Caliopi, însemna cu totul altceva. însemna „vederea". Inventarierea chiriașului, cîntărirea lui din toate punctele de vedere...

De asemenea „eventuala pensiune" ce însemna altceva decît invitația deghizată de a lua masa împreună, în sufrageria comună ? Cine nu știe cît de mult apropie pe doi oameni o mîncare suculentă, tovărășia unui pahar de vin bun și o ceașcă de cafea turcească în zațul căreia o cucoană nițeluș grasă, puțin în vîrstă și oleacă îndemînatecă, poate să „ghicească" și mai ales să „prevadă" o mulțime de lucruri ?

Pînă și ora „7—9" la care apartamentul putea fi vizitat fusese aleasă cu tîlcul ei. Cine nu știe cît de mare importanță are în viața omului „prima impresie" pe care o face ? Și la lumina becurilor electrice cu lumină discretă, ridurile obrazelor de văduve își pierd ceva din grandoarea lor imposibil de ascuns la lumina crudă a zilei... Și-apoi, noaptea își are farmecul și puterea ei eternă rezumate în zicala aceea banală și franțuzească : *„La nuit tous Ies chats sont gris".*

Din prima zi a publicării anunțului „cu cheie" amatorii începuseră să se prezinte. A venit întîi un bătrinel ceremonios, cepeleag și celibatar înfocat, vechi prezident de Curte de Apel în provincie care izbutise, în sfîrșit, datorită înrudirii cu nevasta secretarului general de la Justiție (deci tot prin femei) să fie mutat în București. Purta barbișon, mănuși de ață și ghete cu nasturi. Lui Caliopi nu i-a plăcut. N-aducea nici pe departe cu chiriașul visat și, ca să curme discuția, a cerut un preț car, 1-a făcut pe distinsul magistrat să-și ia imediat pălăria tare de pe masă și să se retragă în vîrful ghetelor și al limbii :

— Sssssssssscumpă doamnă... pressul pe care mi-1 ceressi... esssste absssolut nepotrivit cu prevederile mele... Vă rog să mă sssssscuzasssi de deranzzz. Sssssărut mînusssițele... sssi încă o dată vă rog...

După el a venit un funcționar superior de la Curtea de conturi, divorțat recent, după douăzeci și trei de ani de căsnicie. (își prinsese nevasta făcînd „trafic de influență" în instituție, ca să-și poată achita conștiincios ceasurile de voluptate pe care i le oferea, o dată pe săptămînă, un tînăr fără profesie.) Era un om scurticel, cu burtă (ca o cobză ascunsă lăutărește să n-o plouă sub haină), cu ochelari de aur cu lănțic și cu dinți noi, impecabili. Caliopi a mărit prețul cerut consilierului de Curte și chiriașul a plecat imediat fără ca măcar să mai dea bună ziua...

A venit și un tînăr cu servietă de piele și cu mustăcioară mică. Cînd a văzut-o pe Caliopi, nici n-a mai vrut să viziteze apartamentul. A întrebat într-o doară de preț și deși Caliopi i 1-a redus dintr-o dată la jumătate, 1-a găsit „enorm" și a plecat amenințînd că în condițiimile astea preferă să locuiască mai departe la „Athenee Palace". (Asta nu 1-a împiedicat să aștepte un ceas tramvaiul, în prima stație.)

S-au perindat apoi cîteva zile fel de fel de amatori. Tineri, bătrini, grași, slabi, transpirați, mojici, afectați, afabili și pentru fiecare din ei Caliopi a găsit pretextul să-1 îndepărteze. Chiriașul așteptat întîrzia să se arate, începuse aproape să-și piardă nădejdea. Cum se făcea șapte, nu mai avea astîmpăr. Se plimba de colo pînă colo prin casa scuturată proaspăt, cu parchetele frecate, cu geamurile spălate cu vitriol, cu covoarele bătute, cu flori în toate vasele și cu perne lascive și croșetate, aruncate în „dezordine estetică" pe fotolii și divane. Cele cîteva zile de cînd anunțul apărea regulat în ziare fuseseră pentru ea pline de încordare. In definitiv, văduva lui Titică Zaharescu juca în aceste zile „o carte mare". In vederea

primirii chiriaşului îşi confecţionase la o mare casă de mode o rochie ocazională, îşi făcuse ondulaţiuni permanente şi de cum se apropia ora fatală, se agita, cu trupul încordat ortopedic în corsetul nou, ca o fantomă supraalimentata, între ferestre şi pendulă.

Cînd a intrat colonelul Arvătescu, Caliopi a tresărit cuprinsă de o presimţire ciudată. A avut impresia netă că, acolo la uşa din faţă, a descins, în sfîrşit, cu degetul înfipt în ţumburucul soneriei, chiriaşul gîndurilor ei...

Şi Caliopi şi-a simţit inima bătînd dintr-o dată ca ceasul unei catedrale, înţepenit de ani de zile la aceeaşi oră, şi pus subit în mişcare de zguduirea unui cutremur de pămînt cu epicentrul în apropiere.

Cine n-a auzit — măcar sub formă de anecdotă — de colonelul Bebe Arvătescu din Cavalerie ? Rar un ofiţer mai cunoscut în toată armata română ca acest Bebe de cincizeci de ani, cu siluetă aristocratică, cu mustaţă â la Bel Ami, cu brăţara de aur la mîna stîngă şi cu monoclul înşurubat în ochiul drept încă de pe băncile şcolii pregătitoare de ofiţeri. Deşi azi camarazii lui de promoţie sînt generali de divizie, sau statui în curţile regimentelor, Bebe s-a încăpăţînat să rămîie colonel. Nu că n-a fost un militar distins, capabil să urce cot la cot cu ceilalţi treptele ierarhiei militare... Dar lui Bebe Arvătescu i-au plăcut toate relele lumii cristalizate de moraliştii vulgari în faimoasa treime laică : femeile, chefurile şi cărţile. Din această cauză cariera militară a colonelului Arvătescu a fost o serie nesfîrşită de mutări disciplinare prin toate garnizoanele de provincie. Şi peste tot trecerea lui a lăsat amintiri neşterse : „şuete", mostre de „ecarte", chefuri terminate în dricul primăriei scos dimineaţa pe străzi cu lăutarii după el, dueluri cu notabilităţile oraşelor şi peste tot presăraţi, ca nişte confetii într-o seară de chermesă, copii din flori, anonimi şi deştepţi. Deşi membru al unei familii vechi cu întinse relaţiuni în lumea politică, colonelul Arvătescu n-a putut ajunge niciodată în Bucureşti. Cu toate intervenţiile, cu toate făgăduielile de îndreptare, „mahării" de la Ministerul de război se încăpăţînaseră să-l ţie permanent departe de oraşul tuturor bucuriilor şi tuturor posibilităţilor...

Şi cu fiecare refuz, cu fiecare mutare în altă garnizoană de provincie, Bebe — rînd pe rînd, sublocotenent vechi, locotenent vechi, căpitan bătrin şi maior veteran (el fusese totdeauna „vechi" în grad) — se întărîtă mai mult şi, dezamăgit, călca toate promisiunile de îndreptare făcute familiei, superiorilor şi lui însuşi.

Nici chiar vitejia de care a dat dovadă în război, înfruntînd moartea cu monoclul în ochi şl cu o anecdotă pe buze, nici rănile şi decoraţiile primite n-au putut să-i înduplece superiorii să-l aducă la Bucureşti. Şi încet-încet chelia afemeiatului a început să nu mai poată fi astupată de firele rare, cărunte şi întinse artistic peste ea, ochii cartoforului au început să se bolboşeze şi pe faţa chefliului au început să se adîncească brazdele nopţilor nedormite...

Elanurile primei tinereţi — prelungită la maximum — au dispărut o dată cu primele semne de anghina pectorală. Bebe s-a simţit dintr-o dată ostenit. A izbutit să obţie un concediu mai lung şi a plecat să se odihnească într-o staţiune climaterică din străinătate.

A fost destul însă să vadă într-o gară un afiş colorat, cu un cazino însorit pe malurile Mediteranei albastre, pentru ca să-şi întrerupă drumul şi să ajungă la Monte Carlo...

A jucat, a pierdut, s-a îndatorat...

Dacă ar fi cîştigat ar fi demisionat din armată, ar fi cumpărat o căsuţă şi s-ar fi mutat rentier în Capitală... Dar aşa... s-a întors în garnizoana lui din provincie, dator vîndut şi cu o criză „precisă" de anghina de piept, notată cu mîna tremurătoare pe una din filele agendei din buzunarul de sus al vestonului.

De-atunci a început goana după bani. Şi-a vîndut tot, pînă şi caii personali — două iepe nobile şi minunate — ca să astupe gura creditorilor.

Făcînd o datorie nouă ca să achite una veche, hărţuit din toate părţile, clevetit de toată lumea, văzut rău de superiori, colonelul Arvătescu se hotărîse să împlinească cincizeci de ani (evenimentul urma să se producă peste cîteva săptămîni) şi cu această ocazie să tragă un chef monstru pe care să-l încheie cu un foc de revolver în tîmplă.

Cu cîteva zile înainte de aniversarea fatală s-a repezit, pentru o zi, în Bucureşti ca să-şi ia adio de la oraşul pe care-1 iubise de departe „ca pe o femeie fără sex", cum zicea el în clipele de beție, cînd „damblaua" lui era să vorbească despre Capitala țării. Aci — între două aperitive — aflase că la Ministerul de război a fost numit, cu o zi înainte, un nou secretar general, în persoana unui vechi camarad de bancă şi de arme. S-a dus la el şi i-a povestit totul. Prietenul 1-a ascultat, nu cu urechile lui oficiale, ci cu cele ale amintirilor comune-**şi** într-un moment de duioşie 1-a luat in brațe, 1-a pupat frăţeşte şi cu lacrimile în ochi i-a făgăduit :

— Te mut, mă ! Te mut eu la Bucureşti. Să ai numai nițică răbdare şi să fii băiat cuminte.

Şi cum emoția îl făcuse să-şi piardă complet controlul asupra lui însuşi, secretarul general adăugă :

— Dar să nu te prind că te mai omori, că-ți dau cuvîntul meu de onoare că nu-ți mai vorbesc în viața mea.

S-au despărțit cu ochii roşii de plins şi în seara aceea Bebe a tras un chef ca „în vremurile normale" şi a doua zi — exuberant şi argăsit — s-a întors ca să-şi ia adio de la garnizoana lui de provincie, de la ultima lui garnizoană de provincie.

O dată cu mutarea în Bucureşti, la Cercul de recrutare, Bebe s-a hotărît să-şi schimbe complet viața...

Intr-o lună Capitala 1-a dezamăgit. Nu mai era Bucureştiul lui de altădată, oraşul evocat o viață întreagă, în nopțile lui de beții provinciale. Altă lume, alte localuri, alți chelneri, alte moravuri! Se simțea izolat în viermătul de oameni străini. De aceea, Bebe prefera să umble, în afară de orele de serviciu, îmbrăcat civil. Cel puțin, fără indiscreția uniformei, putea să se amestece complet în „valurile vulgului".

îşi pusese în gînd ca să termine o dată cu vagabondările pe străzi, cu viața de hotel şi de popotă, să-rşi facă un „interior". Să găsească un apartament ieftin şi confortabil, să facă „menajul" în casă — o bună ocazie să poată începe să ție regimul pe care de mult i-1 recomandaseră medicii — să nu mai joace cărți decît „în familii" **şi** la „miză onorabilă", să nu mai facă chefuri decît la nunți, onomastice şi sindrofii, şi — eventual — să nu se

mai încurce decît cu femei mai vîrstnicuțe, mai gospodine şi mai grăscene.

• Fireşte anunțul lui• Caliopi i-*a atras imediat atenția şi chiar în aceeaşi zi s-a > prezentat în strada Sfinții Apostoli, la ora indicată... •

Din primul mornent, colonelul Arvătescu a înțeles „cum stă chestia", A acceptat fără discuție prețul apartamentului şi ă doua zi cele două ordonanțe i-au transportat într-o birje întreg bagajul: lada de campanie, două geamantane burduşite pe toată rețeaua Căilor Ferate Române şi cizmele noi ***de-*** lac întinse frumos pe „şanuri".

In prima săptămînă relațiile dintre gazdă şi chiriaş s-au mărginit la confesiuni de ambele părți, punctate dintr-o parte de ocheade prelungite, berbant, pe sub sprîncenele încordate strategic, şi din alta de oftaturi lirice, extrase artistic din străfundul pieptului de gelatină albă. Colonelul Arvătescu a aflat toată viața lui Caliopi. S-a familiarizat cu numele fostelor ei prietene, i-a înțeles gusturile şi i-a compătimit cu înțelegătoare clătinări din cap — toate etapele existenței...

La rîndul ei Caliopi s-a familiarizat cu toate numele de generali şi miniştri de război care ii „persecutaseră" chiriaşul şi a avut ocazia să recapituleze — pe garnizoane — toate oraşele şi tîrgurile țării prin care trecuse, neînțeles şi jovial, cel mai simpatic colonel de cavalerie din armata română.

Colonelul Arvătescu intrase — bineînțeles — în pensiune. Din prima zi spusese fără ocol care îi sînt mîncările preferate şi gusturile îi fuseseră împlinite întocmai.

După dejun ieşeau amîndoi pe verandă să-şi ia cafelele. Se culcau după-masă un ceas, fiecare în apartamentul lui, apoi Bebe pleca la slujbă, de unde se întorcea seara, la şapte jumătate punct, cu tramvaiul. Seara cafelele se serveau în salon, pe masa unde, între albumul cu scoarțe de catifea roşie şi scrumiera cu pisica apucată de crampe ceramice, reapăruse — scos din fosta odaie a lui Sergiu — vasul japonez.

Colonelul se simțea foarte fericit cu noul lui fel de viață. Mînca bine, dormea „pă cinste" şi în prima

săptămînă de încercare nu simțise nici un moment nevoia unui aperitiv sau a unei întîrzieri în oraş. Cum ieşea de la slujbă, venea drept acasă, ca un familist rutinat. De două ori numai s-a abătut la „Dragomir" să cumpere — ca o atenție — o dată 100 gr. de „icrişoare moi" şi altă dată o felie de şvaițer veritabil...

li mai lipsea însă — pentru ca mulțumirea lui să fie completă — tovărăşia aia bună a unui trup de femeie la îndemînă, în ceasurile de siestă, cînd — sub protecția stomacului îmbuibat — fumul țigării prelungeşte în aer linii parcă desprinse voluptuos de pe şerpuitoare rotunjimi feminine şi ochii se fac mici, atenți şi sticloşi în urma lor.

Ştia că nu va avea de „luptat" mult pentru ca pijamaua lui de mătase violetă să fie mutată în patul lui Caliopi. Îşi da seama că ea n-aşteaptă decît un semn ca să-i cadă în brațe. Ezita însă ! Şi ezita pentru că ştia că după clipa aceea pijamaua de mătase violetă nu se va mai putea muta la locul ei şi nici că vreo cămăşuță de fetişcană nocturnă nu va putea să atîrne în viitor pe marginea patului său de chiriaş. îi era teamă cu alte cuvinte de o „legătură" care să presupună obligații şi care să întunece, prin exigențele ei, liniştea-atît de bine şi de rapid cîştigată.

Nu tot aşa judeca şi Caliopi. Prevederile ei în privința chiriaşului se realizaseră întocmai. Il avea. In casa ei, la masa ei şi alături de ea. Nu-i găsea nici un cusur. Aşa îl visase. Nu înțelegea însă de ce, o dată cu venirea nopții, atitudinea lui se schimba complet. De unde peste zi era vizibil curtezan şi îşi îngăduia unele gesturi şi mai ales unele priviri foarte explicite, seara devenea foarte rezervat, lucru care o exaspera. Nu mai era doar un copil, ca Sergiu, de gîtul căruia trebuia să sară ea cea dintîi. Ce-aştepta oare colonelul Arvătescu ca să se decidă şi să se transforme — aşa cum îi era menirea — din chiriaş în amant ?

Aştepta pur şi simplu sarmalele alea grozave de sîmbătă seara. Grase, piperate, scăzute bine şi pufoase de ți se topeau în gură.

A mîncat unsprezece, cu o jumătate de. mămăligă. Şi ar mai fi mîncat încă, dacă Caliopi nu l-ar fi rugat să

nu-şi strice pofta de mîncare pentru friptura care avea să vie. A băut bine tot timpul mesei, două feluri de vin şi după cafea a cerut un păhărel de coniac. Unu... două... trei... In sufragerie se făcuse cald de tot. Pe jumătate beată, Caliopi i se părea mult mai slabă şi parcă ridurile îi dispăruseră complet. Şi-apoi începea digestia...

A fost numai o deschidere de brațe în cleştele cărora, gazda s-a lăsat deîndată, moale, convinsă şi ardentă, şi un serişnet de farfurie, trîntită pe parchet cu cotul. Apoi sticla de coniac s,-a golit toată, lămpile s-au stins şi tirziu de tot, clătinîndu-se printre mobile, de-a lungul antreului, colonelul Arvătescu a trecut către singura odaie luminată... cu pijamaua violetă pe braț, aninată trist, ca pînza unui steag închinat.

După prima săptămînă de miere, după primele expansiuni şi mărturisiri improvizate pe moment, Caliopi se simțea o altă femeie. Renăscută, întinerită, alertă, plină de viață, de visuri şi de dorinți mereu altele, mereu proaspete. Avea impresia că alături de Bebe ea nu e altceva decît o fetiță care începe să trăiască, să deschidă ochii mari asupra vieții, să-i simtă atingerea caldă şi insinuantă. Viață cea nouă alături de amantul cărunt şi experimentat era pentru ea o amețeală continuă, picantă, uluitoare... Nu ştia ce să mai facă, ce să mai inventeze ca să-şi arate recunoştința pe care i-o purta colonelului Arvătescu. Pentru renumita lui poftă de mîncare, o bucătăreasă nouă, scump plătită, oficia acum în bucătărie. Pentru „partea poetică" florile n-aveau timp să se ofilească în vaze, mereu schimbate, de toate felurile, de toate culorile; cu toate parfumurile...

Pentru prezența ei lîngă el, modista, croitoreasa şi cizmarul n-aveau timp să prididească comenzile, iar pentru ceasurile de intimitate, coaforul, manichiurista şi maseuza intrau pe rînd, zilnic, în dormitorul lui Caliopi, transformat într-un adevărat laborator de cosmetică...

Şi totuşi o cută se adîncea din zi în zi mai mult pe fruntea colonelului Arvătescu. La masă rămînea pe gînduri, cu ochii duşi în sos. Arunca scrumul de țigară în vasele cu flori şi nu observa că în fiecare zi Caliopi schimbă rochia, parfumul şi pantofii. Iar seara — spre

marea ei dezolare — singur în odaia lui, se plimba de colo pînă colo, aprinzînd țigară de la țigară, pînă spre zori. Atunci abia venea lîngă ea, abătut, ostenit, cadaveric...

Cuprinsă de presimțiri rele, .Caliopi şi-a luat într-o zi inima în dinți şi 1-a întrebat:

— Bebeluş, drag. Ce e cu tine ? Eşti foarte schimbat de la o yreme [

Erau la cafea, în salonaş. Bebe a lăsat ceaşca pe farfurioară, a tras un fum adine din țigară şi i-a răspuns încrețind fruntea:

— Ce să fie ? Necazuri, draga mea L..

— Şi mie nu mi le spui ?...

— La ce bun ? Ție nu vreau să-ți spun decît lucruri frumoase... Mizeriile mele trebuie să rămîie numai ale mele...

Caliopi a insistat. Şi-a mutat scaunul lîngă al lui şi-a rezemat capul de el şi mîngîindu-i mîinile, 1-a hotărît să-şi „deschidă sufletul". Bebe s-a lăsat greu, dar s-a lăsat.

Şi astfel Caliopi a aflat pricina pentru care se adîncea, din zi în zi mai mult, cuta de pe fruntea colonelului. Bănuia ea, deraltminteri, că el trebuie să aibă datorii. Prea făcuse lucruri mari în viață ca să-i ajungă o soldă atît de mică. Dar n-ap fi crezut niciodată că un om atît de cumpătat să datoreze aproape un milion pe piață. Şi ce datorii ? De onoare şi de natură să-i distrugă viața şi cariera în cazul cînd n-ar fi plătite în maximum o lună de zile.

. Şi odată scăpat pe panta mărturisirilor, Bebe nu s-a mai oprit. I-a spus tot, tot ce avea pe suflet. A făcut-o să înțeleagă că numai răutatea oamenilor şi persecuțiile superiorilor l-au făcut să ajungă aci şi că, în situația lui actuală, nu mai exista decît o singură soluție onorabilă : pac-pac ! Două gloanțe, cîte unul în fiecare tîmplă.

In noaptea aceea Caliopi n-a dat geană de geană. Şi ***in*** timp ce Bebe se prefăcea, alături, că geme în şomn şi ca într-un coşmar îşi ducea mîinile .crispate pe un trăgaci imaginar, cînd la q tîmplă cînd la alta, în mintea ei încolțea un plan eroic...

Da ! da! Avea să-şi vîndă casa. Să plătească datoriile „puiului" de-alături şi din banii rămaşi să-şi cumpere o casă mai mică în care să trăiască pînă la sfîrşitul vieții alături de el, liniştit, vesel şi mulțumit, aşa cum îl cunoscuse în primele lor ceasuri de iubire. Fireşte, un om ca el nu putea rămîne insensibil în fața unui gest atît de mărinimos. Şi ce oare i-ar fi putut da Bebeluş în schimbul sacrificiului ei, decît numai ceea ce are. Adică numele lui...

Şi în noaptea aceea buzele ei au repetat îndelung, ca un refren : Caliopi colonel Arvătescu... Caliopi colonel Arvătescu...

In sfîrşit! Coloneleasă plină.

V. VISUL UNEI NOPŢI DE VARA

Toată noaptea domnul Pincu — director, agent, casier, dactilografă şi proprietar al agenţiei „Căminul general" —• a visat păduchi. Sute şi mii, umblîndu-i peste tot. In buzunare, în cap, în portofel, pe haină, pînă şi pe ţigările Carpaţi din tabacherea de argint c-o femeie goală emailată pe capac. S-a deşteptat buimăcit, şi-a sărit în picioare, drept în mijlocul biroului, apărîndu-se comic cu mîinile de invazia insectelor din vis. S-a gîndit în primul moment că visul ăsta era în legătură cu canapeaua pe care se culcase îmbrăcat în ajun. Era o canapea veche de piele roşie pe care o cumpărase o dată cu firma agenţiei în care se instalase numai de cîteva zile.

Deodată însă s-a înseninat. Şi-a adus aminte că visul lui însemna „bani". Bani mulţi şi imediaţi.

O bucurie nelămurită l-a cuprins dintr-o dată şi fiindcă un ovrei nu poate ţine numai pentru el bucuriile mari, nici durerile, a deschis uşa biroului şi-a strigat peste drum la domnu Klein, ceasornicarul ;

— Domnu Klein... eşti bun un moment...

Bătrînul a ieşit imediat în uşa magazinului.

— Ci este ?

— Domnu Klein!... Mă scuzi că te-am deranjat, dar vreau să-mi dai o consultaţie ! Mata ştii ce înseamnă cînd visează cineva păduchi ?

— Ai visat, mata ?

— Toată noaptea ! Şi nu unu-doi, aşa de gust, un milion cel puţin...

Domnu Klein a surîs în barbă, parcă cu puţină invidie.

— Ai să ai un dar de bani, asta înseamnă.

Apoi a vrut să intre în magazin...

— Am visat c-aveam şi în portofel.

Domnu Klein s-a întors din drum. Acum nu mat suridea. Era palid. A făcut ochii mari şi şi-a lipit una de alta palmele albe ca de sfînt.

— Ci, eşti nubun ?

— Aşa să am eu bine dacă te mint 1 Şi ştii ce păduchi ? Graşi, frumoşi, mă rog, o plăcere...

Bătrînul s-a gîndit o clipă la ceva şi sub impresia conversaţiei s-a scărpinat adînc in cap. Apoi s-a apropiat de domnul Pincu.

— Uite ce, domnu Pincu !... Iu fac u afacere cu mata, că eşti băiat tlnăr, şi-mi placi... Uite. Eu îţi dau u mie de lei cado pentru ziua de azi... în schimb mata îmi dai cinci la sută din ce ai să câştigi azi... Primeşti ?

Domnul Pincu începu să rîdă cu poftă.

— Mai e vorbă / Sigur că primesc... Ai cinci la sută... Adu mia de lei încoace...

Ochii bătrînului se făcură mici şi luclosi ca de veveriţă.

— Ai u mie de lei la mine... *Ein Mann, ein Wort,* ci dracul... şi degetul lui uscat atinse de cîteva ori — semnificativ — pielea obrazului, între maxilare...

De obicei indiferent de „ora oficială" a închiderii, domnul Klein rămînea în prăvălie pînă la nouă jumătate seara. Nu avea mult de lucru. Dar îi plăcea să stea liniştit un ceas, înainte de plecarea la domiciliu. Era pentru el ca un fel de concert pe care şi-1 oferea gratuit şi seral. Îşi constituise chiar o orchestră proprie, împărţind ceasurile pe „instrumente". Cele mici, de mină şi de buzunar, cu tictacul lor fin şi subţire, erau viorile. Ceasurile de masă, violoncele. Pendulele, cu sunetul lor grav, harpe şi orgi...

Cînd se făcea linişte în magazin, la adăpostul oblonului tras pe jumătate, ceasurile începeau să cînte.

Şi domnul Klein, alb ca un profet din cărţile lui sfinte, rămînea între ele să asculte — pînă simţea că i se închid ochii de plăcere — simfonia asta ciudată a timpului fărîmiţat între rotiţe...

De data asta însă bătrînul a închis prăvălia la opt. Peste drum la domnul Pincu, la „agenţie", era lumină „â giorno". A intrat cu mersul lui uşurel şi, surîzînd din toate cutele feţii, a întrebat pe tonul unui om căruia îi arde de glumă :

— E domnu Pincu ? Cât ai să-mi dai ? Am venit să ne sucutim...

Domnul Pincu i^a ieşit înainte afabil, frecîndu-şi una de alta palmele grase şi pistruiate.

— Ai şi aflat ? s-a mirat el.

— Ci să aflu ? N-am aflat nimic... Te-ntreb numai... Ai să-mi dai ceva ? Şi mă rog, cît ?

— Cine ţi-a spus c-am făcut „afacerea ?"

Domnul Klein şi-a împreunat una peste alta mîinile, pe minerul bastonului.

— Cine vrei să-mi spuie ?... Puduchii! Iu am mers la. sigur... Poftim !

Şi domnu Klein scoase din portofel un bilet de o mie de lei şi i-1 întinse cu un gest larg. Domriul Pincu ezită o clipă, apoi respinse graţios hîrtia.

— Se poate, domnu Klein, să iau eu bani de la mata ?.., Aia a fost o glumă...

— Iu nu glumesc niciodată în afaceri... Ţi-am zis că-ţi dau, puftim. Ai u mie de lei... *Ein Mann, ein Wort..,*

Zadarnic a încercat domnul Pincu să-1 convingă pe bătrîn să-şi bage banii la loc în buzunar şi sa înţeleagă că „afacerea" fusese o simplă „plezanterie, apropo de puduchi". Domnul Klein a rămas neînduplecat, cu mia de lei întinsă, în mînă.

In cele din urmă, domnul Pincu a trebuit să convie că „afacerea" fusese foarte serioasă, ca orice afacere tratată intre doi ovrei, şi să spuie totul. într-adevăr, astăzi a făcut o afacere strălucită. A citit de dimineaţă în ziar anunţul unei doamne, care avea de vînzare o casă mare. Şi cum domnul Pincu ştia că Soc. Americană de motoare Packson & Bill caută un imobil pentru instalarea sucursalei ei în Bucureşti, imediat s-a urcat în maşină şj.

s-a dus să vadă imobilul. Era exact ceea ce trebuia. Asta era pe la unsprezece dimineaţa. La trei, delegatul Soc. Packson & Bill vizita casa şi se declara foarte mulţumit. Oferea două milioane şi jumătate. Pînă la cinci seara, domnul Pincu a trebuit să stea de capul cucoanei ca s-o convingă că preţul este excelent pentru timpurile de azi, că numai nişte americani ca cei de la Packson & Bill mai pot oferi asemenea sume, cu toţi banii dintr-o dată, că etcetera şi etcetera şi etcetera şi etcetera. In sfîrşit, la şapte, afacerea era încheiată la suma de două milioane şapte sute de mii lei, din care agenţiei „Căminul general" i se cuvenea 2°/o adică...

— Cincizeci şi patru de mii de lei! zise domnul Klein.

— Şi scăzut cheltuielile, patruzeci de mii în mînă.

— Care cheltuieli ?

— Cum care cheltuieli, domnu Klein ?... îmi pare rău... Numai maşinile...

— N-ai putut să iei tramvaiul ? Sau autobuzul ?

— Dacă aş fi luat tramvaiul nu mai ajungeam niciodată unde am ajuns.

— Bine! Ai luat maşină... Să fii sănătos... Şi cît a marcat? Să zicem şaizeci de lei, puftim... u sută!... Haide !.. U sută... douăzeci... două sute, dacă vrei pune şi cinci... Rămîne în mînă cincizeci şi trei de mii cinci sute... la cari, sucutind cinci la sută, partea mea în afacere, înseamnă că am să primesc două mii şase sute şaptezeci şi trei lei... din cari u mie am in mână... şi o mie şase sute şaptezeci şi cinci am să iau... Da să nu-mi dai te rog hărţii vechi că mi-e frică de microbi... Umblă aşa o gripă a dracului, că ce să-ţi spui, toată ziua mă gândesc că ar trebui să-mi dau cu alcool pe mâini.

Domnul Pincu s-a zbătut zadarnic să mai ciupească ceva. Nu că n-ar fi putut să refuze pur şi simplu orice fel de plată... Domnul Klein n-avea doar nimic „la mână". Dar îi era frică de gura bătrînelului ăsta şiret şi jovial. Ce reclamă putea să-i facă el mai ales cum îl avea instalat peste drum ? Şi apoi asta era prima afacere pe care o făcea de cînd „preluase" afacerea lui Haimovici şi din simplu misit de case, se făcuse patron de agenţie şi se mutase aci...

Şi la urma urmei, moşul îi purtase noroc...

De aceea, domnul Pincu desfăcu casa de bani (în care pînă azi-dimineaţă avea rufe murdare) şi plăti totul pînă la o centimă. O mie şase sute şaptezeci şi cinci de lei...

Domnu Klein socoti înc-o dată banii, îi puse cu milă în buzunarul de la spate şi se ridică...

— E !... Să fie ăntr-un ceas bun, domnu Pincu şi cant mai visezi ceva, sunt la dispuziţie... Da, apropo de vis... Dacă nu vrei să te mănînce puduchii cari i-ai visat, vinde canapeaua... Uite eu am stat un minut pe ea şi mă mănîncă de un ceas... La bună vedere...

— La revedere domnu Klein şi mersi pentru noroc. Poate cine ştie, într-o zi ai să-mi faci cadou un ceas...

Din prag, domnul Klein, se mai întoarse încă o dată.

—* Aprupo !... Poţi să-mi spui cît e ceasul ?...

— Cum ? Aşa un ceasornicar ca dumneata, umbli fără ceas ?

Figura bătrînului se deschise toată într-un surîs.

— Ci te miri? Ai văzut tu un nubun să umble cu minţile la el ?

— Am văzut! glumi domnul Pincu.

— E ! Dac-ai văzut, să-i dai complimente de la mine... Adie !...

Bebeluş a primit vestea vînzării cu răceală. Cînd a auzit însă că o parte din banii încasaţi erau destinaţi creditorilor lui, s-a indignat şi-a bătut cu pumnul in masă :

— E, cum îţi închipui tu că eu o să primesc să-mi plăteşti datoriile? Ce-o să zică despre mine lumea care mă cunoaşte ? Că ţi-am sucit capul, că te-am fermecat, că te-am constrîns poate ! Nu... nu... draga mea... Ţine-ţi banii şi fă ce vrei cu ei. Orice, afară de asta...

Discuţiile au durat două zile. Caliopi n-avea argumente să-1 convingă. Ea îl implora să primească. Pentru liniştea ei, pentru fericirea ei. Ce dacă îşi vînduse casa ? Era prea mare pentru o femeie singură. Ei îi trebuie una mai mică, mai intimă, mai uşor de întreţinut. Ea vrea un cuib, nu un palat...

Dăduse chiar un anunţ la „Mica Publicitate" şi în cîteva zile desigur avea să găsească ce căuta. Şi cu banii rămaşi ce putea să facă ? Să-i depuie la bănci, ca să-i piardă ? Să-i ţie în casă, ca să ajungă într-o zi victima unui asasinat ? Cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să găsească un om serios căruia să-i împrumute.

Şi cine altul, mai bine decît el, putea să-i facă acest serviciu ? Cu mare greutate Bebeluş s-a lăsat convins să fie împrumutat cu opt sute de mii de lei. Insă — nu e aşa ? — ca un simplu particular. Cu poliţe şi cu dobîndă în regulă, plătită înainte pe un an de zile...

Şi în seara aceea, pentru prima dată de cînd locuiau împreună, gazda şi chiriaşul au ieşit în oraş.

Masa de la Enescu a fost pentru Caliopi o încîntare. Nu atît că pentru prima dată de cînd era văduvă ieşea în lume în compania unui bărbat atît de bine şi de distins ca Bebeluş... Dar simţea în fiinţa ei întreagă o căldură bună pe care n-o simţise niciodată. Poate unde, coafată şi masată proaspăt, cu trupul ajustat artistic în rochia ei „model", se simţea la înălţimea partenerului ei care •— atent şi afabil — se ocupa tot timpul numai şi numai de ea...

Şi-apoi vinul acela roşu „catifea", cum îi zicea Bebeluş, era extraordinar. .Şi Grigoraş Dimicu, cu ochii duşi pe coarde, cînta mai frumos ca niciodată. Şi parcă numai pentru ea...

Niţel grizat, Bebeluş era încîntător. Ii arăta cunoscuţii din sală, îi povestea cancanuri despre fiecare, anecdote şi amintiri din viaţa lui.

Cuta de pe frunte îi dispăruse complet. Ochii îi străluceau ciudat şi mîna lui — pe sub masă — îi căuta coapsele. Caliopi nu mai era pe pămînt. Trupul ei prindea aripi şi plutea uşor ca o pană, peste oameni, peste lucruri şi peste vorbe...

A doua zi şi-aducea aminte numai că, tîrziu, cînd s-a întors acasă, avea braţele pline de flori şi că zorile învineţeau strivite între draperii.

Şi îşi mai aducea aminte că o mînă puternică i-a prins talia şi deasupra ei s-a aplecat din ce în ce mai caldă o răsuflare tare, ameţitoare, ca un fum de ierburi otrăvite...

La şase, Sergiu era în picioare. Nu putuse dormi toată noaptea. Pîndise lumina zilei cu înfrigurarea cu care aştepţi un tren de dimineaţă după o noapte petrecută într-o sală de aşteptare într-o gară unde ai pierdut legătura.

Cînd ieşi în curte, madam Săraru, c-o broboadă de lînă albastră pe spate, îşi hrănea orătăniile, aruncîndu-le boabe de porumb dintr-un ciur imens, ţinut pe braţ ca o tamburină de dansatoare spaniolă la chetă.

Soarele răsărise, undeva, departe, într-un loc unde nu sînt case să-1 astupe şi coşuri de fabrici să-i reteze razele. Era frig şi pe stradela amorţită un măturător de la primărie grămădea pe marginea trotuarelor, cu măturoiul lui de nuiele, frunzele scuturate din castani peste noapte...

Departe o sirenă anunţa începerea lucrului într-o fabrică...

— De ce te-ai sculat, maică, cu noaptea în cap ?

— Aşa mă scol totdeauna, minţi Sergiu sărutîndu-i cu silă mîna pe care ea şi-o trăgea jenată.

— Nu mi-o pupa, maică, că am umblat prin fel de fel de alea cu ea. Ia spune, ce să-ţi dau ? Un ceiuleţ fierbinte, o dulceaţă de prune, o cafeluţă turcească, un păhărel de lapte fiert ? Ce obişnuieşti să iei dimineaţa ?

— Mulţumesc ! Nu iau niciodată nimic.

— Cum ? Şi pleci la treabă aşa, cu burta goală ?

— Dacă mi se face foame, iau ceva mai tîrziu.

— Ehe ! La mine să faci bunătatea şi să-ţi schimbi tabieturile, că nu merge aşa. Creierul nu poate să lucreze bine cînd e stomacul gol. Şi dumneata lucrezi cu creierul. La facultate te duci ?

— Da, la facultate. Şi cum îmi place să merg pe jos, o să ajung tocmai bine-

O rază de soare, scăpată printre ziduri, se agăţă în dud. Cerul era limpede ca un iezer încremenit în vîrful pămîntului. O rîndunică întîrziată zbucni din cuibul de sub streaşină verandei şi porni năucă spre slavă. Sergiu îi urmări zborul şi o văzu tăind spaţiul spre un stol de puncte călătoare...

Plecau rîndunelele. Vîrfuri de suliţe înfipte în zare... Oare, cea întîrziată le va putea ajunge ? Sau va face drumul lung către soare, singură, numai cu aripile ei ?

— Un' te uiţi, maică ? Trece vreun aeroplan ?

— Mă uitam la rîndunelele care pleacă, madam Săraru !

Madam Săraru ridică ochii ei buni spre cer.

— Mînca-le-ar mamă să le mănînce) Numai de-ar ajunge sănătoase !...

Deşi nu era nici opt dimineaţa, biroul funcţionarului însărcinat cu răspunsurile pentru anunţurile de la „Mica Publicitate" era plin. Noroc că treaba mergea repede. Cei mai mulţi nu primiseră nimic. Se trăgeau deoparte, cu figuri deprimate, făcînd loc celor din urmă in ochii cărora speranţa licărea încă.

— Numele dumitale ?

— S. Z.

— Ai o scrisoare.

Sergiu mulţumi şi plecă. Coborî scările în fugă strîngind cu emoţie scrisoarea ascunsă in buzunar. Abia în stradă se opri şi rezemat de zidul unei case, rupse plicul şi citi :

„Citind anunţul dvs. vă înştiinţez că am nevoie de un meditator pentru fiul meu, elev în clasa a treia liceală.

Puteți trece ca să discutăm, zilnic între orele 1—3 a.m. la mine acasă. Cristea Rădulescu, proprietar, strada Armenească 64."

Pînă la unu Sergiu a cutreierat străzile. Cu toate că era după o noapte albă, se simțea totuşi — în dimineața asta clară de toamnă — odihnit, vioi şi bine dispus. Speranța că, în sfîrşit, va găsi prin muncă cinstită putința să trăiască, îi da puteri nebănuite. Era hotărît dinainte să accepte orice condițiuni i-ar pune şi orice sumă i-ar oferi proprietarul din strada Armenească. Şi, după cum atunci cînd îți pui o picătură de parfum sub nas toată lumea ți se pare parfumată, tot aşa, acum, toată lumea — prin viitoarea căreia se strecura fără țintă precisă — i se părea veselă ca şi el.

La unu jumătate sună la poarta casei din strada Armenească. Lăsase într-adins să treacă o jumătate de oră, ca să nu dea impresia că se grăbise prea mult şi astfel să-şi denunțe nerăbdarea.

Casa domnului Cristea Rădulescu se putea numi, fără prea multă exagerare un palat. Clădire de modă veche, cu balcoane de piatră şi terase închise, cu geamuri albastre, se ridica, sigură pe temeliile ei, în mijlocul unei grădini, desemnată corect în jurul jetului din mijloc. Peronul de bazalt se încovoia ca şi cum ar fi făcut un compliment în fața scărilor de marmoră cu lampadare de fier forjat, apoi se îndrepta — lucitor şi măturat — spre garajul din fundul curții.

Un servitor deschise uşa şi îl pofti să aştepte într-un birou mic, cu rafturi de cărți legate în serie, de-a lungul pereților, cu mobile de piele şi cu un tablou de Grigorescu agățat ostentativ deasupra biroului. Nici n-avu bine timp să privească cu atenție încăperea în care se afla, că în uşă apăru domnul Rădulescu. Un om gras cu aspect jovial şi cu şervetul de la masă agățat la gît între guşă şi gulerul scrobit. Ii întinse mîna prietenos şi îl pofti să ia loc. Sergiu încercă să se scuze.

— Mi se pare că v-am deranjat de la masă.

— Nu face nimic, dragă. Pînă aduce mîncarea sper să terminăm. Uite cum stă chestia. Am, după cum ți-am scris, un băiat într-a treia de liceu... O putoare. Nu învață nimic. L-am bătut, l-am pedepsit, l-am sucit, l-am învîrtit, degeaba. Nu e chip să-i intre lui în cap hic-hec-hocurile alea de la şcoală. Aşa că, întîi şi întîi, are nevoie de latină. La ălelalte limbi, hm ! mai merge, că are o scovarză de madamă recomandată de o prietenă a nevesti-mi care a avut-o cincisprezece ani la copii. La matematică, iarăşi, e clei. I-am dat să facă într-o zi o înmulțire, tufă de Veneția ! Nimic. Ce să-ți mai spun, dragul meu, nici nu ştie să citească bine ! N-are intonație !... Citeşte anapoda şi mănincă vorbele ca un paraclisier. Şi dacă ar fi prost, nu m-ar mira. Dar e foc de deştept, pe onoarea mea. I-am luat pînă acum şapte mii de meditatori. Profesori cu experiență, pedagogi, mă rog, tot. Bani aruncați de pomană. încercau oamenii cît încercau şi pe urmă renunțau. L-am băgat şi intern la Schewitz. A stat două săptămîni şi-a fugit. De aceea anul ăsta m-am gîndit să-1 țiu acasă şi să-1 prepar in particular. Să-i iau un băiat tînăr că dumneavoastră, ăştia tinerii, aveți poate mai multă răbdare şi să i-1 dau în primire. Să facă ce-o şti cu el, că dacă şi anul ăsta n-o face nimic, îl dau la şcoala de meserii. Că eu, dragă, am muncit singur şi din greu, ca să ajung unde am ajuns. N-am avut toate de-a gata la nas, n-am avut părinți să-mi ia meditatori, deşi, să-ți spun drept, carte n-am prea învățat nici eu şi putea să nu-mi semene tocmai la asta şi Dumnezeu ştie dacă am avut totdeauna ce mînca. Cînd am citit anunțul dumitale, mi-am zis : Asta e băiatul care îmi trebuie. Sărac şi dornic de muncă... că eu, să ştii, te-am judecat din două vorbe. Prin urmare ne-am înțeles : de mîine dimineață îl iei în primire... Dumneata îi fixezi orele cînd poți să vii, faci ce vrei. Eşti stăpîn. Iar ca leafă, ai trei mii de lei pe lună... Uite o mie de lei înainte, că poate ai nevoie.

Sergiu ascultă uluit fără să poată spune un cuvînt. Şi tot uluit luă mia de lei din mîna domnului Rădulescu şi maşinal o vîrî în buzunar, deşi intenția lui era să nu primească nici un fel de acont. Da, da ! Domnul Rădulescu ăsta ştia ce vrea. Tranşa lucrurile repede, direct, fără ocoluri şi ornamente...

— Apropos, dumneata ai luat masa ?

— Da... am mîncat.., minți Sergiu.

— îmi pare rău... c-aveam nişte raţă pe varză, grozavă ! Dar nu e nimic, tot o să guşti un pic, aşa, de poftă.

— Vă mulţumesc, domnule Rădulescu, dar...

— Hai... hai... nici un dar. Trebuie să faci cunoştinţă cu pramatia. Să-1 vezi la mîncare cum se pricepe.

Şi domnul Rădulescu îl împinse afabil de umeri afară din birou, pe urmă pe scări, vorbind tot timpul, arătîndu-i în mers lucrurile şi încăperile.

— Uite, ca să ştii... Aicea e salonul ăl mare... pentru recepţii. Ăia doi de colo sînt Luchieni... Dincolo am dormitorul nostru. Covorul ăsta l-am cumpărat la Constantinopol, acum doi ani. Ce-am păţit la vamă cu contrabanda, oi spune şi la morţi. Aici e odaia fetii, c-am şi o fată de optesprezece ani... Michaela... botezată de Mişu Cantacuzino, Dumnezeu să-1 ierte. Aşaa !... Şi-aici e sufrageria cea mică unde mîncăm noi de obicei... A mare e jos unde e terasa spre grădină.

Şi domnul Rădulescu deschise uşa sufrageriei anunţînd celor dinăuntru :

— Vă prezint un musafir... Pe domnul Sergiu Zaharescu, noul profesor al lui Puiu... Soţia mea... fata mea... şi elevul dumitale. Ia loc, te rog. Uite... stai colo lîngă Puiu ca să faceţi cunoştinţă mai bine. Ioane, repede un tacîm.

Familia domnului Rădulescu avea aspectul obişnuit al familiilor de burghezi cu dare de mînă. Madam Rădulescu, corpolentă, mediocră şi rezervată. Michaela, suplă, blondă şi degajată, iar Puiu, urecheat, obraznic şi mîncăcios.

Bineînţeles, cît a durat masa, a vorbit numai domnul Rădulescu. A început cu varza călită şi a isprăvit cu Liga Naţiunilor. Toate problemele actuale, din ţară şi străinătate, au fost tăvălite, o dată cu miezul de pîine din vîrful furculiţei, prin sosurile mîncărurilor abundente, Sergiu şi-a dat seama că orice tentativă de a lua parte la „discuţie" era inutilă. Domnul Rădulescu discuta totdeauna de unul singur. Şi pro şi contra. Era în acelaşi timp stat şi contribuabil, inculpat şi reclamant, guvern şi opoziţie, republică şi monarhie. Rînd pe rînd, membrii familiei deveneau state, oameni politici şi chiar evenimente. Bineînţeles, mute.

Astfel, în cîteva minute, numai, madam Rădulescu, sub degetul lui ameninţător, a fost Franţa. („Şi atunci, dumneata Franţa... sigur că nu poţi să stai cu mîinile în sîn..") A devenit apoi tratat de pace. („A! Eşti tratatul de la Trianon ? Bun! Să te citim cu atenţie...") S-a schimbat în criză mondială. („Ei, şi dacă eşti criză mondială, ce ? Trebuie să durezi cît lumea ?") şi-a ajuns, în cele din urmă stat. („Cum îţi permiţi să vii tu, stat, şi să-mi iei mie cetăţean...")

Obişnuită cu tiradele oratorice ale şefului ei, familia nici nu-1 băga în seamă. Indiferent dacă era Franţa, Anglia sau revoluţia spaniolă, madam Rădulescu continua să mestece egal, ocupată de mişcările servitoarei şi de defectele mîncărurilor pe care nu le găsea niciodată perfect reuşite. Michaela, totdeauna absentă între ai ei, plictisită de actul de prezenţă pe care trebuia sa-1 facă „în sînul familiei« la ora mesei, îşi continua între feluri, alături de farfurie, lectura ultimului roman început. Puiu, cînd înceta sa mănînce, dispărea sub masă, avînd o veche şi interminabilă răfuiala cu Angora, pisica favorită a casei, botezată astfel ca să nu mai încapă nici un fel de îndoială asupra originii sale nobile...

Cît despre Sergiu, ca şi cum n-ar fi fost acolo. Nu-1 întreba nimeni nici un cuvînt în afară de amabilităţile tipice în legătură cu masa: „Mata nu vrei să guşti puţin ? Ia şi dumneata numai un pic, de poftă". O singură dată Michaela îşi dăduse osteneala să-1 privească şi cu această ocazie Sergiu observase că are ochi albaştri la fel cu ai domnului Rădulescu. Numai Puiu, aplecat peste farfurie şi permanent cu gura plină, îl spiona. Şi ori de cîte ori privirile lor se întîlneau, liceanul îi surîdea bleg şi complice, ca şi cum ar fi vrut să-i spuie, dintr-un început, printr-o tainică semnalizare convenţională : „Nici o grije, şefule ! N-o să faci purici mulţi aci nici tu !

Niciodată Sergiu nu şi-a privit unghiile mai insistent decît în timpul mesei acesteia interminabile. Nu se simţea deloc in largul lui. îşi da seama că prezenţa lui în jurul acestei mese familiare, făcea parte dintr-o tradiţie a casei. Aceea de a invita pe toţi meditatorii băiatului la

masă pentru ca totdeauna oamenii săraci să se poată delecta şi ei, din cînd în cînd cu deliciile unui dejun gratuit şi copios. Gîndul acesta îl enerva peste măsură şi pentru prima dată în viaţa lui îşi da seama că-1 jenează sărăcia. De aceea sfîrşitul mesei a fost o uşurare. Cel puţin, scăpat de tirania scaunului de musafir, se putea mişca liber, putea privi un tablou, sau răsfoi o revistă din teancurile răvăşite —* ca într-o anticameră de doctor — pe toate mesele din salonaş.

După cafea, domnul Rădulescu, care fără o jumătate de ceas de somn după masă „era mort", l-a mai bătut o dată pe umăr şi i-a întins mîna.

— E, dragul meu, te las să te înţelegi cu băiatul în privinţa orelor şi te rog să fii cu el drastic, ca la armată. La nevoie poţi să-1 şi plesneşti.

— Ei, aş ! Cum o să dea domnul meditator în copil ? interveni madam Rădulescu, răsturnîndu-şi ceaşca de cafea pe farfurioară, deşi nimeni, niciodată, nu se găsea la îndemînă să-i ghicească. Bătaia nu se mai întrebuinţează astăzi nici la sălbateci.

— Fără îndoială, doamnă! se grăbi s-o liniştească Sergiu. Sînt sigur că fiul dumneavoastră nu-mi va da ocazia să mă supăr niciodată pe el. Aşa e, Puiule ?

Puiu, luat prin surprindere, rămase cu mărul furat din sufragerie, ca să-1 aibă „de rezervă", înţepenit Ia jumătatea drumului spre gură şi, după o clipă de gîndire, răspunse surîzînd cu subînţeles :

— Nici cu ăilalţi nu m-am bătut, dacă au ştiut cum să mă ia.

Domnul Rădulescu începu să rîdă. Madam Rădulescu la fel. încurajat de succesul neaşteptat, începu să rîdă şi Puiu. Sergiu surise complezent. Şi atunci pentru prima, dată de cînd erau împreună, glasul Michaelei se făcu auzit.

— Vă rog nu mai faceţi haz, papa, de toate prostiile. Voi îl încurajaţi.

Se făcu imediat tăcere. O tăcere respectuoasă, surprinzătoare, mai ales în ceea ce îl privea pe domnul Rădulescu care nu tăcea niciodată. Nici prin gînd nu i-ar fi trecut lui Sergiu că fetiţa asta de optsprezece ani poate avea atîta autoritate faţă de ai ei. O privi mirat

şi atent. Michaela îi surprinse privirea şi o înţelese. Se ridică de la locul ei şi fără cuvînt ieşi imediat. Domnul Rădulescu găsi nimerit să dea o explicaţie acestei atitudini ciudate.

— Ea a fost întîia în toate clasele. Şi la bacalaureat, anul trecut, a ieşit cu media nouă...

Şi madam Rădulescu adăugă :

— Ar fi vrut să urmeze mai departe la facultate, dar n-am lăsat-o. La facultate să se ducă cele sărace, care trebuie să-şi facă un rost în viaţă singure. Fetele bogate trebuie să stea acasă la părinţi pînă se mărită. După aia, le priveşte.

— Nevastă-mea a rămas în urmă cu civilizaţia, glumi domnul Rădulescu, acompaniindu-se cu un căscat amplu şi concludent.

— Tu du-te mai bine şi fă-ţi somnul. Sa-1 lăsăm pe domnu să stea de vorbă liniştit cu băiatul... Puiule ! Să fii cuminte şi ascultător cu domnul profesor, dacă vrei să-ţi cumpăr bicicletă la sfîrşitul anului. îmi făgăduieşti ?

Puiu închise ochii. Se şi vedea alunecînd pe un Diamant-prim „fără mîini" pe aleea velocipediştilor de la Şosea. Răspunse dar cu vocea alterată de emoţie :

— Da, mamă.

Madam Rădulescu întinse mîna lui Sergiu.

— La revedere, domnule profesor şi nu te lua după ce spune tată-său. Copilul e foarte cuminte şi foarte inteligent. Totul e să-i capeţi puţin simpatia. Şi să ştii de la mine : numai cu vorba bună poţi face ceva din el. In privinţa asta îmi seamănă mie.

Singur în faţa elevului său, „primului său elev", Sergiu se simţi stînjenit. Nu ştia cum să înceapă, ce să spuie. Vru să aprindă o ţigară, dar îşi dădu seama că „nu face" să fumeze într-un moment important ca ăsta. Făcu cîţiva paşi ca să-şi adune puţin gîndurile, să-şi fixeze punctele principale ale celor „cîteva cuvinte" pe care se simţea dator să le spuie. Puiu, liniştit, rodea coceanul de măr şi aştepta.

Michaela apăru în uşă. Suplă, calmă şi surîzătoare. Surprins, Sergiu făcu un pas către ea.

— Vă deranjez ?

— Nu, domnişoara. Vreau să stau puţin de vorbă cu noul meu amic, să ne cunoaştem mai bine.

— Dacă prezenţa mea vă stînjeneşte...

— Deloc!

Cuprins de o inspiraţie subită, regăsindu-şi deodată toată stăpînirea asupra lui însuşi, Sergiu începu să vorbească. Nu despre datoriile elevului faţă de părinţi şi de şcoală. Nu despre manualele de latină şi de matematici. Nu despre importanţa culturii şi despre necesitatea examenelor. Ci despre biciclete în general şi despre „Diamant-prim" în special. Despre diferenţa dintre „roata fixă" şi „roata liberă", despre circuitul Munteniei şi încet-încet, despre toate ştiinţele care au colaborat, pentru ca, datorită lor, să putem avea astăzi, la îndemină, instrumentul perfect, util şi recreativ care este bicicleta. Cauciucul din care se fabrică camerele şi anvelopele i-a dat ocazia lui Sergiu să vorbească despre arborele care îl produce> despre locurile unde creşte arborele ăsta, despre oamenii care trăiesc în aceste regiuni, despre moravurile şi originile lor, să facă, într-un cuvîntj pe nebăgate de seamă, o lecţie amuzantă de geografie. Şi tot aşa, roţile pe care se pun cauciucurile, pompa cu care le umfli şi aerul pe care îl bagi în ele, i-au înlesnit să stabilească importanţa fizicii şi a legilor ei, să vorbească despre rezistenţa aerului şi despre puterea centrifugă şi pînă la urmă, discutînd şi comparînd diferite mărci de biciclete, să facă oarecari consideraţii de istorie, asupra statelor respective. .

Puiu îl ascultase la început surprins şi apoi captivat. 11 întrerupsese chiar de cîteva ori ca să-şi dea o părere personală =— fireşte — nu cu privire la părţile geografice, fizice sau istorice ale discuţiunii, ci cu privire la unele amănunte tehnice pe care în materie de bicicletă Sergiu le ignora.

In fotoliul ei de lîngă fereastră, cu cartea deschisă, uitată pe genunchi, Michaela se amuza. Urmărea dibăcia cu care Sergiu voia să capteze atenţia şi încrederea haimanalei pe care trebuia s-o înveţe carte şi mai ales căldura şi sinceritatea pe care Sergiu le punea în fiecare cuvînt. înţelegea că tînărul acesta simpatic şi sărac juca

sub ochii ei o carte mare, poate capitală pentru el, vrînd •cu orice preţ să-şi facă un aliat din elevul a cărui meditaţie însemna, desigur, pentru el existenţa asigurată.

Nemulţumită cu situaţia ei de „fată bogată", răzvrătită împotriva privilegiului ei de a nu fi obligată să facă nimic, iubind dincolo de orice activitatea, munca şi oamenii care trăiesc din aceasta, Michaela se bucura sincer de primul succes al lui Sergiu. Ştia că nici unul din numeroşii martiri care se perindaseră în casa lor nu izbutise să facă nimic cu fratele ei şi că, dezarmaţi — subnările lui etern scobite în timpul lecţiilor — renunţaseră, rînd pe rînd, la chinul de a vîrî în capul unui astfe! de elev buchiile manualelor şcolare aprobate de minister. Nu era pentru prima dată cînd asista la „lecţiile lui Puiu." Ştiind că are un mare ascendent asupra lui, de multe ori încercase prin prezenţa ei să vie în ajutor profesorului respectiv. Pînă azi însă, încercările ei se dovediseră zadarnice.

Şi-acum, dintr-o dată, singur, Sergiu triumfa... îşi cîştigase elevul de partea lui. Izbutise să-1 ţie o oră întreagă atent, interesat, cu ochii pironiţi asupra lui, fără ca măcar o singură dată să simtă nevoia de a-şi vîrî degetele în nas, sau de aş cere voie pînă afară. Şi cum îşi cunoştea bine fratele, Michaela era convinsă că de aci încolo Sergiu va putea face tot ce vrea din el. Şi asta însemna recunoştinţa nebănuită a întregii familii, însemna leafa mărită, invitaţiile la masă mai dese, poate chiar — cu timpul — o odaie gratuită la etajul palatului din strada Armenească şi-un scaun permanent la masa comună din sufrageria cea mică.

De mult Michaela visase să aibă „un prieten". Un om cu care să poată discuta o carte, lîngă care să poată asista la o conferinţă, în tovărăşia căruia să poată vizita o expoziţie sau asculta un concert. Un om care să fie pentru ea numai un tovarăş strict de intelectualitate şi care, sub nici un motiv, să nu-i amintească, cu nimic, pe ceilalţi „prieteni" care roiau în jurul ei. Pe cei care îi strîngeau talia cu impertinenţă sub protecţia unui dans oarecare, pe cei care îi scriau pagini tîmpite şi înflăcărate, pe *cei* care — profitînd de prima clipă de singurătate — îi

cădeau la picioare ca să i le pipăie, pe cei care îi întîlnea peste tot — toți la fel unul cu altul — cinici din prostie, îndrăzneți din lipsă de educație, prezenți oriunde din abundență de timp, trăind între bar și dancing, din gloria unei cravate, a unei anecdote sau a unei aventuri cu rezonanță în articolele Codului penal. Pe cei care „condiția ei socială" și „mediul pe care îl frecventa" o obligau să-i întîlnească peste tot, să-i primească în casă, să-i suporte, ținîndu-i totuși la o distanță pe care ei n-o remarcau pentru că nu le convenea.

Ah ! Cît îi ura Michaela pe acești „prieteni" ai ei, cu cultura făcută la film sonor, cu cancanul întotdeauna prezent pe buze, băieți „de familie" sau numai pretinși așa, consumînd între maxilarele pudrate, fălcile moșiilor paterne, papă-lapte muceziți în cataloagele primilor ani de facultate, sportivi născuți o dată cu prima mașină proprie, fanfaroni, stîlcind permanent semințe de limbi streine între dinți, imberbi cu nasuri dospite de droguri și cu trupuri dezaxate de vicii, campioni ai porcăriei, ai intrigii și ai clevetirii, devastatori ai bufeturilor de recepții, cu sau fără meserii dubioase, titulari de sinecure cerșite de părinți, sau numai de femeile familiei, la ușa tuturor potentaților zilei.

Și o dată cu ei, alături de ei, Michaela se ura și pe ea. Pentru că n-avea niciodată, pînă la urmă, curajul să le trîntească ușa în nas, să nu le mai răspundă la salut, să zgîrie o dată una din mîinile acelea care, în timpul unui dans, luneca indiscretă pe ea, să plesnească cu dosul palmei una din gurile obișnuite să-i spuie porcării la ureche.

De multe ori se hotărîse să isprăvească cu ei. Refuza cîteva zile orice invitație, nu mai ieșea nicăieri, nu mai răspundea la telefon, nu mai primea pe nimeni. Dar izolată între pereții somptuoși ai casei părintești, singură cu ea însăși, nu-și era suficientă.

Simțea nevoia unei prezențe, a unei tovărășii. Expansivă, îi lipsea confidentul. O prietenă ? Avea destule din aceeași pastă însă ca și ei, „prietenii". Nici o deosebire între ei și ele. Uneori nici măcar de sex. Și apoi mai era ceva care îi interzicea izolarea definitivă pe care ar fi vrut-o. Intervenția permanentă a părinților care voiau cu orice preț ca fiica lor să fie „în lume". Să se ducă peste tot, să primească, să fie văzută, admirată și invidiată. Ea înțelegea că pentru un om ca tatăl ei, ajuns în primii ani după război, din modest arendaș de moșie, mare proprietar, cel mai bun mijloc de a face să-i fie uitată originea obscură și ascensiunea rapidă era o încuscrire cu o familie mare. Copiii Michaelei ar putea ajunge astfel descendenții unui tată cu trecut și nimeni n-ar mai sta să întrebe atunci, cine a fost și de unde a plecat bunicul lor după mamă.

Fără îndoială, tinerii de familie mare nu întîrziaseră să-și ofere serviciile pentru înnobilarea nepoților viitori ai domnului Cristache Rădulescu. Michaela însă, fără să se împotrivească formal, ceruse un răgaz. Era prea tînără ca să se mărite încă de pe băncile pensionatului de călugărițe. I se îngăduise să-și ia bacalaureatul. Cînd își exprimase însă dorința să se înscrie la facultate, refuzul părinților a fost categoric :

— Toate ca toate, dar asta nu !

Și Michaela, conform tacticii ei de a obține totul prin bună înțelegere, s-a supus. A cerut însă, în schimb, promisiunea ca pînă la douăzeci de ani să nu i se vorbească de măritiș. Și la rindul lor, convinși că „numai prin bună înțelegere pot obține totul de la ea", părinții au făgăduit și s-au ținut de cuvînt.

De un an de cînd „a rămas acasă", niciodată Michaela nu i-a auzit făcînd vreo propunere, sau măcar o aluzie în privința viitorului ei. S-au mulțumit numai să-i facă și mai departe toate gusturile, să-i satisfacă toate capriciile și simțind că în fetița asta blondă cu cap de păpușe scumpă se ascunde o minte ageră și o voință care nu suportă contrazicere, au lăsat-o în „apele ei". I s-au supus din ce în ce mai mult pînă au ajuns în mîinile ei mici și manichiurate, ei înșăși două păpuși, obeze și docile.

De ce oare, acum, prezența lui Sergiu alături de ea o face să se gîndească la atît de multe lucruri dintr-o dată ? De ce din clipa cînd l-a văzut intrînd în sufragerie, surprins de gestul bonom al tatălui ei, Michaela a avut impresia că tînărul acesta stângaci și străin, care nu știa să stea bine la masă și își privea mereu unghiile, va aduce o schimbare în viața ei de clișee identice și fade ? Ce-a în-

•demnat-o să renunțe la plimbarea de după masă si să intre aci ca să asiste la prima întîlnire dintre meditator şi elev ? De ce simte în clipa aceasta bucuria succesului lui ? De ce in urma lui Puiu. care este fericit totuşi că s-a isprăvit lecția, surîde lui Sergiu binevoitoare şi complice ?

— Te felicit, domnule Zaharescu...

— Pentru ce, domnişoară ?

— Pentru debut. A fost magistral. Nu l-am văzut nici-odată pe frate-meu atît de captivat.

— Am vrut să-1 fac să înțeleagă că nu sînt pentru el altceva decît un prieten mai mare, cu care poate sta de vorbă despre orice, chiar şi despre biciclete.

— Dar de unde ştii pasiunea lui pentru bicicletă ?

— Am aflat-o întîmplător.

— Şi ca un bun predicator i-ai vorbit negrului despre Dumnezeu, dîndu-i să se joace cu mărgele.

Sergiu ezita. Nu ştia dacă trebuie să prelungească discuția aceasta pe care o socotea o simplă amabilitate, sau să se retragă pînă nu i se va da să înțeleagă că e timpul, în definitiv rolul lui era terminat pentru azi. Sfârşise lecția, deci trebuia să plece. Michaela îi surîdea mereu, urmărindu-i toate mişcările.

— Dacă vrei să mal aştepți cinci minute, ieşim împreună. Bineînțeles, dacă tovărăşia mea nu te stinghereşte. Te .duc cu maşina pînă unde vrei să te las. *A toute â Vtieure.*

VII. SĂRUTAREA

Cînd se întoarse acasă, pe stradela Umbrei se aprinseseră de mult felinarele cu gaz aerian. Vecinii se întorceau spre case cu gulerele pardesiurilor ridicate. Cu tot cerul frumos de dimineață, o burniță de ploaie începuse să cadă, fină, rece, cenuşie, mărind tristețea ulicioarei şi a caselor cu luminițe aprinse calm după perdele. Pînă şi cîinii, totdeauna pe stradă, se retraseră sub scări, în bucătării sau în cotețe, ca să moțăie, încolăciți m propria lor căldură. Nicăieri nici o mişcare. Seara asta de toamnă umedă şi ternă strînsese tot ce era viu în jurul celui dintîi foc Sn sobă. Numai Olandezul era prezent — înfăşurat cu un şal de lînă roşie la gît — lîngă maşina lui Mirea, oprită la poarta casei lui madam Săraru. Sergiu îl mîngîie pe basca udă, înfundată pe urechi şi îl trimise acasă.

— Hai} Nu mai sta pe drum, că e tîrziu şi e frig. Du-te acasă...

La care Olandezul îi răspunse prompt şi înfipt, cum îi era felul:

— Da ce, o păzeşti tu în locul meu ?

— Ce să păzesc ?

•— Maşina. M-a lăsat domnu să-i păzesc otomobîlu şi-ă zis că-mi dă cinci lei cînd pleacă.

Sergiu îi dădu o piesă de cinci lei şi numai aşa îl convinse să părăsească postul. Şi de îndată ce se văzu eu

banii în mînă Olandezul o luă la goană de-a lungul străzii, strigînd cu glăsciorul lui înțăglat către toți tovarășii lui nevăzuți dar bănuiți undeva în taina caselor vestea cea mare :

— Băăaăă, flațilol. Veniți, băăăă... că am cinci lei... am cinci lei... am cinci lei...

Sergiu rămase neclintit în poartă.

Lîngă mașina lui Mirea, oprită acolo, toată buna dispoziție cu care se întorsese acasă îi pieri ca prin farmec. Așadar, în timp ce el nu știa cum să facă să ajungă mai repede acasă pentru a împărtăși Margaretei bucuria zilei de azi, Mirea era la ea. Il primise iarăși. Era acolo, în odaia ei, alături de ea, la gura sobei.

Sergiu privi cu tristețe crizantemele care-i dormeau in brațe, în foița lor udă și subțire. Le cumpărase de la o florărie de pe Calea Victoriei să i le aducă Margaretei. Margaretei pe care o auzise plîngînd azi-noapte. Nu știuse cum să scape mai repede de Michaela, care se oferise să-l conducă oriunde. Stătuse tot timpul lîngă ea, în mașină, neatent, preocupat de propria lui bucurie, și la prima încrucișare a bulevardului cu Calea Victoriei, coborîse, uitînd că spusese cu cîteva clipe mai înainte că are treabă în altă parte. Michaela îl privise înciudată. își dăduse seama c-o mințise, că, în definitiv, nu voia să meargă mai multă vreme cu ea. Și fără să respecte semnalul agentului de circulație, Michaela demarase brusc și dispăruse în fluierăturile vardiștilor intrați în panică. Numai o minune — sau poate marea ei, dibăcie de conducătoare — o scăpaseră de la un accident sigur.

Sergiu privise scena încremenit și numai cînd văzu mașina scăpată teafără din învălmășeala produsă, gonind nebunește înainte, răsuflase ușurat. Toată întîmplarea se reducea numai la o simplă amendă pe care, desigur, domnul Rădulescu o va plăti, fericit că s-a ales numai cu atît.

Pentru ziua asta mare, în care problema existenței lui se rezolvase atît de fericit, Sergiu își îngăduise toate libertățile. Nemîncat din ajun, își potolise foamea cu cîteva sandvișuri într-un bar automat și apoi cumpărase flori pentru Margareta. Cele mai frumoase și mai scumpe crizanteme galbene din toată florăria.

Și acum, iată...

Mașina lui Mirea la poartă, și la ferestrele de la odaia Margaretei lumină mică sub storurile trase. De altminteri și la el în odaie e lumină. Desigur, a intrat madam Săraru să vadă dacă duduie focul pe care — în marea ei cumse* cădenie — l-a aprins și în soba chiriașului plecat după treburi.

Sergiu nu știe ce să facă. Să intre și să-i găsească împreună, sau să aștepte pînă pleacă Mirea și să se facă că nu știe nimic de vizita lui ? Dacă intră ce face cu florile ? Cum să i le mai ofere acum, cînd gîndul cu care i le-a cumpărat suferă în el ! Să-i dea ocazia lui Mirea să-l ia peste picior din înălțimea situației lui, evident privilegiate ? Să se ducă drept în odaia lui și să se închidă acolo ? Ii vor auzi pașii și își vor închipui că a văzut mașina lui Mirea la poartă. Și-atunci de ce îl evită ?

Dacă așteaptă pînă pleacă Mirea, Margareta nu va bănui nimic. îi va oferi florile pe urmă și va avea ocazia să se convingă dacă îi spune sau nu ceva despre vizita lui Mirea. O foarte bună ocazie ca să verifice dacă ea „îi ascunde" această vizită. Și dacă i-o ascunde, atunci se pot înțelege multe, se pot lămuri multe...

Sergiu a rămas la cea de a doua soluție. Va aștepta. Oricît. Un ceas, două chiar. Pînă îl va vedea plecînd.

Și ploaia asta care se întețește ! De-ar avea măcar un pardesiu. Nu atît pentru el, cît pentru bietele crizanteme pe care le/simte ude sub foița muiată, lipită de ele, ca o haină prea subțire.

Ușa de la intrare se deschide. Sergiu abia are timp să se ascundă după primul stîlp de telegraf, în întuneric. In poartă apare Mirea. Poate sînt împreună. Nu, e singur, îl vede înfundîndu-și pălăria pe ochi și ridicîndu-și cu un gest înfrigurat gulerul trencicotului. într-o clipă sare în mașină. Farurile se aprind și se înfig în beznă. în bătaia lor, picurii de ploaie par fulgi mărunți de zăpadă. Motorul hîrîie scurt și mașina virează la capătul stradelei ca o gînganie imensă cu antene de lumină.

In odaia lui Sergiu e cald. O căldură tandră, agreabilă, poetică. Căldura primului foc în sobă. Peste tot, or-

dine, curat. Se cunoaşte c-a trecut pe aici mina groasă şi bună a lui madam Săraru.

In scrumiera de pe masă fumegă încă o ţigară aruncată înainte de timp. O ţigară fină, o ţigară din cele pe care le fumează Mirea. Alături cîteva rînduri scrise pe o foaie de hârtie cu creionul.

„Sergiuîe,

Te-am aşteptat pînă la şapte. Aveam să-ţi vorbesc în chestia revistei. Vino mîine de dimineaţă {nu mai devreme de douăsprezece) să mă vezi, sau telefonează 2.91.58. Nu neglija, e în interesul tău. Pa ! *Tltu.*

P.S. Multe salutări şî amiciţii sălbaticei tale vecine care n-a «deniat*- să mă primească".

O bucurie copilărească, sinceră, spontană, umplu sufletul lui Sergiu. Prin urmare Mirea fusese la el. Desigur o vizită cu subînţeles, dar o vizită eşuată de vreme ce Margareta nu voise să-1 primească. Ah! Dac-ar putea acum, în clipa asta, să-1 înţeleagă Margareta şi să-1 lase să-i sărute mîinile mult, mult, nesfîrşit de mult, fără să se mire, fără să-1 întrebe de ce !

Intr-o clipă fu la uşa ei şi bâta Cu florile în mînă se simţi dintr-o dată stîngaci. Nu oferise niciodată, nimănui, flori. Ce să-i spuie ? Cum să i le ofere ? Inima îi bătea tare, de parcă ar fi avut două. După o clipă de aşteptare, Margareta veni singură să-i deschidă. Uşa era încuiată pe dinăuntru, In odaie era întuneric. Numai focul din sobă îşi împrăştia inegal — ici-colo — lumina Jui nestatornică şi bună. In aerul cald se destrămau pale albastre de fum de ţigară.

. Margareta avea ochii plînşi. Sergiu îi întinse florile.

— O ! Ce frumoase sînt! Şi ude... parcă au plîns.

— Ca şi dumneata, duduie Marga.

— Nu. Ţi se pare. Eu n-am plîns. M-am uitat mult in flăcări şi poate de-aia am ochii roşii.

îşi ascunse capul în flori. Şi aşa cum îl ţinea — înclinat uşor între crizantemele galbene — căpşorul ei blond părea, în bătaia focului, o crizantemă de aur în plus.

— De ce ai plîns, duduie Margareto ? stărui, Sergiu, aşezîndu-se la gura sobei.

Nu-i răspunse. Aşeză florile într-un vas mare, cu gesturi moi, delicate, ca nişte mîngîieri. Apoi veni să se aşeze lîngă el, în fotoliul de alături. îşi întinse picioarele goale, în papucei albaştri de molton, pe un taburet, şi aprinse o ţigară. Ii dădu şi lui una. Tăceau. Intre ei, focul. Şi luminile ţigărilor aprinse, ca doi licurici suspendaţi în aer.

— Ce-ai făcut toată ziua ? începu ea după un timp.

Sergiu îi povesti totul. Anunţul de la „Mica Publicitate", familia Rădulescu, avansul. Despre Michaela pomeni numai în treacăt, şi fără să-şi dea seama ce-1 opreşte, nu spuse nimic despre plimbarea lor cu automobilul. Ii mărturisi simplu şi copilăreşte mulţumirea de a-şi fi găsit un rost şi mai ales bucuria de a se găsi acuma, aci, lîngă ea, în colţul ăsta cald, plin de pace şi de intimitate dulce.

— Numai dumneata îmi porţi noroc, duduie Margarete Iată, în două zile astea de cînd te-am cunoscut, toată viaţa mea s-a schimbat. Şi s-a schimbat în bine. Nu mă mai simt singur şi încrederea în mine mi-a revenit întreagă.

• Margareta îl asculta mulţumită. Il simţea sincer şi-i făcea plăcere să-I audă destăinuindu-i-se. Bucuria lui, izbinda zilei de azi erau într-o mare măsură şi ale ei. Oare pentru cine plînsese ea azi-noapte ? Pe cine aşteptase toată ziua cu o înfrigurare şi cu un neastîmpăr pe care niciodată pînă acum nu şi-1 cunoscuse ? Pentru. cine refuzase să-1 primească pe Mirea şi se încuiase în odaie ca să plîngă iarăşi ?

Cum nu pricepea Sergiu că — din chiar seara cînd 1-a cunoscut — mîna lui trăsese pentru cea dintîia dată zăvorul acela unic şi fragil care închide tainiţa sufletelor de fată ? Cum nu-şi da seama că, de atunci, sufletul ăsta al ei îl aştepta crud şi nedumerit încă de ce se petrece ou el ? De ce nu-i veneau pe buze cuvintele bune care să-1 mîngîie, să-1 lumineze, să-1 împace ? Doamne ; de ce s-or fi pricepînd atît de greu lucrurile cele mai simple ?

• într-adevăr Sergiu era departe de zbuciumul Margaretei. El abia putea înţelege propriul lui zbucium. Şi-n el se petrecea de două zile ceva. Parcă un boboc de trandafir i se deschisese în suflet. Şi-acum şe desfăcea din ce

in ce mai mare, mai luminos. Un boboc de floare parfumată tare şi ciudat.

Prins în vîrtejul evenimentelor care se precipitaseră atît de neaşteptat, nu avusese răgazul să stea de vorbă cu el însuşi, mult, intim. Să se întrebe, să-şi răspundă, să se explice şi să se înţeleagă. Ceea ce ştia sigur era că în el se agita un sentiment nou. Neetichetat încă, e adevărat, dar prezent, acid, exprimat printr-o neliniştită dorinţă de a fi permanent lîngă Margareta, de a-i auzi glasul, orice ar spune, de a o privi într-una, de a o simţi nepreocupată de nimic în afară de el. De nici un gînd, de nici un fapt, de nici un om. Aşa cum o simte acuma.

— La ce te gîndeşti, Sergiule ?

Sergiu tresare. Margareta l-a tutuit pentru prima dată. Ea singură, de la ea. Fără s-o roage. I-a spus numele încet, uşor, ca şi cum l-ar fi mîngîiat cu buzele. Şi ochii ei îl privesc acuma îngrijoraţi, pîndindu-1 ca doi păianjeni de catifea albastră, atenţi, pe firele genelor răsfrînte...

E o clipă mare. O clipă în cuprinsul căreia două inimi îşi ascultă bătăile, şi le întretaie, şi le amestecă, şi le contopesc apoi într-o singură bătaie care scandează, în urechea fină şi imensă a tăcerii, ca un metronom, ritmul melodiilor lor interioare.

— Marga !

Mîna ei se lasă albă în mîna lui. E caldă de dogoarea focului. Are degete lungi şi netede. Are prelungit, în strîngerea ei uşoară, fiorul pe care Marga îl simte in fiinţa ei întreagă. Fiorul celei dintîi atingeri cu consimţămîntul sufletului. Fiorul celei dintîi mărturisiri, celei dintîi recunoaşteri celei dintîi făgăduieli. Sergiu îl mîngîie încetişor sub pielea tandră şi prin porii ei invizibili buzele lui îl sorb încet, lung, adînc. Cu un gest pueril îngenunche apoi alături, pe covor, la picioarele ei. Mîna ei cealaltă i se încîlceşte ca un liliac alb în părul lui şi buzele ei se pleacă simplu, calde şi naive, spre gura care le aşteaptă.

Madam Săraru i-a găsit aşa, îmbrăţişaţi, pierduţi în vraja fără de pereche a celei dintîi sărutări, descărnaţi de realitate, tineri dincolo de orice, în atitudinea lor stîngace, comică şi dumnezeiască.

Şi madam Săraru, ca să poată duce mîna făcută sul la gură, a lăsat să-i scape pe pardoseală tăviţa cu ţuică şt farfurioara cu măsline. S-a uitat lung la ei şi n-a ştiut ce să facă. Nu-i venea în minte nici un gînd şi pe buze nici o vorbă. A rămas aşa în uşă, încremenită, pînă cînd a simţit că ochii i se împăienjenesc de lacrimi. Atunci abia, s-a aşezat — numai cu o muchie din ea însăşi — pe marginea unui scaun şi a aşteptat.

Sergiu s-a ridicat de pe covor şi, decis într-o ciipă asupra atitudinii pe care avea s-o ia, s-a apropiat de ea.

— Doamnă Săraru, îmi pare bine că s-a întîmplat aşa, pentru că mîine tot voiam să viu la dumneavoastră şi să...

Vocea începu să-i tremure, deşi făcea eforturi de voinţă, să şi-o păstreze nealterată.

Madam Săraru îl opri cu un gest.

— Nu m-aşteptam, maică, taman din partea dumitale...

Margareta, neclintită, îi privea pe amîndoi. In ochii ei juca acum o lumină nouă, vioaie şi pe buzele ei umede încă, abia se stăpînea — gata să izbucnească ca un fluture captiv — un hohot sprinten de rîs.

Sergiu îşi căuta cuvintele potrivite, în gînd. Ar fi vrut să le găsească repede, repede, ca să curme scena asta care i se părea penibilă şi ridiculă. Nu-i venea însă nimic. Formula, mintal, o frază şi pînă să se hotărască s-o rostească, îşi pierdea încrederea în ea.

— Voiam să spun că...

— Ce să-mi mai spui, maică, c-am văzut cu ochii mei... Nu m-aşteptam...

— Tocmai. Voiam să vă spun că eu, deşi timpul de cînd **O** cunosc pe domnişoara Margareta o să vi se pară probabil cam scurt, am totuşi pentru dînsa un sentiment foarte puternic şi — nu e aşa — dacă dumneavoastră n-aveţi nimic împotrivă, de îndată ce-o să am o situaţie făcută, v-aş ruga să-mi acordaţi...

Se opri. „Să-mi acordaţi mîna fiicei dumneavoastră" 1 se părea o expresie de o banalitate revoltătoare şi pentru a cere mîna Margaretei trebuia o formulă nouă, deosebită, inventată anume pentru ea. Ascultîndu-1, surîsul se stinse spelb pe buzele Margaretei. Interveni tăios.

— Ce să-ți acorde mama ? Mîna mea, dacă despre ea e vorba, n-o acord decît eu. Te rog lasă-mă cu mama şi du-te în odaia ta.i.

Discuția între mamă şi fata a fost scurtă, ca o ploaie de vară. Numai că, la sfîrşitul ei, rolurile erau inversate. Madam Săraru a ieşit din odaie veselă şi mulțumită, alergînd repede spre bucătăria unde îşi lăsase crătițile singure şi* Margareta a rămas în fotoliu cu ochii plini de lacrimi. Ce se petrecuse între ele, în cele cîteva minute cît stătuseră împreună ? Ce-i spusese mamei sale, Margareta? Iată ceea ce Sergiu — îngenuncheat din nou la picioarele ei — voia cu orice preț să afle.

Margareta refuză însă să-i dea vreo explicație. Se mulțumi să-i mîngîie părul şi să-i spuie că mama ei era „un copil" pe care îl împaci cu o caramea sau cu o păpuşă de cîrpă.

— Bine, dar de ce plingi* Marga ?

— Sînt nițel enervată. Nu-mi place să fiu turburată în momentele mele mari...

Mințea. Tot aşa cum o mințise adineauri şi pe mama ei cînd îi spusese că între ea şi Sergiu era o dragoste veche care avea să se sfîrşească printr-o căsătorie, de îndată ce el îşi va lua licența. Pentru liniştea lui madam Săraru explicația asta era mai mult decît suficientă. De vreme ce totul avea să se termine printr-o căsătorie, putea să-şi vadă mai departe de treburile ei casnice, mai ales că ora mesei trecuse de mult şi mămăliguța pripită se răscocea uitată pe foc.

Mai rămînea Sergiu. Lui ce să-i spuie ? Cum să-i explice zbuciumul ei sufletesc din care îşi aveau izvorul lacrimile ei de totdeauna ? Cum să-1 facă să înțeleagă că o fată atît de „evoluată" ca ea avea totuşi prejudiciul originii ei incomplete, rezumată în termeni de cancelarie, pe actul ei de naştere, ***în*** două vorbe simple şi brutale : tatănatural.

Tatăl ei! Un om fără nume, care, într-un moment de beție, îi dăduse întîmplător viață. A auzit de atîtea ori povestea venirii ei pe lume c-a învățat-o pe dinafară, în termenii jenați, pitoreşti şi simpli ai lui madam Săraru.

— Rămăsesem, maică, singură la prăvălie. Taica, Dumnezeu să-1 ierte plecase cu mama la Bucureşti, lâ

operație, cînd cu peritonita din care a murit. Şi tocmai în ziua aceea, pe la cinci după prînz, cum şedeam amărîtă, cu lucrul în poală, la tejghea, mă trezesc în prăvălie cu o droaie de ofițeri plini de praf, nebărbieriți, ca vai de capul lor. Cu boala mamei şi cu gîndul la operație şi uitasem că armata făcea de două zile manevre în jurul oraşului nostru, că eram la Zimnicea, unde tata era negustor de frunte, cu două perechi de case, în centru, cu patruzeci de pogoane spre Dunăre, plus casa mamei de zestre din Bucureşti şi banii depuşi la bănci. Dar aşa era taica. Nu vrea cu nici un chip să se lase de meseria lui. Parcă-1 auz, cum vorbea el gros şi vesel de parcă glumea întotdeauna : „Ăi dă cîrciumari, cîrciumari, c-aşa scrie la Constituție." Eeeeee J Şi cum îți spusei, mă pomenesc cu ofițerii în prăvălie. Vreo cinci, şase, cu toții. Ăla dă-mi o țuică, ălalalt un şpriț, unu cerea de mîncare, altul țigări, de-abia puteam să prididesc, că nici nu mă pricepeam bine şi băieții din prăvălie nu erau acolo, că le dădusem drumul să se scalde. Ca să-mi fie mai uşor cu servitul, i-am rugat să ia loc la mese fie înăuntru, fie, dacă doreau să stea mai în largul lor, în odăița din fund, unde le puteam servi mai bine tot ce le poftea inima. In sfîrşit, după ce au stat de vorbă între ei, nehotărîți unde să se aşeze, a răzbit propunerea unuia dintre ei, de care ascultau, se vede, toți. Ce grad avea, nu ştiu. Ştiu numai că avea monoclu în ochi şi bea țoiul de țuică cu mănuşile în mîini. El era de părere să intre cu toții în odăița din fundul prăvăliei şi să bea acolo un kilogram de vin pe îndelete, stînd, ca oamenii, la masă. Şi-au băut, maică, un chil, două, şapte. Cînd s-au întors băieții de la scăldat, pe la şapte, ofițerii erau făcuți bine. începuseră să vorbească porcării şi să cînte. De cîte ori intram să le aduc ceva, se uitau la mine cu ochi sticloşi şi-mi spuneau fel de fel de vorbe cu înțelesuri. Ba ăla cu monoclu, cînd le-am adus ceapa verde şi brînza albă, a pus mîna pe mine, m-a luat în brațe, m-a tras pe genunchii lui şi a început să mă pupe pe unde nemerea o bucățică de piele goală. Ce era să fac ? Mi-am înfipt şi eu unghiile în obrazul lui pînă mi-a dat drumul. Ceilalți făceau haz şi rîdeau de el. Nici nu ştiu cum am fugit de acolo şi m-am dus la mine sus. Noroc că veniseră băieții

şi le-**am** spus lor să-i servească, că eu nu mai pui picioarele jos. Sus, m-am trîntit pe pat şi am început să plîng. Niciodată pînă atunci nu mă atinsese gură de bărbat, că ce eram ? O fetişcană acolo, de nouăsprezece ani, crescută cu frica lui Dumnezeu şi a părinţilor. Mă apucase, aşa, un parapon pe mine, că nu m-am preceput să mă apar sau să mă păzesc din vreme, că-i văzusem că erau beţi şi ştiam eu că omul la beţie nu mai ştie de ruşine şi de nimic. Şi-am plîns aşa, maică, poate un ceas, poate două, nu ştiu. Afară se întunecase bine de tot şi de jos, din prăvălie, auzeam tropăit de joc, ţipete şi cîntec de lăutari. Am ieşit binişor în capul scării, şi l-**am** strigat pe Costică. Bietul copil, curgea apa de pe el, de alergătură ! Mi-a spus că ofiţerii se puseseră pe chef mare. Mîneaseră pastrama, aduseseră lăutari şi acum umblau să trimeată băieţii să le aducă „toate damele" de la Nae Fanfon, ţiganul de ţinea traftirul tîrgului. Ba pe ăsta micul îl şi bătuse unul dintre ei cînd le-a spus că nu se poate să aducă în prăvălie aşa ceva, că jupînul nu e acasă şi nu poate pleca să lase prăvălia singură. Cînd am auzit eu una ca asta, mi-am făcut socoteala că lucrurile n-au să se oprească aci. Că dacă de-acuma se îmbătaseră în aşa hal, trebuia să mă aştept la orice. Şi ce puteam face eu, o fată singură în toată casa, doar cu băieţii — doi copilandri, acolo — faţă de o ceată de oameni în toată firea, înfierbîntaţi de băutură ? Şi-atunci m-am gîndit să dau fuga pînă la nea Mitu — fratele tatei — şi să-l rog să vie dumnealui să stea în prăvălie pînă or isprăvi cheflii petrecerea. Mi-am luat fuga un şal pe mine, am coborît scara binişor şi, ca nu cumva să mă simtă ei, **am** luat-o prin curticica de din dos, unde aveam grajdurile şi odăile băieţilor. Şi cum bîjbîiam eu pe întuneric, deodată — că uite, şi acuma cînd mi-aduc aminte, îngheţ toată —• am simţit o umbră că se împleticeşte în urma mea, venind de după colţul casei. Într-o clipă m-am dat după uşa grajdului şi m-am pitit acolo, cu inima cît un purice. Umbra s-a oprit la doi paşi de mine. Parcă mă căuta. A scos o ţigară şi a scăpărat un chibrit să şi-o aprindă. Şi-atunci, la lumina chibritului, **am** văzut că umbra era a ofiţerului cu monoclu. Şi nu ştiu — poate oi fi făcut eu vreo mişcare de frică, ori poate el m-o fi

văzut cum l-am văzut şi eu — că deodată îl văd că se apropie de mine căutînd să mă cuprindă în mîinile lui întinse. Am vrut să ţip, dar pumnul lui mi-a astupat gura, în timp ce cu mîna cealaltă îmi sfîşia bluza la piept. De spaimă, am leşinat. N-am mai ştiut nimic. N-am simţit cînd m-a luat în braţe şi m-a dus în grajd, nici cînd ghearele lui mi-au sfîşiat fusta. Cînd mi-am dat seama ce se petrece cu mine, m-a cuprins atîta silă, atîta ură, că am leşinat iarăşi. M-am dezmeticit într-un tîrziu, sleită de puteri, pe fînul murdar, în grajdul de vite, aruncată ca o otreapă. Mă durea tot trupul de parcă mă bătuse şi tremuram toată ca o varga. Ca să ajung pînă la nea Mitu, a trebuit să mă reazim de garduri, să mă împiedic de oameni, ca o beţivă, ori ca o nălucă şi nea Mitu, cînd m~a văzut intrînd în casă, a sărit de pe scaun, ca de o spaimă. N-am avut puterea să-i spun tot adevărul. I-am spus numai că ofiţerii se legaseră de mine şi că de frică am fugit. De-atunci, maică, au început zile amare pentru mine, mai ales că două zile după întîmplarea asta a murit şi mama în sanatoriu la Bucureşti. Am rămas singură, eu şi cu tata. Moartea mamei îl prăpădise de tot şi pe el. Cum era să mă lase inima şi să-i mai spui şi eu suferinţa mea ? Tăceam şi plîngeam toată nopticica în odaia mea. Şi cum niciodată un necaz nu vine singur, într-o zi am înţeles că soarta mea era pecetluită. Rămăsesem însărcinată. Poţi să-ţi închipui şi tu ce-a fost pe mine cînd mi-am dat seama că tîlharul — într-o clipă — îşi bătuse joc de viaţa mea întreagă, de tinereţea şi de sufletul meu curat. Cînd a aflat, taica de la nea Mitu — că tot lui nea Mitu i-am spus întîi — a căzut fulgerat de dambla pe duşumele şi după două luni de chinuri, cu toţi doctorii pe care i-am adus, cu toate îngrijirile pe oare i le-am dat, a închis ochii şi s-a dus şi el după mama. Lacrimile mele nu s-au mai zvintât de-atunci, pînă cînd n-au venit mînuşiţele tale pe lume, ca să mi le şteargă...

Aci, de obicei, madam Săraru începea să plîngă, Margareta, înduioşată, dincolo de voinţa ei, ori de cîte ori îşi auzea povestea, o săruta pe obraji. Şi asta erau poate singurile ei sărutări pentru femeia aceea pe care o ştia mama ei şi de care totuşi n-o lega decît un sentiment de

mare recunoştinţă. Poate unde în vinele ei îşi simţise întotdeauna sîngele tatălui acela anonim, beţiv şi monoclat, de la care trebuia să fi moştenit tot ce nu-i putuse da mama pe care şi-o simţea străină. Mai străină decît străinul care îi fusese tată.

Madam Săraru îşi ştergea ochii cu şorţul şi continua :

— După ce te-am născut pe tine, am vîndut lui nea Mitu tot ce aveam la Zimnicea şi-am plecat în Bucureşti, c-aveam oasele de la mama şi voiam să-mi pierd urma dintre oamenii care mă cunoşteau. Trei ani de zile n-am călcat pragul porţii. N-am primit un om în casă afară de nea Mitu, cînd venea să-mi aducă dobînda la banii pe care rămăsese să mi dea. Nu m-am ocupat de nimic decît de tine. Şi erai aşa de frumoasă, aşa de vioaie, aşa de deşteaptă, că-mi treceau zilele cu tine fără să le bag de seamă şi încet-încet, din cauza ta, amintirea lui tată-tău a-nceput să nu-mi mai fie atît de urîtă. Văzîndu-te pe tine, am început să fiu sigură că ofiţerul cu monoclu trebuie să fi fost de neam bun şi că numai beţia îl îndemnase să facă o faptă atît de josnică ca cea pe care o făcuse cu mine. Am încercat să aflu cine a fost. Am cheltuit o mulţime de bani şi-am pierdut o groază de timp. Regimente trecuseră multe prin Zimnicea cînd cu manevrile de atunci. Chefuri făcuseră ofiţerii peste tot, iar în toată armata erau mai mulţi cei cu monoclu decît cei fără.Şi altceva nu ştiam nimic despre tatăl tău. Nu-mi aduceam aminte nici o trăsătură, nici un semn, nimic, nimic. Şi nu vream, maică, să-1 găsesc pentru mine. Dar se apropia timpul să te dau la şcoală, la călugăriţe şi mă gîndeam că altfel vine să aibă copilul părinţi ştiuţi, şi-aş fi vrut — dacă-1 găseam — să-i spui să te recunoască pe hîrtie, că bani aveam eu destui să te cresc şi fără ajutorul lui.

De-aci, încolo, de la intrarea ei la Notre-Dame, în clasa I primară, Margareta nu mai avea nevoie de informaţiile lui madam Săraru. îşi amintea singură totul. Primii ani de internat, cu vacanţele lor de răsfăţ, cu maldărele lor de jucării scumpe şi indiferente, maicile, colegele, pătucurile albe şi Identice, ca pentru îngeri şi apoi — o dată cu cele dintîi prietenii şi cele dintîi petreceri de copii, in casele colegelor cu mame elegante şi părinţi distinşi — jena faţă de femeia simplă şi grosolană care era mama ei. Cele dintîi întrebări pline de presimţiri =i răspunsuri pline de şovăială. La început :

— Mamă, unde e tata ?

— A murit cînd erai tu mică de tot, draga mamei.

Apoi :

-— Mamă, ce-a fost tata ?

— A fost ofiţer, puiule.

Şi în cele din urmă :

— Am să-ţi spui altădată cînd o să te faci mai mare !

La treisprezece ani, fuga de la pension şi apoi viaţa liberă şi tristă alături de mama ei. Viaţa cu cărţi, cu nelinişti, cu întrebări mari, cu experienţe mici, viaţa cu deschideri de obloane, cu bariere ridicate peste toate drumurile şi, peste tot, adunată din toate, drojdia elanurilor puţine, depusă pe fundul sufletului, hotărit să nu se mai agite ca să nu-i răscolească şi să-i amestece iarăşi, în apele lui, praful fin şi turbure.

Şi-acum, dintr-o dată, un luminiş. Un lăstar crud, dintre vreascuri, Sergiu. Va putea înţelege el vreodată, el singur, de ce în clipele cele mai bune ochii ei se umplu de lacrimi ? Va înţelege el vreodată groaznica teamă că în vine îi curge sîngele tatălui fără nume ? Sîngele acela pe care îl bănuieşte stricat, plin de toate răutăţile şi de toate păcatele ? Şi va pricepe el de ce în faţa gîndului acestuia, voinţa ei se clatină şi orice gînd bun se întunecă ?

îşi va da el seama de ce, acuma — cînd miinile lor s-au strîns, împreunate de acelaşi fior si sufletele lor se alătură chemate de aceeaşi tresărire — gindul ei s-a dus încăpăţînat spre amintirea grajdului din curtea caselor părinteşti ?

— De ce ai rămas aşa, Margareta ? La ce te gîndeşti ?

— Nu ştiu... vag.

— îţi pare rău de ce-ai făcut ?

— Nu, Sergiule, nu. Tu mi-eşti drag mie. Mi-eşti drag. Mi-eşti atît de drag !

Braţele ei îi cuprind grumajii şi gura ei îi caută buzele în căldura cărora sărutarea ei aprinsă şi neliniştită

se topeşte, toată, pînă la ultimul pic, ca un fulg proaspăt de zăpadă. O îmbrățişare lungă, strînsă, din care nu-i mai desparte decît apariția lui madam Săraru care vine să-i poftească la masă.

Dar de data asta, intrarea bătrînei n-a mai fost o surpriză pentru nimeni.

VIII. „NEF"

Domnul Paveliu e un om de aproape cincizeci de ani. Are ochi albaştri de suedez, fumează pipă ca marinarii, este avocat în contenciosul Băncii Industriale şi are două mari pasiuni : jocul de cărți şi violoncelul. A fost însurat pe vremuri şi numai după un an de căsnicie, într-o luni dimineață, fusese pus într-o mare dilemă : sau renunță la cărți şi sparge violoncelul, sau divorțează.

Domnul Paveliu n-a stat mult pe gînduri. A ales soluția a doua şi pentru că locuia în casele de zestre ale soției sale, a chemat o trăsură şi-a încărcat cufărul şi geamantanul pe capră, s^a aşezat în fund, cu servieta la subțioară, cu violoncelul rezemat de genunchi şi „mînă birjar".

De-atunci a rămas chiriaş al tuturor odăilor mobilate din Bucureşti. Şi nu era un chiriaş incomod. Dimineața era la bancă, după-amiaza dormea un ceas şi-apoi cînta la violoncel pînă la şapte. Apoi pornea la club şi se întorcea, în vîrful picioarelor, la ora cînd somnul celorlalți era greu. Numai că nu toată lumea putea să sufere violoncelul în orele de după-masă. Şi cel puțin dacă ar fi cîntat şi el ca lumea. Dar nu făcea altceva decît să exerseze toată săptămînă şi numai duminica de dimineață, cînd serviciul la bancă era suspendat, se-ndura să cînte propriu-zis. Atunci da! Cînta frumos, domnul Paveliu. Foarte

frumos, că toate bucăţile lui preferate erau lucruri grele şi mai ales nemelodioase pentru urechile profanilor. Dar se simţea că omul ăsta are ceva de spus pe coardele groase ale violoncelului. Ştia să scoată din atingerea lor cu arcuşul sunete atît de dulci uneori, atît de triste, de grave şi de ciudate alteori, că nu se putea să nu aţinteşti urechea şi să nu le asculţi.

Dar ceasurile astea de duminica dimineaţa nu puteau răscumpăra celelalte ceasuri de muzică din timpul săptămînii. Şi-atunci gazdele, uneori cu regret, alteori cu ciudă, îşi invitau chiriaşul să plece. Şi iarăşi „mînă birjar" cu cufărul şi geamantanul pe capră, cu servieta la subţioară şi violoncelul rezemat de genunchi, în fund.

Nu era cartier şi aproape nu era stradă în Bucureşti pe care în douăzeci de ani de zile de pribegie să nu fi locuit domnul Paveliu.

Mulţi din cei care îl cunoşteau se-ntrebau din ce trăieşte şi, mai ales, de unde are să piardă la cărţi. în afară de leafa lui de la bancă, nimenea nu-i ştia vreun alt venit şi din jocul de cărţi — e lucru ştiut — nimenea nu poate să se pricopsească. Domnul Paveliu, însă, cîştiga. Nu cîştiga mult. Exact cît să aibă să piardă a doua zi. Era cunoscut în toate „cluburile" Capitalei. Nu în cluburile mari, cu numărul membrilor reglementat, cu statute austere şi maniere englezeşti. Domnul Paveliu frecventa cluburile mai mult sau mai puţin clandestine, „cercurile" mai mult sau rnai puţin onorabile şi chiar tripourile pur şi simplu. Le prefera celorlalte. Pentru că aici nu interesa decît un singur lucru : jocul. Şi asta iubea domnul Paveliu. Jocul pentru el însuşi, patima cărţilor, viţiul liberat de orice ţinută şi de orice restricţie. La masa verde, amestecat între jucători de toate felurile, decavaţi, delapidatori de bani publici, foşti şi viitori pensionari ai penitenciarelor, oameni fără căpătîi şi fără meserie, femei de toate vîrstele trăind din şi pentru o miză, sau simpli oameni de treabă atraşi de mirajul cîştigurilor repezi, domnul Paveliu se simţea fericit. Fericit pentru că vedea „jocul" în toată splendoarea lui, cu toate toanele lui, ridicînd pe unii, prăvălind pe alţii, ţinîndu-i

pe toţi sclavi în mrejele lui otrăvite. E drept că el se socotea deosebit de majoritatea celorlalţi. El nu juca să cîştige. Juca pentru ca să joace. Niciodată nu rîvnea să ceară jocului bogăţii. îi cerea numai satisfacţii. Morale aproape. Să „bată" din cînd în cînd cîteva „puncte" la „mîna" lui, chit că după aia cîştigul avea să se ducă de unde venise. Să-i iasă la ruletă un număr „în plin", indiferent dacă suma cîştigată era mai mică decît cea mizată pe tablou.

Cînd cîştiga, nu-şi urmărea şansa ca să-şi dubleze ori să-şi înzecească cîştigul. Se ridica de la joc şi păstra banii ca să-i piardă a doua zi. De aceea, probabil, putuse să reziste o viaţă întreagă la toate mesele de joc ale tuturor cluburilor pe care le frecventase fără să ceară o singură dată o sută de lei împrumut. Cind avea ghinion mare mai multe zile la rînd şi pierdea tot, venea la club şi se mulţumea să privească pînă la leafă. Şi totuşi dac-ar fi stat într-o zi să adune, nu ceea ce a cîstigat şi a dat îndărăt o viaţă întreagă, ci numai ce-a pierdut din propriul lui capital, domnul Paveliu şi-ar fi dat seama c-a aruncat o avere în apa verde a meselor de joc. O avere pe care n-o regreta de vreme ce pierduse cu voinţă, cu luciditate, cu premeditare chiar. Leafa de la Bancă — douăzeci de mii de lei pe lună, în afară de oarecare tantieme şi indemnizaţii — îi ajungea totdeauna, pentru că niciodată nu pierdea mai mult decît avea. Bugetul lui era de o extremă simplitate : o parte întreţinerea şi trei părţi clubul. Niciodată nici o abatere, pînă la scandalul cu ultima gazdă cînd, găsindu-şi în mijlocul nopţii violoncelul scos în curte, s-a gîndit că peregrinările prin camere mobilate trebuie să înceteze. într-un apartament mic omul putea fi la el acasă. Putea exersa cît vrea, fără să rişte să indispuie pe nimeni, mai ales ca orele lui de studiu erau din cele mai convenabile. Şi-atunci domnul Paveliu a operat o importantă schimbare în bugetul său. A împărţit suma totală în trei părţi şi, lăsînd numai două pentru club, a alocat pe cea de a treia pentru „întreţinere" şi cu această împrejurare — acum trei luni — i-a căzut

sub ochi „anunțul" de la ..Mica Publicitate", care l-a adus în casa lui Caliopi.

> *Doamnă singură, închiriază apartament mic, convenabil, numai la domn singur. A se adresa personal,* Lucaci *236, între 7*–9 p.m.

Deîndată domnul Paveliu s-a prezentat „personal" şi apartamentul i-a plăcut din toate punctele de vedere. Ca să nu mai aibă neplăceri, s-a înțeles dintr-un început cu proprietăreasa că are voie să exerseze la violoncel, zilnic între orele patru-şapte după-amiază, şi în aceeaşi zi trăsura s-a oprit la poartă, cu cufărul şi geamantanul pe capră şi cu domnul Paveliu în fund, cu servieta la subțioară şi cu violoncelul rezemat de genunchi.

în scurt timp între proprietăreasa şi chiriaş s-a stabilit o prietenie, plină de avantaje pentru cel din urmă. Domnul Paveliu a început să ia dejunul în pensiune la Caliopi şi duminica dimineața — ca o dovadă de simpatie — Caliopi a fost admisă să asiste la şedințele lui muzicale.

Soarta lui Caliopi de la aventura ei cu colonelul Arvătescu era definitiv pecetluită. Cine nu ştia că, după ce îşi vînduse casa pentru el, ca să-i plătească datoriile, că după ce îi făgăduise c-o s-o ia de nevastă, într-o bună zi colonelul n-a mai dat pe acasă.

îngrijorată, Caliopi s-a interesat şi a aflat că de la serviciu îşi luase concediu de boală şi plecase din Bucureşti. Trei săptămîni l-a aşteptat zadarnic. Nici un semn de viață, nici un rînd de nicăieri. Parcă intrase în pămînt. Apoi, într-o dimineață a venit. Nu să se explice şi să ceară scuze cum s-ar fi aşteptat. Ci, pur şi simplu, ca să-şi ia lucrurile, fiindcă în două zile casa trebuia evacuată ca să intre în stăpînirea noului proprietar şi „nu vrea s-o mai deranjeze cu lucrurile lui" în viitoarea ei locuință. Părea tot el jignit, de „situația" în care îi pusese.

— In ce „situație" te-am pus, pentru Dumnezeu ? Ce-am făcut altceva, decît că te-am iubit ca o nebună, că ți-am dat tot ce aveam şi am făcut tot ceea ce mi-a fost cu putință pentru tine ? a răcnit Caliopi, smulgîndu-şi

ondulațiile permanente, devenite în mîinile ei simple lațe, puține, arse şi decolorate.

— Ce-ai făcut ? M-ai compromis, doamnă ! M-ai atras în casa dumitale şi profitînd de un moment de slăbiciune omenească m-ai făcut să primesc bani de la dumneata. M-am lăsat cumpărat, m-am făcut de rîs, mă arată lumea cu degetul pe stradă. Nu mai pot scoate capul nicăieri, nu mai pot intra într-o casă fără să aud în urma mea, refrenul care mă înnebuneşte: „Trăieşte cu o babă, ca să-i mănînce banii !" Asta mi-ai făcut, doamnă !

Sub biciul vorbelor lui, Caliopi a leşinat. Bebe a profitat de ocazie ca să-şi strîngă lucrurile şi după plecarea lui — cînd s-a dezmeticit în fine, a observat că dispăruse şi sabia răposatului. Sabia de Toledo din salon. Revolta si indignarea i-au fost atît de mari, că a doua zi nu s-a mai putut stăpîni şi i-a scris o scrisoare pe care i-a trimis-o „la birou".

„Domnule,

Nu-ți scriu ca să-ți calific purtarea. La «judecata de apoi» Dumnezeu o să aibă grijă de asta. Te rog însă să-mi trimiți imediat sabia soțului meu pe care — probabil — din repezeala cu care ai plecat, în timp ce eram leşinată, ai luat-o. Contrariu, mă voi plînge la Ministerul de Război."

Fără semnătură.

După masă, ordonanța i-a adus sabia şi un bilet :

„Doamnă,

Ieri, din nebăgare de seamă, ordonanța mea mi-a pus în bagaje un lucru care nu-mi aparține. VI-1 trimit o dată cu respectuoasele mele sărutări de mîini.

Colonel Arvătescu din Cavalerie "

De atunci nu l-a mai văzut. A aflat pe urmă că în „concediul de boală" fusese însoțit de o tînără dactilografă, că se mutaseră după aceea împreună şi că era amorezat de ea ca un recrut. îi făcea toate gusturile şi o ținea ca pe o prințesă. Şi toate astea pe banii ei.

Noroc că avusese prevederea să-şi cumpere casa asta pe Lucaci şi să puie cîteva sute de mii de lei deoparte. Altminteri lecția ar fi fost prea aspră.

„Lecția" Caliopi nu si-o socotea, de-altminteri, meritată. Ce făcuse ea în definitiv ca să merite „o lecție" ? Făcuse un gest frumos pentru omul care însemna, la un moment dat, totul pentru ea şi atîta tot. Crezuse în sentimentele lui pe care imaginația ei i le atribuise, şi se înşelase. Ei şi ? S-a isprăvit lumea pentru un singur om ? Nu mai sînt şi alți chiriaşi pe lumea asta ? Uite, ăsta de acuma, de exemplu, domnul Paveliu. Un om de o rară delicatețã sufletească, un neînțeles, un artist naufragiat într-o meserie întîmplătoare, o fire bună, aleasă, sentimentală, într-un cuvînt, un om ieşit din ritmul obişnuit al vieții, rătăcit şi izolat pe marginile ei, ca un călător din greşeală pe peronul unei gări din care nici nu vrea să plece şi în care nici n-aşteaptă pe nimeni. Aşa se explică şi patima lui pentru joc. O contrabalansare, un antidot.

Deşi de-obicei tăcut, îi spusese uneori cîte ceva din viața lui. Şi Caliopi — drept orice concluzie — înțelesese că viața omului acesta bizar, tocmai prin simplitatea lui, a rămas goală şi rece, .pentru că înăuntrul ei nu s-a risipit căldura unei prezențe feminine. Un vas în care nu s-a pus niciodată o floare. A ajuns la cincizeci de ani *(deşi* nu-i arată) singur. Cu gîndurile în servietă, cu sufletul în coardele violoncelului, cu simțurile în saboul de la masa verde.

Domnul Paveliu, deşi niciodată n-avea aerul, observa totul. Vedea din ce în ce mai mare interesul pe care i-1 purta proprietăreasa. Surprindea uneori priviri pe care se făcea că nu le bagă în seamă şi cuvinte pe care se prefăcea că nu le aude. înțelegea, aşa cum înțelesese şi colonelul Arvătescu şi aşa cum ar fi înțeles oricare bărbat în locul lui, că ar fi fost destul să facă un gest pentru ca gazda să-i cadă în brațe, învinsă şi înflăcărată. Şi numai la gîndul ăsta domnul Paveliu, cuprins de un nemărginit dezgust, se cutremura ca o frunză de plop înfiorată de propria ei substanță.

Poate e un ceas de cînd domnul Paveliu umblă fără țintă pe străzi. Vorbeşte singur şi gesticulează. Trecătorii puțini la ora asta tîrzie întorc capetele după el şi-1 privesc cum dispare neatent la ce se petrece în urma lui.

Şi asta pentru că domnul Paveliu e prea atent la propriile lui gînduri pe care le repetă, le inventariază, le clasează, ca să ajungă la acelaşi rezultat sterp : nu ştie ce s-a petrecut cu el.

La zece fix s-a dus ca de obicei la club. Şi-a luat locul obişnuit şi-a comandat ceaiul pe care îl lua în fiecare seară în loc de masă. Şi-a înfundat pipa cu tutun, a cerut „de o mie de lei fise" şi a început să joace. Jocul lui obişnuit. A cîştigat într-o jumătate de ceas patru mii de lei. Mulțumit şi-a schimbat fisele la loc în bani, şi-a rămas mai departe să privească. Cît a privit nu ştie. Ştie că venise mîna lui Roşeanu şi bătuse trei puncte. Avea trei mii şi ceva de lei „în bancă".

— Banco !

Cînd a rostit formula sacramentală toată lumea s-a uitat la el Domnul Mişu, crupierul, a făcut şi o glumă.

— Ce, coane, Paveliule, ai schimbat „sistemul" ?

într-adevăr niciodată n-avea obiceiul să mai joace după ce îşi schimba fisele. Dar parcă o putere străină de voința lui pusese stăpînire pe el şi cuvintele îi ieşeau din gură rostite parcă de altul :

— Banco ! Banco ! Banco !

Roşeanu îl privea hain şi surîzător. Cîştiga.

Se făcuseră în „bancă" aproape cincizeci de mii de lei.

— Banco !

Şi-aduce aminte exact cînd domnul Mişu i-a atras atenția.

— Ştii, coane Paveliule, că „ai să vii" cu patruzeci şi şase de mii de lei. Şi dacă mergi mai departe, trebuie să mai pui încă cincizeci...

Roşeanu nu mai surîdea. Trăgea fum după fum din țigară, cu mîna înăbuşită pe sabou. Privi pe domnul Mişu şi zise :

— Banii pe masă !

Domnul Paveliu ar putea să jure că pînă în clipa aceea nu şi-a adus aminte că are în buzunarul de la spate, trei sute de mii de lei, pe care îi luase la douăsprezece de la Bancă ca să efectueze o plată la Societatea „Mateiaşul", plată pe care n-o făcuse pentru că ajunsese tîrziu şi ghişeele erau închise. Dar cînd a auzit invitația lui Roşeanu şi-a înțeles că omul îl crede insolvabil,

teancul de bilete de o mie înghesuite în buzunarul de la spate i s-a desluşit limpede şi salvator în minte.

Cînd a scos banii şi-aduce aminte că mîna îi tremura şi că pe frunte simţea închegîndu-se broboane mici de sudoare. A plătit şi a tras cartea. Nici nu ştie exact dacă „la punctul ăla" a cîştigat sau a pierdut. Ştia c-a intrat ca într-o ceaţă turbure din care nu s-a mai dezmeticit — e un fel de a vorbi — fiindcă nici acum nu-şi dă seama ce s-a petrecut cu el. Cum a jucat ? De ce a jucat ? Cum a putut să se atingă de banii Băncii şi să-i piardă ? Ce demon l-a îndemnat să-şi iasă din rezerva lui de o viaţă întreagă şi să comită cea mai ticăloasă faptă care îi năruie viaţa ?

Viaţa ? Care viaţă ? Mai poate trăi un om care a „furat" banii instituţiei unde trecea drept cel mai de încredere funcţionar, ca să-i piardă la joc într-o clipă de nebunie ? Fără îndoială, nu. Un astfel de om nu mai are de făcut decît un singur lucru. Să se ducă drept acasă, să ia cheia de la intrare, de sub ştergătoare, să treacă binişor prin antreu, ca să nu deştepte proprietăreasa, să intre în odaia lui, să tragă sertarul de la măsuţa de noapte, să ia de acolo revolverul, să iasă apoi în stradă şi la Şosea detunătura nu poate să sperie sau să deranjeze pe nimeni, să-şi tragă un glonţ în tîmplă. Atît şi nimic mai mult.

Şi domnul Paveliu, mulţumit dintr-o dată că în felul ăsta şi-a pus ordine în gînduri şi parcă şi o amăgitoare umbră de pace în suflet, se opreşte brusc din cursa lui fără destinaţie. Prin urmare se află acum da, exact, aproape de statuia lui Rosetti. în douăzeci de minute prin urmare, poate ajunge acasă şi în alte douăzeci de minute poate fi îndărăt aci — cu revolverul in buzunar — pregătit pentru drumul din urmă : Batişte-bulevardul Brătianu... Capul Podului-Rondul I.

Pe străzi nu mai e nimeni. Trebuie să fie aproape două. Cîte un taximetru trece ducând spre localurile de noapte intimaţii. Un albanez îşi răsuceşte mustaţa în gangul unui imobil.

La casa asta servitoarea a uitat să lase „transperantul" la fereastra dinspre stradă.

Domnul Paveliu priveşte fără să vrea. In faţa oglinzii de la toaletă o femeie tînără, în capot de finetă, îşi şterge fardul de pe faţă. Liniile trupului i se desemnează libere sub stofă, ori de cîte ori mişcă braţul. Prin oglindă se vede şi bărbatul. K în pat, in pijama vărgată şi citeşte un ziar. Desigur s-au întors de curind din oraş. De la un spectacol, sau de la o berărie. Se vor culca acum unul lîngă altul şi peste o jumătate de ceas, cînd glonţul va detuna în timpla lui căruntă, ziarul va fi căzut de mult, cu paginile încurcate, pe covor.

Eeeee! Uite şi colţul străzii. Ultimul colţ pînă acasă, împestriţat de afişe. Miroase a pap crud şi a urină... Mai sint nouă case... 220... 222... 224... mai sînt şase... 228... 230... mai sînt două... 234... 236...

Gata !

Domnul Paveliu intră binişor pe poartă. La fereastra lui Caliopi ca întotdeauna se vede lumină. Cînd a întrebat-o odată ce face pînă noaptea tîrziu, ea i-a spus că doarme totdeauna cu lumina aprinsă. Minţise. Caliopi nu dormea. Veghea. Noapte cu noapte îl aştepta să se întoarcă de la club. Ii pîndea paşii de după uşă, crispată şi nudă, sub apele unui capot vaporos, sperînd că poate — cine ştie •— odată şi odată, chiriaşul va greşi uşa — intenţionat sau nu — că va face poate un zgomot care să-i dea dreptul să-i iasă înainte, încercînd ultima tentaţie : aceea a unui trup aproape gol, protejat de misterul nopţii, de senzualitatea ei brutală, fascinată şi imediată.

Domnul Paveliu intră în antreu şi lăsă uşa întredeschisă, ca să nu mai scîrţîie încă o dată cînd va ieşi. Vîntul de afară o împinse la loc şi uşa se trînti cu putere zornăindu-şi toate geamurile.

Caliopi apăru în prag, ca la o comandă.

—A, dumneata eşti domnule Paveliu?... Vai, cum m-am speriat! Abia aţipisem... Mi se părea c-au intrat hoţii...

— Nu erai prea departe de adevăr, madam Zaharescu, glumi domnul Paveliu. Numai că nu sîntem la plural... E un singur hoţ. Eu !

— Nu înţeleg ce vrei să spui, domnule Paveliu.

— E şi lung de spus, madam Zaharescu.

— E, de ce vrei să mă faci curioasă ? Şi mi-e frig să mor, că nu vezi, sînt goală aproape ? ! Dacă nu ți-e somn, vino la mine să-mi spui.

— Somn ? O să dorm să mă satur. O săptămînă-doua, la rînd. De astă-seară intru în concediu nelimitat.

— Zău, domnule Paveliu, nu ştiu ce e cu dumneata astă-seară.

— Dacă m-ai trata cu o cafea neagră, madam Zaharescu, ți-aş rămîne etern îndatorat... Şi să ştii să nu exagerez : etern îndatorat... Nu ştiu de ce am atîta poftă de o cafea neagră.

— Mi se pare că vii de la vreun chef... Să ți-o fac mai amară ?

— Din contră, madam Zaharescu... Dulce... Dulce şi, dacă se poate, subțire şi cu caimac...

Lîngă ceaşca de cafea făcută de Caliopi „la spirt", domnul Paveliu s-a gîndit să-şi mai acorde un ceas de viață. Şi fiindcă îşi trăia ultimele clipe, a înțeles să fie galant cu femeia de lîngă el, în ochii căreia licăreau toate nădejdile şi tremurau toate făgăduielile. A glumit cu ea. I-a făcut complimente asupra felului cum „arată" şi în cele din urmă, hărțuit de întrebările ei, i-a mărturisit totul, senin, aproape bine dispus ca şi cum ar fi vorbit de altul.

Caliopi a înghețat... Nu... nu!.. Ochii aceia nu erau ochii unui om car^ minte ! Gesturile acelea neobişnuite, verva lui surprinzătoare, veselia asta nocturnă, intimitatea asta, cafeaua neagră, totul trăda pe omul care nu se mai interesează de el însuşi, care a renunțat la el. Realmente, ea avea în față un client care îşi aştepta rîndul în anticamera morții.

Ce putea ea face în fața acestui om, vizibil hotărît să-şi zboare creierii ? Să-i dea sfaturi ? Ar fi rîs de ea si de el. Să trezească vecinii ? L-ar fi scăpat pentru un ceas, sau pentru o zi. Omului ăstuia nu-i trebuiau nici vorbe, nici constrîngeri. Ii trebuiau trei sute de mii de lei. Pur şi simplu, trei sute de mii de lei pe care să-i bage la loc în buzunarul de la spate şi mîine să se ducă şi să-i plătească la ghişeul Societății „Matedaşul".

Şi Caliopi avea aceşti bani. Exact trei sute de mii de lei. Ultimii bani rămaşi de pe urma colonelului Arvătescu, ascunşi în garderob într-o casetă de nichel, în spatele teancului de cearceafuri.

Propunerea a fost simplă şi repede.

— Iți dau eu trei sute de mii de lei împrumut, domnule Paveliu. Ai să mi-i plăteşti treptat, din leafă...

Domnul Paveliu a privit-o îndobitocit deodată. Sub cămaşa subțire se vedea sînul, ca o chitră putredă în vîrf. Jos, de sub pulpană, un picior gras şi buhăit bătea cu vîrful papucului de atlas ritmul unui neastîmpăr explicit. Mîinile ei se aşezară calde pe genunchii lui.

Domnul Paveliu a înțeles. Socoteala era simplă. Gazda sau Moartea. Avea de ales între amîndouă. Una prea .grasă, alta schelet. Una mirosind banal a „odicolon", cealaltă — impresionist —• a infinit. Una întindea caseta, cealaltă coasa.

Desigur nu toți oamenii puşi în această dilemă ar fi rezolvat-o la fel. Dar domnul Paveliu n-a vrut să-1 găsească zorile prăbuşit în propriul lui sînge, in cel dintîi boschet de la Rondul I. A preferat, să se deştepte din somn într-un pat mare, moale şi străin, înzorzonat cu dantele şi fundulițe, lîngă o femeie revărsată pasional lîngă el ca o ursoaică gata să-şi înăbuşe puiul.

Şi pentru prima dată în viața lui, în dimineața aceea, domnul Paveliu a surîs amical şi aproape şmecher destinului...

Ca de obicei la nouă şi jumătate a fost la Bancă. S-a închis în birou şi liniştit a început să cerceteze dosarele puse din ajun „în evidență". Nimeni n-ar fi putut bănui că numai cu puține ceasuri în urmă omul acesta meticulos şi egal, fusese pe punctul de a-şi ridica viața. Cînd directorul Băncii 1-a întrebat, în treacăt : „Domnule Paveliu, s-au plătit cei trei sute de mii de lei la «Mateiaşul» ?", a răspuns senin, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat : „Nu, îi am încă la mine. Ieri am ajuns prea tirziu. O să mă duc azi la unsprezece, după ce termin ce am de făcut aci."

In realitate nu avea banii la el. Plecase de acasă fără s-o deştepte din somn pe Caliopi şi aştepta să mai treacă

un ceas-două, ca să se întoarcă, să-j ceară banii. Nu simțea nici un fel de stînjenire la gîndul că va cere banii care i se făgăduiseră. După cele întîmplate, i se părea aproape un drept al lui, căci pentru conștiința lui domnul Paveliu nu făcuse altceva decît un tîrg. Și nu-i părea rău.

Caliopi era o femeie aproape de vîrsta lui, care avea nevoie de un bărbat căruia să i se devoteze, care să-i dea iluzia unei fericiri la care ea credea că mai are dreptul. El era un om singur, care n-avea de dat socoteală nimănui de felul cum înțelege să-și trăiască viața și care n-avea de ce să fie nemulțumit că își găsise în persoana ei un asociat animat de cele mai bune intenții.

Banii pe care urma să-i primească nu constituiau altceva decît un împrumut firesc în condițiile actuale ale raporturilor dintre ei. Același lucru dacă un bărbat într-un moment dificil ar fi fost ajutat cu trei sute de mii de lei de soția lui. Fără îndoială, acești bani îi va restitui, încet, încet. își va căuta încă o ocupație pentru a-și mări veniturile și atîta tot.

Caliopi îl aștepta. Pregătise banii într-un plic galben și nu știa ce să facă. Să-i ducă ea la Bancă ? Să aștepte să vie el să-i ia ? Era nemulțumită că nu se deșteptase înainte de plecarea lui și îi era teamă ca Paveliu să nu fi înțeles cumva că are de gînd să-și ia vorba înapoi, că făgăduiala ei fusese numai un truc ca să-1 liniștească momentan sau o momeală ca să-1 atragă în patul ei pustiu.

Cînd îl văzu intrînd pe poartă, toate bănuielile i se risipiseră. Ii ieși înainte cu brațele deschise și îi aduse ea însăși plicul.

— Nu ! Nu intra în casă, că te întorci din drum și nu e bine !

Domnul Paveliu a luat banii, i^a mulțumit, a sărutat-o pe ochi conjugal și-a plecat.

A luat-o încet pe jos, fiindcă avea timp destul pînă la douăsprezece. Mergea vesel ca un om căruia în ziua asta toate îi merg în plin. La o florărie s-a oprit și a trimis lui Caliopi zece garoafe roșii. De douăzeci de ani nu mai cumpărase flori și poate de aceea s-a surprins surîzînd în oglinda magazinului.

A ieșit mulțumit și a luat-o pe Calea Victoriei. Se oprea la vitrine, se uita la femei, se saluta cu oameni pe care de ani de zile nu-i mai văzuse.

In dreptul lui Dragomir s-a întîlnit nas în nas cu Roșeanu.

— Eeee ! Bună dimineața, nene Paveliule ! Dar cum se face că te plimbi la ora asta ?

— Am plecat mai devreme de la Bancă c-am avut nițică treabă în oraș.

— Iei o țuiculiță ?

S-au așezat amîndoi la o masă, în fund. Roșeanu era cam „asupra chefului". După succesul de azi-noapte, plecase de la club cu cîțiva prieteni „și-o ținuse" din circiumă în circiumă, pînă dimineața. La opt „arse" o baie de aburi, nu dormise nici o secundă și acum vrea „să se dreagă". Vorbea mult, comanda mereu și nici una dintre gustări nu i se părea destul de sărată.

— Hai să te duc eu într-un loc, nene Paveliule, să-ți dau niște potroace, „ceva care nu se mai află".

Domnul Paveliu nu s-a lăsat rugat prea mult.

S-au urcat amîndoi într-o birjă, fiindcă Roșeanu „avea evlavia să-i sufle nițel aer curat pe portret" și s-au dus la „Bucureștii de altădată", circiuma vestită a lui Sotir, unde bea pe vremuri Caragiale și prietenii lui. Au mîncat, au băut „inimă de vin" și tocmai la cafea, cînd limbile începuseră să li se descurce puțin, Roșeanu a adus vorba despre întîmplarea de noaptea trecută.

— Nene Paveliule, îmi pare rău că tocmai dumneata ai intrat „messa" azi-noapte. Eu ți^am făcut semn „să nu te bagi contra mea". Ce să-ți fac dacă te-ai încăpățînat ? Eu la joc nu iert. Cînd îmi vine „bafta" curăț și pe tata dacă îndrăznește... Cred c-ai dat ceva, cu totul. Misu zicea c-ai pierdut două sute de mii...

— Trei sute și patru mii am pierdut.

— Ce, ești copil ? E, nu ? Pe onoarea dumitale ?

— Pe onoarea mea. Nici un leu mai puțin...

— Atunci trebuie să mai fi cîștigat și alții. Eu, să nu mă mișc de aci, dacă am cîștigat mai mult de o sută cincizeci de mii de lei.

— Cine a cîștigat, să fie sănătos. Așa e jocul...

— Dar, să-ți spui drept — nu te supăra că sînt sincer* la un pahar de vin — parcă înnebuniseși, nene. Jucai anapoda... Nu te-am pomenit de cînd te cunosc. Ai mers la pierdere sigură...

La şapte seara au ieşit de la Sotir şi s-au despărțit. Roşeanu abia se mai ținea pe picioare. Îl răzbise oboseala şi băutura, iar verva îi dispăruse complect. Acuma nu se mai exprima decît prin gesturi şi interjecții. Domnul Paveliu nu era beat propriu-zis. îl durea nițel capul şi avea o poftă grozavă de somn. Dacă n-ar fi fost Caliopi s-ar fi dus acasă să se culce. Dar aşa, în halul ăsta, se jena sa se arate în fața ei. „Ce dracu ! Din prima zi !"

Porni spre Cişmigiu cu nădejdea că aerul curat de acolo o să-1 dezmeticească. Şi deodată, îşi aduse aminte ca banii erau tot la el. Se uită la ceas. Şapte jumătate. La „Mateiaşul" birourile sînt închise. în schimb la club jocul trebuia să fie în toi. „Dac-aş încerca ! Poate mă refac. Plătesc banii femeii îndărăt, plătesc şi Banca şi nu mai joc. Mă las definitiv. Mă ocup numai de violoncel. Tot mi-a propus mie sa intru în orchestra Filarmonicii. Intru şi gata. O să fiu ocupat în fiecare seară. Cu repetiții, cu concerte..."

într-adevăr, la club jocul e în toi.

Pispiris, marele „țerealist şi armator din Vraila", a sosit azi-dimineață în Bucureşti „după afațeri" şi ca de obicei, la cinci „s-a înființat" la club. Totdeauna venirea lui în Capitală constituie un eveniment important pentru obişnuiții „Cercului Angrosiştilor".

Pispiris e un om care nu se uită la bani şi care, de cînd s-a pomenit, pierde. Simpla lui prezență la masa verde constituie, îndeobşte, un fel de gratificație care se împarte — după noroc — tuturor jucătorilor.

Şi într-adevăr, în jurul mesei de *chemin-de-fer* e o afluență deosebită. Domnul Paveliu abia îşi poate face loc ca să-şi poată rezema o mînă de muchia mesei de joc. O mînă rece, lividă, ca de mort. Pentru prima dată în viața lui Pispiris cîştigă. In fața lui adună mereu, cu amîndouă mîinile, maldăre de fise colorate şi de hîrtii ghemotocite. E asudat tot şi în gură ține uitat un muc puturos de țigară de foi.

A bătut al şaptelea punct „la bancă". Buza de jos, vînătă şi plesnită iepureşte, a început să-i tremure.

Crupierul anunță trei sute de mii la Bancă. Jucătorii cîntăresc între degete nedumerite grămăjoarele de fise. Pispiris îi priveşte pe rînd cu o bunăvoință ademenitoare. „Haide, haide, parcă le-ar zice. Puneți tot ce aveți. Trei sute de mii în Bancă, n-ați auzit ? Cea mai bună ocazie să vă refaceți."

Domnul Paveliu a înghețat. Trei sute de mii de lei ! Exact cît îi trebuie lui ca să scape din cel mai mare impas in care l-a pus viața vreodată. Banii la „Mateiaşul" plătiți, datoria lui Caliopi, achitată. Şi de ce tocmai trei sute de mii de lei în Bancă în clipa cînd s-a apropiat el de masă ? Oare nu e ăsta un semn că nu trebuie sa lase norocul să-i treacă pe dinainte ? într-o clipă îi poate avea. îşi poate umple cu ei buzunarele.

Pispiris e leoarcă de aşteptare ! Socoteşte cît s-a „acoperit" pe masă. Nici o sută de mii de lei. împarte cărțile, într-o tăcere apăsătoare. Una, două... una, două...

— Banco !

Domnul Paveliu a rostit cuvîntul magic cu putere. Toate capetele se întorc spre el. Pispiris îl priveşte cu ochi mari, ficşi şi bulbucați de moluscă.

în vîrful lopățichii de lemn elastic crupierul serveşte cărțile domnului Paveliu. Sînt două cărți albastre, cu colțurile aurite şi aşa cum stau alăturate în fața lui, par scoarțele unei cărți fatidice pe reversul cărora se ascunde, decretată în semne cabalistice, sentința unei vieți. Domnul Paveliu le ia în mînă încet, încet, încet.

Jucătorii îi urmăresc mişcările cu ochi scurşi de aşteptare. Pispiris şi-a încrucişat mîinile pe piept, placid.

— Rest!...

Pispiris a plătit. Tot sîngele i s-a strîns în degetele groase cu care îşi apropie de ochi cele două cărți ale lui. Are o privire de ucigaş în clipa premeditării.

— Nef !

Vocea lui e un răcnet înfundat de triumf. Sîngele îi revine tot în obrajii buhăiți şi sudoarea bucuriei îl inundă.

Domnul Paveliu nu mai aude, nu mai vede, nu mai simte nimic. Cu o mînă care acționează independent de

voința lui, scoate teancul de bani din buzunar şi îl aruncă pe masă.

Jucătorii îl privesc ou compătimire şi se dau la o parte, aproape respectuoşi, din calea lui.

Domnul Paveliu iese în stradă. Ploaia a început să răpăie în stropi băşicați şi grei.

Zgribulit de un fior, domnul Paveliu îşi ridică gulerul pardesiului. Ploaia îl izbeşte în față, cravaşîndu-1 cu bice răsucite de apă.

Acum nici măcar gîndul morții nu-1 mai linişteşte. Ii e egal ca toate celelalte gînduri. Onoare, datorie, viață ?... Mofturi ! Caliopi ? I se pare că-şi aduce vag aminte de ea. Banca ? Să-1 urmărească şi să-1 închidă. N-are moştenitori să le lase un nume înscris în registrele penitenciarului. Atunci ce ? Nimic ! Nu-1 interesează nimic. Nu mai vrea nimic. Nimic altceva decît ca ploaia asta bună, răcoritoare, să nu mai înceteze niciodată. Niciodată.

Şi mai vrea ceva. Violoncelul. Violoncelul lui, singura lui familie, singurul lui prieten. Violoncelul din odaia de pe strada Lucaci, care îl aşteaptă ca un copil părăsit, privind în calea lui cu fruntea rezemată de fereastră.

IX. PRIMII FULGI

In jurul felinarelor de gaz aerian şi oriunde e lumină roiesc, în bătaia ei, molii mari de acid boric.

Ninge.

O dată cu ajunul Crăciunului, ca o vestire a lui, cel dinții fulgi cad deasupra Capitalei. într-un ceas numai au acoperit-o sub năvala lor albă şi fluturătoare.

Intîi ochii înghețați ai lacurilor din grădini şi din parcuri au făcut albeață. Apoi mustățile birjarilor cu capetele înfundate în glugi de ku-kux-klani au încărunțit subit. Crengile copacilor din curți, de pe bulevarde şi de pretutindeni, s-au glasat cu zahăr tos, grilajurile şi-au agățat ghirlande de hermină, acoperişurile caselor s-au transformat în cataifuri enorme şi de-a lungul străzilor înghețate s-au întins pajişti albe de vatelină.

Calea Victoriei sub ploaia de confetii albe are un aspect vesel de carnaval. Lumea forfoteşte pe trotuare alunecînd pe şoşonii noi, şirurile de maşini trec încet, în scîrțîit de frîne reci, vitrinele îşi sclipesc culorile în fulgere orbitoare de lumină şi la întretăieri agenții de circulație — sub pelerinele lor ninse — par Moş Crăciuni legați de stopuri.

In magazine toată lumea cumpără. In mîinile îndemînatice ale vînzătorilor maldăre de pachete se grămădesc pe tejghele, crucificate sub legătura lor de sfoară aurită.

Şi fiecare trecător, pe strada asta a tuturor bucuriilor, are un pachet nins, agățat de degetul mănuşii.

Din băcănii băiețaşii de prăvălie, cu şorțurile albe peste paltoane, ies ducînd spre maşinile care aşteaptă cu portierele deschise coşuri mari întesate de pungi şi pachete. Coşuri din care sticlele de şampanie scot capetele în afară ca nişte gîşte cu gîtul poleit din desagii țăranilor veniți la oraş cu procese.

în aer miroase a şuncă fiartă şi a mandarine.

O sanie — cea dintîi în anul asta — trece pitorească şi mititică sunîndu-şi clopoțeii de alamă. Şi sunetul clopoțeilor se strecoară în triluri evocatoare prin urletul claxoanelor şi trompetelor şi se pierde ca un cîntec dulce în văzduhul comercializat de reclame luminoase, transformat într-o pagină de ziar electric, cu litere roşii, albastre şi intermitente de neon.

Cum de a ajuns Olandezul tocmai din fundul străduței lui de cartier, la ora asta tîrzie, ghemuit in colțul vitrinei de jucării de la „Cartea Românească" ? Ce putere magică 1-a făcut să-şi îndese căciulită pe urechi, să-şi ridice gulerul paltonaşului şi s-o pornească razna prin ninsoare, pe străzi multe şi întortocheate, ca să ajungă aici, în fața geamului ăstuia luminat, sub care strălucesc toate minunile copilăriei ?

Un Moş Crăciun mic cît un pitic adult, cu scurteică de catifea roşie, cu guler şi mîneci îmblănite, cu mustățile stufoase şi barba pînă la brîu — ninse cu naftalină — cu cizme mari de muşama lăcuită şi cu doi ochi mici, negri şi sticloşi ca două boabe de cafea prăjită. Un pui de urs — sau poate un urs bătrîn — cu blana de lînă, cu ochi de sticlă gălbuie şi cu rotițe la cîteşipatru labele. Un cal de lemn cu hamuri lucitoare şi cu şa de postav roşu ca un căluşel de circ, un elefant de gumă, cu muzicuță in vîrful trompei, maimuțoi cu obraji de lemn fardat, cu clopoței la picioare şi colerete plisate la gît, păpuşi în rochii scumpe, cu bucle de borangic şi priviri fixe de porțelanuri hipnotizate, cutii cu vase de bucătărie şi cu mobile gingaşe, ferme complete cu oi de coton *perle* şi vaci de pîslă, un cinematograf „mişcător" cu filmul agățat pe mosorele, gata de proiecție, un tren pornit pe şinele lui de tinichea să străbată tuneluri, păduri şi gări de carton presat, sub conducerea unui mecanic de cositor, cutii cu soldați disciplinați de plumb, cuburi cu surprize, aeroplane şi zepelinuri cu motor gata să se învîrtească în jurul lămpii de care vor fi agățate, harapi cu buze de lac alb şi fraculețe de împrumut, măgari de pluş, iepuraşi cu urechi de măgar şi atîtea alte lucruşoare gingaşe, ingenioase şi colorate pe care oamenii le inventează mereu noi, mereu altele şi totuşi, totdeauna aceleaşi, jucării şi atîta tot ca să aprindă o cfipă luminile bucuriei în ochii tuturor copiilor din lume şi-apoi să se transforme în cîrpe, în tărîțe, în tinichele în bețişoare. **'Â->**

Olandezul a pus ochii pe tren. încă de ieri, de cînd a fost cu mama lui pînă aici ca să-i cumpere căciulită ^asta de „carachiul", sufletul lui a rămas aici ca un abur-Jnghețat pe vitrină, în dreptul trenului. De aceea a fugit de-acasă şi a venit. Să-1 mai vadă. El ştie că niciodată trenul ăsta nu va fi al lui, că niciodată locomotiva asta, cu rotițele ei lucitoare, nu va alerga de-a lungul duşumelelor de acasă, ca să treacă sub ochii lui podurile şi tunelurile. El ştie că niciodată nu va putea fi „şeful" gărişoarei ăsteia de tablă roşie, cu peron de lemn şi semafor de celuloid, verde.

Da, poate, va ajunge el odată, cînd se va face mare, „şef" adevărat, într-o stație adevărată, unde să se oprească trenuri adevărate. Trenuri care au trecut peste poduri şi prin tuneluri adevărate, trenuri în care vor fi oameni adevărați. Şi totuşi... totuşi... „Şeful" gărişoarej din vitrină tot nu va fi niciodată. Şi mai ştie că dacă nu chiar azi — sub ochii lui — o mînă se va apleca să-1 ia din vitrină, mîna se va apleca mîine şi trenul se va duce pe şinele lui de cositor ca să nu se mai întoarcă niciodată. Şi la gîndul ăsta simte cum se deschide un gol în el — sub vestulița de lînă croşetată de mama, sus, în dreptul buzunarului din stînga.

I-a fost atît de frică că nu-1 mai găseşte cînd va ajunge aici! Nu de altceva, dar să-1 mai vadă încă o dată, sa se uite bine la el — nu grăbit de mîna nerăbdătoare a mamei — să şi-1 întipărească în minte, pentru ca în nopțile de iarnă, în visele din pătucul lui sărman, în

visele lui pe care „ştie sigur c-o să le viseze", trenul să circule, cu toate detaliile, aşa cum este într-adevăr.

In fața vitrinei se opreşte lume multă, mereu.

Olandezului nu i se pare deloc curios că oamenii mari se uită la jucării. El înțelege că şi ei au fost odată mici şi îşi aduc aminte de ei înşişi privindu-le.

Ce ? Parcă domnul ăsta cu barbă şi cu căciuliță de biber nu s-a jucat şi el odată cu un măgar ca ăla de colo ? Şi ofițerul bătrîn care stă lîngă el cu steaua aia de argint la şapcă n-a călărit pe un cal de lemn şi nu i-a scos coada de sîrmă ca să vadă ce e înăuntru ? Şi cucoana asta cu părul alb pe care o ține de braț ca să n-alunece, un domn mai nalt decît ea, care-i seamănă bine, n-a adormit pe brațe o păpuşă cu rochie bleu, ca aia de lîngă cutia cu pompieri ? Şi parcă el însuşi, cînd o să fie mare ca ei, n-o să se oprească în fața unei vitrine cu jucării, într-un ajun de Crăciun, nu ca să se uite la ele, ci ca să-şi aducă aminte de ele... de celelalte... de trenul ăsta mai ales... de trenul de care, băiețelul care a coborît acum din maşină, agățat de brațul unei cucoane, îl arată dintr-o dată cu mîna voluntară şi înmănuşată !

— Mamă, vreau să-mi cumperi trenul...

Cucoana îl strînge lîngă ea şi îl alintă.

— Da, Puiule. Dac-ai să fii cuminte, Moş Crăciun o să-ți aducă trenul.

Olandezul înțelege. Mîine seară trenul nu va mai fi aici. Mîine seară va fi aşezat la picioarele unui pom de Crăciun plin de beteală, de globulețe de sticlă argintată, de fructe poleite şi lumînărelele colorate, aşa cum a văzut el, odată, un pom de Crăciun la „unu bogat" unde spăla mămica, după ce tata nu s-a mai întors de la spital.

Băiețelul nu vrea însă să aştepte pe Moş Crăciun. El vrea trenul. Acuma. Imediat. Se roagă, şi după cum a lăsat buza, se vede că se pregăteşte să plîngă. Şi cucoana nu vrea cu nici un chip să-şi supere băiatul, li ia de mînă şi porneşte cu el spre intrare...

— Nu plînge, Puiule. Haide cu mama să-ți ia trenul...

Olandezul s-a făcut mic în colțul zidului. Prin urmare, mîna, mîna de care îi fusese atîta teamă se va coborî în sfîrşit în vitrină... Acuma... Sub ochii lui. A ! Nu ! Asta nu. Ochii lui nu trebuie s-o vadă. Mîna poate să ia din vitrină ce vrea, dar ochii lui nu trebuie s-o vadă. Pentru el trenul trebuie să rămîie acolo, între jucăriile care nu sînt încă ale nimănui... care sînt numai ale ocliilor, ale tuturor ochilor...

Aşadar, el n-are de ce să mai stea acolo. El şi-a luat trenul în el. Mai bine se duce acasă, că e tîrziu, şi e departe, şi mama trebuie să-l caute speriată prin toate curțile de pe stradelă.

Şi consecvent cu el însuşi, Olandezul se desprinde din colțul lui de vrajă. îşi face loc printre oameni şi fără să privească îndărăt porneşte la drum — mogîldeață cu căciuliță de carachiul, pierdută printre oameni şi fulgi de zăpadă.

Şi fiindcă drumul e lung şi inimioara e mică şi un lucru grav s-a petrecut în el — ca în toate momentele lui importante — Olandezul oftează adine şi îşi suge mucii.

Dar de data asta sînt amestecați cu lacrimi.

O clipă dacă s-ar fi oprit mai înainte în fața vitrinei, Sergiu l-ar fi găsit acolo, ghemuit la postul lui de observație şi poate — fiindcă Sergiu e vesel ca toată lumea de astă-seară şi în buzunar are leafa întreagă, plus o gratificație de 5 000 de lei, acordată cu ocazia sfintelor sărbători de domnul Rădulescu — Olandezul n-ar fi plecat acasă cu mîinile goale. N-ar fi dus desigur în ele trenul care era o jucărie prea scumpă pentru punga lui Sergiu. Dar ar fi dus totuşi o jucărie...

Michaela îi strînge brațul cu putere.

— Ah ! Era să cad !

Sergiu o sprijini tardiv, aşa cum se sprijină totdeauna cineva după ce era să cadă. Michaela rîde cu toți dinții.

— îmi pare rău că n-am căzut.

— De ce ?

— Pentru părinții mei. Se zice că te măriți cînd cazi...

Intrară în magazin.

De la patru după-amiază cutreierau prăvăliile în vederea cumpărăturilor pentru pomul de Crăciun pe care familia Rădulescu „îl organiza" în fiecare an, ca un pretext de petrecere în plus. Sergiu deşi dăduse vacanță de

o săptămînă elevului său care în trei luni de zile de cînd îl medita făcuse progrese uimitoare spre satisfacția familiei întregi (izbutise chiar să ia un „bine" la latină și un „binișor" la română, la restul materiilor, mărginindu-se, pentru moment, numai la „suficient"), se dusese astăzi să-și prezinte felicitările. Fusese oprit la dejun și după masă nu putuse refuza invitația Michaelei de a o însoți în oraș, prin magazine.

în cele trei luni de zile de cînd zilnic se ducea la familia Rădulescu, între Sergiu și Michaela se legase treptat o foarte strînsă prietenie.

De altminteri în scurt timp Sergiu cucerise pe toți din casă, cu firea lui dreaptă și blîndă, cu modestia lui nedezmințită, cu întreg felul lui de a fi. Puiu îl adora. Făcea toate eforturile ca să învețe și să iasă bine la școală, nu pentru că între timp fusese convins de utilitatea învățăturii și de importanța ei în viață, ci numai ca să nu-1 piardă pe Sergiu, știut fiind că domnul Rădulescu prețuia și păstra pe meditatorii fiului său după notele pe care acesta le obținea la școală. Și Puiu fusese înscris din nou la liceu, după sfatul lui Sergiu.

Cît despre domnul Rădulescu, cu bonomia lui înnăscută, era de-a dreptul încîntător. Nu-1 mai scotea din „Sergiulică tată" și nu se sfia să-și traducă satisfacția de a-1 avea „la copil" prin dese măriri de leafă și fel de fel de alte atenții concrete : țigări, cravate, cărți, precum și prin gratificații cu ocazia diferitelor evenimente școlare sau religioase.

Chiar madam Rădulescu, atît de rezervată și de măsurată în toate, nu se putea abține să nu-i arate simpatia ei, invitîndu-1 la masă „ea", cerindu-i sfaturi și păreri în privința lecturilor și tratîndu-1 ca pe un intim al casei ori de cîte ori avea recepții și sindrofii de la care era nelipsit.

Michaela își găsise în el „prietenul" visat. Prietenul de discuții, de plimbări, de conferințe, prietenul ceasurilor de singurătate, de deprimare și de șovăială. în scurt timp începuse să-i spuie pe nume și să-1 socotească un bun al ei de care putea să dispună în voie. Nu făcea decît să-i comunice „programul" : „astăzi mergem la expoziția de pictură", sau : „deseară să fii liber c-ara luat bilete la

concert", sau : „la șapte jumătate vii să mă iei de la Liliana să facem o plimbare pe jos pînă acasă" și el se executa.

Ajunsese o mică tirană și dacă Sergiu n-ar fi refuzat politicos dar categoric, ar fi fost fericită să-1 știe mutat la ei, într-una din odăile de musafiri de la etaj, ca să-1 aibă la îndemînă în orice moment.

Viața lui cealaltă — din afară de ceasurile rezervate ei — părea că n-o interesează. în gîndurile ei intime se întreba totuși de foarte multe ori ce face Sergiu în timpul lui „liber" ? Era curioasă să știe cum și-1 petrece, să știe ce alți prieteni are, ce preocupări, ce treburi.

Și ori de cîte ori aducea pe departe vorba despre asta, Sergiu schimba imediat conversația. Parcă se păzea.

De cîteva ori îl însoțise la facultate. Observase însă că tovărășia ei în băncile de curs nu-i făcea plăcere, tot așa cum nu-i făcea plăcere ori de cîte ori îl întreba despre familia și despre copilăria lui.

Odată „îl amenințase" că într-o zi o să-i facă o surpriză în „flagrant delict de intimitate". Sergiu o rugase insistent să renunțe la un astfel de proiect. Nu că s-ar fi jenat în ochii Michaelei de interiorul lui modest. Dar nu voia cu nici un chip ca Margareta să înțeleagă că între el și sora elevului său sînt altfel de relațiuni decît cele pe care i le semnalase el. Aci era marea taină a lui Sergiu.

De ce nu-i spusese Margaretei de la început nimic despre Michaela ? De ce ori de cîte ori vorbea despre familia Rădulescu numele ei îl trecea sub tăcere ca și cum nici n-ar fi existat ? De ce nu-i spusese nimic despre prietenia lor din ce în ce mai strînsă, despre discuțiile și plimbările lor în oraș ? N-ar fi avut nimic de ascuns, nu se simțea vinovat cu nimic, îi era teamă totuși ca Margareta să nu-1 bănuiască. Să nu-și închipuie că între ei doi ar fi fost altceva decît era în realitate. Și bănuiala asta l-ar fi durut.

Pentru el totul în lume era Margareta. Toate gîndurile, toate visurile lui de viitor erau numai și numai pentru ea, alături de ea. Era unica lui preocupare sinceră, unica lui bucurie întreagă. O iubea cu toată puterea celei dintîi dragoste, cu toate elanurile și neliniștile ei.

Dragostea lor, mărturisită într-o seară de toamnă sub lumina celui dintîi foc în sobă, crescuse din zi în zi mai mare, mai luminoasă, mai lăuntrică. Acum erau ca şi logodiţi. Nu cu inele petrecute — între pişcoturi şi rude — pe degete. Cu sufletele, cu gîndurile, cu tot ce are omul mai de preţ în el.

Sergiu îşi trecuse licenţa „magna cum laude" în toamnă. I se aprobase să se prezinte la examenul de capacitate în februarie şi după aceea avea toate motivele să nădăjduiască să fie numit în învăţămînt. Şi-atunci Margareta putea fi a lui. A căminului pe care, alături de ea, avea să-l întemeieze, a cuibului în care dragostea lor avea să-şi deschidă aripile pentru zborul cel mare, deasupra unei vieţi întregi.

E adevărat că ori de cîte ori îi vorbea despre asta, Margareta se întrista. Ei nu-i plăcea să facă .planuri de viitor, pentru că viitorul o îngîndura întotdeauna. Ea vrea să fie toată a clipei prezente. S-o trăiască în cuprinsul ei, fără să se gîndească la ce va fi pe urmă. Il iubea mult pe Sergiu. Lui şi numai lui îi dăruise ceea ce numai ea avusese pînă acum. Sufletul ei întreg. Şi i-ar fi dat totul, oricum, dragostea ei întreagă, oricînd, fără sancţionarea legală a căsătoriei, fără recunoaşterea societăţii, numai şi numai cu binecuvîntarea dragostei care depăşeşte toate legile oamenilor şi toate restricţiile lor. Şi nu-i plăcea să facă planuri de viitor, pentru că ea nu uita niciodată pe cea de-a doua Margaretă, pe cea în care simţea pulsînd din ce în ce mai voluntar şi mai încăpăţînat sîngele ofiţerului din grajdul de la Zimnicea, sîngele anonim de care îi era frică, sîngele de teama căruia nu îndrăznea să se gîndească niciodată mai departe, la zilele ce vor veni.

Despre prietenia lui Sergiu cu Michaela nu bănuia nimic. îl auzise vorbind de cîteva ori despre ea, aşa cum se vorbeşte de o cunoştinţă oarecare pe care o uiţi după ce ai văzut-o şi îţi aduci aminte de ea numai cînd o reîntîlneşti. Nu l-ar fi crezut capabil niciodată să sacrifice altcuiva decît ei o cit de mică părticică din timpul lui liber. N-ar fi crezut niciodată că desele întîrzieri ale lui Sergiu — peste orele în care îl ştia ocupat — nu erau, în realitate, ceasuri petrecute în biblioteci, ci ceasuri petrecute cu Michaela, pe străzi. Că ieşirile lui seara în oraş nu erau vizite la colegi, ci seri petrecute cu ea la concerte şi spectacole. Nu şi-ar fi închipuit că el poate s-o mintă şi să se ascundă într-atît. Credea în dragostea lui orbeşte şi asta o împiedica să-l suspecteze. Il aştepta seara — uneori pînă tîrziu de tot — închisă în odăiţa ei, c-o carte sau o broderie în mînă. Nu mai ieşea aproape nicăieri fără el, deşi uneori simţea o poftă nebună să iasă iarăşi pe străzi, să vadă iarăşi lume, s-audă iarăşi complimente şi să simtă învăluind-o priviri impertinente şi înfocate. Şi în clipele astea cu greu îşi putea stăpîni pornirile. Avea nevoie de prezenţa lui Sergiu lîngă ea, de mîngîierile lui, de cuvintele lui calde şi dragi. Numai aşa se putea linişti cea de a doua Margaretă, care — închisă de atîtea luni de zile — se revolta în ea şi îşi cerea dreptul la libertate, gata să dărîme totul, în dorinţa ei de evadare.

Sergiu înţelegea perfect starea ei sufletească. Făcea tot ce putea ca s-o distreze, să-i ocupe timpul, să-i coloreze ceasurile astea de spleen cenuşiu. Şi nu era liniştit şi mulţumit decît cînd izbutea să alunge ceaţa turbure din ochii ei nedumeriţi şi zîmbetul acela rău, lipit parcă, pe gura ei copilăroasă.

Deşi curată în fond, redusă numai la proporţiile unei camaraderii, legătura lui cu Michaela îl făcea să se simtă cu conştiinţa neîmpăcată. ii părea rău că nu avusese curajul să i-o mărturisească Margaretei, mai de mult, de la început şi nu-şi da seama de ce, contra voinţei lui, se lăsase prins de amabilitatea şi prietenia Michaelei.

Nu-i displăcea tovărăşia ei, dar nici nu-l incinta. O acompania peste tot, incapabil să refuze o invitaţie, permanent obsedat totuşi de gîndul că făcea ceva rău şi de panica că, poate, o dată, Margareta avea să-l întîlnească.

Dar era laş în faţa Michaelei, n-avea curajul să-i mărturisească o dată că e îndrăgostit nebun de Margareta, că timpul pe care i-l sacrifică ei îl fură celeilalte, că din cauza ei o minte, o părăseşte, mereu mai mult, mereu mai lipsit de voinţă. Şi era laş, pentru că fata asta îl intimida. Era sigur c-ar fi rîs de el şi că dintr-o dată toată simpatia ei atît de fără rezerve afirmată avea să se schimbe într-un ironic şi usturător dispreţ.

O femeie nu iartă niciodată unui bărbat să iubească pe alta. Poate cel mult suportă să nu iubească pe nimeni. Şi Michaela credea în intimitatea gîndurilor ei că Sergiu nu iubeşte încă pe nimeni, iar timiditatea lui, din ce în ce mai accentuată şi rezerva lui, din ce în ce mai vizibilă, erau, pentru ea, primii soli ai unui sentiment încă nedefinit, încă neînchegat, care o privea de aproape.

Ea însăşi simţea pentru el „un început".

Ii era necesar, îi era agreabil şi tovărăşia lui îi da clipe de adevărată şi deplină mulţumire, pe care nici o altă tovărăşie nu i le dăduse niciodată. Găsise — credea ea — în sufletul ăsta leal şi fără complicaţii, în băiatul ăsta instruit şi muncitor, în modestia lui demnă şi în dorinţa lui de a birui în viaţă pe drumuri drepte, ceea ce de atîta timp aştepta : omul care s-o intereseze.

Şi pentru Michaela, pentru vocabularul ei intim, cuvîntul ăsta însemna foarte mult. Avea un înţeles special, plin la rîndul lui de alte foarte multe înţelesuri...

Nimic nu e mai amuzant, mai colorat şi mai atrăgător, decît un mare magazin în ajunul Crăciunului, mai ales cînd, dincolo de vitrinele lui imense, fulgii de zăpadă cad în figuri graţioase de balet înaripat. Pînă şi mărfurile etalate sub privirile nedecise ale cumpărătorilor au parcă un aspect sărbătoresc.

Michaela ar vrea să le cumpere pe toate. S-a oprit pînă acum în toate „raioanele" şi de peste tot degetele ei subţiri au ales ceva. De colo un portofel pentru domnul Rădulescu, de dincolo un colier pentru mama, un aparat fotografic pentru Puiu, o sticlă de parfum pentru Liliana, o trusă de voiaj pentru Dodo, un stilou pentru Sergiu (dar asta nu trebuie s-o ştie el) şi o mulţime de nimicuri delicioase pentru ea.

Acum mai are de cumpărat articolele pentru împodobirea pomului de Crăciun. Sergiu o urmează peste tot, supus, gata să-i răspundă la toate întrebările şi să-şi dea părerea — mai mult sau mai puţin precisă — pentru fiecare lucru care trece în grămada celor cumpărate.

El ştia că şi Margareta pregăteşte „în secret" un pomuleţ de Crăciun în odăiţa ei. Un pomuleţ de Crăciun pentru ei doi şi pentru cepiii din cartier. De ieri uşiie acestei odăiţe i-au fost închise pe motiv că se face înăuntru „curăţenie mare". Dar Sergiu a observat pacheţelele care soseau din oraş, dosite neîndemînatec sub şorţul lui madam Săraru, sau sub paltonul Margaretei.

S-a gîndit mult, la rîndul lui, ce daruri să le cumpere ? A avut un moment intenţia să ceară un sfat Michaelei. Dar s-a răzgîndit. A intrat la un bijutier şi a cumpărat un inel pentru Margareta şi o pereche de ochelari cu ramă de aur pentru madam Săraru. Are pacheţelele în buzunar. Le simte foiţa moale, fină şi mîinile lui le acoperă cu drag ca şi cum ar vrea să le-ncălzească.

Michaela a isprăvit de cumpărat. Mai are de ales numai o mască pentru Moş Crăciun. Din maldărul pe care vînzătorul i-1 pune alături alege una de Moş Crăciun comic, cu mustaţa răsucită şi barba ţuguiată şi i-o pune lui Sergiu pe figură.

— Las-o, las-o, să vedem cum îţi vine... Vai, ce caraghios eşti !...

Sergiu se simte jenat sub mască. Michaela rîde de se prăpădeşte.

— Asta ţi-o iau... O să faci un efect teribil cu ea... Mai ţine-o niţel să te mai văd. Ştii că tu o să faci pe Moş Crăciun la noi...

Cîţiva curioşi se opresc şi privesc amuzaţi. Un copil agăţat de paltonul guvernantei întinde mîna şi ţipă :

— *Fraulein... Fraulein. Schau der Mos Cătun..- Schau der Mos Cătun.*

Sergiu îşi scoate masca. In faţa lui, Mirea, cu pălăria tare pe o sprinceană, ii întinde mîna înmănuşată.

— Tu erai, *mon cher ?* E nu, că asta e bună ! Mă miram eu de ce nu te văd de atîta timp ! Umbli mascat...

Sergiu face prezentările.

Mirea e încîntat că, în sfîrşit, are ocazia să fie prezentat domnişoarei Michaela Rădulescu. O cunoaşte — fireşte — de multă vreme „din vedere" şi „din auzite". Au o mulţime de prieteni comuni... Fetele Moraru... Gigi Marian... Toto Baldovin... Liliana Caranfil... E curios cum nu s-au cunoscut pînă acum.

Şi Mirea vorbeşte, vorbeşte, vorbeşte.

Sergiu își dă seama că prezența Michaelei îi excită verva lui faimoasă, că vrea să facă impresie, să placă, să se claseze din primul moment în categoria „inteligenților".

Michaela îl ascultă indiferentă. Răspunde Laconic, fără să-l încurajeze. Dar pe Mirea îl interesează numai ce spune el, nu ce spun alții. **Ii** dă zor înainte şi în cîteva minute, pînă ies în stradă — deşi întrerupt din „şuetă-' de încrucişările şi ciocnirile cu lumea din magazin — are timpul să etaleze o vastă cronică mondenă a Bucureştiului de zi şi de noapte.

La ieşire, Michaela îi întinse mîna.

— Mi se pare, duduie, că locuiți pe strada Armenească. Cum avem acelaşi drum, îmi permiteți să vă conduc cu maşina mea ?

— Mulțumesc, domnule, sînt cu maşina mea.

— Cu Overlandul ?

— Şi asta o ştii ?

Mirea se descoperi cu galanterie.

— Dar cine nu cunoaşte în Capitală maşina verde a domnişoarei Rădulescu! Sărut mîinile, duduie, şi sper că-mi veți îngădui într-una din zilele astea să vă fac o vizită...

— Nu ştiu dac-am să fiu în Bucureşti şi n-aş vrea să iei drumul degeaba.

— Nu face nimic. Telefonez înainte... Şi dacăvreodată v-aduceți aminte de mine şi aveți să-mi spuneți ceva, mă găsiți în cartea de telefon : 2.91.58.

Apoi se întoarse către Sergiu.

— Pe tine cînd te mai văd ? Ce dracu, mă ! De cînd te-ai logodit cu „gazda" parc-ai intrat în pămînt. Telefonează-mi într-o zi să ieşim împreună : 2.91.58.

Şi Mirea se depărta, ridicîndu-şi cu un gest afectat, gulerul de astrahan.

Michaela, fără să spună un cuvînt, ii întinse mîna :

— Te aşteaptă, desigur, logodnica.... Nu vreau să te mai rețin...

Aştepta din partea lui Sergiu un gest, o explicație, un cuvînt. Poate Mirea făcuse o glumă, care trebuia pusă la punct. Poate „logodnica" despre care pomenise el era un lucru vechi, trecut. **In** orice caz Sergiu era dator s-o

lămurească fără să-l întrebe ea. Dacă lucrul era adevărat, i se părea de neînțeles toată atitudinea lui de pînă acum' De ce să-i ascundă că e logodit ? De ce s-o lase atîta timp să creadă că e un om liber ?

Simțea că în clipa asta îl urăşte. Cel puțin daca n-ar mai sta aşa inert cu ochii în pămînt!

— Nu e frumos ce-ai făcut! Nu trebuia să-mi ascunzi un lucru atît de important!

— Am vrut de multe ori să-ți spun. Am ezitat însă...

— De ce ?

— Nu ştiu. Nu-mi dau seama nici eu...

Michaela îl privi nedumerită.

— O iubeşti ?

— Da.

Şi adăugă, ca pentru el :

— Enorm !

Michaela începu să rîdă. Un rîs voit fals, care-i crispa figura în loc să i-o înveselească.

— Acuma înțeleg eu de ce nu voiai să mă laşi să viu la tine. Ți-era frică să nu mă vadă logodnica. Dar bine, Sergiule, cum se poate să fii atît de copil ? Logodnica ta trebuie să fie o fată deşteaptă care ar fi înțeles imediat că eu nu puteam fi decît o camaradă pentru tine. Şi nici tu nu cred că ți-ai fi închipuit vreodată altceva !

— Te asigur că nu...

— Atunci ? Unei camarade, unei prietene bune ca mine, nu i se ascunde un lucru atît de grav ca ăsta. De ce să nu mă bucur şi eu, alături de tine, de ce să n-o cunosc şi eu pe logodnica ta, să devenim poate prietene, să facem în trei ceea ce făceam noi doi ? Sau poate e geloasă ?

— Nu ştiu. De altminteri, ea nu ştie nimic... Nici ei nu i-am spus nimic despre tine.

Michaela deveni gravă.

— Aşa ? Ei bine, poți fi liniştit, Sergiule. Cu atît mai mult de acum încolo n-o să mai afle. Eu ştiu să dispar la timp... îmi pare rău că n-am înțeles mai de mult că amiciția mea era inoportună. La revedere ! Am să te scuz eu acasă că mîine nu poți veni să faci pe Moş Crăciun la pomul nostru.

Sergiu îi sărută mîna tăcut. Sprintenă, Michaela se sui în maşină şi trecu pe lîngă el fără să-1 privească.

Aşadar, se isprăvise. Părere de rău? Nu, nu. Nici un pic...

Dar de ce or fi aşa de trişti fulgii de zăpadă cînd cad în urma unei maşini care se pierde, din ce în ce mai mică, cu ochiul de foc al stopului din ce în ce mai stins?

X. CALENDAR

25 Decembrie

N-aş fi crezut niciodată să simt nevoia de a împărtăşi cuiva toate gîndurile care îmi macină mintea. Am nevoie de un prieten care să tacă şi să m-asculte. Am nevoie să smulg din mine neliniştea asta grozavă care şi-a încleştat gheara pe ființa mea întreagă, am nevoie sa-mi adun gîndurile la un loc, să-mi alung presimțirile. De aceea scriu foile astea. Poate aşa •— prăbuşit în fața caietului — să pot să mă reculeg, să caut să-nțeleg ce se petrece cu mine în noaptea asta hotărîtoare.

Margareta nu s-a întors încă acasă. E şapte dimineața.

Aseară, după întîlnirea cu Mirea, după explicația copilăroasă şi crud definitivă cu Michaela, mă simțeam uşurat. Mi se luase o greutate de pe suflet. Nu mai aveam nevoie să mint de aci înainte. Recunosc, am fost slab. Dar am fost totdeauna atît de sigur de dragostea mea pentru Margareta, că nici un moment gîndul celeilalte nu m-a turburat. Michaela a fost un divertisment şi poate nici măcar atît. Niciodată n-am văzut în ea altceva decît o soră răsfățată şi capricioasă, căreia am înțeles să-i fac toate gusturile, numai şi numai dintr-un sentiment de recunoştință.

Am avut totdeauna impresia că numai datorită ei am ajuns la situația pe care o am astăzi în casa lor şi că

numai prin ea am izbutit să mă fac agreat şi simpatizat în familia ei.

Mărturisesc, îmi pare rău că lucrurile fuseseră date pe faţă atît de brutal, dintr-o vorbă aruncată de Mirea. Aş fi vrut să afle de la mine. Aş fi încercat să o fac să priceapă mecanismul interior al atitudinii mele faţă de ea şi poate ne-am fi despărţit altfel. Dar aşa, luată prin surprindere, am avut impresia că, în clipa cînd mi-a întins mina, mă detesta. Şi asta însemna că ea credea că se petrece în mine altceva decît ceea ce era în realitate.

Şi atunci vanitatea ei s-a simţit ultragiată şi a reacţionat. Cu atît mai bine. Sarcina mea era uşurată. Mă hotărîsem de îndată ce ajung acasă să-i mărturisesc Margaretei totul şi s-o las pe ea să mă judece. Ştiam că pedeapsa mea nu va fi prea aspră şi mă bucuram la gîndul că totul se va sfîrşi cu bine, lîngă pomul de Crăciun pe care îl ştiam ascuns şi pregătit în odăiţa ei, în odăiţa noastră. Şi pentru pacea care avea să se semneze definitiv între noi, am intrat într-o florărie şi am cumpărat o crenguţă fragedă de liliac alb.

Marga nu era acasă. Mi-am închipuit c-a ieşit şi ea, ca toată lumea, după cumpărături, în oraş.

La mine era cald şi bine. Focul duduia în soba de cărămidă cu olane şi în pîlpîirea lui, umbre chinezeşti, alergau prin odaie. Am pus crenguţa de liliac într-un vas cu apă rece şi proaspătă şi-apoi m-am dus să dau bună-seara lui madam Săraru.

Fireşte, am găsit-o în bucătărie. Cu mîneciie suflecate, roşie de dogoarea focului, ungea formele de cozonaci c-o pană de gîscă muiată în unt topit. In bucătărie mirosea bine a aluat copt, a nucă şi a mere cu scorţişoară. Cînd m-a văzut intrînd, a ţipat la mine :

— Repede, repede, maică, închide uşa, că-mi „răceşte" cozonacii.

Nu mi s-a părut de loc curios că nu ştie unde şi cînd a plecat Marga de acasă. Am bănuit că erau înţelese amîndouă şi m-am întors în odaia mea. Am luat o carte şi am început să citesc. O pagină... două... douăzeci...

Ora mesei trecuse de mult. începusem să fiu îngrijorat. Unde putea să stea Marga pînă acum ?

La zece m-am dus iarăşi în bucătărie. Madam Săraru, aferată, nu mai avea noţiunea timpului. S-a mirat şi ea cînd a auzit că Marga nu s-a întors încă acasă. Şi de data asta sincer...

La unsprezece jumătate, m-am îmbrăcat şi am ieşit în întîmpinarea ei. Ningea ca şi acum, frumos, din plin. Stradela troienită toată îşi clipea felinarele rare. Mă durea puţin capul şi aerul îngheţat de afară îmi făcea bine. Fel de fel de bănuieli şi de presupuneri mi se învirteau în minte. Poate i s-a întîmplat ceva ? ! Poate vrea să ne facă o farsă, poate s-a întîlnit cu cineva ? !

De pe străduţele cartierului se auzeau corurile copiilor porniţi să colinde. Fără ţintă precisă, nădăjduind c-o voi întîlni, am umblat pe străzi pînă la unu.

Cînd m-am întors acasă, madam Săraru m-a întîmpinat în poartă.

— N-a venit, Doamne, Doamne! De nu i s-ar fi întîmplat ceva !

Mi-a luat mîna şi a început să plîngă rezemată de stîlpul porţii-

— Du-te, maică, la poliţie şi întreabă. Unde poate să stea ea pînă la ceasul ăsta ? Rude n-avem, cunoştinţe n-avem...

M-am dus. Am cercetat, am întrebat, nicăieri nimic. Pînă la trei am colindat pe străzi, prin localuri, ca un ieşit din minţi. Mai aveam o singură nădejde. S-o găsesc acasă, întoarsă între timp.

Am găsit pe madam Săraru îngenuncheată sub candelă.

De-atunci plînge într-una. Adineauri abia am hotărît-o să se ducă în odaia ei şi să se lungească puţin...

în noaptea asta pe care am petrecut-o de veghe amîndoj cu urechea aţintită la orice zgomot, incapabili să putem face altceva decît să aşteptăm, fumînd ţigări, cred c-am îmbătrînit cu zece ani.

Acum s-a luminat bine de ziuă. Ninge mereu. Mă doare capul şi mi-1 simt ca o povară pe umeri. Nu mai am nici un fir de tutun şi mîna îmi cade moartă pe hîrtie.

Nu ştiu ce să cred, nu ştiu ce să-mi închipui, nu ştiu unde să mă duc, nu ştiu ce să fac. Voi pleca iarăşi pe străzi... iarăşi prin vecini... iarăşi la poliţie...

Doamne ! Ce-mi va aduce oare Moş Crăciun ?...

26 Decembrie

Am scrisoarea ei alături. O voi transcrie fără s-o comentez în caietul ăsta care, simt, va deveni de acum încolo confidentul meu de ceasuri grele, cartea tuturor sincerităţilor şi durerilor unui suflet lovit în plin. Iat-o :

„Sergiule,

Nu-ţi scriu să-ţi cer iertare, nici să-ţi explic. Sînt lucruri pe care niciodată un bărbat n-o să le înţeleagă şi explicaţii pe care niciodată o femeie n-o să ştie să le dea. Iţi scriu ca să-ţi povestesc. Fapte. Tot ce s-a întîmplat de alaltăieri şi pînă acum. Nu-ţi voi ascunde nimic, nu mă voi menaja şi nu te voi menaja. Aş vrea să întrerupi lectura scrisorii mele aici. Să te duci în odaia mea şi s-o citeşti acolo pînă la urmă, lîngă pomul nostru de Crăciun. Nu ştiu de ce am impresia c-o vei pricepe mai bine acolo, în odaia aceea unde a rămas pentru totdeauna ceva din mine şi totul din noi.

Ştii, nu se poate să nu ştii, că pentru ajunul Crăciunului, sub uşile închise ale odăii mele, pregăteam ceva. Lucram cu atîta drag la lucruşoarele acelea mici şi poleite ! Te-aşteptam cu atîta nerăbdare să intri pe uşă, nins tot, cu obrajii roşii şi mîinile îngheţate ! Niciodată nu mă simţeam mai a ta, mai întreagă a ta, ca în seara aceea minunată, plină cu farmecul misterios al iernii şi al sărbătorii de a doua zi.

Cînd am auzit o maşină oprindu-se la poartă, am tresărit. Am stins repede lumina şi m-am aşezat la gura sobei. Luminările pomului erau toate aprinse. Clipeau frumos ca nişte stele vii aninate de ramuri în cinstea ta. Şi Moş Crăciunul cumpărat pentru tine îşi clătina capul mobil, de la stînga spre dreapta, ca şi cum ar fi vrut să te dojenească c-ai întîrziat atît.

Atunci a intrat pe uşă, în locul tău, Mirea.

Tot farmecul s-a rupt dintr-o dată. Am făcut iarăşi lumină şi l-am primit cu ostilitate. Cu ce drept intra el aci ca să-mi aducă aminte, prin simpla lui prezenţă, de seara aceea groaznică cînd, sub ochii tăi, gura lui m-a pîngărit. Şi de ce amintirea asta mi-a venit dintr-o dată clară şi vie în minte ?

L-am întrebat ce vrea. Mi^a spus că s-a înţeles cu tine să te aştepte acasă pînă te întorci din oraş... că aveţi de aranjat lucruri importante împreună şi mi-a cerut voie să stea cu mine pînă vii tu. Era politicos şi aproape timid cum nu l-am văzut niciodată. L-am poftit să ia loc în odaia ta. îmi era necaz pe tine că l-ai invitat tocmai în seara asta pe care o vream numai pentru noi, că n-ai înţeles că te vream nepreocupat de nimeni şi nimic. îmi venea să plîng de ciudă. Mirea mă studia, li simţeam iarăşi umblîndu-i pe mine privirea aceea indiscretă şi enervantă pe care i-o cunoşteam. Ca să zic ceva, l-am întrebat unde te-ntîlnise.

Mi-a răspuns surîzînd.

— L-am întîlnit acum un ceas, într-un magazin. Şi, închipuieşte-ţi, era mascat...

— Mascat ?

— Da. Făcea pe manechinul Michaelei.

N-am înţeles bine ce vrea să zică. El surîdea mai departe. Oh ! surîsul acela rău, batjocoritor, pe gura aceea subţire, mereu umedă! îmi venea să i-1 sfîşii cu unghiile de pe buze. Şi-apoi cuvintele lui, subliniate ironic, şuierate în urechea mea :

— Era în compania Michaelei, făceau cumpărături împreună pentru pomul ei de Crăciun. Şi cum Sergiu — ştim cu toţi care sîntem invitaţi — face pe Moş Crăciun Ia pomul ei, îi alegea o mască... una aşa cu mustăţi răsucite şi cu barbă ascuţită de ţap. Cînd l-am văzut încercînd-o, am rîs de m-am prăpădit...

Tremuram toată şi simţeam că mă prăbuşesc. Abia am putut să-1 întreb :

— Cine e Michaela ?

— Ce ? N-o cunoşti ? Sora elevului pe care îl meditează. Domnişoara Rădulescu. Credeam că vă cunoaşteţi. Sergiu şi cu ea sînt totdeauna împreună, peste tot, la expoziţii... la conferinţe... la spectacole... la concerte.

— I-ai văzut dumneata ?

— Dar cine nu i-a văzut ? Michaela e la ordinea zilei în Capitală. Bogată, frumoasă, modernă. Lumea care o cunoştea credea chiar că între ea şi Sergiu e vorba de

o căsătorie. Bineînțeles, eu care știam că e ca și logodit cu dumneata, am dezmințit cît am putut...

N-am mai putut suporta. Am trîntit ușa și m-am dus în odaia mea. Te uram în clipa aceea cum n-aș fi crezut să pot urî vreodată pe cineva. Nu pentru că m-ai mințit și mi-ai ascuns adevărul în privința legăturilor tale cu domnișoara Rădulescu. Nu pentru că de luni de zile ieșeai cu ea peste tot, în timp ce eu te așteptam singură și tristă în odăița mea. Nu pentru că lumea vorbea de tine ca de logodnicul ei, cînd tu erai al meu și numai al meu. Nu pentru că eram geloasă pe ea. Dar pentru că trebuia să faci pe Moș Crăciun la „pomul ei" în timp ce pomișorul meu te aștepta cu luminările aprinse și cu crenguțele întinse către tine. Vezi tu, Sergiule, și-acum cînd toate au trecut, cînd s-au întîmplat lucruri capitale pentru o viață și mai ales pentru o viață ca a mea, cînd judec cu mintea limpede în fața foilor astea de hîrtie, nu știu ce m-a împiedicat să nu smulg beteala, să nu rup luminările, să nu sparg globulețele de sticlă și să nu arunc în foc pomul nostru de Crăciun.

Intr-o clipă m-am îmbrăcat să plec. Unde ? Nu mă interesa. Numai să ies din odăița unde totul mi se părea străin, fals, mincinos. Cea de a doua Margaretă se trezise în mine. O știi tu care. Cea din noaptea cu Mirea, cea de dinainte de tine...

Am ieșit în stradă. Singură, prin zăpada care mă troienea. Mergeam cu capul gol de gînduri, cu lacrimile înghețate pe față, cu sufletul ca o aripă frîntă în mine.

Mirea m-a ajuns din urmă. S-a dat jos din mașină și a început să se scuze. Că-i pare rău c-a făcut o gafă, că nu și-ar fi închipuit că nu știam nimic de relațiunile tale cu Michaela, că e dezolat, că e surprins. Prostii. Apoi a schimbat tactica. Și-a regăsit tonul lui adevărat, cel care îi venea atît de bine. La urma urmei de ce să-i pară rău că printr-o întîmplare mi-a dezvăluit adevărul în privința ta ? Era dator s-o facă. Dator, pentru că de cînd mă cunoscuse, nu încetase o clipă să mă iubească. Și dacă se dăduse la o parte cu discreție și înțelesese să nu mai insiste, o făcuse numai din prietenie pentru tine crezînd că mă iubești și că astfel o să mă meriți. Dar acum, cînd înțelesese că tu mă mințeai ca o „canalie", că nu făceai altceva decît să „lucrezi pe două tablouri", nu mai are nici un motiv să se sacrifice.

Mă uluia cu argumentele, cu deducțiile, cu concluziile și cu logica lui de circumstanță.

Acum îi înțelegeam jocul. Tot ceea ce făcuse era intenționat, fusese calculat punct cu punct. Și planul îi reușise. Mă avea lîngă el în seara cînd mai mult ca niciodată aș fi vrut să fiu lîngă tine.

Să nu crezi c-am avut o clipă intenția să mă răzbun atunci cînd am primit să-l însoțesc la el acasă unde avea invitați. M-am dus pur și simplu ca să nu rămîn în stradă și ca nu cumva — biruită de frig și de neliniște pentru tine și pentru mama — să mă întorc.

Pentru a mă putea smulge definitiv de lîngă voi, trebuia să treacă momentul critic în care încă șovăiam, în care Margareta ta încă mai lupta cu cea trecută definitiv de partea lui Mirea.

Aveam nevoie de zgomot, de mișcare, de lumină, de muzică, de lume, de alcooluri tari. Și astea mi le-a dat din plin petrecerea de la Mirea.

M-am grizat de la primul pahar de șampanie. Erau acolo o mulțime de tineri, bărbați și femei de petrecere. Pe mulți îi știam după nume sau din vedere. Alții dintre ei îmi făcuseră curte „pe vremuri". Am dansat cu toții, am cîntat, am băut, m-am lăsat strânsă în brațe, sărutată prin colțuri, ciupită pe sub masă, tratată la fel cu celelalte care erau de meserie. Poate mai rău decît ele, pentru că eu nu eram încă. Debutam. N-aveam tactica și prudența experienței lor.

In zori eram beți toți. Cineva a propus să ne îmbrăcăm în pijamale. Propunerea a fost primită cu urale, cu pahare sparte și cu mandarine aruncate în lămpi. Mirea și-a desfăcut dulapurile. Am luat cea dintîi pijama care mi-a căzut în mînă și tot cea dintîi am fost gata. Apoi s-a-nceput orgia. Luminile s-au stins prin odăi și în jurul mesei din sufragerie rămîneau din ce în ce mai puțini. Mirea era lîngă mine. Mă aștepta. Mîinile lui mă mîngîiau. Le simțeam grele, calde, insinuante.

Cînd am rămas numai noi doi, a-ngenuncheat la picioarele mele. Nu știu ce mi-a spus. Nu mai înțelegeam

nimic. Eram beată. Nu-ţi spun asta ca să mă scuz, sau să mă justific. Nu, pentru că numai cîteva clipe mai tirziu, cînd m-am văzut pe un divan şi cînd l-am văzut pe Mirea lîngă mine, am ştiut tot ce se petrece. Mi-am dat seama de tot şi am vrut să merg pînă la capăt, conştientă, cu ochii deschişi. Am vrut.

M-am deşteptat tîrziu, după-amiază. Fără nici un regret, fără nici o remuşcare.

Mai bine că s-a întîmplat aşa. Viaţa mea — simţeam eu de mult — nu era făcută ca să completeze un cămin, ca să fie închinată unui singur om, oricît l-aş fi iubit. Viaţa mea mi-a fost dată într-o clipă de risipă, ca să fie risipită.

Dacă nu s-ar fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat, n-aş fi avut poate puterea să mă rup de tine. M-aş fi lăsat chemată de o fericire la care — înţeleg aşa de bine acuma — nu aveam dreptul. Ţi-aş fi adus, e adevărat, o dragoste mare, curată, întreagă, dar nesigură, Sergiule. Ţi-aş fi adus două Margarete şi tu nu iubeai sau nu puteai să iubeşti decît una. Fiindcă pe cealaltă n-o poate iubi numai un singur om. Ea s-a născut să fie a tuturor.

Uite, acuma, cînd mîna mi-a obosit scriind, cînd pata asta care mi-a întins cerneala e o lacrimă care a picurat fără voia mea, cînd gîndurile sînt goale şi adevărate, îmi dau seama că ţi-aş fi zdrobit viaţa. Ţine minte, vrînd totuşi să te fac fericit. Şi asta pentru că între noi, orice am fi făcut şi oricît ne-am fi iubit, ar fi rămas totdeauna o mare deosebire. Tu eşti un om făcut de oameni cumsecade, culcaţi alăturea prin bună înţelegere, într-o seară de pace burgheză. Eu sînt făcută într-un staul de vite, cu forţa, într-o noapte de beţie şi numai de un singur om. Să nu rîzi ! De un singur om ! Tata.

Cînd vei primi rîndurile astea, nu voi mai fi în Bucureşti. Mirea mi-a vorbit de un voiaj în străinătate. Probabil că îl voi urma. Pînă atunci voi pleca undeva, în ţară, cu sau fără el. Să nu mă cauţi. Să mă laşi să mă duc înainte pe drumul pe care mi l-am ales. Să nu mă forţezi să privesc în urmă. Nu va fi bine nici pentru unul, nici pentru celălalt. Noi nu trebuie să ne mai întîlnim niciodată. Nu ne-am mai recunoaşte şi ar fi păcat pentru amintirea care — dincolo de voinţa noastră — va rămîne ca o comoară îngropată în noi. O comoară în care eu am închis pentru totdeauna tot ce-am avut mai drag şi mai de preţ.

Afargareta

P.S. Nu încerca s-o consolezi pe mama. I-am scris şi ei totul. Va înţelege, desigur, mai puţin decît tine, dar va înţelege totuşi destul."

31 Decembrie

De două zile m-am mutat aci. Din cauza sărbătorilor a trebuit să stau cîteva zile la hotel. Chiar în ziua cînd am primit scrisoarea Margaretei, m-am mutat de la madam Săraru. Biata femeie ! Cît a insistat să rămîn, să n-o las singură, să stau cu ea ca „să ne aducem aminte de Margareta". Plecarea fetei de acasă a fost o mare lovitură pentru ea, lovitură pe care a atenuat-o totuşi scrisoarea lăsată. Pentru madam Săraru, un voiaj în străinătate va însemna întotdeauna un lucru distins, chiar dacă e făcut în tovărăşia unui amant. De altminteri Margareta a avut grijă să-i mai scrie că de-acolo se va întoarce măritată... cu „un conte sau un marchiz" cel puţin.

Madam Săraru n-a priceput ironia şi foarte bine a făcut. S-a mulţumit să ofteze şi să încheie.

— Să dea Dumnezeu să fie, maică ! Ce-o fi, numai să fie cu cununie în regulă.

Cînd am ieşit pe poartă, plîngea cu colţul broboadei strîns la gură, ca o batistă. Mi-a dat — într-un pachet pe care n-am putut să-l refuz •— un cozonac cu nuci şi o bucată de şuncă fiartă din „porcul ei" pe care îl tăiase — după toate regulile calendarului — în ziua de Ignat. I-am mulţumit şi i-am făgăduit că o să mai trec s-o văd.

Ştiu însă că nu mă voi mai întoarce niciodată în căsuţa de pe stradela Umbrei. Am plecat prea înfrînt de acolo. Prea sfîşiat.

Scrisoarea Margaretei m-a lăsat într-o stare aproape de inconştienţă. Gol, uscat dintr-o dată. Dacă n-ar fi fost

şunca şi cozonacul lui madam Săraru, să le găsesc seara, pe masă, cînd mă-ntorceam la hotel, cu siguranţă că n-aş fi mîncat nimic. Toată ziua rătăceam pe străzi şi prin parcuri, dezorientat, incapabil să vreau ceva, să înţeleg ce se petrece în mine. Am avut un moment gindul crimei. Să mă duc la Mirea, să-i găsesc pe amîndoi şi să-i împuşc. Aveam la mine revolverul de care nu mă despărţeam niciodată. L-am aruncat în Cişmigiu, în lac, ca nu cumva ghidul să prindă rădăcini în mine şi să nu se transforme în faptă. In definitiv singurul vinovat dintre noi trei eram eu. Sau poate, dacă mă gîndesc mai bine la scrisoarea Margaretei, un al patrulea... Tatăl ei.

Mi-am impus să nu mă mai gîndesc la nimic din ce-a fost pînă acuma şi în orice caz să nu mai notez aci toate suferinţele şi gîndurile mele de îndrăgostit buimac şi părăsit. Mi-am impus, mai ales, să nu mă mai gîndesc la Margareta, să caut s-o şterg din preocupările mele. Am aflat însă — fără să vreau — că aseară a plecat cu Mirea la Paris. L-am întîlnit pe Mircea Vlad. Venea tocmai de la gară, unde cu ceilalţi colegi de redacţie se dusese să-şi conducă... directorul. Fireşte, el nu ştia nimic. Mi-a spus simplu, ca o noutate.

— Ştii ca l-am condus pe Mirea la gară ? A plecat la Paris în „voiaj de nuntă".

— S-a-nsurat ? m-am mirat eu.

Vlad a surîs.

— Cum se-nsoară el de obicei. Cu prima venită şi pentru cîteva săptămâni. Cea de rîndul ăsta — să-ţi spun drept — era însă foarte drăguţă...

Şi Vlad a oftat sincer, cum e el totdeauna.

— Mă, băiete mă ! Bani sa ai, că toate celelalte se găsesc pe urmă...

Am schimbat vorba. M-am interesat de „băieţi". Nu i-am mai văzut — iată — de doi ani de zile. Mai toţi s-au adunat în jurul lui Mirea. Scriu la revista lui care — se pare — a ajuns la un mare tiraj.

Am hotărît cu Vlad să luăm într-o seară, cît mai curînd, masa cu toţii. Ca pe vremea cînd voiam să scoatem revista adolescenţei noastre.

Ce mult m-am schimbat de atunci! Nu ştiu, în doi anii ăştia, sau în astea cîteva zile ?

In odaia mea s-a făcut frig. Mi-am cumpărat ţigări şi coniac, o sticlă mare cu coniac vechi. Peste un sfert de ceas o voi desface... începe un an nou... Un an nou ?... Pentru cine ?

4 Ianuarie

Azi-noapte, chef mare cu „băieţii", într-o circiumă pe Dudeşti. De dimineaţă a trecut Vlad pe la mine şi mi-a lăsat un bilet.

„Astă-seară la opt mîncăm cu băieţii. Vin să te iau."

Am ezitat mult înainte să mă hotărăsc. M-am întrebat dacă, sincer, voiam să-i revăd, să mă regăsesc cu ei la un loc şi mi-am mărturisit adevărul. Nu mă interesau nici toţi la un loc, nici unul dintre ei, deosebit. Poate într-o măsură oarecare, Vlad. De ceilalţi toţi nu mă leagă nimic.

M-am gîndit apoi că, desigur, subiectul principal de conversaţie va fi Mirea. La început gîndul acesta m-a îngrozit. Apoi minam zis că va fi o încercare pentru mine şi m-am decis. Am fost.

Cînd am intrat, la braţul lui Vlad, m-au primit cu urale. La fel ca altădată. Erau toţi acolo, neschimbaţi, aceiaşi. Mai lipsea Mirea să se urce pe masă ca să improvizeze eternul Iui discurs umoristic. Ne-am strîns mîna şi m-am lăsat pupat de fiecare pe rînd.

Ii regăseam...

Văraru, cu pletele niţel mai mari, cu vocea puţin mai dogită de băutură şi, desigur, cu niţel mai multe piese nejucate în sertarul de acasă. Ştiam că în toate „cronicile lui dramatice" nu face altceva decît să-şi verse — în epitete grosolane şi aprecieri nedrepte — toată ura lui contra acelora care răzbat. Succesele altora îl scoteau din minţi, îl îmbolnăveau. Deşi băiat de general, trăia ca o ordonanţă din chiftelele tuturor bucătăriilor literare. II ştiam miluit în redacţii, schimbîndu-şi părerile mai des decît gulerul, buhăit de beţie, leneş, ratat înainte de a se fi manifestat.

Antim, cu aceleaşi creioane în buzunarul de sus al hainei.

Lui Stupcaru — fostul half centru şi bec şomer — „oamenii lui" veniţi între timp la „putere" i-au făcut, în sfîrşit, dreptate. E arbitru oficial şi consumator discret de fonduri pe la diferite federaţii şi comitete. Face şi cronica sportivă la revista lui Mirea sub un pseudonim pe care îl cunoaşte toată lumea.

Plătăreanu s-a poticnit în poarta de ieşire a Şcolii Politehnice. Lucrează — ca şi acum doi ani — la acelaşi proiect, ale cărui linii definitive nu le va trage desigur niciodată. Acuma conduce pagina de „jocuri" şi „cuvinte încrucişate" şi e „specialist" în învîrtirea unui mic beneficiu de la „premiile" acordate lunar cititorilor.

Vasilescu a terminat Academia Comercială. Administrator-general al revistei, poartă acum ochelari de baga şi a făcut puţină burtă. Tîrziu de tot, într-un moment de confidenţă, mi-a spus că anul ăsta s-a hotărît să se însoare, fiindcă seara s-a plictisit umblînd după „dame" şi „prin birturi" în oraş şi că, în definitiv, are nevoie de o mîncare bună şi de o femeie „curată, drăguţă, cinstită", cînd se întoarce obosit de la birou.

— O femeie — imi spunea el — e, bă, înţelegi, cînd ai lovit-o bine, un capital, domnule. Un capital care produce, care dă dobînzi. Şi-am să-ţi demonstrez cu „cifre"...

Panait Fulga face „reportagii senzaţionale". A slăbit puţin şi poartă acum o mustăcioară, trasă parcă cu cerneală, ca nu ştiu care artist celebru de cinema.

Fireşte că am discutat de toate şi nimic. Ne-ntrebam şi n-aşteptam să ne răspundem. Fiecare aveam ceva important de spus şi, în fond, nu ne interesa pe nici unul, părerea celuilalt. Ei, ca orice „confraţi" din aceeaşi redacţie, se invidiau unul pe altul, se „lucrau" pe dedesubt, se credeau fiecare superior tuturor. Vinul îi făcea acum să-şi spuie verde tot ce Ie sta pe suflete. La un moment dat, Stupcaru era chiar să se încaiere cu Plătăreanu. Au sărit ceilalţi şi totul s-a terminat printr-un „bruderschaft" şi-o pupătură udă pe gură.

Mi-era necaz că nu pot să mă-mbăt ca şi ei. Aş fi vrut să uit că sînt acolo, să uit că sînt eu, să mă integrez anonim şi complect în ritmul lor, să mă prăpădesc de rls cînd Fulga a băut vinul în care Antim îi pusese sare, să joc „sîrba pe vine" cu mîinile după git, ca Stupcaru, să bat în masă ca Văraru, ca să-nţeleagă, în sfîrşit, că Shakespeare „n-are nici un pic de talent", să ciupesc chelneriţa ca Vasilescu, să fiu ca ei, să mă amuz ca ei, onest, sincer, banal, aşa cum trebuie, cum e firesc şi aproape drept să se amuze un om tînăr într-o noapte de chef, într-o circiumă cu lăutari, cu vin prost şi cu „fripturi" renumite, frăgezite — vorba lui Stupcaru — „la tualetă".

La cinci de dimineaţă paharele au început să rămîie pline pe mese. Vinul „nu mai mergea". Trebuia ceva nou...

Şi-atunci Stupcaru a propus :

— Un coniac la „Tanti Miţa", fraţilor...

Istoria se repeta. Mi-am amintit exact seara de acum doi ani. „Roata Vieţii"... dimineaţa de primăvară... cuvintele lui Mirea.

Şi-a adus aminte şi Stupcaru. S-a apropiat de mine clătinîndu-se şi m-a întrebat :

— E ! Şefule ! Cred că de-acUm doi ani şi pînă acum te-ai dat pe brazdă ! Ori nici de data asta nu vrei să mergi ?

M-am uitat lung la el şi am surîs.

— Ba nu ! De data asta merg.

8 Ianuarie

Astăzi am reînceput lecţiile cu elevul meu. Vacanţa s-a terminat. In familia Rădulescu, lipsa mea, timp de două săptămîni, a fost remarcată.

— Bine, Sergiulică tată, unde-ai fost pînă acum ? Ne-ai dat emoţii, puiule. Şi să faci bunătate, pe viitor, să-ţi laşi adresa. Ne-am închipuit că eşti bolnav, că ţi s-a întîmplat, Doamne fereşte, ceva...

— Am lipsit din Bucureşti, domnule Rădulescu. Am fost să-mi văd nişte rude în provincie.

— Puteai măcar să ne trimiţi un rînd să ştim că mai eşti în viaţă, nene.

M-am prefăcut mirat.

— Cum ? N-aţi primit cartea mea poştală ?

— N-am primit nimic. Absolut nimic...

Şi domnul Rădulescu m-a bătut afectuos şi paternal pe umăr.

— E ! Bine c-ai venit. Du-te să te vadă şi nevastă-mea. Michaela te-a văzut ?

Michaela tocmai intra. Mi-a întins mîna cu simplitate şi mi-a spus cîteva cuvinte amabile şi convenţionale. Apoi şi-a sărutat „papaua", i-a cerut o mie de lei „schimbat" şi-a plecat...

Văzusem de-altfel maşina ei aşteptînd-o la poartă.

Intîlnirea cu Michaela mi-a amintit deodată tot. Ajunul Crăciunului... Cea dintîi ninsoare... inelul „ei" din buzunarul meu... masca... Mirea... nopţile groaznice... apoi scrisoarea şi golul imens în care de atunci bîlbîi.

Nimeni n-a observat că, de cînd nu mai fusesem ge-"â-colo, eram schimbat, slăbit, cu amprenta nopţilor albe pe figură, cu febra durerii în ochi, cu nisipul pustiului în mine, ca o spuzeală de bolnav pe buze.

Numai Puiu a băgat de seamă. S-a uitat lung la mine şi m-a întrebat:

— Aţi fost bolnav, domnule profesor ?

— Nu, Puiule. Dar de ce mă-ntrebi ?

— Sînteţi foarte schimbat. Parcă sînteţi altul...

— Ţi se pare ţie...

Şi-am trecut la lecţie. M-a impresionat ochiul atent al copilului. Am înţeles în clipa aceea că în mîncăciosul ăla repetent şi prost crescut exista totuşi un suflet sensibil pe care îl cîştigasem.

Incepînd de azi mă voi sili să~mi fie drag.

După lecţie, ca un început, am stat mult de vorba cu el. Mi-a povestit vacanţa lui cu toate peripeţiile şi întîmplările ei. In fond el s-a plictisit groaznic. Ii lipseau — de necrezut — „lecţiile". Ceilalţi însă au dus-o din petrecere în petrecere. Michaela a avut mereu musafiri şi a fost veselă ca niciodată. De „reveillon, cînd au avut o sută de persoane la masă, „s-a îmbătat turtă" şi, cînd s-a stins lumina, la douăsprezece, a spart paharul în dinţi. Domnul Rădulescu s-a supărat pe ea „că-1 face de rîs în lume". (Erau şi doi miniştri printre invitaţi.) Şi atunci Michaela s-a supărat şi-a plecat de acasă la alt „reveillon" unde era invitată. Au adus-o tocmai a doua zi, fiindcă ei i se

făcuse rău din şampanie şi nu mai putea veni singură. A fost bolnavă două zile şi n-a vrut să mai vorbească cu nimeni pînă cînd domnul Rădulescu nu i-a promis că-i dă voie să plece la Paris pentru o lună de zile. E vorba să plece la 15, însoţită de mama ei.

Aşadar pleacă şi Michaela. Foarte bine face. O fată bogată ca ea trebuie să-şi satisfacă toate capriciile şi să-şi facă toate gusturile. Nu ştiu dacă voi mai avea ocazia s-o văd înainte de plecare. Judecind după atitudinea ei de astăzi, cred c-o să mă evite.

Dac-ar şti !

Dac-ar şti ce s-a întîmplat în seara „rupturii" noastre, ce a urmat după aceea... ce se petrece cu mine acuma... mi-ar fi întins poate, astăzi, o mînă mai puţin convenţională. Şi poate m-ar fi durut şi mai mult.

16 Ianuarie

M-am întrebat de multe ori pînă acuma, în zilele astea albe, pustii şi fără zare ca stepele ninse, de ce nici o clipă gîndul morţii nu mi-a venit în minte ? De ce nu m-am gîndit să curm, cu un gest, durerea asta pe care o simt vie în mine, rea, întinzîndu-se în jurul ei însăşi ca o bubă care obrinteşte ?

Altă dată moartea fusese pentru mine o soluţie. Singura. Judecată „la rece", calculată matematic din elementele problemei care era existenţa mea. Şi m-aş fi prezentat în faţa morţii, stăpîn pe mine, pregătit ca la un examen pe care trebuia să-1 trec şi pe care l-aş fi trecut cu bilă albă ca şi pe toate celelalte din viaţa mea.

Şi oare faptul că existenţa mea îmi este astăzi asigurată, că materialmente nu-mi lipseşte nimic, să fie de ajuns pentru ca gîndul morţii să se anuleze în mine ?

Oare sufletele nu vor să moară niciodată ?

Cum ? Un trup sănătos, tare, voinic, poate fi năruit în cîteva ceasuri de un grăunte de puroi şi un suflet în care colcăie coptura poate să reziste ? Ce forţă imensă, ce putere dincolo de formulele şi înţelegerea noastră se încrînceneazăîn el, se luptă şi-1 menţine viu ?

N-are şi sufletul bolile lui ? Grele, ascunse, dureroase ? Ce chirurg priceput îi împleteşte ţesuturile sfîşiate, îi înnoadă vinele rupte, îi usucă ulcerele şi-i închide fistulele ? Da, da. El e ! Timpul. Vraciul ăsta bătrîn cît viaţa şi cît moartea la un loc. în sanatoriul lui imens, toate sufletele se vindecă şi toate rănile se închid sub feşile albe ale zilelor răsucite peste ele de mîna lui meşteră.

Nu ştiu dacă sincer cred în Dumnezeu. Nu ştiu dacă cred în oameni. Nu ştiu dacă cred în mine. Am avut însă totdeauna religia timpului şi nu ştiu dacă — crezind numai în el — n-am crezut totdeauna şi în toate celelalte. Sub forţa lui formidabilă m-am simţit întotdeauna mic şi neputincios, ca un fir de nisip într-un adînc de mare,, M-am lăsat dus în voia lui cu ochii minţii închişt-'şi încrezător in puterea lui, mi-am suportat mai uşor durerile, am găsit mereu în mine voinţa de a rezista, cu orice chip.

De aceea poate nici acum, cînd totul în mine e sîngerare, nu m-am gîndit la marea anestezie prin moarte.

Credinţa că, sub bătaia timpului, totul va trece, se va cicatriza, că din pămîntul proaspăt al mormintelor de azi, vor răsări odată şi odată flori proaspete cu viaţă nouă suptă prin rădăcinile înfipte în moarte, îmi dă curajul să îndur cu resemnare chinul nesfîrşit al ceasurilor de acum, povara zilelor identice prin care trec ca o umbră a propriei mele fiinţe.

20 **Ianuarie**

Astăzi, însoţind pe domnul Rădulescu la Palatul de Justiţie, am avut o surpriză din cele mai dezagreabile. La Notariat m-am întîlnit faţă în faţă cu tanti Caliopi. M-am oprit să-i dau bună ziua şi, în cele cîteva minute cît am stat de vorbă, am aflat o mulţime de lucruri despre ea. Mi-a spus că şi-a pierdut aproape toată averea în oarecari vagi „speculaţiuni de bursă" pe care le-a făcut sfătuită de avocatul ei, care, a aflat ea mai tîrziu, a tras-o pe sfoară.

Astăzi venise la tribunal să transcrie actul de vînzare al unei case pe care — spunea — o are pe strada Lucaci. De aci încolo, cu banii pe care îi ia pe casă, vrea să plece să se stabilească definitiv în străinătate unde — pare-se — a mai fost de curînd. Am înţeles din ezitarea cu care îmi vorbea, din incoerenţa cu care îmi pomenea de persoane şi evenimente pe care nu le cunosc şi care n-aveau de ce să mă intereseze, că tanti Caliopi minţea. Cu ce scop, o priveşte. Fapt este că în doi ani de cînd n-am mai văzut-o şi n-am mai auzit nimic despre ea, s-a schimbat enorm. A îmbatrînit şi-a pierdut voiciunea de altădată. S-a fanat definitiv...

Mărturisesc că mă simţeam jenat stînd alături de bătrînă asta fardată şi gătită ca o cocotă de modă veche, care îmi vorbea cu gesturi afectate şi ridicole.

Domnul Rădulescu m-a tachinat chiar, în maniera lui.

— Bravo, şefule. Felicitările mele. Pe cinste babornița. Şi te mînca din ochi, nu altceva !

M-am despărţit de ea cu o senzaţie de silă şi de uşurare. Mi-am dat seama că am în faţa mea o femeie alunecată definitiv pe povîrnişul stricăciunii. N-am simţit pentru ea nici milă, nici compătimire. In inconştienţa ei avea aerul că e fericită. Şi poate că este şi în realitate. Fericirea e un lucru atît de personal, atît de variat de la individ la individ. Ca şi figura. Niciodată la fel, deşi totdeauna compusă din aceleaşi elemente. Fireşte, între un chip şi altul sînt de foarte multe ori asemănări, „aere" comune, cum pot fi comune şi unele trăsături din formula generală a fericirii. Dar doi oameni pentru care fericirea să însemne acelaşi lucru, să izvorască din aceleaşi surse, se întîlnesc foarte rar. Ca gemenii.

Şi apoi fericirea nu e una singură, definitivă, anume, chiar pentru un singur om. Nu poţi să zici „sînt fericit numai cînd cîştig la loterie". Fără îndoială, ştii precis că, după formula proprie a fericirii, eşti, cînd ciştigi la loterie. Dar nu poţi să zici că eşti numai atunci. Eşti şi atunci, după cum mai poţi fi şi altădată din alte sute şi mii de motive...

Domnul Rădulescu, de exemplu, e fericit că a cîştigat azi un proces de cîteva milioane. Şi nu atît pentru bani. E fericit fiindcă a cîştigat procesul în sine, pentru că i s-a dat dreptate atunci cînd ştia că n-o are.

Putea domnul Rădulescu să prevadă vreodată acest lucru şi să-1 înscrie ca un punct a, b, sau c, atunci cînd şi-a redactat mintal ciorna fericirii aşa cum toţi ne-o redactăm în viaţă? Eu însumi, am, ca toată lumea, o formulă a fericirii mele. Ştiu exact ce mă poate face fericit. Dar nu ştiu tot ce mă poate ferici. Şi nimenea nu poate să ştie, niciodată, dinainte, pentru că „fericirea", lucrul ăsta atît de slăvit, de cerşit, de căutat, lucrul ăsta atît de mare şi de capital în viaţa şi pentru viaţa unui om, nu e decît punctul de aur care se aprinde pe un amănunt. Din el însuşi! Ca scînteia de fosfor din substanţa unui licurici.

Mă-ntreb de ce scriu toate astea aici? De ce notez pe foile astea, acuma, divagaţiile mele despre fericire, aşa cum altădată, cu destulă regularitate, însemnam ce mi se întîmplă, ce-mi trece prin minte, ce simt şi ce gîndesc într-un moment anume?

Poate unde am impresia încă anemică, încă difuză, că scriind, scotocind în mine ca un miner în galeriile subterane, rîcîind milul meu interior, voi putea scoate odată şi odată la suprafaţă, pe paginile albe, firişoarele de aur ale creaţiei. Şi atunci voi fi fericit pentru prima dată în viaţa mea.

P. S. Michaela a plecat azi la Paris cu mama ei. Am dus-o la gară cu toţii. Despărţire banală, rece, neinteresantă, conformă relaţiunilor noastre din urmă. Domnul Rădulescu plîngea. Prietenii fluturau batiste. Puiu mînca o mandarină. Mi s-a părut totuşi că, dincolo de familie şi de ceata de prieteni veniţi s-o însoţească, gestul ei fluturat de adio era numai pentru mine. Probabil însă că toţi cei care rămăsesem pe peron am avut aceeaşi impresie.

23 Ianuarie

Se împlineşte o lună de cînd — într-o noapte ninsă ca asta — Margareta a plecat de-acasă. Gîndul ei — deşi înăbuşit cu toată puterea în mine — îmi revine întreg

în minte şi o dată cu el retrăiesc ceasurile de atunci, clipă cu clipă. Resemnarea mea voită, încăpăţînarea de a nu suferi, credinţa mea că durerea în care mă zbat se va dizolva în timp, toate baricadele pe care judecata mea le-a ridicat între mine şi amintirea ei, sînt stări inexistente.

Mă gîndesc cu disperare la ea. O văd alături de Mirea la ceasul ăsta tîrziu, cine ştie în ce local de noapte, cu braţele goale, cu buzele vopsite, poate beată, poate tristă.

Şi sufăr, sufăr, ca un nemernic, în loc să uit amintirea ei. Mi-e silă de mine că nu mă pot domina, că nu mă pot aduna odată, dîrz şi întreg, în faţa realităţii.

Ce mai aştept?

Ştiu că niciodată nu o voi ierta, că întotdeauna între mine şi ea va apărea imaginea lui Mirea, gol, beat şi dramatizat de apropierea ei.

De ce să nu-mi mărturisesc? Sufăr pentru că am pierdut-o.

30 Ianuarie

De cîte ori am citit „jurnalul" altora, am găsit repetată cu exactitate o frază: „Dacă aş reciti ce-am scris pînă acum, aş rupe totul'[1]. Ei bine, e rîndul meu s-o repet.

într-adevăr, cred că dacă aş reciti notiţele din paginile caietului ăsta, l-aş distruge. Şi poate mi-ar părea rău mai tîrziu cînd mi-ar lipsi comentariile pe care le fac acum pe marginea vieţii mele. De altminteri, cred că în curînd îl voi întrerupe.

Sînt în preajma unui „eveniment" foarte important. De poimîine, întîi februarie, mă apuc să scriu un roman. Se va numi *Calendar* şi va fi bineînţeles biografic. Azi am fost şi mi-am cumpărat două topuri de hîrtie, o sticlă de cerneală şi un creion roşu să „numerotez" paginile şi să „subliniez titlurile". Mă amuz pe contul meu şi sînt mulţumit.

Poşta mi-a adus azi de dimineaţă o carte ilustrată. „Un gînd bun şi un turn Eiffel, de la Michaela."

M-a surprins „atenţia" asta. îmi închipuiam că — odată la Paris — nu va mai avea timp să-şi aducă aminte de

mine. Dacă ar fi menționat adresa, i-aş fi răspuns un cuvînt de mulțumire. Aş putea s-o cer domnului Rădulescu sau lui Puiu, dar nu vreau să-şi închipuie ea că n-am remarcat lipsa adresei de pe scrisoarea pe care mi-a trimis-o.

31 Ianuarie

Adineauri, cînd mă întorceam acasă de la meditație, m-am întîlnit cu o cunoştință foarte agreabilă. Olandezul. Prietenul meu de pe stradela Umbrei. Mă oprisem în fața unei vitrine la „Cartea Românească" şi deodată m-am simțit tras de mînecă. Mititelul era în fața mea, zîmbindu-mi prietenos cu toată mutrița lui roşie de ger.

L-am luat de mînă şi am venit amîndoi „de vorbă" pînă acasă la mine. I-am dat un ceai şi un pol şi i-am spus sa mai vie să mă vadă, lucru pe care mi l-a promis în mod solemn.

Copilul ăsta are mania trenurilor. Ştie toate vitrinele magazinelor de jucării din Bucureşti în care se află expus vreun tren şi în fiecare zi o zbugheşte de acasă şi se postează în fața uneia din aceste vitrine. Mi-a mărturisit că, dacă nu i-ar fi frică de maică-sa, ar sta şi noaptea să se uite.

— Şi de ce îți place să te uiți la ele ? l-am întrebat.

S-a gîndit puțin şi mi-a răspuns oftînd adînc :

— Aşa !

Am avut un moment intenția să-l întreb ce mai face madam Săraru, dar m-am răzgîndit. Nu mă interesează ce face madam Săraru, sau mai bine zis nu trebuie să mă mai intereseze. Nu vreau să mă intereseze...

Am văzut într-o zi, în fosta odaie de jucării a lui Puiu, un tren părăsit. Il voi cere domnului Rădulescu şi la prima vizită pe care mi-o va face îl voi oferi amicului meu de azi. Şi dacă el va avea curiozitatea să mă întrebe de ce i l-am dat, îi voi răspunde şi eu cu vorba lui :

— Aşa !

I Februarie

Ziua sorocită începerii romanului meu s-a anunțat bine. De dimineață la şapte, cînd m-am sculat, ningea. Prin fereastra odăii mele de la etajul al cincilea vedeam oraşul îmbrăcat în zăpadă proaspătă şi zgomotul lui asemănător, de obicei unui bîzîit de stup cu albine mecanice, dispărea vătuit în marea linişte a zăpezii care cădea, egală şi leneşă, peste el.

Am ieşit puțin în oraş să-mi cumpăr țigări şi jurnale şi să las timp femeii de serviciu să-mi facă odaia.

M-am întors pe la nouă, înghețat şi încărcat de cumpărături. Printre altele un ghiveci cu o siclamenă roşie, lux pe care mi l-am îngăduit pentru ziua asta atît de importantă.

în odaia mea aerisită era cald şi curat. (Aş fi preferat totuşi, în locul caloriferului, duduitul prietenos şi incomparabil al unui foc viu în sobă.) Mă simțeam mulțumit si inspirat.

M-am aşezat la masă, în fața topului de hîrtie virgină, am aprins o țigară şi-am scris — cu litere desemnate frumos — în colțul primei pagini: *Calendar,* roman de Sergiu Zaharescu.

Nu ştiu cum vor fi făcut şi cum vor fi făcînd ceilalți „confrați" cînd se apucă să scrie un roman. Eu ştiu că n-am nici un „plan" dinainte stabilit, nici o „fişă" de notații, „cugetări" sau observații. Ştiu numai că vreau să scriu un roman. Un roman al vieții mele de pînă acum. Mai bine zis, o istorisire sinceră şi cronologică a ei.

Nu ştiu însă cum şi de unde să încep. Ajunsesem la a zecea țigară fără să fi putut scrie un cuvînt. Eram nițel enervat. Aerul în odaie era îmbîcsit de fum şi prin fereastra aburită nu mai puteam urmări căderea inspiratoare a fulgilor de zăpadă.

Am sunat şi am cerut o cafea mare.

Atunci a bătut la uşă madam Săraru. Am rămas foarte surprins şi oarecum înduioşat, văzînd-o cum intră — rebegită şi comică — în haina ei de lutru jerpelit şi canin, cu o căciulită bărbătească, îndesată pe urechi şi cu un carton de prăjituri în mînă.

Triumfător, în urma ei păşea Olandezul.

Am poftit-a să ia loc şi am mai comandat o cafea pentru ea şi un ceai pentru „trădătorul" care îmi denunţase adresa.

Am stat apoi mult şi prieteneşte de vorbă. Mi-a povestit întîi toate întîmplările petrecute după plecarea mea în viaţa stradelei. Am aflat astfel că nevasta lui Lipan, de la Gaz şi Electricitate, a murit în urma unei crize de inimă :

— Ieşise în curte să adune rufele întinse Ia zbicit. Cine ştie cum s-o fi întins, ce sforţare o fi făcut, c-a picat moartă jos, c-o faţă de pernă în mînă. Aşa a găsit-o, seara, bietul bărbatu-său, cînd s-a întors de Ia birou. Mototol în zăpadă, In mijlocul curţii.

Am aflat că Maghiran de la Fisc are un al cincilea copil :

— Şi tot fată, vai de capul Iui, că dacă o mai ţinc-o tot aşa, o să deschidă pension de călugăriţe.

Că băiatul cel mic al domnului Nedelcu de la Cadastru s-a îmbolnăvit de oreion, că fata domnului Dudulea de vizavi, de la numărul unsprezece, s-a logodit cu băiatul lui Tecuceanu şi că nunta o să se facă foarte repede, pentru că :

— De! Cînd s-o naşte copilul, să aibă măcar şapte luni.

îmi dam seama însă că nu pentru ca să-mi vorbească despre alţii se grăbise madam Săraru să vie la mine de îndată ce aflase — prin indiscreţia Olandezului — unde stau şi simţeam cu teamă că momentul de a-ini vorbi de altceva, de altcineva, se apropia. Şi într-adevăr, după ce şi-a deşertat tot sacul ei de informaţii, sorbind adînc din cafea şi trăgînd apoi un fum amplu din ţigară, madam Săraru mi-a spus pe un ton scăzut şi complice, de confidenţă :

— Ştii că săptămînă trecută am primit o scrisoare de la Margareta... E la Paris...

Am tăcut.

Madam Săraru s-a făcut că nu bagă de seamă rezerva mea. Ea simţea că lucrul nu-mi putea fi indiferent şi în acelaşi timp înţelegea că mîndria mă împiedica să arăt cît de mult mă interesează veştile despre Margareta ei,

despre „Margareta noastră", cum îi plăcea ei să-i zică uneori.

— Ţi-am adus-o, dacă vrei s-o citeşti... întreabă şi de dumneata, dar îmi scrie să nu-ţi spui c-a întrebat.

Şi madam Săraru, scotocind cu mîinile ei boante în geanta fără fund, scoase scrisoarea şi mi-o întinse.

— Cred că nu e fericită, mînca-o-ar mama s-o mănînce, deşi se laudă că trăieşte ca o prinţesă !

Mă privea cu ochii ei buni, plini de lacrimi. Ştiam că îi pare rău de mine şi că mă compătimeşte din toată inima. Ştiam că, în judecata ei, e alături de mine şi ştiam că sufletul ei nu poate să-şi condamne totuşi fata, să şi-o rupă din dragostea ei.

Olandezul, uitat, se apropiase de fereastră şi cu degetul mic, muiat mereu în gură, desemna pe suprafaţa ei aburită silueta şleampătă şi aproximativă a unei locomotive.

Am luat scrisoarea şi am citit-o. O scrisoare tristă, amară, în care elogiul unei fericiri prea subliniate apărea convenţional, fals, inexistent.

îi vorbea de farmecul Parisului, de muzeele şi grădinile lui, de bulevardele şi bogăţiile lui, de vraja turburătoare a vieţii sclipitoare dintre zidurile lui eterne, cenuşii de veacuri. îi spunea că în curind se va mărita cu un „senegalez" foarte bogat pe care îl cunoscuse într-o seară la teatru şi că o va invita şi pe ea să vie la nuntă, cu „avionul", ca să nu se rătăcească pe drum.

Glumea. Aşa cum făcea totdeauna cînd vrea să ascundă ceva.

Se interesa apoi de ea, de sănătatea ei, cu un interes sincer şi cald pe care nu i-1 ştiusem niciodată. Depărtarea o apropia de mama iubitoare şi părăsită. Avea pentru ea cuvinte de o surprinzătoare tandreţe şi căuta cu fiecare frază s-o îmbărbăteze, s-o liniştească, s-o convingă că ea, acolo, în oraşul tuturor bucuriilor şi tuturor dezastrelor, e fericită, deplin fericită.

In cîteva rînduri, la sfîrşit, se interesa de mine :

„Scrie-mi ce face Sergiu. Nu-i spune că m-am interesat de el şi nu-i da adresa mea. El e supărat pe mine şi cu drept cuvînt. S-au petrecut între noi lucruri pe care

tu n-ai să le poți pricepe niciodată şi nici nu trebuie să le pricepi. Scrie-mi mult despre el şi trimite-mi, dacă poți, o fotografie de-a lui, cît de mică. Ştiu că are una pe o carte veche de student, în sertarul din dreapta mesei. Fur-o şi trimite-mi-o."

După plecarea lui madam Săraru — căreia a trebuit să-i făgăduiesc că am să-i dau o fotografie de-a mea — toată vraja zilei de inspirație s-a anulat. De atunci nu mă mai pot gîndi la nimic. Margareta e iarăşi prezentă în mintea mea şi de data asta amintirea ei îmi apare învăluită într-un cearcăn de tristețe.

Aşadar, se va mărita cu un „senegalez". Din gluma asta, croită pentru îmbărbătarea lui madam Săraru eu înțeleg un singur lucru : aventura cu Mirea s-a isprăvit. Vorbele lui Vlad din ziua plecării lui Mirea în străinătate îmi revin în minte: „Cum se-nsoară el de obicei. Cu prima venită şi pentru cîteva săptămîni."

Desigur, „senegalez" e un pseudonim sub care se ascunde — indiferent de exactitatea naționalității — succesorul. Şi după ăsta va fi un alt „senegalez", şi apoi încă unul. Iată „fericirea" celei de a doua Margarete. Iată opera tatălui din grajd. Cîtă tristețe e în această „fericire" şi cît de clar totul! Cea de-a doua Margaretă, goală în zdrențele sufletului ei sfîşiat, cere o fotografie de pe o carte veche de student, din sertarul din dreapta al mesei, lîngă care îşi închipuie că am mai rămas încă să plîng, în umbra zidurilor pline de păianjenii amintirii ei...

Biata mea Margareta E Bietele mele Margarete. Dacă ați şti, în clipa asta, ce milă mi-e de voi, cît de bine înțeleg sfîşierea voastră, v-ați lua în brațe şi-ați plînge amîndouă ! Bietele mele Margarete siameze, înfrățite într-o singură lacrimă !

XI. CEL MAI REZISTENT METAL

CalioDi ş-a întors de la Palatul de Justiție ruptă de oboseală şi plină de remuşcări. Astăzi justiția s-a pronunțat în procesul pe care 1-a intentat fostului ei chiriaş din strada LucacL Domnul Paveliu a fost condamnat la şase luni închisoare pentru furt. Mai bine zis s-a condamnat singur. Nici ea, nici domnul Ştefănescu-Livezi, avocatul ei, nu putuseră face dovada materială a vinovăției lui. N-aveau nici o probă ca să stabilească înaintea magistraților că domnul Paveliu a furat trei sute de mii de lei de la ea, bani pe care în aceeaşi zi îi pierduse la cărți, dispărând apoi fără urmă şi fără explicații.

Nici depoziția domnului Mişu, crupierul de la Cercul angrosiştilor, nici depozițiile celorlalți martori oculari ai pierderii aduşi de domnul Ştefănescu-Livezi şi învățați, vorbă cu vorbă, ce să spuie nu erau concludente pentru a stabili că domnul Paveliu furase într-adevăr banii.

Limpede era numai că domnul Paveliu pierduse, în ziua aceea trei sute de mii de lei la *chemin-de-fer.* Că furase sau nu aceşti bani de la Caliopi, nu putuse nimenea să dovedească precis.

Şi în timp ce magistrații căutau să stabilească adevărul, în timp ce domnul Ştefănescu-Livezi perora, cu cravata strîmbă şi cu arătătorul îndreptat amenințător către domnul Paveliu — care sta în colțul lui de inculpat

cu mîinile încrucişate pe piept şi cu un aer de totală indiferență în ochii lui albaştri de suedez, lui Caliopi începuse să-i pară rău de ce-a făcut. Să-i pară rău că a mințit pentru a-l aduce în fața justiției, ca să răspundă de o faptă pe care n-o săvîrşise. E adevărat ca domnul Paveliu era vinovat față de ea. Dar vinovat numai pentru că a doua zi după ce pierduse banii la cărți, ca şi colonelul Arvătescu, după ce îşi plătise datoriile, nu mai dăduse pe acasă. Fugise fără să spuie un cuvînt, fără să spuie de ce, fără să spuie încotro.

Poate dac-ar fi venit şi şi-ar fi mărturisit greşeala, — ea care înțelegea toate slăbiciunile omeneşti — ar fi înțeles-o şi pe a lui şi l-ar fi iertat. Dar aşa, părăsită ca un lucru de care nu mai ai nevoie, după ce îi dăduse ultimul ei ban, după ce ii dăduse tot ceea ce ea putea să dea unui om, după ce, mai ales, crezuse, odată mai mult, că găsise fericirea după care, de atîta timp, orbecăia cu mîinile întinse avid în întunericul existenței ei, nu se mai putuse stăpîni. Simțise în ea, aprigă, de nestăpînit, setea de răzbunare. Şi-atunci — în furia şi deznădejdea primelor zile — îl reclamase parchetului pentru furt.

Cei de la Bancă fuseseră mai inteligenți decît ea. Directorul se mulțumise să-i primească numai demisia, a două zi, cînd — descompus, aproape înnebunit — domnul Paveliu venise să-i mărturisească totul. Iar pentru buna ordine a socotelilor instituției, îl trecuse în registre — sub formă de împrumut — cu cele trei sute de mii de lei cu care păgubise Banca.

Il privea cum sta în fața judecătorilor, nedumerit şi parcă străin de tot ce se petrecea în jurul lui. Slăbise mult, era îmbătrînit şi avea în înfățişarea lui întreagă ceva de nebun liniştit şi parcă aşa cum sta, cu capul încovoiat pe piept şi cu mîinile încrucişate, semăna cu violoncelul părăsit lîngă fereastra din fosta lui odaie.

Apărătorul lui — un coleg din contenciosul Băncii — se străduia să dovedească ca domnul Paveliu nu putea fi învinuit de furt. Că nu făcuse altceva decît să împrumute o sumă de bani de la proprietăreasa lui, sumă pe care aceasta i-o dăduse de bună voie. Ba ceva mai mult Ea singură se oferise sa i-o dea şi dovada cea mai buna

era că nu-i ceruse nici un fel de chitanță. E adevărat că domnul Paveliu pierduse toți banii la cărți. Dar din moment ce-i fuseseră împrumutați, era liber să facă ce vrea cu ei. El se recunoştea dator cu această sumă şi se obliga s-o restituie în măsura posibilităților. Departe de a *îi* un hoț, nu era, prin urmare, decît un debitor de bunăcredință, care trebuia absolvit de orice bănuială.

Argumentarea apărătorului pe de o parte şi lipsa probelor acuzării pe de altă parte, convinseseră aproape pe magistrați că omul pe care aveau să-l judece nu putea fi vinovat şi pedepsit pentru furt. Se vedea limpede pe figura lor că sînt hotărîți să achite.

Şi atunci domnul Paveliu — care tot timpul stătuse fără să spuie un cuvînt — ceru voie să facă o mărturisire.

Caliopi înghețase. Era sigură că domnul Paveliu va povesti magistraților tot ceea ce se petrecuse între ei în noaptea de care atît de bine îşi aducea aminte, că va da pe față adevărul întreg. Că nu făcuse nici măcar împrumutul de care vorbise avocatul lui. Că făcuse, pur şi simplu, un tîrg pentru care îşi primise prețul cuvenit şi convenit.

Aştepta cu emoție să-l audă vorbind şi măsura din ochi, cuprinsă de panică, distanța care o despărțea de uşă. Pentru nimic în lume n-ar fi putut suporta ruşinea de a-şi vedea dată în vileag viața ei intimă.

Dar domnul Paveliu nici nu se gîndise la aşa ceva. Recunoscuse pur şi simplu că a furat banii proprietăresii şi ceruse liniştit să fie pedepsit conform legii. Ceea ce judecata şi făcuse deîndată, aproape cu părere de rău.

Madam Neicu a rămas văduvă anul trecut după patruzeci şi noua de ani de căsnicie.

— Cel puțin să mai fi trăit şi el acolo un an, maică, nu era cine ştie ce, să fi făcut şi noi jubileul de cincizeci de ani, nunta de aur... E ! Da, dacă n-a fost să fie, n-a fost şi pace... Ce să fac ? Am mîncat colivă în loc de tort, la jubileu...

La şaptezeci de ani madam Neicu era încă sprintenă pe picioruşele ei mici. De dimineața pînă seara îşi agita de colo pînă colo trupul puțintel, neobosită, neastîmpărată ca o joimăriță.

— Parc-am viermi, maică. Ce să le fac ? Nu pot să stau la un loc şi pace.

De la răposatul îi rămăsese o pensioară de două mii de lei pe lună.

— E! Un fleac acolo ! Să-mi iasă de tutun... Că şi statul ăsta, să fie al dracului de stat. Cu zece mîini ia şi cu una dă, ca zarafii.

Şi îi mai rămăseseră şi casele astea de pe strada Viitorului...

— Mari, maică, prea mari... Pînă ajungi să ştergi praful din odăile din faţă, se umple la loc ăle de din dos. Păi nu m-am certat cu Dumitrache cînd le-am făcut? Nu i-am spus ? „Fă-le, mă băiete, mici, c-avem loc destul în ele. Copii n-avem, rude — dă-le dracului să le ia — că n-o să stăm acu să facem case pentru ele. Ce-ţi trebuie ţie cazarmă ?" Şi cazarmă a făcut, maică, că de capsoman nu-1 întrecea nici bietul tata, Dumnezeu să-1 ierte, că umbla vara cu şubă numai fiindcă-i spuneai că se topeşte trotalul de căldură afară...

Cum a rămas văduvă, madam Neicu s-a retras în cele două odăiţe cu bucătărie din curte şi a închiriat „casa a mare". întîi unui medic tînăr, care se stabilea în cartier.

— Da n-a brodit-o, maică ! Că prin partea asta, pe la noi, nu umblă microbii. Şedea toată ziua în halat alb, ca spiţerii, şi fluiera la fereastră a pagubă, de-o aburea. Clienţi, tufă de Veneţia ! Că pe la noi şi care sînt bolnavi se duc la doctori ştiuţi, nu la studenţi d-ăştia ieşiţi acuma, spîni şi cu ochelari d-ăia rotunzi. La şase luni n-a mai putut să-mi plătească chiria şi-a plecat... Altminteri, săracul, cam ovrei el, da om de treabă. Mi-a spus : „madam Neicu, n-am... Nu merge... Mă mut în altă parte". Şi s-a mutat. Mi-a plătit cinstit, mi-a pupat şi mîna... mă rog... tot în regulă.

în locul doctorului s-a mutat Caliopi. Ultima aventură cu domnul Paveliu o aruncase într-o neînchipuita deznădejde. Pentru a doua oară, într-un atît de scurt interval de vreme, istoria se repeta. Şi dacă prima oară avusese tăria să suporte plecarea colonelului Arvătescu, cu destulă linişte şi pierderea banilor, cu suficientă resemnare, de data asta îşi pierduse complet cumpătul. Nu ştia ce să mai facă. Nu mai avea încredere în nimeni şi în nimic. Formula ei erotică se dovedea dezastruoasă. Un chiriaş rămînea un chiriaş şi atîta tot. Ridicat la rangul de amant, pretindea — într-o formă sau alta — echivalentul.

Ori, în felul acesta, nu mai putea continua. Pe deoparte fiindcă averea ei era insuficientă faţă de exigenţele totdeauna la fel, în fond, deşi diferite în formă, ale bărbaţilor atraşi în mreje şi pe de altă parte, fiindcă ea nu căuta, în tovărăşia unui bărbat, numai un complement sexual strict, limitat la atribuţiuni fixe. Ea căuta afecţiunea prin sexualitate. Nu ca un început, ci ca o consecinţă a acesteia.

Cele două experienţe îi dovediseră însă că îşi greşise socotelile. Precis. Definitiv.

Era prea bătrînă ca să mai poată spera în realizarea ultimului ei gînd de viaţă. Era anulată definitiv, trecută la rebut. Nu temperamental. Din convenienţă socială. Nu mai putea aştepta sub nici o formă afecţiunea unui bărbat. Nu pentru că nu ar fi putut s-o inspire. Ci pentru că nu mai avea voie s-o inspire.

Se opunea „Societatea".

în faţa legilor ei inebranlabile, orice elan bărbătesc se găsea întors din drum, orice tentativă paralizată. Şi asta, pentru că o femeie de aproape cincizeci de ani, dacă nu e soţie, bunică sau mamă, nu poate fi altceva decît „babă".

„Babă !" Un cuvînt care, învestit în înţelesul secolului, însemna o meserie. Cum ar fi cîrciumar sau inginer silvic,

Şi-atunci, dacă atît îi mai rămînea, dacă visul cald şi insinuant al celei de-a doua tinereţi trebuia să moară gîtuit în cleştele celor două silabe pe care şi le repeta printre lacrimi, ca un refren al cîntecului ei de lebădă bătrînă — „ba-bă", „ba-bă", „ba-bă" — nu mai avea de ce să se ascundă, de ce să complice problema care i se înfăţişa, de aci înainte simplă : „Dacă vrei dragoste, cumpără. Nu uita însă că, în comerţ, nu se găseşte decît un fel de dragoste. Mulţumeşte-te cu atît."

Şi Caliopi încercase să se mulţumească numai cu atît. Să cumpere. Pentru aceasta intrase în legătură cu un

„specialist". Un cunoscut „profesor" de dans, „absolvent al academiei de ritmică" şi „diplomat al universităţii de dans din Chicago". In realitate, un fost chelner de vapor, dezertor din armată, condamnat la moarte în contumacie, amnestiat şi întors după zece ani în ţară, cu *guetres* albe, cu numele schimbat şi cu un inel de conte rus pe degetul mic. „Profesorul" era acum „director-proprietar" al unei reviste matrimoniale. Rectorul unei „academii particulare de dans" şi „maestrul" unui „studio" de ritmică. La adăpostul acestor titluri făcea export de carne vie în orient şi în ţară.

Caliopi s-a înţeles repede cu el. A plătit „onorariul" cu anticipaţie şi la ziua şi ora convenită „marfa" s-a prezentat la domiciliu. Era un copilandru, cu ochii stinşi de droguri, cu mers legănat şi c-o perlă falsă înfiptă în nodul impecabil al cravatei. Avea mişcări degajate, de om care îşi cunoaşte meseria şi de îndată ce a întrebat-o cu un surîs de complicitate pe buzele subţiri : „Dumneavoastră sînteţi doamna Camelia 7* — era pseudonimul pe care Caliopi şi-l alesese pentru debutul ei în noua calitate de „babă" — întrebare căreia ea i-a răspuns încremenită de ruşine : „Da, eu sînt, domnule Narcis!" — era pseudonimul profesional al copilandrului — a început să-i vorbească porcării — fără convingere — şi să-i spuie anecdote, fără haz.

După cinci minute de conversaţie, în timpul cărora a dat pe gît trei coniacuri („trataţia" fusese indicată de domnul profesor însuşi) a cerut să vadă dormitorul. A aruncat o privire distrată de jur împrejur şi-apoi s-a trîntit pe pat, întrebînd-o pe tonul cel mai senin din lume :

— Te dezbraci singură, sau îţi place să te dezbrac eu ?

Atunci Caliopi n-a mai putut. A izbucnit în plîns. Intr-un plîns amar, cumsecade.

Copilandrul şi-a închipuit că plînsul ei face parte dintre „figurile" obişnuite în materie. Şi-a aprins o ţigară şi-a aşteptat. Văzînd însă că după zece minute „Camelia" continua să plînga, prăbuşită în fotoliu, „Narcis" şi-a privit ceasul, impacientat.

— E, hai, păpuşo, ce facem ?

Caliopi a înţeles că nu mai poate prelungi echivocul. Nu. Nu asta vrea ea. Nu „aşa". Simţurile ei în debandadă, impacientate în clipele de singurătate şi reverie în faţa realităţii, exprimată brutal prin prezenţa lui Narcis — tolănit cu ghetele pe cuvertura de atlas — se revoltau acum ultragiate. Nu, nu putea. S-a ridicat de pe fotoliu şi, neştiind ce să facă. a ieşit afară, trîntind uşa din toate puterile.

Narcis a priceput. Avea de-a face cu o babă debutantă. S-a ridicat de pe pat, s-a „aranjat" puţin în oglindă, s-a mai oprit o clipă în hol ca să soarbă un ultim păhărel de coniac şi a plecat fluierînd, mulţumit că a „scăpat uşor" şi felicitînd în gînd pe domnul profesor că a avut prevederea să perceapă taxa înainte.

După întîmplarea cu Narcis, Caliopi — fosta Camelie cu o viaţă de o zi — a luat o hotărîre importantă. Cu încleştarea ultimului pic de voinţă, şi-a vîndut casa pe cel dintîi preţ oferit tot prin intermediul agenţiei „Căminul General", şi-a vîndut bijuteriile (ce afacere bună a făcut domnul Klein, deşi în ziua aceea n-a visat, ca vecinul său altădată „puduchi") şi-a plecat spre coasta însorită a Mediteranei să-şi calmeze nervii zdruncinaţi în capitala României.

A stat la Nisa două luni.

Angrenată din primul ceas în ritmul trepidant al oraşului de permanentă vilegiatură, copleşită de noutatea şi diversitatea aspectelor vieţii locale, Caliopi şi-a pierdut complet cumpătul şi identitatea. A devenit un număr pe uşa unei camere de hotel şi atîta tot : 135, la al patrulea. Un număr care, foarte adeseori, la ore tîrzii din noapte (cînd pe mesele verzi ale cazinourilor se întind pînzele cenuşii şi din baruri sînt „evacuaţi" în brînciuri amabile ultimii clienţi) a fost indicat de portarul hotelului unor domni — niciodată aceiaşi — dar totdeauna cu gulerele pardesiurilor ridicate prudent peste revenirile de mătase ale smochingurilor. Unor domni care provizoriu se numeau dansatori de parchet şi care mai tîrziu — după ce îşi vor fi lăsat amprentele digitale în serviciile antropometrice ale diferitelor ţări civilizate — se vor numi „profesori de dans, absolvenţi ai academiei ritmice" din altă

parte, „diplomați ai universității de dans din Chicago" sau din alt loc şi vor veni să se stabilească cu *guâtres* albe, cu numele schimbat şi cu inele de conți ruşi pe degetul cel mic în capitala țărilor lor de baştină.

De multe ori, după întoarcerea ei de la Nisa, Caliopi se întrebase de ce putuse să facă acolo ceea ce — cu mai puțină cheltuială şi mai puțin deranj — nu putuse să facă la Bucureşti ? Nici o diferență între Narcişii de acolo şi cei de-aci. Nici o deosebire în procedee. La Nisa însă nu mai avea, în primul rînd, pudoarea identității, lucru care contează enorm pentru o femeie cetățeană română (madam Popescu care în Bucureşti n-ar merge la teatru decît în lojă, nu se jenează să stea la Paris la galerie).

Şi odată acest lucru stabilit, Caliopi se gîndea mai departe. Cine a fost de vină c-a făcut ceea ce a făcut ? Prietenele, de vîrstă, de grăsime, de văduvie şi de bijuterii, pe care şi Ie făcuse din prima zi ? Nici gînd. Vîrtejul de plăceri în serie ? Nici vorbă ! Alcoolurile pe care de dimineața pînă seara le bea ? Da de unde ! Atmosfera aceea specifică a oraşelor cosmopolite, peste care viciul planează permanent ca o ceață londoneză ? Aş! Atunci ? Atunci ?

Şi Caliopi — înfundată cu mîinile gîndului în cufărul plin cu boarfe diverse şi colorate ale amintirilor păstrate „din străinătate" — îşi răspundea singură, gravă şi convinsă :

— Numai Marea Mediterană a fost de vină !

Marea căreia două luni de zile ii întorsese spatele. Din cauza ei şi-a mîncat toți banii şi şi-a vîndut o bună parte din bijuterii. Din cauza ei s-a întors în țară cu clasa a treia pînă la frontieră şi de acolo cu a doua pînă în Bucureşti — fardată şi îmbrăcată — aşa cum o întîlnise, într-o zi, Sergiu pe la Palatul de Justiție. Din cauza ei — odată ajunsă în Bucureşti — se văzuse silită să se mute la madam Neicu şi, ca să-şi poată scoate existența, să dea la „Mica Publicitate" un anunț cu vorbe mai puține ca să nu coste prea mult.

închiriez cameră mobilată cu pensiune numai la domn singur. Viitorului 809.

O dată cu anunțul acesta, vechiul sistem al chiriaşului „domn singur" reintra în funcțiune. Visul frumos de la Nisa se sfîrşise o dată cu banii. Dar amintirea lui nu făcea altceva decît să sufle ca o gură neostenită peste jarul vechi al patimei ei ajunsă acum de notorietate publică.

Primul chiriaş, un student la Academia Comercială. Bubos, pipernicit, cu umerii inegali, cu mîinile lungi şi cu un nas agresiv ca un cioc de pasăre de pradă. Caliopi îl acceptase cu nădejdea că inferioritatea lui fizică, aproape respingătoare, îl va apropia mai repede de ea. Il chema Pamfil. Avea o vagă slujbă la un minister de unde aducea din cînd în cînd bilete de favoare pentru cinematografele de cartier. Mînca mult şi vorbea puțin. Cu toate astea Pamfil exala din întreaga lui făptură o ciudată şi pătrunzătoare senzualitate pe care o sublinia continuu lumina de putregai din ochii Iui cafenii.

Intr-o seară cînd s-a întors de la cinematograf (Pamfil îi dăduse un bilet de favoare), Caliopi a văzut la poartă o splendidă limuzină. In odaia lui Pamfil era întuneric beznă şi se auzeau şoapte. Intrigată, a intrat în vîrful picioarelor în odaia ei şi, fără ca măcar să-şi scoată pălăria din cap, a lipit urechea de zid şi a ascultat. Niciodată sunete mai turburătoare de patimă, chemări mai aprinse n-a fost dat unei urechi să audă.

Şi Caliopi, crispată, înnebunită, a ascultat totul pînă la urmă. A pîndit pînă s-a deschis uşa.

A urmărit, pînă în stradă, umbra femeii care ieşea, incertă pe paşii acum grei, inegali, necontrolați. In lumina felinarului, a văzut-o urcîndu-se la volanul maşinii care o aştepta. Era să țipe...

Ludmila ! Fata Istrăteschii. Una din cele mai frumoase femei din Bucureşti. Măritată cu un secretar generaL înțelegea acum... de unde proveneau biletele de favoare. Ludmila ! Metresa lui Pamfil!

Ca o furie s-a repezit în odaia chiriaşului şi a intrat fără să bată. Pe masa din mijloc, prăjituri cu frişca moleşită şi ciocolata topită, țigări mutilate, începute şi stinse, şi-o sticlă de lichior goală răsturnată între coji

de mandarine. In ibricul de la lavoar, un mănunchi de crizanteme albe, enorme. Divanul dezgolit de cearceafuri, cu pernele răvăşite, cu cuvertura căzută, mototol pe jos. Şi în mijloc, Pamfil.

A doua zi Caliopi l-a dat afară pentru că îndrăznise să aducă „dame" în casă şi în locul lui s-a mutat, peste cîteva zile, chiriaşul pe care îl are şi acum, adică Mitică Plăvițescu. Mitică Plăvițescu e „funcționar" la Societatea Tramvaielor Comunale. Adică, după ce a fost taxator pe linia paisprezece, vatman pe linia şase, după un accident în urma căruia a rămas cu trei degete lipsă la o mînă, a fost trecut în administrație, cu gradul de controlor, pe linia douăzeci şi patru.

Băiat de la țară, fusese destinat — după clasele primare — carierei preoțeşti avînd, după părerea părintelui Dincă, parohul bisericii Sf. Gheorghe din Botenii Muscelului, „călcatură popească". Prevestirea părintelui nu se realizase. în clasa treia după trei ani de repetenție — cîte unul în fiecare clasă — a fost dat afară din seminar fiindcă fusese prins în postul Paştelui la servitoarea unui avocat din apropiere. După cîțiva ani de hoinăreală prin diverse porturi — unde forța lui herculeană îşi putea găsi întrebuințarea la descărcatul şi încărcatul vapoarelor — a intrat voluntar la marină de unde a ieşit cu gradul de sergent pe umăr şi cu „acte în regulă" în buzunar. De-atunci a intrat la „tramvaie".

Acum are aproape treizeci şi cinci de ani. E un vlăjgan cu picioare mari, cu piept de bivol şi suflet de copil.

Din primele zile, după ce s-a mutat la Caliopi, Plăvițescu s-a simțit fericit. Găsise ceea ce de atîta timp visase. O „gazdă" bună, cumsecade, care îi făcea toate gusturile şi toate treburile, astfel că el nu mai avea nevoie să se îngrijească de nimic, în afară de slujbă.

Om fără nici un viciu, cînd n-avea „servici", Plăvițescu sta acasă, citind ziarul, de la prima la ultima pagină, sau lucrînd la traforaj — „artă" pentru care avea o mare pasiune — rame de fotografii, căsuțe pentru barometre şi etajere pentru cărți, pe care le oferea omagial de onomastică tuturor şefilor lui ierarhici.

Cînd îl vedea lucrînd, cu picioarele goale în cipici de pisla (confecționați de comandă la o italiancă din împrejurimi), cu minecile cămăşii suflecate, cu şorț verde încins peste brîu şi cu pieptul păros ca o ştergătoare de ghete ascunsă în sîn, Caliopi — cuprinsă de o agreabilă admirație pentru trupul acela robust rural şi sănătos — se aşeza supusă lîngă el, urmărindu-i toate mişcările, cu o strălucire felină în ochii ei fardați din ce în ce mai accentuat.

Niciodată Plăvițescu n-ar fi îndrăznit să se gîndească că într-o zi va ajunge amantul „cucoanei" (cum îi zicea el gazdei sale pe care din prima clipă o simțise din „altă clasă socială" decît a lui). Experiența lui în materie de femei îşi avea sursa numai în două specimene, alternînd după împrejurări : slujnici şi „dame de consumație". Niciodată o altfel de femeie nu-i turburase gîndurile şi nu-i „deranjase" ambiția.

Or, într-o zi, Caliopi avea să-i „reveleze" un nou specimen de femeie : ‚amanta", sau în termenii lui Plăvițescu „țiitoarea", adică femeia care — fără cununie — contopea într-una singură cele două „funcții" din judecata lui.

„Revelația" s-a produs într-o seară de furtună, cînd ploaia cădea valuri sub ferestre şi reclama luminoasă a fulgerelor de sulf aprins şi a trăsnetelor cu chenar de neon brăzda cerul burduşit de tunete şi mototolit de nouri. Plăvițescu „zăcuse" toată ziua cu un junghi înfipt ca un cuțit de bucătărie între coaste şi cu trupul încins de febră. Ca de obicei, nu luase nici un medicament şi cucăia în aşternuturi aşteptînd să-i treacă.

Caliopi — deşi îşi da seama că nu e vorba decît de o simplă răceală — se alarmase teribil. Ceruse împrumut paharele de la madam Neicu, cumpărase un sfert de litru de rachiu de drojdie, două aspirine şi venise lîngă patul lui — în capotul roz de altădată — ca să-l „dădăcească".

La început Plăvițescu se ruşinase tot la gîndul că trebuie să rămînă pe jumătate gol în fața ei. îşi pusese totuşi cămaşă de noapte curată, cu rîuri de arnici *roşu* şi, ca o supremă cochetărie, se spălase pe dinți cu săpun de toaletă.

Caliopi îşi aranjase — aferată şi vorbăreață — „instrumentele" pe un scăunel la căpătîiul patului: cutia cu ven-

tuze, sticla cu rachiu, luminarea lipită pe fundul unui pahar, pămătuful făcut dintr-un şomoiog de vată răsucită pe coada unui toc şi chibriturile. Apoi se aşezase pe patul bolnavului, mîngîindu-1 pe frunte ca pe un copil.

— Ia să vedem noi unde ne doare... începuse ea să-1 alinte.

Plăviţescu îşi duse — căutînd să facă un gest cît mai graţios — mîna butucănoasă la punctul dureros dintre coaste.

— Aici, bată-1 să-1 bată de junghi...

Ca şi cum ar fi vrut să pipăie durerea interioară, Caliopi apăsă mîna pe locul cu pricina.

— Las' că facem acuma o frecţie bună şi pînă mîine ne trece.

Apoi, prididită de emoţie, căutînd să dea vorbelor o intonaţie cît mai naturală, se întoarse cu spatele şi zise :

— Pînă şterg eu paharele, scoate-ţi cămaşa şi stai cuminte sub plapumă, să nu răceşti.

Plăviţescu nu se lăsase gol complet decît la gîrlă, cînd era copil şi de două ori pe an, la baia populară, cu ocazia sfintelor sărbători de Paşte şi de Crăciun. De aceea invitaţia lui Caliopi îl turbură cumplit. Se răsuci puţin în aşternuturi, nehotărît, apoi, cu un gest aproape eroic, se ridică şi-şi trase dintr-o smucitură greoaie cămaşa peste cap.

— Gata ? Că mă-ntorc...

— Gata. Zău, de ce vă deranjaţi pentru mine ?

Caliopi se aşeză iar pe marginea patului. Un ochi ager ar fi putut observa acum că toate copcile capotului erau desfăcute la piept ca să poată fi (ar fi explicat ea) mai liberă în mişcări. Cu gesturi pe care le voia stăpînite, deşi în fond erau nerăbdătoare, apucă plapuma şî-o dădu deoparte dezgolindu-şi chiriaşul pînă la brîu.

Plăviţescu, congestionat, cu faţa înfundată în pernă, respira într-o parte, fierbinte, apăsat.

Caliopi îşi muie mîinile în farfurioara pregătită cu untdelemn de candelă amestecat cu rachiu de drojdie şi începu să-1 tragă, meticulos, priceput, de-a lungul spatelui enorm, aspru, voind parcă — sub apăsarea mîinilor ei — să-i fărime muşchii groşi şi încordaţi.

In odaie începuse să miroasă a rachiu. Lampa de pe măsuţa de noapte împrăştia, de sub abajurul ei de hîrtie colorată, o lumină sîngerie de tavernă. Trupul chiriaşului se mişca înfiorat şi liber sub plapuma din ce în ce mai grea, mai caldă, mai inutilă.

Mîinile lui Caliopi nu se mai înfigeau acuma — medical — in carnea răcită a omului întins sub ele. Nu mai erau mîinile savante ale unui subchirurg improvizat. Erau pur şi simplu mîinile unei femei care mîngîie, pînă cînd Plăviţescu — scos din orice dubiu — înţelese cum „stă chestia". Şi-atunci, cu simplitatea lui rurală, o prinse dintr-o aruncătură de mînă de mijloc şi-o vîrî sub plapumă lîngă el frîngînd-o în mîini, ca pe o lipie.

A doua zi de dimineaţă, cînd intră în odaia lui să-i aducă ceaiul, Caliopi îl găsi cu mîinile împreunate reflexiv sub cap, cu ochii fixaţi asupra unui punct de pe tavan, numai de el ştiut.

— La ce se gîndeşte băiatul ? îl întîmpină ea apropiindu-se de pat cu paşii osteniţi şi felini.

Plăviţescu se smulse tresărind din plasa gîndurilor agăţate de tavan. Sîngele lui gros îi năvăli ca un bulion în obraji. Răspunse ascunzîndu-şi capul, jenat, ca o ţărăncuţă căreia feciorul boierului îi gîdila sfircul sînului cu cravaşa.

— Mi-e ruşine să spui.

Caliopi glumi aşezîndu-se lîngă el.

— Ce ? Şi acuma îţi mai e ruşine de mine ? Ia spune...

Plăviţescu încercă s-o privească cu „coraj" în ochi, dar nu izbuti deplin. Se mulţumi să asude subit.

— Spui ? Să ştii căi dacă nu-mi spui, mă supăr...

Plăviţescu, în sfîrşit, se decise. Ridică capul spre ea şi zise, pe un ton alterat de prea multă delicateţă :

— Vreau să te rog să mă ierţi...

— De ce, mamă dragă ? Dar ce-ai făcut ?

— Azi-noapte, cînd ai plecat mata, am uitat să-ţi spun „mersi".

Şi zicînd, îşi ascunse stîngaci capul la sînul ei, ca un viţel speriat.

De-atunci a început pentru Caliopi o epocă de încintare şi de integrală fericire. Uitase tot. Amintirile ei în-

cepeau parcă numai din noaptea de furtună, cu miros de rachiu de drojdie. Dragostea lui Plăvițescu răsplătea cu prisosință toate suferințele și loviturile pe care le îndurase pînă sa ajungă la ea.

Madam Neicu n-avusese nevoie de multe „dovezi" ca să-și dea seama că între chiriașa ei și chiriașul chiriașei ei intervenise o legătură strînsă și „lumească", de pe urma căreia, atît Caliopi cît și Plăvițescu erau încîntați. Deși nemulțumită oarecum la început de întorsătura pe care o luau lucrurile, deși surprinsă că o femeie de vîrsta chiriașei mai poate avea astfel de legături cu un bărbat, și încă cu unul mult mai tînăr și mult mai de neam prost decît ea, madam Neicu se lăsase totuși cucerită cu timpul de amabilitatea și atențiile ambilor chiriași și devenise pînă la urmă, pe lîngă unica confidentă a lui Caliopi, și protectoarea legăturii ei cu Plăvițescu, față de intrigile și clevetirile cartierului.

Cuvîntul ei, plin de autoritate și de înțelepciune, unanim recunoscute, potolea „gura-lumii" care găsise în aventura lui Caliopi un subiect picant pentru comentarii.

De-o jumătate de ceas madam Neicu asculta povestea procesului lui Paveliu și, deși Caliopi își manifesta acum părerea de rău pentru pedeapsa care — pe nedrept — i se dăduse, ea nu fu de aceeași părere.

— Ba nu, maică. N-ai dreptate. Bine i-a făcut că l-a condamnat. De ce să-ți mănînce bănișorii dumnitale și să fugă ca un hoț ? Cine l-a pus să joace cărți pe sute de mii de lei ? Pe-un pol, doi,- de distracție, nu putea să joace ? Să mulțumească lui Dumnezeu că nu l-au reclamat și ăia de la Bancă.

Caliopi clătină capul.

— Da, poate să ai dreptate, dumneata, coană Sevastițo. Am suferit atît și de pe urma lui Paveliu și de pe urma celorlalți, că n-ar trebui să-mi mai pară rău de nimic.

Și după o clipă de reflecție, gîndindu-se global la toate prin cîte trecuse, adăugă :

— Mă mir, zău, cum am putut răbda toate nenorocirile care m-au izbit de la moartea lui bietul Titică și pînă acum...

Madam Neicu răsuci minuțios o țigară, strînse cu atenție toate firișoarele de tutun căzute în poală, le puse la loc în tabachere, aprinse țigara și dintr-o dată, învăluită într-un nor de fum, zise :

— Ai răbdat pentru că ești om...

— Ei și l se miră Caliopi.

— Și omul rezistă, maică ! Pietrele, cît sînt ele de pietre, și de ger tot crapă. Fierul, cît e el de fier și rugina tot îl mănîncă. Numai omul înfruntă tot, toate relele și loviturile soartei. Prin urmare, dragă madam Zaharescu, omul este cel mai rezistent metal. Ține minte vorba mea și adu-ți aminte totdeauna de ea, că eu am cumpănit-o mult pînă s-o judec în felul acesta...

XII. A ÎNFLORIT UN CIREŞ AZI-NOAPTE

De două zile soarele se luptă cu norii cartierului. Acuma i-a biruit, topindu-le calupurile călătoare de staniu, în falduri de poleială încrețită ca o horbotă pe marginea poalelor de cer albastru. Deasupra stradelei un cîrd de cocori trece fără escală către satele cu lanuri reavăne, plutind aliniat, ca o minusculă escadrilă de avioane cu aripi mobile.

Cioburi de oglinzi scînteie în băltoacele de pe stradă şi în argintul sîrmelor electrice şi-a încurcat coada de gîțe cel dintîi zmeu al Olandezului înălțat cu o fluturare de mînuța spre soare.

Azi-dimineață, cînd a ieşit să dea la pui, madam Săraru a găsit în curte un înger nedumerit. înflorise cireşul peste noapte. Şi parfumul lui se topea in răcoarea dimineții ca un fum subțire de tămîie înălțat din candelele albe ale florilor clătinate de propria lor greutate. Cînd a văzut minunea de spumă proaspătă din curtea ei, madam Săraru a simțit umplîndu-i pieptul o bucurie mare şi înviorătoare. O bucurie cum de multă vreme inima ei nu se mai deschisese să primească.

Era amărîtă madam Săraru.

De cînd se întorsese Margareta de la Paris (iacătă, se-mplinea luna) imediat după bucuria fără de margini a revederii, îşi dăduse seama că i-a intrat în casă o străină.

Nu mai era Margareta ei, Margareta care plecase în noaptea de Crăciun. în locul „fetiței" de-acum cîteva luni de zile, se-ntorsese o femeie ostenită, cu ochii trişti, cu gîndul parcă totdeauna dus în altă parte.

Se întorsese „o femeie", asta înțelesese limpede, dintr-un început, madam Săraru.

Margareta i-a povestit, în silă, că luase hotărîrea să se-ntoarcă, pentru că „aerul" de-acolo nu-i făcea bine. Vrea să stea cîtva timp în Bucureşti, să-şi aranjeze oarecari „afaceri" (şi cînd spune „afaceri" surîdea unui gînd numai de ea ştiut) şi-apoi să plece undeva, la țară, să se odihnească. Spunea că are „nervii zdruncinați". Despre căsătoria eî cu „senegalezul" nu mai pomenea nimic şi madam Săraru pricepuse, din toate astea, că Margareta nu era fericită.

Nu îndrăznise s-o întrebe nimic. O lăsase cu gîndurile ei, cu tăcerile ei, aşteptînd — aşa cum ştia ea să aştepte — ceasul cînd ea singură avea să-şi deschidă sufletul. „Fiindcă, judeca madam Săraru, nimeni nu poate ține prea multă vreme un secret, dacă II are." Ea însăşi mărturisise Margaretei că nu putuse păstra secretul şi că, de îndată ce primise scrisoarea ei, se dusese şi i-o citise lui Sergiu. Margareta a încrețit uşor sprincenele şi i-a răspuns doar atît:

— Foarte rău ai făcut!

De-atunci niciodată n-a mai fost vorba despre Sergiu între ele.

Primele două zile după întoarcerea ei acasă, Margareta n-a ieşit din odaia ei. A dormit tot timpul, ca şi cum de multă vreme nu se mai bucurase de căldura unui pat şi de liniştea unei odăi cu perdelele lăsate. Aproape nici nu s-a atins de mîncarea pe care madam Săraru i-o aducea ca unui bolnav la pat.

A treia zi s-a sculat de dimineață şi s-a dus în oraş. S-a întors pe la patru după-amiază şi-a strîns într-o valiză cîteva lucruri de toaletă — ca pentru un voiaj de o noapte — şi-a plecat. S-a întors iarăşi tocmai la unu din noapte.

Şi de-atunci, la fel. Pleca seara pe la şapte, cu valiza în mînă, şi revenea noaptea după unu. Dormea apoi toată ziua, cu uşa încuiată şi cu storurile trase.

Madam Săraru înţelegea că viaţa Margaretei ascunde în ea o taină. Se gîndise de multe ori s-o urmărească, să vadă unde se duce, unde îşi petrece fiecare noapte. Fel de fel de gînduri, de presupuneri şi de bănuieli îi agitau mintea în ceasurile de aşteptare încordată şi de teamă statornică. Dintre toate bănuiala că are un amant i se păruse cea mai aproape de adevăr. Un amant la care se ducea în fiecare seară.

Ceea ce nu pricepea însă madam Săraru era faptul că Margareta, cu punctualitate, se întorcea acasă după unu noaptea. De ce, dacă avea un amant, nu-şi petrecea tot timpul la el, de ce nu se muta — eventual — cu el, de ce trebuia să se întoarcă mereu, pentru ceasurile de odihnă, acasă ?

• Desigur că omul acela îi da şi bani, de vreme ce, de cînd se întorsese acasă, nu-i ceruse ei nici o centimă. Şi oricît, Margareta cheltuia. îşi făcuse cîteva rochii noi, îşi cumpărase o mulţime de lucruri şi totdeauna se întorcea acasă cu maşina. Ba ceva mai mult. In ziua cînd madam Săraru — ale cărei venituri scădeau în fiecare zi mai mult — i s-a plîns că nu are cu ce plăti impozitele, Margareta a intrat în odaia ei şi i-a adus două bilete de cîte o mie, „împrumut".

La început gîndul că fata ei are un amant o făcuse să plîngă lacrimi amare. Nu asta visase ea pentru Margareta. Dacă o crescuse aşa cum o crescuse, „ca pe o prinţesă", dacă cheltuise cu educaţia şi gusturile ei aproape tot ce-i mai rămăsese de la părinţi, era numai şi numai pentru ca Margareta să-şi poată face într-o zi un cămin alături de un om „subţire" căruia să-i aducă în casă pe lîngă dragostea ei, tovărăşia aceea fără pereche a unei femei instruite şi bine educate care — pe lîngă soţie — să-i fie si prietenă şi colaboratoare. Şi dacă pînă acum cîteva luni de zile Margareta se dezvoltase — temperamental — în conformitate cu visul ei de mamă, o dată cu plecarea ei in străinătate, atît de neaşteptată şi de ciudată, o panică de nedescris pusese stăpînire pe gîndurile lui madam Săraru. Crezuse în primul moment, cu încrederea oarbă

pe care o avea în judecata şi curăţenia copilului ei, că Margareta ştie ce face. Că poate ceva nelămurit înţelegerii ei a îndemnat-o să rupă scurt firele care o ţineau legate de viaţa ei de pînă acum, că — in orice caz — de pe urma acestei plecări nu avea să se întîmple nimic rău, nimic de natură să turbure liniştea şi încrederea ei de totdeauna.

Cele două scrisori primite de la Margareta în timpul absenţei ei, i-au dat primul fior de bănuială, iar viaţa ei de după întoarcerea acasă n-a făcut decît s-o confirme.

Dar totuşi, totuşi, în sufletul ei nu credea. Nu credea că Margareta se abătuse de pe calea cea bună, de pe singura cale care poate fi bună în mintea şi în judecata unei mame.

In faţa cireşului înflorit peste noapte, madam Săram a avut un gînd. A rupt cîteva crengi încărcate de flori, le-a aşezat frumos într-o cană de pămînt smălţuit (nicăieri florile primăverii nu sînt mai la locul lor decît într-un vas de pămînt smălţuit) şi bucuroasă de surpriza pe care avea să i-o facă, a bătut la uşa Margaretei.

Era nouă dimineaţa. Se întorsese desigur, la unu, ca dc-obicei, şi dormea. Dar — se gîndea madam Săraru — plăcerea de a vedea cele dintîi flori de cireşi avea să-i compenseze supărarea de a fi sculată din somn.

Dinăuntru nu i-a răspuns nimeni. A mai bătut o dată, şi încă o dată. „E în primul somn, mititica l'' Şi madam Săraru a încercat uşa într-o doară. Era deschisă. In odaie, nimeni. Patul neatins.

A rămas încremenită, cu cana înflorită în mînă în mijlocul odăii. I s-a părut o clipă că totul i se învîrteşte înaintea ochilor. S-a aşezat apoi pe marginea patului şi a început să plîngă. Şi-a plîns, şi^a plîns...

Acum nu mai încăpea nici o îndoială. „Sufletul" trebuia şi el să recunoască ceea ce de mult înţelesese judecata. Margareta avea un amant. In aerul închis al odăii, florile de cireş, din cana aşezată pe podele, îşi strîngeau sufocate petalele de lumină.

Cea dintîi zi de primăvară adevărată scosese toţi copiii de pe stradelă sub ferestre. Se auzeau ţipetele lor clare, ca un cor incidental, cîntat pe zeci de glasuri, în cinstea

primăverii. De departe se auzea — trezită de soare — flaşneta „lu domnu Luigi" coborînd pe stradelă. Şi cîntecul ei, acelaşi de anul trecut, acelaşi de totdeauna, îşi topea notele în soare parcă mai vechi şi mai trist ca niciodată.

Madam Săraru plîngea mereu...

Pe la unsprezece, cineva a bătut în uşă. Madam Săraru a sărit să deschidă şi, speriată, s-a dat un pas îndărăt.

In fața ei era un comisar. Gras, ras proaspăt, cu cravaşa în mînă şi cu galoşii în picioare. Omul legii n-avea mult timp de pierdut. Parcurse o fițuică de hîrtie pe care avea notată „ordinea ideilor" şi trecu direct la interogatoriu.

— Mă rog, dumneata eşti proprietăreasa de aci ?

— Da, eu sînt.

— Să le stăpîneşti sănătoasă. Cîte odăi ai toate ?

— Păi, am patru, astea din față şi încă două mai mici în fund, pe săliță.

— Şi locuieşti singură în toate odăile ?

— Nu, eu stau într-o singură odăiță, pe sală.

— Şi aci, in față, cine stă ? Ai vreun chiriaş ?

Comisarul a privit-o atent. Madam Săraru nu pricepea ce rost pot avea întrebările astea pe care le simțea meşteşugite în vederea unui scop pe care nu-1 bănuia. îşi dădu seama numai că omul legii se interesa de Margareta pe care o credea chiriaşă şi că e departe de a bănui că e fata ei. Curioasă pe de-o parte să afle despre ce e vorba (căci unei mame nu i se poate spune tot ce se poate spune unei proprietărese) şi pe de-altă parte, temîndu-se să nu comită vreo imprudență, tăcu.

— Nu locuieşte la dumneata o „domnişoară", una căreia i se zice Tuşea ?

Madam Săraru simți un junghi în inimă. Abia mai avu puteraa să îngăime :

— Nu, domnule comisar. La mine locuieşte o domnişoară blondă. Dar o cheamă Margareta Săraru.

-— Un moment, te rog !

Comisarul scoase din buzunarul de sus al vestonului un carnețel şi notă silabisind : Margareta Săraru...

— Buuun ! Şi ce meserie are domnişoara asta ? Are funcție pe undeva ? Lucrează ceva ?

— Nu ştiu, domnule comisar.

— Păi atunci din ce trăieşte ?

— Mi se pare că are părinți şi o ajută.

— Aici, în Bucureşti ?

— Da.

— Şi de ce nu stă în cazul ăsta la părinți ? De ce stă cu chirie la dumneata ?

— N-am întrebat-o, domnule comisar.

Comisarul se aşeză la masă şi aprinse o țigară. Pînă acum era mulțumit de rezultatul „investigațiilor" sale. Semnalmentele şi indicațiile lui madam Săraru corespundeau întocmai prevederilor şi informațiilor sale cu privire la femeia enigmatică care îl interesa. Această femeie fusese găsită azi-noapte la Barul american, cu ocazia unei razii. Refuzînd cu încăpățînare să-şi declare identitatea, fusese arestată şi transportată la poliție. La percheziția care i se făcuse se găsise asupra ei o însemnată cantitate de cocaină, despre a cărei proveniență refuzase de asemeni să dea vreo lămurire. Interogat, patronul barului declarase că a angajat-o de cîteva săptămîni în calitate de „dizeuză" sub numele de Țuşca. Că era o artistă foarte conştiincioasă şi foarte apreciată de public şi că, de îndată ce îşi termina numărul, părăsea localul, refuzînd să facă la mese, consumație. Ii ceruse în repetate rînduri actele şi ea găsea totdeauna un motiv plauzibil de amînare.

Chelnerii precum şi celelalte femei din local făcuseră declarații identice. Țuşca era bună camaradă cu toată lumea fără a fi însă prietenă cu nimeni şi pînă în prezent, deşi foarte „curtată" de toți clienții, nu i se ştia nici un fel de legătură cu vreunul din ei. O informație prețioasă dăduse unul din şoferii care făceau de obicei „stație" la ieşirea barului. Afirmase că, în numeroase rînduri, după ora unu noaptea o condusese pe Țuşca în stradela Umbrei 8.

Şi-acum, comisarul se găsea aci, avînd toate motivele să creadă că se afla pe o pistă bună.

— Ia spune-mi dumneata, cucoană dragă, reluă el pe un ton mai amical, de cît timp stă domnişoara Săraru la dumneata ?

împinsă pe drumul tăinuirii de o curiozitate legitimă, madam Săraru se hotărî să-şi menţie atitudinea pînă la capăt.

— De vreo lună de zile...

— Cînd s-a mutat la dumneata, nu i-ai cerut nici un fel de act ?

—• Ce act să-i cer ? Mi-a plătit chiria înainte pe o lună, aşa că nu-mi mai trebuia nici un fel de act.

— Nu ştiai că eşti obligată să anunţi la poliţie cînd închiriezi cameră mobilată cuiva ?

— Nu ştiam...

— N-ai mai închiriat niciodată ?

— Ba da. Am mai avut un student înainte de...

— înainte de ce ?

— înainte de domnişoara pe care o am acum.

— Foarte rău ai făcut, cucoană, că n-ai ştiut. Acum, vezi, poţi să ai neplăceri. O să te duc la poliţie...

Madam Săraru încremeni.

— Pe mine ? De ce ?

— Ca să vedem dacă domnişoara Ţuşca este una şi aceeaşi persoană cu chiriaşa dumitale.

Comisarul aruncă o privire circumspectă în încăpere.

— Asta e odaia în care locuieşte dumneaei ?

— Asta...

— Şi n-a venit azi-noapte acasă ? Văd patul neatins...

— E prima dată cînd nu vine acasă... de cînd stă la mine...

— Dar de obicei, pe la cîte se întoarce ?

— Ştiu eu ? Tîrziu. După unu.,.

— Şi la cîte pleacă ?

— Pe la şapte.

— Şi dumneata n-ai întrebat-o niciodată ce face de la şapte şi pînă la unu în fiecare noapte ?

— Ba da. Dar n-a vrut să-mi spuie...

— E ! Uite, am să-ţi spun eu, acuma, ca să ştii **şi** dumneata, că te văd femeie de treabă, pe cine ţii în casă. Chiriaşa dumitale e damă de consumaţie şi cîntăreaţă. într-un şantan. Şi n-ar fi nimic că n-are condicuţă în regulă ca să-şi practice meseria, dar azi-noapte a fost prinsă că face contrabandă de stupefiante... Aşa, cucoană

dragă, şi-acuma fă bunătate de te îmbracă şi hai cu mine la poliţie s-o vezi. Te duc cu motocicleta...

în mintea lui madam Săraru se făcu deodată întuneric şi din trup, ca şi cum i s-ar fi deschis dintr-o dată toate arterele, i se păru că sîngele i se scurge tot. Căzu moale ca o cîrpă pe duşumele. Comisarul abia putu s-o ridice şi s-o "întindă pe pat. Aruncă florile de cireş pe jos şi turnă cu neindemînare toată apa din cană peste ea. Ii mişcă puţin mîinile ca la înecaţi şi în cele din urmă, văzînd că femeia nu-şi revine, recurse la ultimul argument medical din trusa lui de cunoştinţe : o muşcă de deget. După o clipă de aşteptare, mirat că nici după administrarea acestui leac suprem „victima" nu-şi revine din leşin, ieşi afară şi, intrînd în prima curte, ceru ajutorul unei vecine şi căută pe cineva să-1 trimeată după un doctor. Olandezul era la îndemînă, prezent şi aferat, lîngă motocicleta oficială de la poartă.

Clopotul bisericuţei din capătul stradelei bate dogit, chemînd credincioşii la denie. Toaca ropăie mărunt pe seîndura sonoră de paltin sfinţit. Prin ferestrele cu geamuri groase de sticlă prăfuită, lumina amurgului pătrunde ca un fum în biserică. In sfeşnice şi policandre de argint, luminările se aprind tremurîndu-şi cuvios bănuţii mici de flacără subţire şi sub lumina lor, sfinţii, cu nimburi decolorate şi chipurile aplecate, îşi privesc amabil zugrăveala jupuită de singurătate şi de sărutări creştineşti. Din curţi şi de pe ulicioare, credincioşii se îndreaptă spre biserică cu paşi încetinei de vinovaţi şi, rînd pe rînd, îşi ocupă locurile obişnuite după ce depun în faţa icoanelor tributul de mătănii şi de luminări ieftine.

Şi deodată, în liniştea umedă şi tămîiată, părintele Nae îşi înalţă glasul. Părintele Nae e atît de bătrin, că nu mai poate cînta cu gura. Sfinţia-sa cîntă cu nasul şi de aceea modulaţiile cîntecului său bîzîie, ca nişte muşte căzute în dulceaţă.

Ca un ecou îi răspunde strănutatul Olandezului, tuns proaspăt şi îngenuncheat cuminte pe lespezile reci, lîngă creţurile fustei materne.

In partea femeilor încep şoşotelile.

— Ce-ai de zis de biata Sărăroaia ?

— Săraca de ea ! Două ceasuri a stat leşinată.

— Din ce i-o fi venit, soro, leşinul ăsta aşa de grozav ?

— Ştiu şi eu ! Am auzit că de dimineață a venit un comisar la ea. Ala de-a trimis după doctor...

— Să ştii de la mine, trebuie să fie la mijloc un „mister". Ai fost pe la ea ?

— Am fost, dar nu vrea să spuie nimic. Şade întinsă pe pat şi fumează ca o şerpoaică.

într-adevăr, de îndată ce şi-a revenit din leşin, madam Săraru s-a închis într-un mutism complet. N-a vrut să spuie nimănui nimic. Nici doctorului, nici vecinelor. A rămas întinsă pe pat, în odaia Margaretei, şi pentru că pe măsuța de alături a găsit o cutie de țigări la îndemînă, a început să fumeze țigară după țigară, ca un condamnat la moarte în preajma execuției.

Acum madam Săraru ştia totul. Nu-i mai trebuia nimic. Din cele cîteva cuvinte ale comisarului se făcuse lumină deplină în gîndurile ei. Aşadar, asta ajunsese Margareta ei : „damă de consumație" arestată noaptea prin localuri fiindcă n-avea condicuță ! înțelegea acum atît de bine toate. Plecarea ei în străinătate... întoarcerea... lipsurile ei de acasă... tăcerea ei... cearcănele din zi în zi mai adînci sub ochi... banii pe care îi dăduse pentru impozite.

Şi madam Săraru a stat aşa, prăbuşită sub greutatea adevărului, legată din ce în ce mai strins în funiile gîndurilor, pînă cînd a auzit clopotul de la biserică vestind denia. Abia atunci — ca la un semnal — s-a ridicat de pe pat şi, clătinîndu-se cu puterile sfîrşite prin odăi, s-a dus pînă la iatacul ei de pe sală. Aci a îngenuncheat sub icoane şi, cu mîinile împreunate, a rămas acolo ca o stană.

S-a rugat mult, mult, pînă cînd buzele nu i s-au mai putut mişca şi ochii i s-au umplut de lacrimi. Şi parcă în strălucirea lor udă — atunci cînd s-a ridicat de la icoană — mijea o lumină nouă, de pace, de uşurare, cum trebuie să fi fost lumina în ochii sfinților, în clipa cînd îngerul morții îşi fîlfîia peste ei aripa cu bătaie scăzută. A ieşit apoi încetinel pe săliță, a intrat în cămară şi, cu mîini care nu mai erau ale ei, a desprins din cui frînghia de rufe. A intrat cu ea în bucătărie, a tăiat cu cuțitul de pîine un capăt lung, cît s-ajungă pentru ca să înnoade în

el o viață de om, a făcut un ochi frumos — cum făcea ea orice lucru — şi fără o privire în urmă, spre căsuță, spre stradelă şi spre viața din care cu fiecare pas se despărțea mai repede, a început să urce, una cîte una, treptele scării spre pod.

Cînd s-a isprăvit slujba la biserică, madam Chivu a propus vecinelor să meargă in corpore şi să facă o vizită lui madam Săraru, în primul rînd ca să vadă „ce mai face" şi apoi cu speranța că totuşi vor putea afla, din gura ei, misterul comisarului şi al leşinului de dimineață.

în curtea lui madam Săraru, sub paza albă a cireşului încremenit în înserare, stăpînea o linişte dulce de rai, în amurg. Numai gîlgîitul nevăzut şi neîntrerupt al cişmelei cu ghiventul stricat se auzea, de undeva, din umbră, ca un suspin de om care plîngea în somn.

Vecinele pătrunseră în antreu. Ieşiră apoi pe săliță. Madam Săraru nu era nicăieri. Madam Chivu îşi făcu mîinile pîlnie şi strigă :

— Tudoriță !... Tudorițo !... Unde eşti, soro ?

Glasul se frînse fără răspuns din cameră în cameră.

— Da unde o fi ? se miră madam Chivu.

— O fi plecat de-acasă.

— Ei, aş ! Cum o să plece de-acasă şi să lase toate uşile vraişte ?

0 căutară iarăşi peste tot. O strigară din nou şi în cele din urmă, nedumerite, vecinele se hotărîră să plece. In poartă le întîmpină Margareta. De îndată ce văzu grupul vecinelor Ieşind din curte, o bănuială îi strînse inima. Ceru în grabă lămuriri.

1 se povesti totul. Vizita comisarului de dimineață, leşinul, refuzul ei de a le spune ce s-a întîmplat.

Margareta intră ca o furtună în casă. Deschise, una după alta, toate uşile, cercetă toate încăperile, răcnind ca o fiară în goană, cu săgeata vînătorului înfiptă în carne.

— Mamă [... Mamă !... Mamă !...

Țipătul ei disperat, lugubru, se auzi pînă în stradă, Lîngă grupul vecinelor se opriră cîțiva curioşi. Alții se apropiară, ieşind din curți. Printre ei, numai în vestă şi în căciuliță de lutru pe cap, aşa cum se pregătea să se aşeze la masă, îşi făcu loc domnul Nedelcu de la Cadastru.

— Ce este ? Ce s-a întîmplat ? se interesă el.

I se povesti totul şi lui, pe voci şi cu păreri diferite.

Grupul pătrunse din nou în curte, urmînd acum pe domnul Nedelcu care, în calitatea lui de singur bărbat, îşi luă, deîndată, un aer plin de importanță.

Fără motive precise, o presimțire identică era în toate sufletele. Se aprinseră luminile peste tot. Se cercetară, pentru a treia oară, la rînd, toate încăperile. Domnul Nedelcu, urmat de ceata curioşilor, conducea cercetările. Dădea ordine, punea întrebări...

Glasul Margaretei amuțise, brusc, undeva.

Grupul era acum în bucătărie. Indiciile găsite pînă acum (un ac de cap căzut la icoană şi un şal lăsat fără nici un rost pe tronul de mălai din cămară) nu lămuriseră nimic. Şi deodată domnul Nedelcu îşi dădu cu un bobîrnac triumfător căciulită pe ceafă şi glasul lui făcu să înghețe toate răsuflările.

— S-a spînzurat...

Şi ca o dovadă a afirmației sale, domnul Nedelcu ridică în văzul tuturor colacul de frînghie de rufe lăsat pe masa din bucătărie.

— A tăiat o bucată din frînghia de-aici... uite urma proaspătă... şi cuțitul alături.

Grupul fu deîndată împărțit în două. O parte alergă în pivniță şi cealaltă, condusă de domnul Nedelcu, în pod. Aci însă, descoperirea lui se dovedi tardivă. In lumina becului mic, madam Săraru se clătina atîrnată de grindă, cu cepele ochilor plesnite, cu limba vînătă, tumefiată, atîrnîndu-i pe piept. Alături, aşezată pe fundul unei copai, Margareta o privea, imobilă, fără o lacrimă, fără un geamăt. Era numai palidă ca o moartă şi îmbătrînită... îmbătrînită... îmbătrînită...

1. ŢUŞCA

In barul mic cu rafturi pline de sticluțe şi de flacoane cu aspecte ciudate, ca într-un laborator de farmacie, nu mai e decît o singură masă de cheflii. Bărbații sînt beți, cîteşipatru. Vorbesc toți dintr-o dată, varsă paharele ori de cîte ori se ridică să iasă pînă afară şi din cinci în cinci minute se pupă pe gură, după cîte un *bruderschajt* aproximativ.

S-au întâlnit întîmplător, pe la nouă seara, la „Mircea". întîi Gore şi cu Arvătescu. Pe urmă a venit Alecu şi cu Nicu. Gore venise de dimineața cu maşina, de la moşie, să încaseze „neşte" bani. Ii încasase pe la cinci, făcuse maldăre de cumpărături, mai ales de la băcănii, şi pentru că a doua zi de dimineață trebuia să se întoarcă la țară, la Lehliu, îşi propusese să petreacă toată noaptea. Simțea nevoia unui prieten, aşa că întîlnirea cu colonelul Arvătescu a fost o explozie de bucurie.

— Ce faci, mă Arvatule, mă ? N-ai idee ce bine îmi pare c-am pus mîna pe tine... Astă-seară eşti al meu... Să nu zici nu, că e degeaba. Te confisc. Pînă mîine de dimineață eşti prizonierul meu. Ce iei ? Un vermut ?

Alecu şi cu Nicu se întîlnisera în uşă. Nicu tocmai căuta să-1 convingă pe Alecu să ia masa împreună, într-o grădină de vară. De dimineață îi plecase nevasta la băi şi vrea să-şi sărbătorească cum trebuie prima zi de liber-

tate, după un an de „muncă silnică". Alecu se lăsa greu. Nevastă-sa pleca tocmai la cincisprezece, la Govora, şi n-ar fi vrut să se certe cu ea înainte de plecare.

Cînd au dat însă cu ochii de Gore şi Arvătescu, toate argumentele au rămas baltă Alecu a telefonat acasă că e „reţinut" la Senat pentru o şedinţă de noapte, urmînd să explice el a doua zi nevesti-si cum se mai pot ţine şedinţe, noaptea la Senat, după ce corpurile legiuitoare au intrat în vacanţă.

E lesne de înţeles entuziasmul a patru prieteni vechi, toţi trecuţi de patruzeci şi cinci de ani, cînd se întîlnesc după ani de zile, într-o seară de vară, la aceeaşi masă de bodegă. Cu primul păhărel de ţuică încep confidenţele. Cu al doilea, tachinările pe contul femeilor. Cu al treilea, amintirile comune şi cu al patrulea, anecdotele. La al cincilea păhărel, Gore a decretat :

— Plătim şi mergem, băieţi. Mergem să mîncăm la „Luzana", într-un tufiş de-alea. Sînteţi invitaţii mei. Şi p-ormă om vedea... Vă las pe voi, bucureştenii, să faceţi programul, că noi ăştia de la ţară, bieţii moşieri, nu mai sîntem la curent cu viaţa de noapte a Capitalei.

De la „Luzana" au plecat pe la miezul nopţii. Veseli şi afumaţi bine. Au cutreierat pe rînd, sub conducerea colonelului Arvătescu, toate cabareturile, pină la trei noaptea. Nicăieri însă nu se simţeau bine, nu erau în largul lor.

— Cabaretu, protesta Gore, a devenit un fel desindrofie familiară. Numai cunoscuţi cu neveste, cu copii. N-admit, domnule. Cabaretul e făcut pentru oameni care vor să petreacă o noapte cu dame. Să-şi facă de cap. Aşa cum vrem noi acum. N-aţi văzut ? Unde am intrat, numai „lume bună". Numai „familii"*. Nici picior de damă, nicăieri, nici şambru separat, nimic. Două-trei tîrcoaţe de-aruncă un minut picioarele în sus şi pe urmă gata : urmează dans. Păi pentru dans mă duc la bal, nu la şantan. Sau pul patefonul acasă şi dansez pînă mă satur î Şi pe urmă, nu înţeleg ce caută femeile la cabaret ? N-aţi văzut ? Peste tot mai multe femei. Aproape numai femei „onorabile". De ce vin astea ? Ce să vadă ? Ce să facă ? Stau două ceasuri pe scaun cu trabucuri în gură mănîncă trei fisticuri putrede, beau o amestecătură d-aia de limonăzi cu gheaţă la fund şi te deranjează de zece ori să le duci la tualetă.

Asta e tot. Cabaretul e pentru noi, domnule, pentru bărbaţi. Burlaci ca d-alde mine şi ca Arvătică, ori „stricaţi" ca voi doi...

Mutatul dintr-un local în altul făcuse să scadă puţin entuziasmul. Şi atunci colonelul Arvătescu a propus barul american unde puteau să bea în linişte un pahar de şampanie şi se putea „pipăi" în voie, o coapsă insensibilă de damicelă „invitată" la masă. Şi apoi colonelul Arvătescu avea, de mult, o mare slăbiciune personală pentru Barul american de pe trepiedele căruia era nelipsit în fiecare seară. Era aci o femeie care îl interesa. O „femeie superbă" şi ciudată care se încăpăţînase să-i respingă toate atacurile desfăşurate pînă acum, după toate tacticile moderne. Nici cele cinci grame de cocaină pe care într-o seară i le oferise, cunoscînd pasiunea ei notorie şi neînfrîntă pentru drogul alb, n-o determinaseră să-şi iasă din rezerva ei obişnuită. Nici chiar intervenţia lui la Prefectura poliţiei, într-o noapte cînd fusese arestată sub bănuiala că e contrabandistă de stupefiante — intervenţie datorită căreia fusese pusă în libertate — n-o făcuse să-şi schimbe atitudinea faţă de el.

De altminteri atitudinea asta de indiferenţă totală, Tuşea o avea faţă de toţi clienţii barului. Şi asta, mai ales, „enerva" pe colonelul Arvătescu. încercase toate metodele. Făcuse „pe nebunul" din dragoste, încercase apoi s-o intimideze cu ameninţări diferite, făcuse pe indiferentul căutînd sa-i stimuleze gelozia prin prezenţa altor femei la masa lui, îi promisese „marea cu sarea" degeaba. Tuşea rămînea mai departe aceeaşi „artistă" conştiincioasă, distantă şi enigmatică. După întîmplarea de acum cinci luni de zile, fusese obligată să-şi dovedească indentitatea şi să facă contract în regulă, cu patronul, contract prin care era obligată să stea în local pînă la ora închiderii. Şi Ţuşca sta. Totdeauna însă retrasă, singură, la o masă, în faţa unui păhărel de coniac, totdeauna plin şi plătit din punga proprie. Refuza categoric, dar amabil, orice invitaţie „la mese" sau la dans. Uneori citea. De cele mai multe ori se mulţumea să privească şi asculta muzica, fumînd.

Patronul, deşi nemulţumit de „aerele" pe care şi le da, deşi de multe ori avea din cauza ei discuţii şi chiar

scandaluri cu unii clienți ..jigniți" că „dama în negru" refuză să le vie la masă, o păstra totuşi, fiindcă Țuşca — a cărei faimă se dusese repede în tot Bucureştiul nocturn — îi aducea lume în local şi prin simpla ei apariție şi prezență stimula „craii" la petrecere şi lăsa fără să protesteze fel de fel de legende şi de zvonuri să se colporteze în privința ei.

De îndată ce „tacîmul" celor patru prieteni a intrat în local Țuşca a cucerit toate sufragiile şi toate adjectivele fiecăruia. Gore a comandat imediat şampanie şi-a invitat-o — printr-o strîngere uşoară şi creață a ochiului sting — la masă. Colonelul Arvătescu i-a explicat, cît a putut mai clar, „cazul" şi 1-a rugat să-1 lase pe el să încerce, o dată mai mult, s-o convingă. S-a dus la masa ei şi un sfert de ceas i-a debitat toate argumentele cu putință.

Țuşca 1-a refuzat ca de obicei. A rămas să-şi soarbă mai departe coniacul şi de necaz că s-a făcut de rîs în fața prietenilor, colonelul Arvătescu a chemat la masă toate damele din local, exagerînd o bună dispoziție de împrumut.

Şampania a început să gUghe fără control în paharele golite dintr-o înghițitură. Dezmorțite, simțind că au de-a face cu nişte „fraieri" babalîci şi serioşi, fetele şi-au dat drumul repertoriului de zile mari. Au țipat, au dansat, s-au răsucit în toate brațele, şi-au debitat poveştile vieților şi în cele din urmă au început să cînte romanțe triste şi aducătoare aminte, sub privirile blegi şi alcoolizate ale celor patru tovarăşi de masă.

— Asta aş face, domnilor, dacă aş fi ministrul agriculturii. Aş înhăma toți oamenii fără ocupație la plug — cîte doisprezece de fiecare plug ca la Dumbrava Roşie — şi-aş ara cu ei toată țara românească.

Gore — asudat şi demn — termină discursul bătîndu-şi ritmul vorbelor cu pumnul pe masă. Colonelul Arvătescu îl aprobă, competent şi privind cum îi cade pe haină scrumul țigării de foi uitată sub buza de sus. Alecu nu mai aude de mult. E ocupat cu femeia pe care o ține în brațe. Nicu moțăie deasupra paharului cu şampanie. Din cînd în cînd tresare şi, ca să-şi dea o contenență, ciocăneşte toate paharele celelalte, la rînd, şi soarbe cu un frison o înghițitură rece şi acra.

— Să ne mai dea o sticlă de şampanie.

Țuşca la masa ei obişnuită, se gîndeşte...

Pianistul barului, respectînd discursul lui Gore, fărâmițează numai pentru el, cu o singură mînă, o romanță tristă, pe clape.

Zorile aruncă violete în ferestrele barului.

Unde a mai auzit Țuşca romanța asta ? A da, în seara aceea, la Paris. O cînta într-o seară o femeie pe jumătate beată, într-un local de noapte. Parcă o vede... în picioare, în rochia de catifea albastră, cu o mînă palidă sprijinită de pian...

„Pai laisse mon coeur
Au pays lointain..."

îşi aduce aminte exact. Mirea sta lîngă ea. Beat ca întotdeauna. Ii mîngîia familiar mîinile pe sub masă. Ochii lui de afemeiat necopt inventariau toate femeile din local. Dac-ar fi putut, le-ar fi iubit pe toate, grămadă, la un loc, la rînd, nedecis, ca un copil înfometat în fața unui galantar de prăjituri. Şi deodată a tresărit. Şi-a smuls mîna din mîinile ei, s-a ridicat şi fără un cuvînt a plecat ca un hipnotizat, printre mese. S-a oprit dintr-o dată, timid, la o masă. S-a înclinat adînc, bolborosind ceva. Cineva, o fetişcană blondă i-a întins o mînă moale pe care scînteiau briliante. S-a aşezat. îl vedea vorbind, dezmorțit brusc. îl vedea gesticulînd, rîzînd, bînd cupă după cupă. Fetişcana blondă părea că se amuză.

„Dans ce paradis du bonheur
J'ai laisie mon coeur..."

Aplauzele inundau sala cu fluturarea lor albă, ca un stol de pescăruşi, bătîndu-şi aripile deasupra unei mări de capete.

Mirea o uitase. începuse să danseze. Fetişcana blondă, cu capul dat pe spate, îi vorbea.

Cînd au trecut prin fața ei, a prins de pe buzele ei un cuvînt: „Sergiu !" Şi-atunci, dintr-o dată, fumul localului s-a îngroşat, estompînd în ceața lui oamenii, mesele, lămpile, totul. Nu imai vedea nimic. Totul dispăruse ca

într-o licărire de vis. Ba da! Vedea, vedea clar! Vedea o odăiță mică în care focul pîlpîie în sobă. Vedea un pom de Crăciun cu lumînărele aprinse, şi-apoi o ulicioară ninsă, prin troienile căreia îşi croia drum, cu capul gol, cu haina desfăcută, o umbră din ce in ce mai ştearsă în lumina scăzută a felinarelor de gaz aerian...

S-a ridicat şi încet, încet, să nu se „mişte" imaginea din ochii ei, a ieşit afară. Cîteva perechi de ochi s-au întors nedumerite după ea. Afară, iarna Parisului... Ploaia mocnită, trotuarele ude, case cenuşii. Şi frig umed, pătrunzător, de salon neîncălzit, toamna. A pornit singură pe străzi, fără țintă... ca o rudă unică şi săracă în urma unui dric. Imaginea din ochii ei înghețați sub lacrimi... A fost o odăiță mică de *„meubîe"* cu portăreasa guralivă, cu cliente oxigenate şi cu doi canari bătrîni, în colivia aurită din *hali*. Odăița avea o fereastră murdară spre curtea interioară a hotelului. O fereastră prin care lumina pătrundea greu şi de la care totuşi se vedea atît de bine „viața" de sub celelalte ferestre, unde în fiecare seară se aprindeau lumini şi treceau umbre... La una din aceste ferestre, în fiecare seară, ea vedea, înlănțuindu-se, două umbre tandre şi chinezeşti. Dimineața, fereastra se deschidea şi în cadrul ei, ca într-o ramă veche, apărea un căpşor de păpuşe ostenită, care privea mereu în jos, măsurînd parcă distanța pînă la pămînt.

Şi într-o seară, n-a mai fost la fereastră decît o singură umbră. N-a mai fost agitată... în seara următoare, umbra singură a fost imobilă, iar în dimineața care a urmat, fereastra s-a deschis şi după cîteva clipe, madam Anse, portăreasa, a cules de pe pavajul curții interioare creierii calzi din căpşorul de păpuşe sfărîmată.

Poveste banală de umbre chinezeşti desperecheate. Un salt între dragoste şi moarte.

— Rusoaică, spuneau vecinele de odaie.

— Nebună ! spuneau bărbații de pe coridor.

— *Pauvre jille,* spunea madam Anse.

— Cocainomană ! spuneau reportajele din gazetă,

— Dragoste ! spunea Margareta. Dragoste pentru că ea ştia, fără să-i spuie nimeni, că pe fereastra de peste drum sărise în gol, ca să se sfarme de pietre clopoțelul de sticlă al unui suflet.

Şi cu gîndul la fereastra de sub care nu se mai vedea seara nici o umbră, Margareta s-a gîndit mult la propria ei fereastră. într-o zi chiar s-a aplecat şi a privit în jos. A măsurat distanța. Sîngele celeilalte era încă acolo. Uscat ca o pată de rugină pe caldarîm. Se uita la el...

Atunci a venit vecina de la o sută douăzeci şi opt să-i ceară împrumut o țigară. Au stat de vorbă. Vecina era o femeie de treizeci de ani. Trecuse prin multe şi trecea încă. Nu fusese fericită niciodată. Singura ei mulțumire o găsea într-un praf alb, pe care — din cînd în cînd — il turna in gropița dintre degetul mare şi cel de lîngă el, şi-1 ducea apoi la nas, aspirîndu-1 ca pe un tabac.

Margareta a încercat...

La început praful cel alb n-a însemnat nimic. Pe urmă a început să însemne totul. Vecina de la o sută douăzeci şi opt era acum o prietenă. Venea toată ziua, ieşeau împreună, citeau. Noaptea se întorceau tîrziu. Era pianistă într-o tavernă de periferie. Intr-o seară au mers împreună. Patronul localului era mulțumit în seara aceea. Îl murise soacra în provincie. A făcut cinste cu un vin ascuns în fundul pivniței, pe care îl ținea numai pentru zilele mari din viața lui. Margareta a băut mult, mult, pînă a început să cînte. Toate cîntecele pe care le ştia de-acasă. Clienții au aplaudat mult limba ei necunoscută şi poate şi vocea ei caldă, uşoară, calmă.

De-a doua zi au început să plece împreună la local. Vecina de la o sută douăzeci şi opt o acompania şi pe ea la pian. Şi-a fost apoi un timp scurt de pace. Era bun praful alb. Vecina de la o sută douăzeci şi opt — o chema Nicolae — se arăta din zi in zi mai ciudată, mai nervoasă. Uneori plîngea fără motiv. Alteori se supăra pe ea fără să-i spuie de ce. Şi-apoi avea, privind-o, nişte ochi stranii de medium care-şi caută stăpânul. Margareta nu pricepea. Şi n-ar fi priceput poate niciodată dacă într-o zi Nicolae, ieşita din minți, nu s-ar fi repezit la ea, muşeîndu-i prin surprindere gura, pînă la sînge.

Şi-a venit la rînd, o altă odăiță mobilată, cu alte ferestre, spre altă curte interioară, cu o altă madam Anse, tot aşa de vorbăreață. Şi-apoi a venit — lămurit dintre toate — ca un petec de senin dintre norii destră-

mați, dorul patului din odăița ei, dorul liniștii de pe stradelă.

A urmat reîntoarcerea. Pe poarta casei de la numărul opt a intrat, într-o dimineață, pe stradela Umbrei, un trup frumos și împietrit de scîrbă, ducînd ascunse în enigma lui turburătoare zdrențele unui suflet sfîșiat. Ca orbul și ca ologul din poveste, cele două Margarete — împăcate — se aduceau acasă una pe alta. Din împreunarea lor se născuse — sub magia prafului alb — o Margaretă nouă, căreia îi trebuia o viață nouă.

Și iat-o, viața nouă ! O măsuță de bar, un pahar de coniac, o țigară, un pachețel cu cocaină în poșetă... Un pianist beat care fărîmițează pe clape, cu o singură mînă, romanța aducătoare aminte...

„J'ai latsse mon eoeur
Au pays loiTiîain..."

In care țară depărtată de pămînt, de gînd sau de vis, a rămas inima ei ? Unde și de ce s-a irosit sufletul ei atît de curat, unde și pentru cine a picurat otrava dulce și albă a trupului ei ? Ce vînt năprasnic a trebuit să răscolească în ea vîrtejuri fără logică, praful drumurilor cuminți și drepte ? Ce mînă i-a îmbrîncit pașii, în noaptea aceea de ajun, pe calea de unde atît de repede s-a întors ca să ajungă aici ? Ce-a greșit femeia aceea bună, cu carne multă și sfîntă în care gîlgîia sufletul ei curat și limpede, ca un țîșnet dumnezeiesc de izvor dintre pietre oable, ca să-și înnoade, pentru o ultimă încrîncenare, spasmul vieții în ochiul de frînghie, bălăbănindu-se de grinda podului ca o limbă de clopot apocaliptic ? Ale cui păcate le-au ispășit ele două plătindu-le cu propria lor viață — dinainte alese — ca oile cu îîna însemnată cu roșu, pentru tăiere ? Ce o aștepta pe ea — de acum înainte — în viața asta nouă pe care — minată de o putere nevăzută — a început-o, convinsă că e unica ce i se cuvine ? De ce s-a tencuit în izolarea ei, păstrînd în ciuda tuturor tentațiilor și dorințelor care o înconjoară în fiecare clipă cinstea refăcută prin suferință, a unui trup care a greșit o singură dată și poate încă și a unui suflet care, deși rupt în bucăți, se zvîrcolește totuși ca ciozvîrtele de șarpe sfîrtecat ? Pentru cine păstrează ea,

ascunși în fundul de ciorap al îngrijorării ei, ultimii na^ poleoni de aur, scăpați din falimentul unei vieți ? De ce dacă „asta" e viața ei, se încăpățînează s-o trăiască ca spectatoare ? De ce nu are curajul să și-o trăiască, să se arunce în viitoarea ei, întreagă, fără nici o reticență, cu brațele deschise și cu ochii închiși ?...

De ce, acuma, cînd celelalte femei de aceeași categorie petrec la masa domnilor de alături, ea a rămas iarăși singură, momîie cernită și neînțeleasă, la măsuța ei de totdeauna ?

— Să mai vie o sticlă de șampanie și să vie imediat „dama" de colo la masă, că fac scandal. Aici n-avem nevoie de „mutre". Cine e domnișoară de familie să stea la pension sau la mă-sa acasă și cine e „damă de consumație" în șantan, să vie și să bea cu mine.

Mîna lui Gore se îndreptă, nesigură și autoritară, spre Țușca. Ochii lui nu mai văd bine. Privesc în gol, bulbucați și stranii. Nu-și mai dă seama de nimic. Nu mai știe nimic. Nu mai are decît un singur gînd, ca un cui bătut în cap.

— Să vie Țușca la masă.

Patronul coboară de la tejghea. Vrea să-i explice că domnișoara Țușca nu este obligată să vie la mese. Dar Gore nu mai înțelege nimic. Gesticulează în vînt, enervat.

— Să vie. Plătesc! Am mai plătit și alte multe ca ea.

Țușca se adună toată într-o privire. într-o privire fixă, dîrză, care străpunge. Vîrfuri de pumnale îi licăresc în ochi.

Se ridică de la masă și face cîtiva pași spre Gore. Pași de lunatecă. Mîna destinsă, crispată, pregătește în drum palma pe care vrea s-o lipească pe obrazul bețivului.

Șî deodată pe ușa deschisă a barului, se strecoară •— lividă ca și zorile de afară — silueta unui individ.

Țușca încremenește. Pleoapele i se bat repede deasupra ochilor măriți de cocaină, apoi cad, grele, de plumb. în clipa asta Țușca stă față în față cu Margareta de altădată. Și mîinile Margaretei vor să se întindă către umbra care a intrat și s-a oprit fulgerată lîngă ușă. Dar Țușca le oprește scurt, ca o pasăre care își rupe cu ciocul vinele inimii. Glasul ei vrea să urle numele celui intrat,

dar Tuşea îi dă să muşte pumnul strivit în gură. inima ei vrea să se smulgă din piept şi să cadă ca o pasăre rănită la picioarele umbrei. Dar Tuşea o ține înfigîndu-şi ghearele în ea, adînc, sub sîn.

Sergiu îşi duce aiurit mîna la frunte. Nu-i vine să creadă. Aici... acum... aşa... Margareta ?... Margareta ?... Margareta ?... Nu se poate... Nu se poate...

Face un pas spre ea. Sub trăsăturile îmbătrânite, sub fardul dospit, dedesubtul privirilor înnebunite, ochii lui o regăsesc. Abia mai poate şuiera :

— Margareta ! Tu eşti ?

Margareta îşi pironeşte ochii în ochii lui. Il priveşte lung, lung. Buzele i se destind într-un surîs searbăd şi c-o voce care nu mai e a ei, care nu mai poate fi a ei, răspunde rar, straniu, ca la un apel al morților.

— Te înşeli, domnule. Pe mine mă cheamă Tuş-ca ! Țuş-ca 3

Apoi îi întoarse spatele şi se apropie de masa unde Gore o aşteaptă cadaveric şi agresiv.

Şi în tăcerea generală care o întîmpină, vorbele ei cad seci, fără rost, ca nişte mărgele cărora li s-a rupt firul.

— Sînt la dispoziția dumneavoastră, domnilor !

II. FLOAREA DIN GRAJD

Cînd maşinile au intrat pe porțile conacului de la Lehliu, răsărise soarele, ca o stemă de general bătută pe chipiul dealului din spatele casei. Razele lui tîrau rame de miere proaspătă pe poteci, agățau marame de borangic copt pe crestele tufelor şi încrucişau săbii reci şi scânteietoare pe apa heleşteului, neclintit ca o panoplie de argint culcată între nuferi.

Spre satul tolănit pe vale, dimineața cobora dinspre conac cu tălăngi de vaci elvețiene Ia gît. Zorelele ceardacului îşi deschideau pîlniile mici de gramofon, iar oamenii urcau la lucru cu trupuri de bronz viu, sub cămăşile cu miros de pămînt şi de buruiană strivită. O ceață albastră, ca un abur, se stingea o dată cu ultimele stele, departe, într-un fund fumuriu de cer.

Din cele două maşini coborîră pe rînd, ajutați de vătăşelul ieşit cu cravaşca în mînă, la poartă, întîi Gore cu Tuşea, apoi Arvătescu cu Tamara şi pe urmă Alecu şi Nicu, urmați de celelalte două fete, Nelly şi Dolores.

Obişnuit cu chefurile pe care stăpînul le făcea la Bucureşti — totdeauna sfîrşite printr-o beție în continuare, Ia moşie „în sînul naturii" — vătăşelul conduse musafirii în casă, apoi, fără să întrebe ceva, dădu ordine

în consecință : întîi cafele amare, apoi pastrama, pui fripți, ardei grași, ceapă verde, brînză albă și vin proaspăt de la butoi. Asta pentru prima gustare. Și pentru prînz, ciorbă de potroace, saramură de biban și de plătică, crapul pe ceapă la cuptor...

In odăi era răcoare și mirosea frumos a curat și a sulfină uscată. într-o clipă fetele se făcură comode. Pălăriile, pantofii, rochiile zburară care încotro. Nelly descoperise într-un colț patefonul.

Gore delira. Deschidea uși, dedea ordine, înjura slugile, și între două grijanii făcea un tur de dans abracadabrant cu Alecu care încă nu se dezmorțise bine din beția de peste noapte.

Cafelele — aburind în filigene — fură primite cu ovații. Slugile mobilizate la bucătărie sub conducerea vătășelului pregăteau ospățul și cînd pe ușile sufrageriei, deschise larg, pătrunse în sfîrșit aburul sărat al pastramei sfîrîind pe talerul de lemn, asistența simți că leșină de plăcere.

Țușca cea dintîi ceru să bea. Adus în căni de pămînt, vinul rece, insinuant, nu întîrzie să-și facă efectul...

într-o jumătate de ceas mîncarea nu mai conta. Veselia scăzu brusc. Ochii femeilor se făcură grei, trupurile leneșe, fardurile răvășite. Intr-o clipă, ușile odăilor se închiseră și zăvoarele clănțăniră, trase pe dinăuntru.

Singur în sufragerie, colonel Arvătescu sorbea ultimul pahar. Țușca era lîngă el. Ca prin vis, o văzu scoțînd din poșetă un pachețel alb și deșertîndu-i conținutul cu capul dat pe spate, în nara dilatată și tremurătoare. Vru s-o oprească, dar mîna lui bîjbîi o clipă în gol, apoi se lăsă grea, crispată, pe sînul ei. Țușca dădu un țipăt. Palma ei îl plesni întreagă peste ochi. Colonelul Arvătescu nu-și pierdu cumpătul. Se ridică greoi de pe scaun și, încovoiat, încăpățînat, hotărît, sub ploaia de lovituri care îl năuceau, o apucă în brațe.

Se încinse o luptă scurtă, desperată. Trupul ei se zbătea lipit de al lui. îl simțea frîngîndu-se în mîinile lui de

fier, tînăr și cald, încolăcindu-se, zvîrcolindu-se, cu puterile din ce în ce mai scăzute. Gura lui îi înăbușea buzele care nu mai puteau să muște. Și sărutările pe care i le smulgea aveau un gust sărat, crud, de sînge.

Un zgomot de pași îl dezmetici. Descleștă o clipă mîinile și întoarse capul. Un țăran bătrîn aștepta în ușă, privindu-și rușinat și stingherit legătura de ouă din mînă.

Țușca se răsuci de sub mîinile lui și-o luă la fugă. Colonelul Arvătescu n-avea timp de pierdut. Porni desperat după ea. Fu o goană scurtă, pe scări, printre oamenii din curte. O goană care se sfîrși în grajd.

Margareta, rezimată de ușă, îl aștepta. Tremura toată și în ochi avea priviri de ură tăioasă, de scîrbă imensă. Șuieră :

— Haide ! Fă cu mine ce vrei...

Un cal întoarse spre ei capul lui bălan de pe fruntea căruia se prelingea puroiul unui ochi bătrîn și plesnit, îi privi puțin nedumerit, apoi se dădu nătăvălos într-o parte să le facă loc.

Colonelul Arvătescu înțelese că pierduse partida. Ezita încă. Il văzuseră slugile, putea să intre cineva. Beția i se risipea încet. încercă să glumească, sarbăd.

— Ai niște gusturi...

încă de azi-noapte, de cînd Sergiu îi apăruse înainte, hotărîrea ei fusese luată. Avea să facă la fel ca și celelalte colege de meserie. Să-și înceapă, în sfîrșit, viața ei cea nouă. De aceea se dusese la masa lor, de aceea primise să-i însoțească aici. Știa pentru ce vine. Și consimțise. E adevărat, adineauri, deși se aștepta la atacul colonelului Arvătescu, nu putuse rezista unui moment de repulsie și se apărase.

Dar acum nu mai vrea să se apere. El sau un altul, n-avea nici o importanță. Putea să-i rămîie Gore, sau Alecu, sau celălalt al cărui nume nu-1 reținuse. Egal. Oricare...

Colonelul Arvătescu o privi mirat.

— Ce gusturi ! repetă el.

— Dacă vrei...

Momentul prielnic trecuse. Colonelul Arvătescu — ciudat •— simțea că a pierdut definitiv terenul. încercă să se reabiliteze. Scuze banale, regrete, făgăduieli.

Reintrară înapoi în sufragerie.

Sosiră cafele proaspete. Le sorbiră lung, tăcuți. Din odăile alăturate străbăteau primele sforăituri de somn întîrziat, trudnic. O slujnică aduse un mănunchi de flori de cîmp proaspete. Le puse frumos pe masă şi ieşi.

Țuşca desprinse o margaretă şi începu să-i smulgă una cîte una petalele scrobite.

— Treisprezece !

— Ce ? mormăi colonelul, trăgindu-şi încă o ceaşcă de cafea.

— Petalele. Le-am numărat...

— Şi ce dacă sînt treisprezece ?

— Nu ştii ? Se zice că moare cineva din casă.

— Poate Gore, că e proprietar. Noi invitații nu intrăm în superstiție, glumi el.

— Nu se ştie...

Tăcură iarăşi.

Colonel Arvătescu aprinse o țigară. Tot nu-i venea să se dea bătut, după eşecul de adineauri. încercă să readucă vorba.

— Ia spune-mi acuma, prieteneşte, într.? noi, ce-a fost figura aia cu grajdul ?

— Un capriciu al meu... de beție...

— Ce să-ți spun, incomod capriciu .' Ştii ce-mi aminteşte chestia asta cu grajdul ? O întîmplare din viața mea, de pe vremea, cînd eram căpitan. Eram în manevre... acum să tot fie... douăzeci şi ceva de ani... Treceam cu escadronul prin Zimnicea...

Țuşca încremeni. Holbă înnebunită ochii. O. paloare de cadavru i se întinse pe față.

— Ce ? Nu ți-e bine la stomac ? se interesă colonelul, observînd-o.

— Nu... Nu... Spune mai departe...

— Să-ți dau un coniac...

— Dă-mî.

li turnă un păhărel de coniac, li bău repede, ca pe o otravă. Mai ceru unul.

— Spune...

Colonelul Arvătescu căscă larg. îl ajunsese somnul.

— Ori despre ce vorbeam ?

— Despre ce-ți aminteşte chestia cu grajdul. Erai în manevre, Ia Zimnicea...

— Da... şi împreună cu cîțiva camarazi, am intrat într-o circiumă infectă, să luăm un şpriț. E, după un şpriț, două, după două, nouă, am încins un chef de toată frumusețea. Dar n-aveam dame... şi înțelegi, în manevre, pe cîmpuri şi prin bivuacuri, nu prea o duceam bine din partea articolului ăsta.

— Mai dă-mi un coniac.

— Nu mai bea atîta, că te turteşti.

— Nu e nimic. Spune.

— Şiiii... în sfîrşit, ce să-ți mai spun, la circiumă era o fată' tînără care ne servea. O carne cu ochi, acolo. Tîrtoşică, roşcovană, îngălată. Am pus cu toții ochii pe ea... şi ce mai tura-vura, nu ştiu cum s-a făcut, că, am pus mîna pe ea... Şi cum era un grajd la indemînă... n-am mai stat mult pe gînduri... Şi închipuieşte-ți... Era fată, săraca...

Țuşca se ridică. Abia se mai putea ține pe picioare. Făcu cîțiva paşi pînă lîngă fereastră. Desprinse — ca şi cum ar fi vrut să se joace — o carabină, din cele trei agățate in perete. Nu pusese în viața ei mîna pe o armă. Se apropie, înoereînd să zîmbească.

— O fi încărcată ?

Colonelul îi îndreptă arma.

— Sigur. Nu umbla cu ea. Pune-o la loc...

Țuşca insistă.

— Şi cum se trage cu ea ?

Colonelul îi luă arma din mînă.

— Uite-aşa. Dai piedica asta într-o parte şi pe urmă apeşi pe trăgaci. Hai, acum pune-o la loc...

Țuşca luă carabina înapoi. Se dădu un pas îndărăt, trase piedica şi ochii...

Colonelul făcu un salt spre ea.

Un răcnet şi un trăsnet porniră dintr-o dată, din acelaşi loc.

Colonelul Arvătescu se prăbuşi cu țeasta spartă, pe covor. Un val de sînge îi podidi fața. încercă să se ridice. Icni scurt şi căzu la loc, țeapăn. în ultima crispare de durere a feții însîngerate, monoclul plesni scurt.

Țuşca aprinse liniştită o țigară şi îşi turnă un păhărel de coniac.

III. FELICITĂRILE SE PRIMESC ÎN BISERICA

Bucureştiul doarme cu ferestrele deschise. Zorile de iulie îşi exală parfumurile toropite în grădini. Negurile nopții, destrămate, îşi agață ultimele zdrențe de acoperişuri. Peste puțin, undeva, intr-o margine trandafirie de cer, cămaşa aurorei, împinsă dinăuntru, va plesni la piept şi sînul ei gol îşi va scoate afară — înfiorat de răcoare — sfîrcul de aur odihnit.

Sub lumina lividă a lămpii de masă Sergiu îşi adună gîndurile în pumni, în fața caietului deschis. Intimplarea de-adineauri îi revine în minte, clară, stăruitoare, ca o vedenie. Revede barul pustiu înecat în fum. într-o parte, masa bețivilor în debandadă, cu ochii sleiți şi femeile revărsate pe brațe. In fund, pianistul cu degetele ațipite pe clape. Chelnerul, moțăind lîngă uşă. Atmosfera aceea specifică de chef învinețit de zori, şi deodată, în fața lui, cadaverică, cernită, de nerecunoscut, mască de ceară vopsită — Margareta. „Te-nşeli, domnule. Mă cheamă Țuşca."

într-adevăr se înşelase. Femeia aceea pe care o întîlnise la Barul american nu poate fi Margareta. Şi asta, pentru că Margareta nu mai poate fi, niciodată şi nicăieri, aceea pe care o cunoscuse el, aceea a cărei amintire sufletul lui o păstrează, floarea presată, între cute închise, întîlnise o străină care îi semăna şi atîta tot.

Se pregăti să scrie. Dar paginile caietului în care însemna de şase luni de zile, ca într-un catalog al amintirii, toate gîndurile, întîmplările şi faptele pe care le trăise, i se lăsară grele între degete. Le răsfoi şi începu să citească la întîmplare :

15 Februarie

...Am renunţat definitiv la gîndul de a scrie un roman. N-am liniştea necesară, n-am gîndurile adunate la un loc. Sînt prea ocupat de mine ca să pot scrie o carte pentru alţii. Ca să-mi treacă timpul, m-am apucat să învăţ pentru capacitate.

2 Martie

Azi am primit o nouă carte poştală de la Michaela. De data asta, semnată şi de Mirea. „Un gînd bun de la doi prieteni răi."

Cu siguranţă că Mirea i-a dezvăluit totul. Şi mi-ar părea rău să ştiu că e aşa. N-aş vrea ca Michaela să-şi închipuie — măcar pe departe •— că a contribuit la cel dintîi dezastru moral din viaţa mea. Desigur că Mirea ii face curte.

Nu ştiu de ce, toată ziua m-am gîndit la Margareta...

21 Martie

Domnul Rădulescu — pe care în ultimul timp l-am văzut mai rar — m-a reţinut aseară, după lecţie, la masă. A fost vesel, exuberant şi vorbăreţ, ca totdeauna. Mi-a făcut un savuros „expozeu" al situaţiei externe şi un amuzant „rechizitoriu" al situaţiei interne. După aceea, m-a invitat să luăm o cafea în oraş.

Ne-am dus, la braţ, pe jos, pînă la Corso. Pe drum, din vorbă în vorbă, m~a întrebat daca am un prieten bun, un oarecare Titu Mirea, care se află, în momentul de faţă, la Paris. Mi-a cerut informaţii ample despre el şi în cele din urmă mi-a mărturisit că a primit o scrisoare

de la madam Rădulescu în care i se plînge că Michaela e acaparată de dimineaţa pînă seara de acest domn pe care l-a cunoscut de eurînd şi cum Mirea s-a lăudat că e bun prieten cu mine, l-a rugat să mă-ntrebe tot ce ştiu despre el şi să-i scrie imediat. I-am dat informaţii exacte, păzindu-mă să fiu părtinitor. Domnul Rădulescu, nesatisfăcut, mi-a declarat că va mai culege şi altele.

— N-aş vrea, înţelegi tu, Sergiulică tată, să ştiu că fata mea se afişează în tot Parisul cu cine ştie ce pramatie. Am să-1 dau pe mîna unui detectiv.

Am înţeles din asta că doamna Rădulescu trebuie să fi spus mult mai mult în scrisoare şi că nu e vorba numai de o simplă relaţiune trecătoare aşa cum se fac de obicei relaţiunile între români în străinătate.

M-am gîndit iarăşi, insistent, la Margareta.

Ce rost o fi avînd ea, în toate astea ? O fi cunoscut-o şi ea pe Michaela ? S-o fi despărţit de Mirea, sau, pur şi simplu, străină de cele ce se petrec, îşi va fi ducînd mai departe propria ei existenţă, biata ei existenţă ?

Nu ştiu de ce. de cîtva timp, ori de cîte ori îmi aduc aminte de ea, am un sentiment de compătimire. Să fie oare un semn că rana mea sufletească a început să se cicatrizeze ? Atît de repede ?...

10 Aprilie

Citesc, citesc, citesc. Se apropie examenele. Şi ale mele şi ale lui Puiu. Primăvara, anul acesta, s-a staiornicit tîrziu. Au început zilele lungi şi calde. Intre cursuri, ţigări şi cafele turceşti, ceasurile trec greu.

Nu mă mai întîlnesc cu nimeni, nu mai văd pe nimeni. Singura mea „relaţiune" momentană e Puiu. (Domnul Rădulescu a plecat de zece zile la moşie.) După ce terminăm lecţia, stăm de obicei amîndoi puţin de vorbă.

De cîtva timp băgasem de seamă c-a început să fie distrat şi neatent la lecţie. Nu-şi mai făcea temele cum trebuie şi, profitînd de absenţa tatălui său, am aflat de la servitoare c-a lipsit trei zile de la şcoală fără să-mi spuie nimic, deşi ştia c-a fost lăsat în grija mea. Tot servitoarea mi-a spus c-a stat în fiecare dimineaţă,

tîrziu de tot, în pat, fără să doarmă. Şi, lucru surprinzător, mi-a spus că n-a mîncat nimic la masă.

Astăzi, in sfîrşit, misterul s-a lămurit. Servitoarea mi-a adus — în confidenţă — o carte pe care a găsit-o uitată sub puiul lui de pernă. Era o istorie ilustrată a artelor, şi planşa pe care zeiţa Artemis îşi etalează nudul celebru am găsit-o mototolită.

15 Aprilie

Sînt încă sub impresia celor aflate adineauri de la domnul Rădulescu. A primit ieri, cînd s-a întors de la ţară, raportul detectivului însărcinat cu urmărirea lui Mirea. I s-a relatat, cu exactitate, totul. Ceea ce ştiu şi eu corespunde întocmai.

In privinţa voiajului lui la Paris i s-a spus c-a venit acolo în tovărăşia unei femei de stradă, o oarecare Margareta pe care a părăsit-o după scurt timp.

Fără îndoială Mirea e o canalie. Dacă l-aş avea acuma în faţa mea, l-aş stîlci în pumni. Uite cine şi-a bătut joc de viaţa mea, cine mi-a sîngerat aripa celui dintîi avînt al tinereţii ! Uite cine a scuipat în creştetul celei dintîi flori crescută din mine ! Un caraghios vorbăreţ şi nestatornic, un seducător îndrăzneţ numai prin girul milioanelor moştenite. Uite cine a putut să năruie cu un bobîrnac schelele pe care două vieţi îşi clădeau fericirea ! Uite ce-a făcut Mirea din noi, cu un singur cuvînt, strecurat la vreme, într-o ureche sensibilă de suflet! Din mine, un netrebnic care îşi jeleşte visurile şi îşi spumegă furia pe foile unui caiet şi din Margareta, o nenorocită care îşi tîrăşte viciul şi enigma prin cine ştie ce cotloane depravate ale Parisului...

2 Mai

De cînd i-am aflat „secretul", Puiu mă urăşte. Rezultatul se vede în ultimele note obţinute la şcoală. Mi-e teamă că şi anul ăsta va rămîne repetent. Ca un simptom, pentru prima dată, astăzi domnul Rădulescu a trecut pe lîngă mine fără să-mi întindă mîna...

S-a luminat bine de ziuă. Străzile se dezmorţesc în scîrţîitul tramvaielor pe şinele odihnite. Obloanele se ridică scrîşnind în uşile prăvăliilor. Pleoapele transparentelor se deschid peste ochii, somnoroşi ai ferestrelor de pretutindeni. Din coşul celui dintîi oltean care trece, fluturîndu-şi urgent, izmenele, un cocoşel scoate capul prin ochiul de sfoară al plasei de deasupra şi anunţă anemic şi important: cucurigu...

Lampa de pe masă e acum un bulgăre de lumină care se topeşte inutil sub abajur. Sergiu o stinge. îşi ia caietul şi se mută la fereastră. Nu 1-a citit niciodată pînă azi...

Şi-acum, frunzărindu-1 la întîmplare, citind de ici o frază, de colo o pagină întreagă, îşi dă seama c-a grămădit în el — ca un şcolar leneş, într-un ierbar făcut de mîntuială — amestecate laolaltă, fără control, toate buruienile şi florile care au crescut în pămîntul muncit al gîndurilor lui din urmă.

îşi şterge ochelarii {unde-o fi pagina în care a notat „evenimentul" celei dintîi perechi de ochelari ?) şi frunzăreşte mai departe. Numele Margaretei apare din ce în ce mai rar. Al Michaelei, în schimb, e aproape pe fiecare pagină. Şi parcă treptat cu zilele care se măresc, spre vară, scrisul mărunt pe pagini se împuţinează. La cincisprezece iunie, pe o pagină întreagă, sînt notate numai cîteva cuvinte : „Am fost clasificat primul la examenul de capacitate". La douăzeci şi unu iunie, nunta Michaelei. O simplă invitaţie transcrisă :

„D-na şi d-1 Cristian Rădulescu au onoarea a vă face cunoscut căsătoria fiicei lor Michaela, cu d-1 Titu Mirea şi vă roagă să binevoiţi a lua parte la celebrarea cununiei religioase care va avea loc duminecă douăzeci iunie, orele nouă seara, în biserica Domniţa Băiaşa. Felicitările se primesc în biserică."

Dedesubt, un simplu comentariu :

„Cred că domnul Rădulescu nu m-a invitat acasă, fiindcă Puiu a rămas corigent şi imediat după această întîmplare, relaţiunile dintre noi s-au răcit în proporţie. Sînt sigur că dacă rămînea repetent de-a dreptul, nu mă mai invita nici măcar la biserică."

Apoi, pe celelalte pagini, pînă la sfîrşit, însemnări fără legătură între ele, comentarii de moment, impresii...

Şi pe ultima pagină a caietului, o dată însemnată acum un ceas : 12 iulie.

Sergiu reazemă caietul de tocul ferestrei şi scrie :

„E ultima dată cînd mai scriu în *jurnalul* acesta. De astăzi încolo va intra şi el în geamantanul cu amintiri, alături de cutia de vioară (pe care de trei ani n-am mai deschis-o), de ultima şapcă de licean cu care am venit din provincie, la moartea unchiului meu şi de cele cîteva fotografii pe care le am de la părinţi.

Am impresia că ceea ce scriu acuma, în ceasul ăsta de dimineaţă abia dezmorţită, aplecat pe fereastra odăii mele de la etajul al cincilea, e un bilanţ. Bilanţul unei vieţi care se încheie o dată cu rîndurile pe care le însemn aci şi cu ultima filă albă din caiet.

Nu sînt nici două ceasuri de cînd am revăzut-o pe Margareta. Am revăzut-o ? Nu ! Nu era ea. I-am întîlnit numai fantoma, înecată în fumul unui bar, unde paşii m-au dus întîmplător.

De-altminteri nici ea nu m-a recunoscut. Oare eu, cel care intram pe uşă, în faţa ei, eram eu, cel pe care l-a părăsit acum şase luni, în noaptea albă a Crăciunului ? Nu J Şi eu sînt altul. De aceea, adineauri, numai fantomele noastre s-au întîlnit. Două fantome ieşite din acelaşi mormînt: dragostea noastră.

Altădată simpla rostire, în gînd, a cuvintelor ăstora, era un ţipăt al fiinţei mele întregi. Şi-acuma, iată, le scriu fără nici o tresărire : Dragostea noastră ! Două vorbe, două aripi deschise, din acelaşi piept cîndva, două vieţi îngemănate de aceleaşi visuri, de aceleaşi gînduri, de aceleaşi înfiorări...

Dragostea noastră !

Două vorbe, două aripi deschise, din acelaşi piept pentru zborul lung deasupra unei vieţi întregi şi frînte brusc, în plină bătaie.

Dragostea noastră !

Astăzi, acum, cuib de vorbe, părăsit sub streaşină trecutului.

Sergiule de mai tîrziu ! Sergiule care vei deschide cîndva — matur şi sentimental — paginile astea, pe care adolescenţa ta şi-a zmîngălit nedumeririle şi şi-a lăsat amprentele, adu-ţi aminte că în clipa asta, cînd ai scris

aici, în dimineaţa de 12 Iunie, «Dragostea noastră», şi te-ai gîndit la Margareta, vorbele astea două au sunat reci ca două oase izbite unul de altul.

Sub căpăţîna de mort, descărnată şi hilară, a adolescenţei tale, le-ai luat şi le-ai încrucişat frumos, ca pe o etichetă de pe sticluţele cu otravă şi din ochii tăi zadarnic ai aşteptat să picure mărgăritarul ud al unei păreri de rău.

N-o mai iubesc.

Stau drept în faţa amintirii ei de-adineauri şi de totdeauna. Nu mai şovăi, nu mai sînger, nu mai reflectez. Am impresia că, în dimineaţa asta, mă mut din mine însumi ca dintr-o odaie care a stat închisă şase luni de zile. Deschid larg, spre aer şi spre lumină, ferestrele şi uşile toate. Smulg, din colţuri, păianjenii tristeţilor. Scutur de praf fiecare gînd, fiecare amintire, fiecare imagine. Şi, în clipa asta de mare inventar, mă văd cît sînt de sărac. N-am nimic. Rude ? Prieteni ? Amintirea lor, o mînă de praf. Ca şi amintirea Michaelei, ca şi amintirea tuturor celorlalţi, lîngă care, propria mea amintire, s-a adunat macerată. Unde am fost şase luni de zile ? Ce-am făcut ? Pe unde am trăit ca să nu fi putut aduna nimic altceva decît colb şi păianjeni ? Unde a fost soarele ăsta şi lumina asta bună pe care, acum, o simt pătrunzînd în mine ca un parfum ? Şi toate păsărelele astea care ciripesc în mine ? Nu ştiu nimic. Nu-mi aduc aminte de nimic.

Ştiu numai că sub fereastra odăii mele de la etajul al cincilea vibrează, atinse de arcuşul razelor de soare, coardele oraşului care se trezeşte cîntînd. Şi, dincolo de el, alte coarde mai profunde, ale lumii, ale vieţii care se deşteaptă."

în curînd, ca la un semnal, vor şuiera sirene de fabrici şi de vapoare, vor fluiera trenuri, vor zbîrnîi ceasornice deşteptătoare, vor bate clopote, vor mugi vite, vor scîrţîi roţi, vor dudui maşini, vor cînta trompete şi simfonia fantastică şi grandioasă a sunetelor pămîntului îşi va înălţa clocotul apocaliptic către apele imobile şi albastre ale cerului de pretutindeni.

Domnule Sergiu Zaharescu : Nu uita că, fiecare om, fiecare viaţă, e legată pe lumea asta de un cîntec. Ţara-

nul de cîntecul cocoşului, muncitorul de cîntecul sirenei, funcţionarul de cîntecul pendulei, soldatul de cîntecul goarnei şi aşa mai departe. Ia gîndeşte-te bine. Care e cîntecul de care viaţa ta va fi legată ? Nu ţi se pare că îl auzi străbătînd — agitat şi strident — coridoarele, cu cimentul spălat proaspăt, al gimnaziului din tîrguşorul acela de la munte în care onor Ministerul Instrucţiunii a binevoit să te numească pentru că media dumitale de la Capacitate a fost mai tare decît interesele locale de partid ?

Nu-1 recunoşti ? E acelaşi clopoţel, cu mîner de lemn lucitor, care te-a chemat, de atîtea ori, în anii lungi şi terni de internat, să-ţi iei locul obişnuit în banca a treia, lingă fereastră. E acelaşi clopoţel care sună în toate şcolile din lume, în urma şirurilor cernite de elevi în uniformă şi pe care de-aici încolo îl vei asculta, liniştit, de la fereastra cancelariei.

Hai, domnule Zaharescu ! Lasă „seuturăturile" sufleteşti şi boarfele morale. Strînge-ţi mai bine lucruşoarele concrete, aşa puţine şi răpănoase cum sînt, în geamantanul tău burduşit, cheamă un birjar — uite pe ăla care s-a oprit acum, cu caii odihniţi, în staţie — încarcă-ţi bagajul pe capră şi pleacă la gară, ca să poţi prinde trenul de nouă jumătate.

In tîrguşorul de munte unde ai fost numit, la douăsprezece, cînd vei ajunge, vei găsi vară şi vizitatori. Vei găsi, de asemenea, o căsuţă modestă şi luminoasă, mai aproape de gimnaziu (fiindcă vor veni şi ploi şi zăpezi şi noroaiele orăşelului sînt renumite) şi vei găsi — mai ales — odihna şi liniştea care îţi trebuie acum, înainte de toate, fiindcă ai muncit mult, ai muncit greu şi te-ai hrănit prost, din cauza domnului Rădulescu care a avut grijă să renunţe la serviciile tale, o dată cu sfîrşitul anului şcolar.

Lasă-i în pace pe toţi. Pe Michaela şi pe Mirea să plece liniştiţi la Eforie, ca să facă helioterapie la ruletă şi camping pe parchetul de dans al cazinoului, pe domnul Rădulescu să-şi vadă în voie de moşie şi de „chestia externă", pe madam Rădulescu să-şi facă cura la Govora, blestemîndu-şi ginerele şi reumatismele, lasă-ţi prietenii cu care ai început să-ţi pierzi nopţile să bea şi să se

certe, identic şi seral, numai între ei, şi dacă îţi va fi dor de un ceas de conversaţie cu Vlad — singurul de care te-ai simţit mai aproape — n-ai decît să-i dai o telegramă şi să-1 pofteşti să vie — între două trenuri — să te viziteze.

Las-o şi pe Margareta să-şi clatine, mai departe, fantoma, printre mesele barurilor de noapte. La ce bun s-o mai vezi, la ce bun sa cauţi să-i vorbeşti, dacă ştii, dacă înţelegi, că nu mai e ea ? Şi ce i-ai mai putea spune ? că n-o mai iubeşti ? De ce să-i ucizi o iluzie care poate dăinuie încă în sufletul ei ?

Uite, pe caietul pe care scrii a mai rămas o jumătate de pagină goală. Nu mai scrie nimic. Ca o încheiere, lasă să rămîie — simbolic — raza asta de soare, care, frîntă de fereastră, a căzut ca un fluture de aur pe ea...

IV. RUGATI-VA PENTRU EA

Zdrobiți de durere și în veci nemîngîiații: Ludmila și Anton Damian cu Mioara, fiică, ginere și nepoată, Cristache Zăgănescu, frate, Profira și lancu Pleșoiu, soră și cumnat cu copiii Matei, Tanța și Grigoriță, Matilda și lorgu Perianu, veri și verișoare, precum și familiile Istrătescu, Zăgănescu, Vișoiu, Siliceanu, Manolescu, Perianu și Damian, au nemărginita durere de a aduce la cunoștința tuturor rudelor, cunoscuților și prietenilor, pierderea mult iubitei și in veci neuitatei lor,

Adelaida General Istrătescu
în etate de 57 ani

încetată din viață în ziua de 20 August, în urma unei scurte și grele suferințe și vă roagă a lua parte la trista ceremonie a înhumării care va avea loc Miercuri 22 August orele 3 p. m. *la Cimitirul Militar (Bellu) unde corpul se află depus.*

Aceasta ține loc drept orice altă invitație.
Rugați-vă pentru ea!

Caliopi simte o gheară încleștîndu-i inima. Desprins din strînsoarea mîinilor dintr-o dată reci, ziarul cade foșnind alături. A murit Adelaida ! Din cutele mucede si mototolite ale sufletului ei, amintirea defunctei se înfiripă luminoasă, întreagă. Și alături de ea, trecutul, propria ei amintire.

De cînd nu s-au mai văzut ? Parcă e o eternitate, din ziua aceea, cînd, trîntind ușa — cu lacrimile abia stăpînite în ochii înrăiți și turburi — a plecat de la madam Pruncu — dintre prietenele ei, din viața ei — pentru ca să nu se mai întoarcă niciodată.

Doamne, cîte s-au întîmplat de-atunci! Și ce-or fi făcut ele, „fetele", în tot timpul ăsta ? Sophie Cornescu, madam Gherman, Sesila Gheorghiu, Matilda Borcescu, madam Tatu, madam Pruncu ?

Probabil că astăzi, pentru înmormîntarea Adelaidei, au suspendat — în semn de doliu — ședința de maus. Și cine o să intre oare, în partidă, în locul Adelaidei ? Dar în locul ei cine o fi intrat, „atunci" ? Cu siguranță, acum sînt cu toatele la cimitir, în jurul catafalcului.

Alarmată, dornică dintr-o dată să le vadă, să se găsească în mijlocul Ier, Caliopi privește ceasul deșteptător de pe măsuța de-alături. Trei fără un sfert. Mai are timp să ajungă la vreme.

Îmbrăcată în rochie de seară, pieptănată frumos, marțială, în coșciugul de stejar, ascuns sub maldărul de flori moleșite de fum și de căldură, madam Istrătescu parc-a ațipit un sfert de ceas înainte de a se duce la o sindrofie cu *prolonje.* Sub sidefarea morții și-a păstrat, nealterate, trăsăturile ei voluntare și distinse de generăleasă obișnuită să troneze și să domine la seratele cercurilor militare din garnizoanele de provincie. Pînă și faimosul ei zîmbet „înțepat" e acolo, la locul obișnuit, alb și încremenit în tivul buzelor subțiri și vinete.

La picioarele defunctei, preoții grăbesc slujba funerară. Deși n-a leșinat nimeni, în capelă miroase tare a eter.

Amestecate printre membrii familiei, mai îndurerate poate decît ei, „fetele" cărunte, plînse, șleampete, cu toci de împrumut și rochii cernite, scoase, ocazional, din fundul cuferelor îmbibate de naftalină, privesc cu evlavie chipul senin și familiar al partenerei defuncte. Fiecare din ele se simte datoare să facă un gest, să schițeze o atenție,

care să marcheze, pentru cei din jur, o familiaritate privilegiată cu cadavrul. Una îi aranjează cîteva garoafe sub bărbie (îi plăceau atît de mult garoafele, săraca!), alta netezeşte broderia scrobită a coşciugului (nu putea să sufere — Dumnezeu s-o ierte — nimic mototolit împrejurul ei), Matilda Borcescu îi potriveşte bine icoana pe piept (s-o aibă aproape de inimă) şi în gîndul fiecăreia dintre ele se zvârcoleşte, intimă şi cuprinsă de panică, aceeaşi întrebare : „Căreia dintre noi îi va veni rîndul data viitoare ?"

Caliopi urcă treptele capelei cuprinsă de o mare emoție. Peste cîteva clipe va avea să întîlnească, nu privirea de care nu se mai teme — privirea tăioasă a morții — ci privirile celorlalte de care atît de bine îşi aduce aminte, privirile vii, ale „fetelor", stropii aceia de lumină murdară, prelinsă printre crețurile pleoapelor strinse.

O vor mai recunoaşte oare „fetele" ? Sub trăsăturile ei îmbătrînite şi roase de farduri, sub liniile trupului ei burduşit de masaje, de corsete şi de patimi, vor mai regăsi, oare, pe prietena de altădată, pe Caliopi a lor şi a atîtor ani de zile trăiți — zi de zi — laolaltă, pe Caliopi care bătea totdeauna cu „popa pe față" la maus ?

Sophie Cornescu face cu cotul vecinei din dreapta. Sub batista de doliu, gura ei aplecată şopteşte — albă şi schimonosită de surprindere — în urechea vecinei :

— Matildo ! Ia uită-te nițel la baba aia care îşi face loc acuma spre catafalc. Parc-ar fi Caliopi !...

Matilda Borcescu priveşte şi nu-i vine să creadă. Se mulțumeşte să împungă cu cotul şi să-şi aplece gura la altă ureche, mai departe. Intr-o clipă, fetele scot, toate, de sub batistele plînse, ochi lungiți de melc.

— Eael... Eae !...

Caliopi le-a văzut. Se opreşte lîngă catafalc. Tremură toată. Se apleacă deasupra moartei, îi pune pe piept buchetul de flori pe care 1-a cumpărat — în trecere — din piața Sf. Anton şi o priveşte apoi, lung... lung...

Dar gîndul ei e alături de grupul ostil al „fetelor" încremenite de surprindere. Adelaida e neschimbată. Paloarea morții i-a înnobilat doar trăsăturile. Şi zîmbetul pe care îl regăseşte în colțul buzelor, parcă nu mai e atît de rău. în schimb, al lor... parcă muşcă... parcă arde... parcă scuipă...

In biserică e cald. Florile îşi descompun cadavrele în mirosuri tari. Fumul cădelnițelor s-a lăsat peste moartă ca o ceață grea, albastră. Glasurile preoților se lamentează lugubru şi profesional. în jurul catafalcului cîteva mogîldețe suspină sub crepuri.

Caliopi simte că totul începe să se scufunde în jurul ei, să se întunece, să dispară. Ochii „fetelor" o privesc şi o ard din toate părțile. Cărbuni aprinşi în întunericul cu care nu mai poate lupta.

Două brațe tari o tîrăsc spre uşă şi un val rece de eter îi inundă fața...

De două zile Caliopi stă în pat. Nu e bolnavă. Dar, după leşinul de la înmormîntarea Adelaidei, o lene umedă, în tot trupul, o ciudată lipsă de voință a țintuit-o în aşternuturi. N-o doare nimic. Agitate, în prima zi, bătăile inimii i s-au potolit acum. Nu vrea nimic. Nu îi e foame, nici sete. Are numai senzația curioasă c-a îmbătrînit brusc, aşa cum uneori albeşte într-o noapte părul unui om care suferă.

Plăvițescu, nedumerit, se învîrteşte în jurul ei, chinuindu-şi — ca să păşească în vîrfuri — picioarele bucănoase, îşi dă el seama că ceva grav se petrece în sufletul țiitoarei lui. întrebările lui, stîngace, rămîn fără răspuns, îngrijirile lui, neîndemînatice, se dovedesc inutile. Se simte de prisos în preajma ei şi-o teamă — ca un fior — îi spintecă inima. „Dacă o fi simțit ceva ? Poate că Natalița n-a fost destul de *descretă* şi-a spus ceva vreunei prietene de la *ateleer."* Vorbele printre „opincilii" din atelierele de croitorie ale cartierului se răspîndesc mai „abitir" ca fulgii păpădiilor cînd „împuiază". Şi „de la una la alta, de la aia la ailantă, de la mine la dumneata şi de la dumneata la noi toți" secretul se dă pe față şi liniştea omului se strică din te miri ce.

In fond, Plăvițescu nu se simte prea vinovat față de Caliopi. Idila lui cu domnişoara Natalița, de la casa de mode a lui madam Iasinsky, s-a înfiripat de curind. Nu sînt nici două săptămîni de cînd s-au cunoscut în stația de tramvai. Ea venea repede-repede, de pe trotuar, c-o cutie de pălării în mînă. Tocmai cînd s-ajungă, vagonul pornea din stație. încăpățînată să nu-I scape, fata s-a prins c-o mînă de bara lucitoare şi-a vrut să se urce din mers. Piciorul i-a alunecat însă pe scară, cutia de pălării s-a dus cît colo şi dacă el nu s-ar fi repezit s-o prindă de subțiori şi s-o arunce cu forța în remorcă, cine ştie dacă domnişoara Natalița n-ar fi fost acum în „cavoul familiei" la cimitirul „Trei Coceni".

Uzînd de calitatea lui oficială, Plăvițescu a oprit vagonul, a ridicat cutia de jos şi — încîntat de isprava săvîrşită — s-a agățat, cu o săritură competentă şi elegantă, de scara tramvaiului care îşi relua mersul. Acolo, la remorcă, înghesuiți unul în altul, au făcut cunoştință. Fata i-a mulțumit cum s-a priceput mai bine, îmbujorată încă de emoția prin care trecuse, iar Plăvițescu — galant pînă la urmă — a scutit-o de plata biletului, declarînd solemn taxatorului:

— Dumneaei are abonament. E cu mine.

De-atunci s-au văzut in fiecare seară. Pentru că ea ieşea tîrziu de la lucru, Plăvițescu pretexta „acasă" că are ore suplimentare de serviciu şi liniştit în privința lui Caliopi o aştepta în fața frizeriei, peste drum de atelier.

De obicei nu vorbeau nimic. Mergeau pe străzi unul lîngă altui, uitîndu-se la vitrine şi surîzîndu-şi unul altuia, ori de cîte ori privirile li se întîlneau. De cîte ori spunea ceva, făcea o constatare, sau îşi exprima o impresie, Plăvițescu — ca s-o impresioneze cu langajul lui ales — zicea : „de fapt, astă-seară de fapt e răcoare" ; ,.de fapt, la mine ceasul e opt fără zece" ; „de fapt, azi am venit mai devreme." La care ea răspundea cu egale veleități de distincție verbală : „desigur c-a plouat la munte" ; „desigur, că merge puțin înainte" ; „desigur, că ați scăpat mai curînd de la serviciu."

Intr-o seară — seară de leafă — Plăvițescu, atras de O plăcintă imensă, înfoiată şi mare cît o lună plină, la cuptor — care îi făcea cu ochiul ei uns, de pe tejgheaua de zinc a unei simigerii — a invitat-o „să ia ceva in gură". S-au aşezat la o măsuță, în fund. Spiritual, Plăvițescu a întrebat-o, privind galeş plăcinta, jumătate cu carne şi jumătate cu brînză :

— Mata de care vrei ? Cu „C" sau cu „B" ?

Sensibilă la „plezanteria" lui, Natalița i-a răspuns scoțîndu-şi oglinjoara din mîneca pardesiului :

— Cu „C" ia mata. Eu iau cu „B".

— Da, şi pe urmă, împărțim, a conchis, amabil, Plăvițescu.

In seara aceea au vorbit mult. La început „pe radicali" şi-apoi, după două litruțe de vin roşu, simplu, pe limba lor adevărată. Şi-au povestit viețile ,şi-au comentat necazurile şi, în cele din urmă nemaiavînd ce să-şi spuie şi-au strîns pe tăcute — pînă s-au făcut albe Ia încheieturi — degetele, pe sub masă.

Tîrziu, cînd au ieşit din simigeria cu plăcintele reci şi cu cuptoarele stinse, ultimele tramvaie treceau spre depouri. Nici nu-şi dăduseră seama cînd a trecut timpul, începuse să plouă. S-au urcat pe platforma din spate a unui tramvai gol şi acolo, lipiți unul de altul, cu brațele strînse unul sub celălalt, pătrunşi de farmecul nopții ude şi al momentului oportun, şi-au spus prima vorbă de dragoste.

— De fapt, sînteți fată ?

Natalița şi-a fixat ochii pe ghemotocul unui bilet de tramvai aruncat în grătarul de lemn al platformei şi nemaiputînd să răspundă, ca de obicei „desigur", brațul 1 s-a strîns jenat de al lui.

— Nu.

A fost o clipă de tăcere pioasă. Apoi, tot ea a adăugat, cu un suspin mic şi filozofic :

— Eh ! Ale vieții valuri...

La care, Plăvițescu, după o pauză de reflecție adîncă, a răspuns înțelegător.

— Ce e val, ca valul trece...

Apoi s-a aplecat bolovănos către ea, şi-a petrecut mîna pe după talia ei şi-a adus-o cu putere şi hotărîre către buzele lui groase, înfiorate de aşteptare şi unse de plăcintă.

Asta a fost tot.

De-atunci, sînt trei zile şi nu s-au mai văzut. Obligat să vegheze lingă patul lui Caliopi, nu şi-a mai putut face „vînt", seara pînă în fața frizeriei vizavi de atelier. Abia a putut, astăzi, ia prinz, să se repeadă o clipă şi să-i strecoare un bilet prin intermediul „lui picolo" de la frizerie : „Nu te-am uitat. De fapt sînt constrins de imposibilitate ca să viu, sora mea la care stau cu locuința fiind grav bolnavă. Cum scap, viu la locul ştiut. Sincere sărutări şi mii de scuze, Mitică PI."

Frămîntat de nelinişti şi de supoziții, Plăvițescu răsuceşte o țigară mai groasă ca de obicei. (E dovada cea mai bună că se găseşte în fața unei importante probleme sufleteşti.) Cu siguranță, Caliopi ştie tot. Prea „coincide exact" căderea ei la pat şi boala asta neînțeleasă, cu noaptea în care — pentru prima dată, de cînd „trăiesc, împreună pe-un loc" — a venit tîrziu acasă. Dar, în definitiv, nici aşa nu mai poate să meargă. E adevărat, e foarte mulțumit lîngă Caliopi. Chirie nu plăteşte, mîncare are din belşug, rufele sînt cîrpite şi spălate la timp, dragoste are „la cerere", dar asta nu înseamnă că, în inima lui de om tînăr, nu-şi poate face loc şi un altfel de „sentiment" necunoscut pînă acuma. Un sentiment ciudat, turburător, care face pe om să nu se mai simtă bine în viața lui de pînă acum, care îl face să dorească altceva. De exemplu, o femeie tînără, cu ochi albaştri ca ai Natalitei, privind — lipită de el — leagănul lucrat la traforaj, în care un copilaş — semănînd cu amîndoi — a adormit cu minutele grase, uitate ca nişte jucării, pe piept.

Plăvițescu suspină adînc. Om dintr-o bucată, obişnuit să aibă totdeauna „corajul" faptelor şi gîndurilor sale, ia o hotărîre mare. Va aştepta să se însănătoşească „cucoana" şi apoi îi va destăinui totul. Ce-o să fie pe urmă, „om vedea".

Liniştit asupra acestui punct, Plăvițescu intră în odaia lui, lăsînd uşa deschisă ca să poată auzi — în cazul cînd l-o striga Caliopi — şi se apucă să lucreze un traforaj. Poimîine e ziua de naştere a domnului „derector" general şi are o ramă de isprăvit.

Uşa odăii lui Caliopi e, de asemenea, deschisă. De Plăvițescu n-o desparte decît antreiaşul înecat în întunerecul cald al nopții de august. Din pat — ridicată pe perne — observă, fără să vrea, toate mişcările amantului. 11 vede aplecat, sub lumina becului pistruiat de muşte, mînuind lama subțire şi elastică a fierăstrăului, printre găurelele şi înfloriturile ramei de brad, ca pe un fir gros de argint prins în urechile unui ac nevăzut.

Şi deodată Plăvițescu i se pare străin. Ce caută omul ăsta, care nu ştie decît să lucreze la traforaj şi să rupă cu degetele lui boante, la control, biletele de tramvai, alături de ea, în casa ei, în viața ei ? Cine l-a adus ? A doua tinerețe ? A existat oare ? Sau n-a fost decît o simplă şi tristă farsă a vieții, o nebunie amăgitoare a gîndurilor, un amoc al simțurilor, din care îşi dă seama că nu i-a mai rămas decît o scîrbă imensă, căzută ca o drojdie liniştită pe fundul fiecărei iluzii ? Ce vis turbure i-a orbit ochii, ce putere i-a minat paşii pînă acum V Dragostea ? Oare, în viața ei, pe care acum — în clipa asta de judecată rece — o simte isprăvită, a cunoscut-o vreodată ? A iubit vreodată cu adevărat ? A simțit vreodată — în toate brațele prin care a trecut — fărîma de soare care luminează gîndurile, care înseninează cerurile, care parfumează florile şi cu licărul ei unic, îndumnezeeşte lumea aia mică şi personală pe care fiecare om o poartă, anonimă, în el, ca pe-o comoară îngropată de mîini nevăzute ?

Titică, Sergiu, Arvătescu, Paveliu, Plăvițescu ?

Umbre... umbre... umbre...

. Caliopi, închide ochii. Genele arse de rimei atîrnă greu sub promoroaca lacrimilor.

Titică, Sergiu, Arvătescu, Paveliu ?
în păienjenişul pleoapelor închise, amintirea fiecăruia se luminează. De cînd nu s-a mai gîndit la ei ? Ce repede i-a uitat pe toți !...

Pe mormîntul lui Titică — de un an de cînd nu s-a mai îngrijit nimenea de el — bălăriile şi iarba grasă au sufocat chenarul de pansele şi de merişor. Crucea de lemn — pusă provizoriu, pînă la ridicarea monumentului de marmoră neagră, monument care nu se va mai înălța niciodată — a putrezit la rădăcină şi s-a aplecat într-o parte. Bătute de ploi şi decolorate de soare, Uterele de lac negru s-au ros şi numele defunctului s-a şters, o dată cu ele, pentru totdeauna.

Bietul Titică ! Dacă ar şti el ce-a mai rămas din tot ce-a fost al lui! O sabie de Toledo, ruginită şi uitată, sus pe-un garderob de odaie mobilată şi un clarinet pe care buzele groase ale unui fost vatman de tramvai încearcă, din cînd în cînd, să sufle „zumbarai-zumbarai, meştere" — melodia lui favorită — care, ca o protestare, se încăpățînează să iasă mereu falsă pe găurile de abanos, în ochiul cărora au tremurat odată notele dulci şi eroice din *Oh i Si vous l'aviez compris, Doi Grenadiri* şi *Plaisir d'Amour.*

Şi pe urmă colonelului Arvătescu, ce-a rămas ? Un reportaj tăiat, acum o lună şi ceva, din ziar. „Drama de la conacul moşiei Lehliu. Un colonel împuşcat de o prostituată."

Caliopi n-ar putea spune că s-a bucurat de moartea primului ei amant. Dar, după primul moment de surprindere, o satisfacție, uşoară, discretă, firească, tot a simțit. Se aştepta să sfîrşească aşa. El trebuia să-şi plătească, într-o zi, toate polițele sentimentale (pe celelalte le plătise ea) şi să cadă, într-o dimineață de sfîrşit de beție, cu țeasta sfărîmată de mîna unei femei...

Dar Paveliu ? Trebuie să fi ieşit din închisoare. Ce repede trece timpul pentru oamenii liberi! Şi-acum, pe unde-o fi, ce-o fi făcînd ?

In odaia lui Plăvițescu, pendula bate — una după alta ca nişte pietricele izbite, la intervale egale de timp, pe-o tipsie de aramă — zece lovituri de gong. La fel bate şi pendula din sala de *chemin-de-fer* a „Cercului Angrosiştilor". O voce de copil, anunță, repetîndu-se prin odăi :

— Jocul de *chemin-de-fer* şi de braziliană începe. Ocupați locurile, vă rog.

Domnul Paveliu şi-a ocupat cel dintîi locul. Dar nu locul lui obişnuit de altădată. Acuma are un scaun special, mai înalt decît al jucătorilor de rînd. Are mînecuțe de lustrin negru, petrecute peste mînecile hainei şi poartă, deasupra ochilor, un cozoroc de celuloid verde, prins cu elastic în jurul capului, ca să nu-1 bată în ochi lumina puternică a lămpilor.

Domnul Paveliu e crupier. E crupier şi e fericit. E fericit, pentru că în fiecare seară e acolo, la masa verde. Pentru că în fiecare seară poate urmări ce i-a fost lui mai scump pe lume : jocul. Că joacă alții şi el nu, n-are nici o importanță. Emoțiile lor sînt şi emoțiile Iui, bucuriile lor efemere sînt şi ale lui şi asta îi ajunge. Aşa cum îi ajunge şi leafa lui modestă ca să-şi poată plăti regulat chiria şi restaurantul şi mai ales ca să-şi poată cumpăra — ori de cîte ori are nevoie — coarde şi note pentru violoncelul cel nou. Pentru violoncelul care nu mai supără pe nimeni, pe care nu-1 mai aude nimeni, fiindcă domnul Paveliu a găsit — în sfîrşit — formula datorită căreia să poată exersa liniştit. S-a mutat cu chirie la un pensionar surd.

In odaia lui Plăvițescu gongul pendulei a amuțit. In schimb, ceasul din turnul Bărățlei bate zece, lovituri de clopot catolic şi vechi, în Cîmpulungul-Muscelului. Noaptea de august e caldă şi senină. în grădina publică muzica militară cînta un potpuriu de valsuri demodate. Frunzele castanilor de pe bulevard stau neclintite. Parcă sînt de ceară verde sub bătaia lunii care le dogoare. Cofetăriile — de-o parte şi de alta a bulevardului, pline de lume — şi-au scos toate mesele de tablă roşie afară şi Cață alunarul abia se poate strecura printre ele, cu coşul plin cu fişicuri albe sub braț.

Sergiu e singur la o masa. Soarbe încet berea rece şi înspumată din pahar şi ochii lui privesc fără interes figurile vecinilor de mese şi grupurile care trec plimbîndu-se în sus şi în jos, de la un capăt la celălalt al bulevardului. De cînd a venit aci, n-a făcut nici o cunoştinţă, în afară de cele cîteva obligatorii, în „lumea didactică". A rămas încă, pentru ceilalţi cetăţeni paşnici ai oraşului, un anonim şi un singuratic care îşi plimbă tăcerea şi tristeţea pe străzile scăldate de soare sau poleite de lună, totdeauna cu o carte în buzunar şi cu un sul de ziare sub braţ. Crima Margaretei, povestită cu lux de amănunte în toate ziarele, faptul că ea a săvîrşit această crimă în chiar dimineaţa plecării lui, după ce se revăzuseră la Barul american, l-a făcut să se simtă oarecum părtaş, oarecum responsabil de fapta ei. A avut, în primul moment, intenţia să se întoarcă la Bucureşti, să caute — prin protecţia domnului Rădulescu sau a altcuiva — s-o poată vedea în arestul Prefecturii poliţiei, să-i poată vorbi, să încerce să-i ajute. Şi-a dat seama însă, deîndată, că totul e inutil. Ediţiile de seară ale ziarelor precizau că omorul de la conacul moşiei Lehliu fusese săvîrşit de o nebună, care — după avizul medicilor — fusese mutată de la puşcărie la ospiciu. O nebună liniştită, care nu făcea altceva decît să se roage de toată lumea ca să fie dusă într-un grajd, pe paie, între vite.

Cîteva zile gîndul Margaretei nu l-a părăsit. Apoi, într-o dimineaţă, făcîndu-şi lectura obişnuită pe-o bancă, în parcul oraşului, a simţit o privire pironită, de undeva, asupra lui. A ridicat ochii de pe carte şi nedumerit, a căutat-o. In faţa lui, pe o bancă vecină, o fată îl privea. Cînd şi-a dat seama că e surprinsă, şi-a plecat ochii, cuminte, pe cartea uitată în poală.

De-atunci, s-a obişnuit s-o vadă zilnic şi ori de cîte ori se întîlnesc, privirile lor parcă îşi surîd. A aflat că o cheamă Pia. Că e fata domnului Edgar Munteanu, preşedintele tribunalului, că e studentă la litere şi că scrie versuri pe care nu le publică nicăieri şi nu le citeşte nimănui. Fireşte, datorită celor cîteva cunoştinţe pe care le avea, ar fi putut face în aşa fel ca să-i fie prezentată. Dar n-a vrut să-i dea impresia că a căutat prilejul. S-a mulţumit s-o vadă numai...

Şi astă-seară, iată. A bătut de zece la Bărăţia şi Pia n-a ieşit. Ochii lui au căutat-o zadarnic, pînă acum, peste tot. „Probabil că astă-seară nu mai iese din casă", se gîndeşte Sergiu. Şi parcă o umbră de tristeţe îi întunecă ochii la gîndul că astă-seară se va întoarce în odăiţa lui, între cărţi şi manuscrise, fără să fi văzut ochii ei negri, grei de gene, silueta ei suplă de tijă brună, surîsul ei proaspăt, de floare udă de rouă.

în grădina publică, muzica militară a tăcut. Luna s-a ridicat deasupra brazilor şi-aşa cum stă, plină, neclintită, pare un napoleon de aur vechi.

Sergiu cere plata. îşi strînge jurnalele, aprinde o ţigară şi aşteaptă. Peste un sfert de ceas va fi acasă, ca de obicei. Se va aşeza la masa de lucru, va deschide o carte şi va citi. Apoi, cînd ochii îi vor osteni sub ochelari, va închide cartea, va închide fereastra şi va închide încă o zi trecută, o dată cu lumina lămpii închise. Peste trei săptămîni încep şcolile. Frunzele castanilor de pe bulevard vor fi căzute la picioarele băncilor pustii. Mesele de la cofetării vor fi strînse. Chioşcul muzicii militare gol, şi trandafirii din grădina publică scuturaţi. Pia va fi din nou la facultate, la Bucureşti. Şi tîrguşorul ăsta, atît de animat acum, plin de cîntecele tarafurilor de lăutari şi de zumzetul lumii ăştia vesele, care se agită înnebunită parcă de vraja ultimelor nopţi de vară, va fi pustiu, pustiu şi trist. Şi ploile toamnei nesfîrşite, tînguitoare, dezolante, îşi vor cerne cenuşa udă peste pacea lui încremenită sub ferestrele plînse. Şi el va fi singur, singur...

— Ne permiteţi să luăm loc la masa dumneavoastră ?

Sergiu tresare. în faţa lui, domnul Edgar Munteanu îşi duce politicos mîna la pălărie. Pia, agăţată de braţul lui, surîde. Şi în cărbunii ochilor, sclipesc parcă diamante negre.

Sergiu se ridică. E atît de încurcat, atît de surprins, că îşi găseşte cu greu calmul şi vorbele.

— Vă rog, cu multă plăcere...

— Domnul profesor Zaharescu, mi se pare...

— Da...

—îmi pare foarte bine. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata. îmi dai voie să te prezint fiicei mele...

Sergiu abia atinse mîna pe care Pia i-o dădu peste masă.

Se aşezară cîteşitrei. Domnul Munteanu se simţi dator să-şi explice gestul :

— Te rog să nu-mi iei în nume de rău, că am căzut aşa din senin pe capul dumnitale, dar, precum vezi, nu e nici o masă liberă, şi domnişoara, fiică-mea, ţinea *ă-tout-prix* să ia o îngheţată aici. Susţine că la cofetăria asta e mai bună ca peste tot.

Asudat, încărcat de halbe goale şi de tăviţe profesionale, chelnerul se opreşte din drum şi se adresează lui Sergiu :

— Aţi cerut plata, coane ?

Sergiu face pe nedumeritul.

— Eu ? Nu ! Mai adu-mi o bere.

Şi în timp ce domnul Munteanu adaugă „şi mie una şi o îngheţată pentru domnişoara", ochii Piei urmăresc mîna lui Sergiu care acoperă, discret, polul pregătit din vreme, pe masă, pentru plată.

Mototolită sub perna de alături, la locul ei obişnuit, cămaşa de noapte a lui Plăviţescu miroase onest a sudoare dospită. Altădată familiar, uneori chiar agreabil, mirosul acesta, în clipa asta, e pentru Caliopi un simbol. Simbolul decăderii ei. Şi faptul că dintr-o dată îşi dă seama de asta, înseamnă limpede că nebunia celei de-a doua tinereţi s-a sfîrşit.

Acum Caliopi a înţeles tot. In clipa cînd s-a prăbuşit pe treptele catafalcului Adelaidei, sub privirile tăioase ale „fetelor" care reprezentau viaţa care trebuia să fie şi a ei, viaţa, din care năucă, se smulsese, arcul trupului răzvrătit, a plesnit scurt. Şi în locul lui Caliopi care intrase, a ieşit din biserică — dusă pe braţe — o altă femeie. O bătrînă leşinată, singură şi umilită. O bătrînă care se va muta de-aci, în altă casă şi în altă viaţă, în ultima ei viaţă, săracă şi părăsită. O bătrînă care — din toate lucrurile de aici, întinate de atingerea ei de pînă

acum — nu va lua cu ea decît o sabie de Toledo şi un clarinet înfăşurat în jurnal. O bătrînă care — cu aceeaşi mînă cu care a scris cîndva :

> *De vînzare, imediat, casă mare boierească, hol, opt camere stăpîn, toate dependinţele, confort modern, grădină...*
>
> *De închiriat apartament luxos mobilat, numai la domn singur, serios...*
>
> *Cumpăr casă patru camere, tot confortul...*
>
> *De închiriat garsonieră numai la domn singur...*

va scrie, mîine dimineaţă, ultimul ei anunţ al unei vieţi începute şi sfîrşite la „Mica Publicitate" :

> *Caut cameră modest mobilată, la familie onorabilă C. Z. la ziar.*

POSTFAȚA

Tudor Mușatescu a intrat în conștiința cititorilor și spectatorilor, mai ales a cititorilor și spectatorilor contemporani, ca un înțelept acid și jovial, ca un umorist suplu și prodigios, observator ironic al vieții. Descendența caragialiană e certă, cu un minus de pregnanță caracterologică în relieful personajelor, dar cu un plus de sentimentalism, nu în sensul revendicat de Caragiale, care spunea „sînt un sentimental" ca pentru a-și ocroti, deschizînd o supapa dc siguranță, luciditatea glacială și pustiitoare, ci un sentimentalism venit dintr-o predispoziție lirică, mai mult sau mai puțin definitorie pentru cea mai mare parte a comediei românești de după primul război. (Caragiale era tranșant și necruțător, el primise în față, din plin, oroarea victoriei burgheze — grotescă și ridicolă — și nu putea emite decât un imens hohot de rîs disprețuitor, în timp ce scriitorii care i-au urmat, care trecuseră prin război, își puneau altfel de probleme în legătură cu monstrul social, în primul rînd problema adaptabilității...)

Așadar, Tudor Mușatescu s-a revelat publicului mai cu seamă în ipostaza sa de autor de comedii (între care *Titanic vals,* cea mai viguroasă și cea mai densă ca substanță, a devenit un fel de „bestseller" al multor generații), ca autor de schițe umoristice și ca autor de aforisme, mici bijuterii suave ale paradoxului cemic. Puțini mai știu astăzi că Tudor Mușatescu a scris romanul Mica

publicitate, mulţi nici nu. şi-l închipuie, cred, pe creatorul celebrului *Titanic vaU* ca romancier, astfel că reeditarea romanului, după aproape treizeci de ani de la ultima ediţie apărută, constituie o surpriză pentru majoritatea cititorilor tineri. Un roman aproape uitat, care însă nu poate absenta din peisajul operei lui Tudor Muşatescu şi care oferă argumente asupra filonului liric, ca şi asupra unor izvoare de comedie ale scriitorului.

Mica publicitate este un roman tipic antiburghez, cutreierat de amare deziluzii In legătură cu posibilitatea înlăturării barierelor de clasă, un roman al incapacităţii de adaptare, al experienţelor dureroase, al ratărilor inevitabile, al retragerii demne din faţa corupţiei şi compromisurilor, un roman cu pasaje de melodramă şi accente de pamflet, un roman, aşa cum s-au scris multe In epocă, de „rezistenţă pasivă", amestec de confesiune autocompătimitoare şi imprecaţie patetică la adresa societăţii.

Citind cartea, unii vor avea impresia că o recitesc ; literatura perioadei dintre cele două războaie mondiale a pus In circulaţie nu o dată acest tip de roman, nuvelă sau piesă de teatru, cu un erou tînăr, sărac, de o neclintită demnitate, de o corectitudine fanatică, rectiliniară, supus umilinţelor şi presiunilor morale, eşuînd în dragoste din cauza refuzului de a accepta tranzacţiile şi, fireşte, din cauza sărăciei, silit să se mulţumească, deşi superior altora, cu o carieră mediocra, devenind o victimă a contradicţiei dintre capacitate şi posibilitate.

Romanul lui Tudor Muşatescu, avînd elemente de experienţă directă, transparent autobiografice, este, înainte de toate, povestea pasională a formării unui tînăr, a maturizării prin suferinţă şi renunţări. Sigur, cartea nu are bătaia lungă a literaturii unui Camil Petrescu, Rehreanu, Sadoveanu, Gib Mihăescu, G. Călinescu sau Cezar Petrescu, nu împinge analiza socială pînă Ia ultimele consecinţe, nu are adîncimea tragică a marii proze din cele trei decenii de explozie realistă, nu duce la punctul fără întoarcere al incompatibilităţii dintre idealul etic al eroului şi posibilitatea de realizare. Dar este un bun roman de categorie medie, scris cu sensibilitate şi cu profesionalism, în aşa fel ca să-l înduioşeze pe cititorul amator de senzaţii directe, să trezească simpatie pentru erou şi, dacă e cu putinţă, să facă să picure

şi cîteva lacrimi, de compasiune. O carte fără pretenţii de monumentalitate şi perenitate, povestită' simplu, popular, colorat, pe alocuri cu umor, o emoţionantă istorie citadină, cu destine frfnte brutal, cum este acela al Margaretei sau acela ai doamnei Săraru, cu altele capotînd grotesc şi jalnic, .ca al văduvei Caliopi Zaharescu, victimă a automistificării erotice, cu scene din Bucureştiul patriarhal şi altele din Bucureştiul-metropolă, coexistînd eontrastant în tabloul nu lipsit de pitoresc al cetăţii moderne, cu o multitudine de medii sociale parcurse în fugă, descrise în reliefuri vagi, în tonuri cvasipublicistice. *Mica publicitate* are aerul mai tuturor romanelor *unice* ale neromancierilor (acele romane-confesiune pe care simt nevoia să le scrie, o singură dată în viaţă, poeţii, dramaturgii, publiciştii, criticii, spre a comunica experienţe ce nu se pot exprima în alte genuri şi modalităţi).

O lumină, subiectivă învăluie epica, fracţionată de intervenţii lirice, de pagini de jurnal intim, relatarea obiectivă e dinamitată, din cînd în cînd, de izbucniri pătimaşe, pamfletare, observaţia directă e dizolvată în comentariu poetic sau poetizant Toate aceste ingerinţe în structura romanescă hibridizează construcţia epică, compromit cursivitatea naraţiunii şi desfac unitatea stilistică, dar poate că în asta se află şi farmecul aparte al romanului, calitatea lui de *mărturisire.*

Eroul lui Tudor Muşatescu nu e un complicat bîntuit de dileme şi incertitudini sufocante, precum eroii lui Camil Petrescu, nu e un vizionar nefericit căzut în capcana propriei lucidităţi, nu aleargă înfrigurat după fantoma absolutului, nu se rătăceşte în zonele abisale, incontrolabile ale sufletului, nu are nici prăbuşirile unui Radu Comşa, eroul lui Cezar Petrescu din *întunecare.* Sergiu Zaharescu este un tînăr „normal", perfect nepregătit pentru viaţă, ca orice om care re-crează lumea după propria sa fizionomie morală, care crede că lumea este bună, cinstită, corectă, generoasă pentru că el însuşi este bun, cinstit, corect, generos. Sentimental şi sincer, Sergiu este şi un mare naiv, incapabil să distingă esenţa de aparenţă, să prevadă consecinţele faptelor şi gesturilor mărunte, încrezător mereu în atotputernicia dragostei şi a frumosului. De aceea deziluziile se amplifică tragic, loviturile venite de unde le aştepta mai puţin

lasă urme adinei şi dureroase. Natură timidă şi reflexivă, eroul apare cu totul dezarmat în faţa vicisitudinilor, pradă uşoară pentru un tip ca Mirea, egoist, interesat şi abil, care ştie să profite de naivitatea şi credulitatea fostului său tovarăş de idealuri juvenile. Deloc dedat „subtilităţilor" egoiste ale lumii în care trăieşte, Sergiu se află intr-o permanentă stupefacţie In faţa violenţei adevărurilor ce i se dezvăluie : stupefiat cînd descoperă (foarte târziu!) că atenţia şi grija cu care îl copleşeşte cvadragenara mătuşă Caliopi nu are nimic comun cu dragostea maternă, stupefiat cînd descoperă că Mirea a intervenit brutal în existenţa lui, spulberînd speranţa unei mari iubiri, stupefiat cînd o> descoperă pe Margareta — unica sa dragoste — într-un bar de noapte, învinsă de decepţii şi de droguri, stupefiat, stupefiat mereu, neînstare să priceapă mecanismul monstruos, diabolic al universului real, atît de radical deosebit de universul pur ca un templu elin pe care şi 1-a înălţat din materia fragilă a propriilor sale iluzii. Cu Sergiu Zaharescu scriitorul a adăugat literaturii româneşti antebelice o nouă conştiinţă rănită de contactul dureros cu o realitate ostilă, completînd galeria învinşilor nepervertiţi, eroi care au conferit demnitate contestatară prozei noastre interbelice.

Fără a fi, deci, o carte mare, *Mica publicitate* este o carte' de recunoaştere şi definire a unei epoci şi a unui autor. Tudor Muşatescu avea să dezvăluie, urmărindu-şi cu părtinire romantică eroul lovit de soartă, contrastele şi dezacordurile existenţei,, falsitatea relaţiilor, precum şi acea fatalitate socială care hotărăşte eşecurile sau succesele. Incomparabil mai înzestrat spiritualiceşte, mai harnic, mai loial în relaţiile cu oamenii decît prietenul său Titu Mirea, Sergiu este handicapat, însă, de sărăcia sa., de timiditatea şi decenţa pe care tot sărăcia i le accentuează. In; schimb, Mirea, beneficiar al unei moşteniri substanţiale, calcăi ferm şi arogant pe drumul succeselor, străin de orice scrupul,, obişnuit să obţină lesne ceea ce doreşte şi să abandoneze la fel' de lesne ceea ce a obţinut Deşi ştie că Margareta îl iubeşte pe- Sergiu, mizînd insă pe existenţa a „două Margarete", cum zice- prozatorul, una castă şi statornică, cealaltă tentată de mlrajui vieţii uşoare, Mirea nu ezită să profite de această dedublare a.

fetei. EI o seduce pe Margareta, o ia cu sine la Paris, apoi o părăseşte, fiindcă s-a ivit marea ocazie a carierei lui, căsătoria cu Michaela, fiica unui magnat bucureştean. Cu aplombul pe care i-1 dau averea şi poziţia socială, Mirea îşi urmăreşte perseverent interesele, insensibil la suferinţele produse celor din jur. In roman, Mirea — altminteri destul de sumar caracterizat ca personaj — ilustrează categoria celor care reuşesc, a învingătorilor, implicit a profitorilor. Prin raportul dintre el şi Sergiu se exprimă, în ultimă instanţă, dezechilibrul moral al societăţii, erorile de ierarhie valorică, inegalitatea şanselor acordate indivizilor. Dar Sergiu nu este un revoltat, nici măcar un ambiţios. El nu intenţionează să-1 înfrunte pe Mirea (singura dată cînd o face, este într-un moment de beţie, după o insinuare emisă, tot Ia beţie, de Mirea), cu atît mai puţin societatea. Eroul lui Muşatescu nu are ieşirile pe baricadă a lui Ştefan Gheorghidiu sau Gelu Ruscanu. El este un resemnat placid, împăcat cu propria soartă, uşor fatalist cum pare a fi fost însuşi scriitorul.

O fatalitate necruţătoare o urmăreşte pe Caliopi Zaharescu. Nevoia de dragoste o pierde. Nefericita văduvă, obsedată de tardive chemări erotice, îşi iroseşte averea cu amanţii improvizaţi.

Altă victimă a destinului vrăjmaş este funcţionarul de bancă Paveliu, unul din chiriaşii şi virtualii amanţi ai doamnei Caliopi Zaharescu. Incapabil să se sustragă patimei jocului de noroc, Paveliu pierde şi banii băncii şi pe aceia ai amantei, face puşcărie, iar Ia ieşirea din închisoare se instalează definitiv în preajma mesei de joc, de a cărei fascinaţie nu poate scăpa, devenind crupier.

Micul fatalism al autorului funcţionează şi mai evident în cazul poveştii romantic-fabuloase a Margaretei. Copil din florij născută în urma unui viol stupid comis de un ofiţer beat asupra unei fete de rirciumar insipidă şi urită, Margareta poartă ca pe un stigmat ruşinea acestei origini obscure. înclinaţiile spre frivolitate ale Margaretei sînt un fel de ecou ereditar, semnale irezistibile venite de la necunoscutul tată, beţiv şi afemeiat. Autorul nu poate să nu încheie dramaticul lanţ de fatalităţi: Margareta decade spectaculos, devenind o dubioasă cîntăreaţă de cabaret şi consumatoare de stupefiante, este la un pas de incest, colonelul

Arvătescu -încercind să repete cu ea gestul care, în urmă cu ani, a distrus existenţa mamei ei. Pata îşi ucide tatăl, într-o clipă de nebunie (sau, poate, de tragică disperare), după ce mama ei, blinda şi paşnica doamnă Săraru, se spmzurase în podul casei, neputînd accepta imaginea decreptitudinii fiicei sale. Margareta sfîrşeste într-un ospiciu, şi astfel se închide cercul acestor destine, autorul inslnuîndu-se dibaci către sensibilitatea uşor de înfrînt a cititorilor epocii.

Nici vorbă, romanul este scris cu ştiinţa efectelor sigure la public, şi cele arătate mai sus constituie doar un exemplu de ceea ce înseamnă maşina de stors lacrimile cititorilor, la care se adaugă frămîntatele pagini din jurnalul lui Sergiu, descrierea stării deplorabile a Margaretei, ajunsă la Urnita decăderii fizice şi morale, apoi ivirea, după o avalanşă de decepţii şi bătălii pierdute, a unei noi posibile iubiri, apariţia discretă şi promiţătoare, în orăşelul unde Sergiu funcţionează ca profesor de română, a Piei, fiica domnului Edgar Munteanu, preşedintele tribunalului...

Tudor Muşatescu, remarcabil profesionist al scrisului şi autor de factură populară, democratică, nu a ezitat să adopte cîteva din formulele pe nedrept hulitei „literaturi de consum", conştient că pe calea acestei comunicări largi şi directe se pot transmite mai sigur şi mai uşor publicului cele mai generoase idei sociale. Fireşte, acest mod de literatură implică renunţări estetice, unele concesii făcute gustului minor, şi faptul apare evident chiar în cazul unor prozatori mari, cum sînt Liviu Rebreanu sau Gib Mihăescu. In romanul lui Tudor Muşatescu devin flagrante aceste concesii, mai ales în accentuarea „libidoului", in insistenţa fără raţiuni artistice asupra resurecţiei erotice a văduvei locotenent-colonelului Zaharescu, în urmărirea — din fericire, nu lipsită de ironie — a senzualităţii în ofensivă. Scriitorul dispune însă de un avantaj care conduce, nu o dată, la recuperarea multor pagini compromise de vecinătatea cu literatura de colportai, iar acest avantaj este *umorul.* Umorul acţionează ca o frînă a patetismului, demistificînd şi desolemnizînd nemilos, retezînd la timp excesul de gravitate. De altfel, chiar începutul romanului se produce sub semnul declasării momentului tragic, prin integrarea ironică în cotidian şi publicistic. Iată prima propoziţie

a cărţii : „Caliopi Zaharescu a rămas văduvă marţii]a patru după masă." Pecetea comicului a fost pusă cu severitate iar tot ce va urma, indiferent cum va fi frazat, indiferent de ton, va dansa amuzant in lumina acestei propoziţii seci, care condamnă definitiv orice gînd eroic. Aşa se face că întreaga viaţă sentimentală a doamnei Caliopi Zaharescu, fie că e vorba de cea conjugală, fie câ e vorba de cea posteonjugală, va trebui să fie citită în cheie comică.

Astfel, momentele în care Caliopi, după moartea soţului, îşi evocă în faţa unui album de fotografii tinereţea, prima întîlnire cu Titică, primele semne de dragoste, departe de a fi duioase şi lirice, ţîşnesc în afara clişeelor răsuzate de literatura minor-sentimentalâ, seînteind de parodie şi burlesc. Caliopi, domnişoară de onoare la nUnta Didonei, incereînd să-i prindă locotenentului Zaharescu, „simplu invitat", cocarda de nuntă, se înţeapă la deget cu acul cocardei, iar locotenentul, „neştiind ce trebuie să facă, îi apucă degetul şi, strîngîndu-1 cu putere de vîrf, îl duse la gură ca eă-i sugă durerea, aşa cum ştia el că se procedează în cazuri de înţepături". Stupoarea domnişoarei, apoi bîlbîiala tînărului locotenent „de aţă" fac deliciul povestitorului, care nu-şî reţine gustul pentru zeflemea. Titică rămîne în faţa fetei „dezorientat şi bleg, ca o necuvîntătoare intrata din eroare într-o cofetărie", el are vocea „sugrumată de guler şi de sinceritate". La rîndul ei, fata constată că tînărul locotenent nu-i displace: «„în ceea ce privea fizicul", i-1 găsise destul de „plăcut*, iar ca „intelect" era de părere că e foarte „simpatic".» Descendenţa caragialiană îşi spune cuvlntul ; Caliopi, un fel de Ziţă mai puţin „modistă", găseşte că *intelectul* omului cu care se va căsători e *foarte simpatic.*

Ecouri ale umorului caragialian recidivează pretutindeni în text, sugrumînd efuziunile sentimentale şi înnobilînd observaţia de critică socială. Ca în Caragiale, doamnele, soţii de colonei şi de generali, se adună la „five p' clock" (în varianta franţuzită, „jour"), joacă maus, îşi spun „fete", deşi toate au o virstă onorabilă, se bîrfesc reciproc, într-o beţie mahalagistă ireprimabllă, cele care merg cu tramvaiul „omit" să-şi cumpere bilet, fac paradă de glorie combatantă, în cel mai autentic stil Miţa Baston: „Cred că măcar atîta atenţie merităm de la Stat şi noi care am

luptat la Mărăşeşti, în timp ce alţii primeau lefuri în teritoriul ocupat".

In fond, lumea este aceeaşi ca în comediile şi schiţele lui Caragiale, doar că a trecut şi printr-un război mondial. Pofta politicianistă, „furia peroraţiei în public" — cum o numeşte G. Călinescu — atît de proprie eternului Mitică, se moşteneşte integral. Domnul Rădulescu (în casa căruia nimereşte Sergiu pentru a-î medita fiui, un soi de Mitică Georgescu în permanentă stare de candidatură la repetenţie) pune la punct politica Europei cu nonşalanţa doctă a Iui Conu Leonida. Termenii politici devin nişte personaje ale unei piese groteşti. Portretul e savuros, aşa cum îl integrează scriitorul în ambianţa familială, şi merită săfie reţinut: „Bineînţeles, cît a durat .masa, a vorbit numai domnul Rădulescu. A-nceput cu varza călită şi a isprăvit cu Liga Naţiunilor. Toate problemele actuale, din ţară şi străinătate, au fost tăvălite, o dată cu miezul de pîine din vîrful furculiţei, prin sosul mîncărilor abundente. Sergiu şi-a dat seama că orice tentativă de a lua parte la «discuţie» era inutilă. Domnul Rădulescu discuta întotdeauna de unul singur. Şi pro şi contra. Era în acelaşi timp şi stat şi contribuabil, inculpat şi reclamant, guvern şi opoziţie, republică şi monarhie. Rînd pe rînd, membrii familiei deveneau state, oameni politici şi chiar evenimente. Bineînţeles, mute. Astfel, în cîteva minute numai, madam Rădulescu, sub degetul lui ameninţător, a fost Franţa (Şi atunci, dumneata, Franţa... sigur că nu poţi să stai cu mîinile-n sîn...), a devenit apoi tratat de pace (A I Eşti tratatul de la Trianon ? Bun ! Să te citim cu atenţie...), s-a schimbat în criză mondială (Ei, şi dacă eşti criză mondială, ce ? Trebuie să durezi cît lumea ?) şi a ajuns în cele din urmă, stat (Cum iţi permiţi să vii tu, stat, şi sâ-mi iei mie, cetăţean...)".

Umorul echilibrează tonalitatea generală a naraţiunii, dinamizind circulaţia interioară a sevei epice, dînd culoare şi stil acestui roman, menit, fără această infuzie de comic, să rămînâ, calm şi egal cu sine, în matca bine cunoscută a literaturii de mîna a doua. Cu. vîna satirică, Tudor Muşatescu a cucerit o clasa estetică.

Alături de aceste străfulgerări de umor, romanul conţine valoroase pagini de pamflet social, care, cu vehemenţa lor pe

alocuri camilpetresciană, îi adaugă o dimensiune de robusteţe publicistică. Parcurgînd cu eroul său atîtea medii sociale, scriitorul nu putea rămîne indiferent la imaginea corupţiei şi venalităţii, nu putea trece cu vederea meschinăria şi suficienţa lumii burgheze, atît de ostilă caracterelor integre, curate, cum este acela al tînărului Sergiu Zaharescu. înverşunarea polemică dobîndeşte accente precise mai ales în referirile critice la lumea tinerilor „de bani gata", a noilor Juni corupţi". Aici, patima demascatoare nu cunoaşte reţinere, şi este interesant faptul că ea se exprimă de către un personaj aflat oarecum înăuntrul acestei lumi : Michaela Rădulescu. Fata îşi doreşte un prieten care să nu-i amintească pe ceilalţi „prieteni" : „Pa cei care ii strîngeau talia cu impertinenţă, sub protecţia unui dans oarecare, pe cei care îi scriau pagini tâmpite şi înflăcărate, pe cei care — profitând de prima clipă de singurătate — îi cădeau la picioare ca să i Ie pipăie, pe cei pe care îi întîlnea peste tot — toţi Ia fel unul cu altul — cinici din prostie, îndrăzneţi din lipsă de educaţie, prezenţi oriunde din abundenţă de timp, trăind — între bar şi dancing — din gloria unei cravate, a unei anecdote sau a unei aventuri cu rezonanţă în articolele codului penal. Pe cei pe care «condiţia ei socială» şi «mediul pe care îl frecventa» o obligau să-i întâlnească peste tot, să-i primească prin casă, să-i suporte, ţinîndu-i totuşi la o distanţă pe care ei n-o remarcau pentru că nu le convenea. Ah! Cît îi ura Michaela pe aceşti «prieteni» ai ei, cu cultura făcută la film sonor, cu cancanul totdeauna prezent pe buze, băieţi «de familie» sau numai pretinşi aşa, consumând între maxilarele pudrate, fălcile moşiilor paterne, papă-lapte muceziţî în cataloagele primilor ani de facultate, sportivi născuţi o dată cu prima maşină proprie, fanfaroni, stilcind permanent seminţe de limbi străine Intre dinţi — imberbi cu nasuri dospite de droguri şi cu trupuri dezaxate de vicii, campioni ai porcăriei, ai intrigii şi ai clevetirii, devastatori ai bufeturilor de recepţii, cu sau fără meserii dubioase, titulari de sinecure cerşite de părinţi, sau numai de femeile familiei, la uşa tuturor potentaţilor zilei." Acest tablou violent, încărcat de amărăciune şi dezgust, aminteşte cumva magistrala înfierare de către Camil Petrescu, în Act venefian, a tineretului stupid şi

corupt- al aristocraţiei veneţiene, în degringoladă, vizînd de fapt tineretul aristocraţiei româneşti, contemporană autorului.

In viziunea critică, a societăţii româneşti dintre cele două războaie mondiale, Tudor Muşatescu preia, însă, şi ceva din optica sămănătoristă, net conservatoare, a acelora care deplîngeau deposedarea vechii boierimi, transgresiunea civilizaţiei capitaliste, ruinarea aşezărilor patriarhale. Falsa opoziţie dintre vechea şi noua aristocraţie îşi face Ioc şi în romanul *Mica Publicitate,* scriitorul mărturisîndu-şi direct simpatia pentru boierimea tradiţională „de neam", într-un „lamento" vădit influenţat de doctrinele romantice anticapitaliste : „A sărăcit, prin urmare Grigore Străjeseu, om de treabă şi de neam bun, proprietar, din tată în fiu, al moşiei din Hobaia. L-au încolţit datoriile şi nevoile. Şi-a vîndut întîi casa din Bucureşti, pentru ca zidurile odăilor ei, grave şi demne, să se dărîme cu tapetele sfîşiate, făcînd loc vitrinelor mari Sn care să se lăfâlascâ, de aici încolo, automobilele americane. Din grădina plină de tufe de flori, îngrijite de mîini cu sînge albastru, pomii istorici au fost smulşi din rădăcini ca nişte măsele din alveolele pămîntului. Peste aleile cu nisip galben şi fin, s-a aşternut, ca o lavă, asfaltul civilizaţiei şi ÎD locul coteţului de porumbei, aduşi din Veneţia, s-a instalat, mîndrâ între racorduri, pompa de benzină albastră. Şi-a vîndut apoi mobilele de preţ, pe care cumpărătorii de azi n-ar fi îndrăznit să stea altădată decît într-o muchie, şi covoarele, pe care paşii lor ar fi evitat să Ie calce, preferind, discreţi, parchetul. Şi-a vîndut, în urmă, tablourile de preţ, bijuteriile de familie şi monezile de aur. De cînd s-a mutat la ţară, a tot vîndut mereu, în anii de secetă şi de lipsă de credit. Şi acum, iată. A ieşit la mezat ultimul vestigiu al luxului de altădată. Landoul lui Grigore Străjeseu, cunoscut în tot Bucureştim. Landoul de lac albastru, comandat special la Viena, şi hamurile englezeşti care îşi străluceau paftalele ;n trapul cailor ruseşti, cu cozile pînă la pămînt ca nişte trene de mătase neagră. Şi, oare, în gestul cu care Grigore Străjeseu a pus, în clipa vînzării, un om din curte să răzuie cu vîrful briceagului blazonul de pe portiera landoului — nu e drama unei întregi clase sociale, prinsă într-un simplu instantaneu — la «Mica Publicitate^?..."

Compasiunea scriitorului pentru această clasă socială înghiţită de puhoiul capitalist strecoară o notă romantic-desuetă în limbajul romanului, una dintre acele digresiuni programatice, jurnaliere, fără legătură cu structura cărţii, dar definindu-i lirismul sentJmentalist de care aminteam la început. Aşadar, Tudor Muşatescu, scriitor citadin prin excelenţă, nu s-a putut sustrage reacţiei retractile a unor scriitori (îndeosebi a scriitorilor poporanist!) în faţa civilizaţiei asfaltului şi automobilului, n-a ezitat să depună o floare pe mortnîntul orinduirilor patriarhale. Era şi acesta un strigăt de protest, un strigăt umil şi, fără îndoială, inutil...

Contradictoriu, cu formule care se întretaie necontenit, cu observaţii vii şi inedite asupra vieţii, alternînd cu poncife ale literaturii comerciale, scris cu umor şi cu patimă, romanul confirmă, dincolo de calităţile literare ale scriitorului, o caldă şi neclintită dragoste de oameni, dragostea aceea din care s-a conturat neuitatul Spirache, precum şi o imensă nevoie de sinceritate, de mărturisire. Daca nu sînt, acestea, însuşiri ale marilor opere, sînt. In orice caz, însuşiri ale marilor suflete.

DUMITRU SOLOMON

CUPRINS

PARTEA t

I	Statuia libertății	7
II	Si naturam ducem sequemur	14
III	Vergiss mein nicht	20
IV	La opt lei, toate în miză	35
V	Majoritatea dictează	47
VI	Suspine crude pieptu-mi zdrobește	65

PARTEA II-A

I	Stradela Umbrei	77
II	Cele două Margarete	^2
III	Mica publicitate	115
IV	Vinul, cîntecul și femeia	122
V	Visul unei nopți de vară	134
VI	Familia Rădulescu	140
VII	Sărutarea	*53
VIII	„Nef"	I67
IX	Primii fulgi	183
X	Calendar	19?
XI	Cel mai rezistent metal	221
XII	A înflorit un cireș azi-noapte	236

PARTEA.. Iţi-A

I Ţuşca . . . . 2^9
II Floarea din grajd 259
III Felicitările se primesc în biserică . . 265
VI Rugaţi-vă pentru ea 274

Postfață 289

Lector : AURORA PARVU
Tehnoredactor : POMPILIU STATNAJ

-Apărut *1672. Hîrtie tipar A* de 63 p/m', format SMXSM/ie. Colt *ed. 15,11.* CoU «par 19. A. nr. *20 582/Mt.* C.Z. pentru bibliotecile mart *şl mici* 159—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 11025 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteli" Piaţa ScînteU nr. 1 Bucureşti Republica Socialistă România